

Kur'ân-ı Kerîm Işığında

Nebîler Silsilesi

Osman Nûri TOPBAŞ

ERKAM
YAYINLARI

3

İstanbul 2004

Erkam Yayınları : 129

ISBN : 975-6736-XX-X

Dizgi : M. Akif Günay

Mizanpaj&kapak : Altınoluk Grafik

Baskı : Erkam Matbaası (0 212) 671 07 07

ERKAM

YAYIN VE SANAYİ MAMÜLLERİ A.Ş.

-
- Adres : Organize Sanayi Bölgesi Turgut Özal Cad. No: 117/4 İkitelli / İSTANBUL
Tel : (+90 212) 671 07 00 (Pbx) Faks: (+90 212) 671 07 17
- Adres : Ankara Caddesi Nakipoğlu İşhanı No: 60/5 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel : (+90 212) 513 35 80

Hur'ân-ı Kerîm Işığında

Nebîler Silsilesi 3

Osman Nûri TOPBAŞ

ERKAM
YAYINLARI

Allâh Teâlâ buyuruyor:

“İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?” (el-Kıyâme, 36)

“Elbette kendilerine peygamber gönderilen kimseleri de, gönderilen peygamberleri de mutlakâ hesâba çekeceğiz!” (el-A'râf, 6)

“Eğer inkâr ettiğiniz takdirde, çocukları ak saçlı ihtiyarlara dönecek günden nasıl korunabileceksiniz?!” (el-Müzzemmil, 17)

“Kime uzun ömür verirse, Biz onun yaratılışını (gençlik ve güzelliğini) bozar, beli bükük hâle getiririz. O kimseler bunu idrâk etmez mi? (Yolculuk ne tarafa?)” (Yâsîn, 68)

“Gökyüzü yarıldığı, yıldızlar döküldüğü, denizler birbirine kattıldığı, kabirlerin içindekiler dışarı çıkarıldığı zaman, insanoğlu (yapıp) gönderdiklerini ve (yapamayıp) geride bıraktıklarını bir bir anlar!” (el-İnfîtâr, 1-5)

“(Kâmil mü'minler,) ayakta dururken, otururken, yanları üzerinde yatarken (her vakit) ALLâh'ı zikrederler, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Sen'i tesbîh ederiz. Bizi cehennem azâbından koru!” (Âl-i İmrân, 191)

Hazret-i Dâvûd -aleyhisselâm-'ın Bir Münâcâtı:

İlâhî! Sen'i hatırlayıp zikredenlerin meclisinden beni ayırma! Şâyet gâfil-lerin meclisine gitmek istersem, ben daha oraya gitmeden ayaklarımı kır!

Zîrâ Sen'in böyle yapman, benim için büyük bir lutuftur.

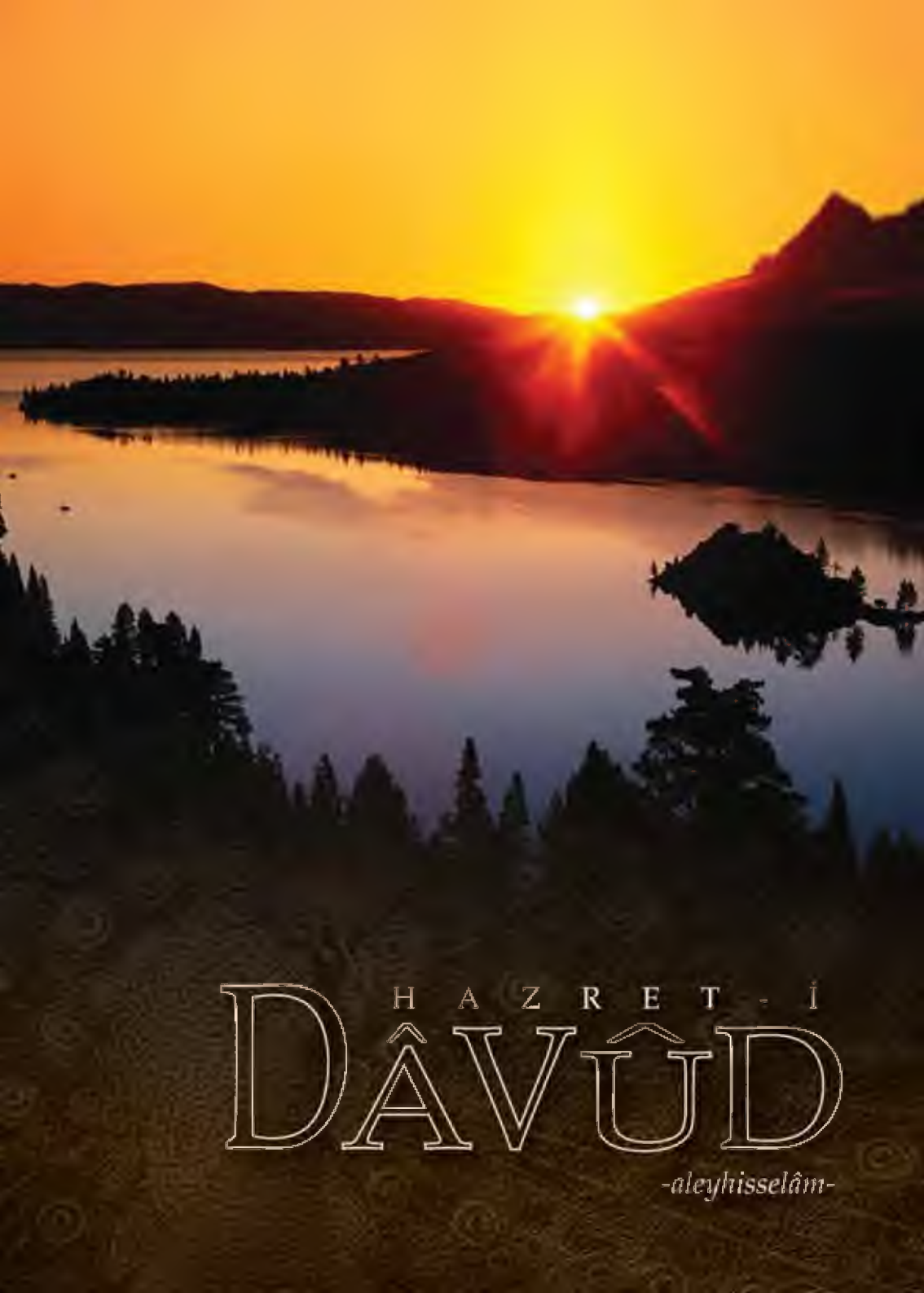

Mesnevî'den:

Kur'ân-ı Kerîm'in zâhirini bir miktar mürekkep ile yazmak mümkündür. Onun sırlarına ise, misilsiz deryâlar, sâhilsiz denizler mürekkep olsa kifâyet etmez!

Kur'ân-ı Kerîm, peygamberlerin hâl ve evsâfıdır. Kur'ân-ı Kerîm'i huşû ile okuyup tatbik edersen, kendini peygamberler ile görüşmüş farzet! Peygamber kıssalarını okudukça ten kafesi, can kuşuna dar gelmeye başlar!

Hazret-i Mevlânâ

H A Z R E T - İ
DÂVÛD

-aleyhisselâm-

Zikri ile Dağları, Taşları ve Vahşî Hayvanları

İstiğrak Hâline Getiren

HAZRET-İ DÂVÛD

-aleyhisselâm-

Hazret-i Dâvûd -aleyhisselâm- Kudüs'te doğmuş, tahmînen 100 yaşında vefât etmiştir. Nesebi, Yahûda bin Ya'kûb bin İshâk bin İbrâhîm'e dayanır. Kendisine hem peygamberlik hem de hükümdarlık verilmiştir. Târihçilere göre hükümdarlığı tahmînen M.Ö. 1015-975 yılları arasındadır.

Kur'ân-ı Kerîm'de Dâvûd -aleyhisselâm-'ın 16 yerde ismi geçer. O'na İbrânî lisânıyla Zebûr indirilmiştir.

Tâlût, Câlût ve Tâbût

Mûsâ -aleyhisselâm-'dan sonra gelen Benî İsrâîl peygamberleri, Tevrât ile amel ediyorlardı. Fakat yahûdiler, başlarında peygamber bulunmadığı kısacık bir fırsat yakaladıklarında, hemen kitabı tahrîf ederek kendi hevâ ve heveslerine göre te'vîl ediyorlardı. Böylece îtikâdî ve ahlâkî durumları bozuluyor; yeni

bir peygamber gelince düzeliyor, fakat sonra tekrar fesâda meylediyorlardı.

O zamanlar Mısır ile Şam arasında Amâlîka kavmi vardı. Câlût isminde çok güçlü bir reisleri bulunmaktaydı. Allâh -celle celâlühû-, Câlût'u İsrâîloğulları'nın başına musallat etti. Câlût, İsrâîloğulları'nı mağlûb ederek çocuklarını ve kadınlarını esir aldı.

Benî İsrâîl'de Mûsâ -aleyhisselâm- zamanından beri muhâfaza edilen ve içinde bir kısım mukaddes emânetlerin bulunduğu kıymetli bir sandık vardı. Sandığı ele geçiren Câlût, hakaret olsun diye onu pislîğe attı. Bu sandığa Kur'ân-ı Kerîm'de "Tâbût" denilmektedir.

Ev, mal, mülk ve yurtlarından ayrı düşen İsrâîloğulları çok huzursuz oldular. Tâbût'un, ellerinden çıkmasına çok üzüldüler. Artık bütün emel ve gâyeleri Tâbût'u tekrar ellerine geçirmek olmuştu.

O sırada içlerinde, rivâyete göre İşmoil isminde bir peygamber vardı. Yahûdîler, ondan kendilerini kurtaracak bir hükümdar istediler. İşmoil -aleyhisselâm- da, duâ ve niyazda bulundu. Hak Teâlâ, "Tâlût" isminde bir kimsenin melik olarak tâyin edilmesini vahyetti. Fakat bir kısım yahûdîler, Tâlût'u hükümdar yapmak istemeyip bu ilâhî emre karşı çıktılar:

"-Tâlût, hükümdar soyundan değildir!" dediler.

Çünkü o zamana kadar İsrâîloğulları'na gelen peygamberler, Lâvî bin Ya'kûb'un; hükümdarlar ise, Yahûda bin Ya'kûb'un soyundan gelmekteydi. Tâlût ise, her iki soydan da değildi.

Kur'ân-ı Kerîm'de bu husus şöyle anlatılır:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَآئِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ
لَهُمْ أِئْبِثْ لَنَا مَلِكًا نَقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ
عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ قَدْ
أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَ أَبْنَاءِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا
إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَ اللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

“Mûsâ’dan sonra, Benî İsrâîl’den ileri gelen kimseleri görmedin mi? Kendilerine gönderilmiş bir peygambere:

«Bize bir hükümdar gönder ki (onun kumandasında) Allâh yolunda savaşalım!» demişlerdi.

(O Peygamber:)

«Ya size savaş farz kılınır da savaşmazsanız!» dedi.

(Onlar da:)

**«Yurtlarımızdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz hâlde Allâh yolunda neden savaşmaya-
lım?!» dediler.**

**Kendilerine savaş yazılınca da -içlerinden pek azı hâriç-
geri dönüp kaçtılar. Allâh, o zâlimleri hakkıyla bilendir.” (el-**

Bakara, 246)

وَ قَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ
لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَ نَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَ لَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ
قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَ زَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَ الْجِسْمِ وَ اللَّهُ
يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Peygamberleri onlara:

«-Bilin ki Allâh, Tâlût'u size hükümdar olarak gönderdi.» dedi.

Bunun üzerine:

«-Biz hükümdarlığa daha lâıyk olduğumuz hâlde, (üstelik) ona servet ve zenginlik cihetinden geniş imkânlar da verilmemişken, bize nasıl hükümdar olabilir?!» dediler.

(Peygamber:)

«-Allâh sizin üzerinize onu seçti, ilmen ve bedenen ona üstünlük verdi. Allâh mülkünü dilediğine verir. Allâh her şeyi ihâta eden ve her şeyi bilendir.» dedi.” (el-Bakara, 247)

İsrâîloğulları'nın ileri gelenlerine göre iktidar, büyük servet ve sermâye sâhiplerinin olmalıydı. Hâlbuki bu fikir, cemiyetin menfaatine ve adâlet prensibine aykırıdır. Çünkü iktidâra, zenginlerin değil, ehil olan kimselerin geçmesi gerekir. Bu da, kişinin mânevî gücü, bilgisi ve tecrübesi ile birlikte kuvvet ve cesâretine bağlıdır.

Fahr-i Râzî'nin beyânına göre İşmoil -aleyhisselâm-, İsrâîloğulları'nın teklîfini şu dört sebepten dolayı reddetti:

1. Tâlût'u hükümdar olarak seçen, Allâh -celle celâlühû-'dur.
2. Hükümdarlarda iki vasıf aranır:
 - a. Siyâset ilmini (idâreciliği) bilmesi,
 - b. Bedenî ve rûhî bakımdan kuvvetli olması.
3. Mülk Allâh'ındır; onu dilediğine verir.
4. Allâh, ihsânı ile fakiri zengin yapar. Saltanata kimin lâıyk olduğunu da hakkıyla bilir. (Fahreddîn Râzî, *Tefsir*, VI, 147)

Tâlût'un hükümdarlığına îtiraz eden İsrâîloğulları bu sefer de:

“Eğer o, sâhiden hükümdarsa, bize bir delil getirsin!” dediler.

Bunun üzerine:

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ
مِّنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ

“Peygamberleri onlara şöyle dedi:

«Şüphesiz onun hükümdarlığının alâmeti, (vaktiyle sizden alınan) Tâbût'un size gelmesidir ki, onun içinde Rabbinizden bir sekîne (ruhlara emniyet veren bir huzur), Mûsâ ve Hârûn ehlinin bıraktıklarından geriye kalan bir takım şeyler vardır; onu melekler taşıyacaktır. Eğer mü'min kimseler iseniz şüphesiz bunda sizin için gerçekten bir delil vardır!» (el-Bakara, 248)

Tâbût hakkında çeşitli rivâyetler bulunmaktadır. Bu rivâyetlere göre Tâbût önce Âdem -aleyhisselâm-'a indi, O'ndan Şit -aleyhisselâm-'a geçti, sonra sırasıyla İbrâhîm, Ya'kûb ve Mûsâ -aleyhimüsselâm-'a intikâl etti. Mûsâ -aleyhisselâm-, Tevrât levhalarını ve bazı mühim şeyleri Tâbût denilen bu sandığın içine koydu. Tâbût'u seferde askerlerin önünde götürürlerdi. Böylece askerlerin morali yükselir, güçleri ve mâneviyâtı takviye olurdu.

Nihâyet Allâh Teâlâ, Tâbût'u melekler vasıtasıyla Tâlût'un evinin önüne koydurdu. Bunu gören İsrâîloğulları, Tâlût'un hükümdarlığını kabûl edip sükûna erdiler.

Böylece Cenâb-ı Hak, Tâlût'un hükümdarlığına dâir İsrâ-îloğullarının istediği alâmeti lutfetmişti. Ancak Allâh Teâlâ, onların da îman seviyelerini ortaya çıkaracak bir imtihan murâd eyledi.

İmtihan

Tâlût, hükümdar olduktan sonra ordusunu düzene koydu ve Kral Câlût'un üzerine yürüdü.

Mevsimin çok sıcak olması sebebiyle askerin suya ihtiyacı da fazlaydı. Fakat İsmoil -aleyhisselâm-'a Cenâb-ı Hak'tan bir tâlimât geldi. Bu ilâhî emri öğrenen Tâlût:

“–Allâh sizi su ile imtihan edecek. Kim kanıncaya kadar ondan içerse benim askerim değildir!..” dedi.

Önlerindeki nehirden, ancak bir avuç içmeye izin verilmişti.

İbn-i Abbâs -radiyallâhu anhümâ-'ya göre bu nehir, Şerîa diye isimlendirilen Ürdün Nehri'dir. (İbn-i Kesîr, *Kıyasu'l-Enbiyâ*, s. 511)

Tâlût ve askerleri, bahsedilen ırmağın kenarına geldiler. Ordu 80.000 kişi idi. Bunun 76.000 kişisi tâlimât dışında kana kana su içtiler. Sadece 4.000 kişi emre itaat etti. Daha sonra bunların pekçoğu da firâr etti. Geriye sâdece 313 kişi kaldı. Bu sayı, Bedir Harbi'ne iştirâk eden mü'min askerlerin sayısı ile aynıdır.

Nitekim Berâ -radiyallâhu anh-'tan şöyle nakledilmektedir:

“Biz, Hazret-i Muhammed'in ashâbı olarak şöyle derdik: Bedir'de bulunanların sayısı, Tâlût'un (Filistin) Nehri(ni) beraber geçtiği mü'min askerlerinin sayısı olan 313'tür.” (Buhârî, Megâzî, 6)

Nehirden, bir avuçtan fazla su içenlerin susuzlukları daha da arttı; dudakları kurudu ve hâlsiz kalıp bîtap düştüler, nihâyetinde perişan oldular. Emri dinleyenlere ise, aldıkları bir avuç su kâfi geldi. Ayrıca îmanları kuvvetlenip, cesâret ve güçleri ziyâdeleştirdi.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنْ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

“Böylece Tâlût, askerleri ile (Kudüs'ten) ayrılınca onlara şöyle dedi:

«Muhakkak ki Allâh, sizi bir nehirle imtihan edecektir. Buna rağmen kim ondan içerse artık benden değildir. Eliyle bir avuç içtiği müstesnâ, kim de ondan (izin verilenden fazla)sını tatmazsa, işte şüphesiz o bendendir!»

Fakat içlerinden pek azı müstesnâ, hepsi ırmaktan (kana kana) içtiler. Tâlût ve îman edenler, beraberce ırmağı geçince:

«-Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak hiç gücümüz yoktur!» dediler.

Allâh'ın huzûruna varacaklarına inananlar (ise):

«-Nice az sayıda bir birlik, Allâh'ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir. Allâh sabredenlerle beraberdir.» dediler.»

(el-Bakara, 249)

Âyet-i kerîmede askerî disipline dikkat çekilmektedir. Bir ordunun muzafferiyeti, her şeyden önce kumandanın emirlerine harfiyen riâyet etmekle mümkündür. Savaşta gâlip gelmek, sayıya değil, haklı olmaya, doğruluğa, îman ve mânevîyâta bağlıdır. Zafer tâcı, kemmiyetten ziyâde keyfiyet sâhibi orduların başına konur. Asr-ı saâdetteki muhârebeler, bu hâlin en bâriz şahididir. Yine yakın tarihimizdeki Çanakkale Muhârebeleri de, bu hakîkatin en mükemmel misâllerinden biridir.

Hazret-i Dâvûd ve Zafer

Tâlût'un ordusunda 18 yaşında bir genç vardı. İsmi "Dâvûd" idi. Beydâvî'ye göre Dâvûd -aleyhisselâm-, babası ve on üç kardeşi ile beraber Tâlût'un ordusuna katılmıştı.

Dâvûd -aleyhisselâm- koyun güderdi. Çok cesur olup ayrıca sapan ile taş atmada mâhir idi. Birgün babasına:

«-Bütün dağlar-taşlar benimle tesbîh ediyor!» dedi.

Bunun üzerine babası da:

«-Ey Dâvûd, sana müjdeler olsun!» dedi.

Dâvûd -aleyhisselâm-'ın sesi, çok gür ve güzel olduğu için Tâlût'un huzûruna çıkarıldı. Tâlût da, O'nu kendisine nedîm

yaptı. Dâvûd -aleyhisselâm-, bu sırada Tâlût'un Amâlîka kavmi-ne karşı hazırladığı orduya katıldı.

Allâh o peygambere (İşmoil -aleyhisselâm-'a), Câlût'u Dâvûd'un öldüreceğini bildirmiş, o da Dâvûd'u beraberinde götürmüştü. Yolda üç taş dile gelip Dâvûd'a:

“-Bizi al, Câlût'u bizimle öldüreceksin!” demişlerdi. O da onları almış, sonra da bunların hepsi tek bir taş hâline gelmişlerdi.

Diğer taraftan Tâlût:

“-Kim Câlût'u öldürürse, ona kızımı vereceğim!” diye de vaadde bulunmuştu.

Nihâyet Tâlût'un 313 kişi kalan îmanlı askerleri düşmanla karşı karşıya geldi. Âyet-i kerîmede şöyle buyrulur:

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبَّتْ
أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

“(Tâlût'un ordusu) **Câlût ve askerleriyle savaşa tutuştuklarında:**

«-Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır! Ayaklarımıza sebat ver ve kâfir kavme karşı bize yardım eyle!» dediler.” (el-Bakara, 250)

Bu âyet-i kerîmede işâret edildiğine göre düşman üzerine giden askerin üç vasma sâhip olması gerekmektedir:

1. Zorluklara sabır,
2. Cesâret ve sebat,

3. Te'yîd-i ilâhînin, yâni ilâhî yardımın geleceğine inanıp Cenâb-ı Hakk'a tazarrû hâlinde bulunmak.

İki ordu karşılaştığında, Câlût, kendisiyle mübârezeye çıkacak, yâni ordusunu temsilen kendisiyle vuruşacak bir er diledi. Karşısına Dâvûd -aleyhisselâm- çıktı. Herkes şaşırdı. Çünkü Câlût, iri yüzlü ve çok güçlü biriydi. Nitekim Câlût, gücüne güvenerek Dâvûd'u küçümsedi:

“-Ey hakîr, karşıma sen mi geldin? Söyle, niçin geldin?” diye sordu.

Dâvûd:

“-Seninle cenk etmeye geldim!” deyince, Câlût O'nunla alay etti.

Dâvûd -aleyhisselâm-, sapanını çıkardı ve meşhur taşı yerleştirerek Câlût'a fırlattı. Taş, Câlût'un tam alınına isâbet etti ve Câlût, atından düşerek öldü.

Kuvvetiyle mağrur, iri yarı bir hükümdar olan Câlût, açık görülen zâhirî üstünlüğüne rağmen mağlup oldu. Allâh Teâlâ bununla, işlerin yalnız zâhirî şartlara bağlı olmayıp, hakikatte kendi irâdesiyle vukû bulduğunu göstermişti. Yine bu hâdis ile, insanların nazarında kuvvetli görünenin, hakikatte zayıf, zayıf görünenin de Allâh'ın yardımıyla kuvvetli olabileceğini öğretmişti. Allâh'ı inkâr eden zâlimler ne kadar kuvvetli görünürlerse görünsünler Allâh'ın irâdesi tahakkuk edeceği zaman küçücük bir çocuktan bile daha zayıf bir hâle düşerler. Ebrehe mi-sâlinde olduğu gibi...

Burada Allâh Teâlâ'nın gerçekleşmesini mûrâd ettiği başka hikmetler de mevcuttur: Hak Teâlâ, Tâlût'dan sonra mülkü, yâni hükümdarlığı Hazret-i Dâvûd'un almasını ve yerine de oğlu

Süleymân -aleyhisselâm-'ı vâris kılmasını murâd etmişti. Nitekim Hazret-i Dâvûd'un Câlût'u öldürmesiyle halkın nazarında da gücü ve cesâreti ispatlanmış ve böylece Dâvûd -aleyhisselâm- hükümdarlığa hazırlanmış oluyordu.

Allâh Teâlâ âyet-i kerîmede şöyle buyurur:

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَاتَّيَهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ
لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ

“Nihâyet Allâh’ın izniyle onları hezîmete uğrattılar ve Dâvûd, Câlût’u öldürdü. Allâh O’na (Dâvûd’a) hükümdarlık ve hikmet (peygamberlik) verdi; dilediği ilimlerden O’na öğretti. Eğer Allâh, insanların bir kısmını diğer bir kısmıyla defetmeseydi, yeryüzü elbette fesâda uğrardı. Fakat Allâh, bütün âlemlere karşı lutuf ve kerem sâhibidir.” (el-Bakara, 251)

Bu âyet-i kerîmede, dünyâ hayâtında cârî olan ilâhî nizâmın bir ölçüde îzâhı vardır. Hakîkaten, şâyet Allâh Teâlâ insanlar arasında adâletle hükmedecek sultanlar var etmeseydi, insanların güçlüleri, zayıfları ezip mahvederdi. Bu bakımdan bir rivâyette:

“Sultan Allâh’ın yeryüzündeki gölgesidir.” (Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, V, 196, Deylemî, *Müsned*, II, 343) buyurulmuştur.

Hazret-i Osman -radiyallâhu anh- da şöyle buyurmuştur:

“Şüphesiz ki Allâh, Kur’ân ile engellemediği şeyi sultan ile engeller.” (İbn-i Kesîr, *Kıyasu'l-Enbiyâ*, s. 516)

Diğer taraftan, Allâh Teâlâ insanlar arasında ictimâî denge-
nin kurulmasını birtakım sebeplere bağlamıştır. Bu itibarla in-
sanların bir kısmı zengin, bir kısmı fakir, bir kısmı güçlü, bir kıs-
mı zayıf, bir kısmı sıhhatli, bir kısmı hasta, bir kısmı mü'min, bir
kısmı münkir olacak ki, bunlar arasında kurulacak alâkalar, in-
sanların cemiyet hâlinde yaşayabilmelerini temin edebilsin. Tıp-
kı elektrik yüklü artı ve eksi kutuplar arasında şerâre (kıvılcım)
ve enerji meydana gelmesi gibi, müsbet ve menfî insanlar ara-
sında vukû bulan mücâdele ve muhârebelerde de, pek çok hik-
metler bulunmaktadır. İşte yukarıdaki âyet-i kerîmeler ile ilâhî
nizâmın bazı prensipleri anlatılmıştır. Nitekim bu âyet-i kerîme-
lerin devâmında da şöyle buyrulur:

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْتَلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

**“İşte bunlar, Allâh’ın âyetleridir. Biz onları Sana hakkı-
yla okuyoruz. Şüphesiz Sen, Allâh tarafından gönderilmiş
peygamberlerdensin!”** (el-Bakara, 252)

Tâlût, zaferden sonra elde ettiği bütün ganîmetleri yaktır-
dı. Çünkü Mûsâ -aleyhisselâm-’ın şerîatine göre ganîmet malı
helâl olmadığı için yakılırdı.

Tâlût, Kudüs’e döndüğünde İşmoil -aleyhisselâm- ona:

“–Cenâb-ı Hak sana müjdelediği zaferi nasîb etti. Haydi
sen de verdiğin sözü yerine getir!” dedi.

Böylece Tâlût, kızını Dâvûd -aleyhisselâm-’la evlendirdi.

Tâlût’un vefâtından sonra Dâvûd -aleyhisselâm- hükümdar
oldu. Bir müddet sonra da kendisine peygamberlik verildi. Böy-

lece kendisine hem saltanat, hem de nübüvvet bahşedilen ilk peygamber oldu. Rûhî fazîlet ve mânevî kâbiliyet bakımından üstün kılındı. Âyet-i kerîmede buyrulduğu üzere, O'na dört büyük kitaptan biri olan Zebûr indirildi:

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا
بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

“Rabbin, göklerde ve yerde olan herkesi en iyi bilendir. Gerçekten Biz, peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık; Dâvûd’a da Zebûr’u verdik.” (el-İsrâ, 55)

Dâvûd -aleyhisselâm- hayâtı boyunca adâletle hükmetti. Tebdîl-i kıyâfet ederek halkın arasına karışır, yaptığı icraatlerden ve gidişâtından memnun olup olmadıklarını ve hakkında neler düşündüklerini soruştururdu. İdâresi hakkındaki suâllere menfî cevap veren ve şikâyetçi olan kimse bulunmazdı. (Kurtubî, *Tefsir*, XIV, 266) Bütün halk, kendisine itâat etmişti.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

إِصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

“(Rasûlüm!) Onların söylemekte olduklarına sabret ve kuvvet sâhibi kulumuz Dâvûd’u hatırla! Doğrusu O, dâimâ Allâh’a yönelen bir kimseydi.” (Sâd, 17)

Rivâyete göre Dâvûd -aleyhisselâm-, ibâdete karşı büyük bir şevk ve tahammül sâhibiydi. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Daha sonra bu şekilde tutulan oruca “Savm-ı Dâvûd” yâni Dâvûd orucu denilmiştir.

Dâvûd -aleyhisselâm- Allâh Teâlâ'ya ibâdet etmek için en fazîletli vakitleri araştırırdı. Nitekim birgün Cebrâîl -aleyhisselâm-'a:

“-Ey Cebrâîl! Hangi vakit efddir?” diye sordu.

Cebrâîl -aleyhisselâm- da:

“-Ey Dâvûd! Seher vaktinde Arş'ın titreyişinden başkasını bilmiyorum.” diyerek cevap verdi. (Ahmed bin Hanbel, *Zühd*, s. 70; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, XIII, 240)

Dâvûd -aleyhisselâm- da gecenin ancak üçte birinde uyur, geri kalan saatlerini hep ibâdetle geçirirdi.

Allâh Teâlâ âyet-i kerîmelerde şöyle buyurur:

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾
وَالطَّيْرَ مُحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾

“Gerçekten Biz, dağları (O'na) boyun eğdirdik, akşam-sabah O'nunla beraber tesbîh ederlerdi. Kuşları da toplanmış olarak (O'na itaat) ettirdik. Hepsi O'nun (zikrine katılmak) için dönüp gelirlerdi.” (Sâd, 18-19)

وَسَخَرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ

“...Kuşları ve tesbîh eden dağları Dâvûd'a boyun eğdirdik. (Bunları) Biz yapmaktayız.” (el-Enbiyâ, 79)

Cenâb-ı Hak, Dâvûd -aleyhisselâm-'a gürl ve güzel bir ses ihşân etmişti. O, Zebûr'u okurken, bütün vahşî hayvanlar, etra-

finda toplanır ve O'nu dinlerlerdi. Ayrıca Allâh Teâlâ, Dâvûd -aleyhisselâm-'a zırh yapma sanatını da bildirmiş, bu hususta O'nu müstesnâ bir kudretle techîz etmiştir. Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِثًا فُضْلًا يَا حِجَالُ آوِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَآلْنَا لَهُ
الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾ أَنْ اْعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا
إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

“And olsun, Dâvûd’a tarafımızdan bir üstünlük verdik.

«Ey dağlar ve kuşlar! O’nunla beraber tesbîh edin!» dedik.

O’na demiri yumuşattık. (O’na):

«Geniş zırhlar îmâl et, dokumasında da ölçüyü gözet (güzel ve yeteri kadar yap) ve (ehlinle birlikte) sâlih amel işleyin! Çünkü Ben, ne yaparsanız hakkıyla görenim.» (diye vah-yettik).” (Sebe’, 10-11)

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ
مِنْ بَاسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ

“O’na, savaş sıkıntılarınızdan sizi koruması için zırh yapmayı öğrettik. Artık şükredecek misiniz?” (el-Enbiyâ, 80)

Dâvûd -aleyhisselâm- zırh yaparak hem ordularını düşmanlarından muhâfaza etmiş hem de rızkını elinin emeğiyle kazan-

mıştır. Mülk ve siyâsî otorite sâhibi, iktisâdî imkânları bol bir peygamber olmasına rağmen, elinin emeğiyle geçinme yolunu tercih etmiştir. Nitekim Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Hiçbir kimse, asla kendi kazancından daha hayırlı bir rızık yememiştir. Allâh’ın Peygamberi Dâvûd -aleyhisselâm- da kendi elinin emeğini verdi.” (Buhârî, Büyû’ 15; Enbiyâ 37)

Hazret-i Dâvûd -aleyhisselâm-, ilâhî yardıma nâil olmak, kendisine birçok muhâfız verilerek büyük ordulara kumanda etmek ve heybet sâhibi olmak gibi yüksek pâyelerle güçlendirilmişti. Ayrıca peygamberlik, isâbetli görüş, kitap, şeriat, ilim, amel, güzel konuşma ve hikmete sâhip olmuştu. Allâh Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَّلَ الْخِطَابِ

“O’nun hükümlerliğini kuvvetlendirmiş, O’na hikmet ve fasl-ı hitâb (haklı batıldan ayırt etme kâbiliyeti) vermiştik.”

(Sâd, 20)

Fasl-ı hitâb, Müfessir Süddî’ye göre, hâdiseyi tam olarak anlamak ve verdiği hükümde isâbet etmektir. Mucâhid’e göre ise, söz ve hükümde gerçekçi ve iş bitirici olmaktır.

Cenâb-ı Hak O’na şöyle hitâb etmiştir:

يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ
وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا الْحِسَابِ

“Ey Dâvûd! Biz Sen’i yeryüzünde halîfe yaptık. O hâlde insanlar arasında adâletle hükmet! Hevâ ve hevese uyma, sonra bu Sen’i Allâh’ın yolundan saptırır. Doğrusu Allâh’ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.” (Sâd, 26)

Peygamber ve aynı zamanda hükümdar olan Dâvûd -aleyhisselâm-, vaktini dörde ayırırdı:

Birinci vakitte; ibâdetle meşgûl olurdu.

İkinci vakitte; hukûkî ihtilâfları karara bağlardı.

Üçüncü vakitte; halka vaaz ve nasihatte bulunurdu.

Dördüncü vakitte de; şahsî işlerini yapardı.

Dâvûd -aleyhisselâm-’ın İmtihân Edilmesi

Dâvûd -aleyhisselâm-, bazı imtihanlara mâruz kalmış, netîcede kendisine beşerî zaafı ve muhtemel hatâları bildirilmiştir. O da hemen tevbeye yönelmiş ve böylece Cenâb-ı Hak, O’nu bağışlayarak, ebediyete uzanan yoldaki tehlikeleri O’na öğretmiştir.

Birgün Dâvûd -aleyhisselâm- ibâdetle meşgûl olduğu esnâda iki kişi geldi. Hâlbuki ibâdet ve zikir için mâbedde halvet hâlinde iken O’nun yanına hiç kimse girmezdi. Hazret-i Dâvûd -aleyhisselâm-, ansızın cereyân eden bu durum karşısında telaşlandı. Çünkü kapısı kapalı olan mâbede, hiç kimse bu şekilde giremezdi. Her ne kadar ibâdet vakti içinde bulunduğunu söylediyse de onlar dinlemeyerek:

“İbâdetin günü olmaz!” dediler ve arzularını şöyle dile getirdiler:

“Korkma! Biz birbirinin hakkına tecâvüz etmiş iki dâvâcıyız. Huzûruna muhâkeme olmak için geldik. Aramızda adâletle hükmet!”

Dâvûd -aleyhisselâm-:

“O zaman buyurun!” dedi.

İki dâvâcıdan biri dedi ki:

“Kardeşimin 99 koyunu, benimse bir koyunum var. Buna rağmen o, bendeki bu bir tek koyunu da almak istedi ve beni tartışmada yendi.”

Dâvûd -aleyhisselâm-, bunun bir haksızlık olduğunu düşünerek galeyâna geldi ve diğer tarafa hiçbir şey sormadan şöyle dedi:

“O bir tek koyunu da almak istiyorsa, kardeşin sana zulmediyor. Allâh Teâlâ'ya îmânı olmayan kimseler, böyle zulmeder. İyi insan da zâten pek az bulunur.” dedi.

Onlar da güldüler ve gittiler.

Dâvûd -aleyhisselâm-, hüküm vermede aceleci davranmış ve karşı tarafı hiç dinlemeden kararını vermişti. Hâlbuki meselelerin bütün vechesi veya bir kısmı, karşı taraf dinlenildiği takdirde değişebilir; haklı zannedilen haksız, haksız görülen de haklı çıkabilirdi. Bunun için Dâvûd -aleyhisselâm-, dâvâcılarının ayrılmasının hemen ardından hatâ yaptığını anladı ve bunun ilâhî bir imtihan olduğunu fark ederek derhal secdeye kapandı; tevbe ve istiğfarda bulundu. Allâh Teâlâ da kendisini affetti.

Bunlar, peygamberlere bile Allâh Teâlâ karşısındaki acziyetlerini idrâk ettirmek ve onlara tâbî olanların tâkip edeceği usûl ve hikmetlerin teşekkülünü sağlamak hikmetine binâen vu-

kû bulan hâdiselerdir. Bu durum, onların peygamberliğine ve ismet sıfatlarına aslâ hâlel getirmez. Müfessirler nazarında bu tür imtihanlar; “hasenâtü'l-ebrâr, seyyiâtü'l-mukarrabîn.”¹ hükmü dâhilindedir. Yâni peygamberlerin yaptıkları hatâ şeklinde görünen hâdiseler, bizler de aynı hatâyâ düştüğümüzde nasıl hareket etmemiz gerektiğini göstermek için vukû bulmuştur.

Hâdis, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle anlatılır:

وَهَلْ آتَيْكَ نَبِيُّ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى
دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصِمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ
فَاحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

“(Ey Muhammed!) Sana dâvâcılarının haberi ulaştı mı? Mâbedin duvarına tırmanıp, Dâvûd’un yanına girmişlerdi de, Dâvûd onlardan korkmuştu.

«–Korkma! Biz birbirine hasım iki dâvâcıyız, aramızda adâletle hükmet, haksızlık etme; bize doğru yolu göster!» dediler.” (Sâd, 21-22)

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِيَ نَعْجَةً وَاحِدَةً
فَقَالَ أَكْفَلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ

“(Onlardan biri şöyle dedi:)

1. Ebrâr (hayır u hasenât ve takvâ sâhipleri) için hasene (sevap) olan bazı hâl ve ameller, onlardan daha üst mertebede bulunan mukarrebler (Allâh’a çok yakın kullar) için seyyie (günah) addedilir.

«-Bu kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benimse bir tek koyunum var. Böyle iken: “-Onu da bana ver!” dedi ve tartışmada beni yendi.» (Sâd, 23)

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعَجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ
لَيَبْتَغِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ

“Dâvûd: «-And olsun ki, senin koyununu kendi koyunlarına katmak istemekle sana haksızlıkta bulunmuştur. Doğrusu ortakların çoğu, birbirlerinin haklarına tecâvüz ederler. Yalnız îmân edip sâlih ameller işleyen kimseler müstesnâ! Fakat bunlar ne kadar da az!» dedi.

Dâvûd, kendisini denediğimizi anladı ve Rabbinden mağfiret dileyerek, eğilip secdeye kapandı; tevbe edip Al-lâh’a yöneldi.” (Sâd, 24)

فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ

“Sonra bu tavrından dolayı O’nu bağışladık. Şüphesiz katımızda O’nun için bir yakınlık ve güzel bir âkıbet vardır.” (Sâd, 25)

Dâvûd -aleyhisselâm- kıyâmet günü Allâh’a yakın bir kul olacaktır. Nitekim bir hadîs-i şerifte:

“Adâletle hükmedenler, kıyâmet gününde Rahmân’ın sağında nûrdan minberler üzerinde olacaklardır... Bunlar

hükümlerinde, âileleri ve sorumlu oldukları kimseler hakkında adâletle davranmışlardır.” (İbn-i Hanbel, II, 160) buyrulur.

Yine Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“Kıyâmet gününde insanların Allâh Teâlâ’ya en sevgili olanı ve O’na en yakın yerde bulunanı adâletli idârecidir. Kıyâmet gününde insanların Allâh Teâlâ’ya en sevimsiz olanı ve O’na en uzak mesâfede bulunanı da zâlim idârecidir.” (Tirmizî, Ahkâm, 4; Nesâî, Zekât, 77) buyurmuşlardır.

Hazret-i Dâvûd -aleyhisselâm- hakkında yukarıda zikredilen âyet-i kerîmelerin mâhiyetine tamâmen ters bir şekilde, muharref Tevrât ve İncil’lerde birtakım hakikat dışı beyanlar ve çirkin iftirâlar yer almaktadır.

Bu hususta Hazret-i Ali -radiyallâhu anh-:

“Her kim Dâvûd hâdisesini hikâyecilerin rivâyet ettiği gibi (yanlış ve çirkin bir şekilde) anlatırsa, ona yüz altmış değnek vururum!” demiştir.

Hiç şüphesiz ki Hazret-i Dâvûd’a, Allâh’ın yüce huzûrunda güzel bir yakınlık, varacağı güzel bir mercî ve cennette güzel bir makam vardır.

Ashâb-ı Sebt (Cumartesi Ashâbı) Hâdisesi

Ashâb-ı Sebt, Mısır ile Medîne-i Münnevve arasında Kızıldeniz kenarında Medyen şehrinde yaşardı. Sayıları yetmiş bin kadardı. Bunlar, cumartesi günleri ibâdetten başka bir şey yapmazlardı. Çünkü cumartesi günü ibâdetin dışındaki işler haram kılınmıştı. Ayrıca o günde avlanmamak üzere Dâvûd -aleyhisselâm’a söz vermişlerdi.

Daha sonra şeytan, kendilerine vesvese vererek:

“Siz avlamaktan değil, yemekten men edildiniz!” dedi.

Hikmet-i ilâhî olarak cumartesi günleri balıklar çoğalır, diğer günler azalırdı. Bu sebeple şeytanın fısıltısı bazılarına çok câzip geldi. Bu hususta Medyen halkı üç kısma ayrıldı:

1. Kısım; Allâh’ın emrine muhâlefet ederek balık tuttular. Hem yiyip, hem de sattılar. Bunlar cumartesi günü ağ atarlar, pazar günü de çekerlerdi.

2. Kısım; balık avlama günâhına girmediler, fakat emr-i ilâhîye uymayanlara da karşı çıkmadılar. Yâni ilâhî emrin çiğnenmesi karşısında sessiz kalıp herhangi bir îkaz ve nasihatte bulunmadılar.

3. Kısım ise; hem ilâhî nehye riâyet ettiler, hem de cumartesi günü yasağını çiğneyenlere îkaz ve nasihatte bulundular. Sükût edenlere de susmakla doğru yapmadıklarını söylediler. Emr-i bi’l-ma’rûf ve nehy-i ani’l-münker vazîfesini yerine getirdiler.

Sükût edenler, kendilerini îkaz edenlere:

“Helâk olacak kavme niçin vaaz edip kendinizi yoruyorsunuz? Emeğinize yazık!” derlerdi.

Emr-i bi’l-ma’rûfta bulunanlar da:

“Biz, Cenâb-ı Hakk’ın huzûrunda mes’ûl olmamak, mâzûr olmak için böyle yapıyoruz!” diye cevap verirlerdi.

Daha sonra bunlar, diğerlerine gelecek olan musîbet kendilerine de gelmesin diye onlarla aralarına bir duvar çektiler. Duvarın arkasındaki sesler kesilince, bir de baktılar ki, bir gecede hepsi birden maymuna dönmüşler!.. İlâhî hükmü dikkate almadıkları için böyle bir cezâyâ dûçâr olan bedbahtlar, Allâh’ın

emrine itaat ettikleri için bu azaptan kurtulan akrabalarının yanında bir müddet mahzun mahzun gezdiler. Üç gün sonra da, maymun şekline girmiş olan âsilerin hepsi öldü.

İmâm Begavî'nin *Meâlimü't-Tenzîl* adlı eserinde:

“Avlanmayan, lâkin avlayanlara da herhangi bir îkaz ve nehiyde bulunmayıp susanlar da, onlarla birlikte maymunlar hâline geldiler.” denilmektedir.

Kur'ân-ı Kerîm'de bu husus şöyle ifâde buyrulur:

وَسُئِلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ
إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَ يَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ
كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

“Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor! Hani onlar, cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü cumartesi günü, balıklar meydana çıkarak akın akın onlara gelirdi; cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece Biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihân ediyorduk.” (el-A'râf, 163)

وَ إِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ
عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

“İçlerinden bir topluluk:

«Allâh'ın helâk edeceği, yâhut şiddetli bir şekilde azâb edeceği bir kavme ne diye nasihat ediyorsunuz?» dedi.

(Nasihat edenler) **dediler ki:**

«-Rabbimize beyân edecek mâzeretimiz olsun diye, bir **de** (belki) **sakınırlar ümîdiyle** (nasihatte bulunuyoruz)».» (el-A'râf, 164)

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَ أَخَذْنَا
الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾ فَلَمَّا عَتَوْا
عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾

“Onlar, kendilerine yapılan îkazları unuttunca, Biz de kötülükten men edenleri kurtardık; zulmedenleri de yapmakta oldukları kötülüklerinden dolayı şiddetli bir azâb ile yakaladık. Kibirlenip de kendilerine yasak edilen şeylerden vazgeçmeyince, onlara: «Aşâğılık maymunlar olun!» **dedik.**” (el-A'râf, 165-166)

Cenâb-ı Hak, daha sonraki nesillere bu hâdiseyi hatırlatarak şu şekilde îkaz buyurmaktadır:

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

“(Ey İsrâîloğulları!) **İçinizden cumartesi günü azgınlık edip de, bu yüzden kendilerine, «Aşâğılık maymunlar olun!» dediklerimizi elbette bilmektesiniz.**” (el-Bakara, 65)

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَ مَا خَلْفَهَا وَ مَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

“İşte bu kıssayı, o zaman hazır olanlara ve sonradan gelenlere ibret verici bir cezâ, muttakîler için de bir nasihat kıldık.” (el-Bakara, 66)

Eyle ahâlisi cumartesi günü Allâh'ın emirlerinden çıkıp nefislerine zulmettikleri zaman Dâvûd -aleyhisselâm- onlara lânet etmiş, onlar da maymunlara dönmüşlerdir. (Elmalılı H. Yazır, *Hak Dî-ni Kur'ân Dili*, III, 1786)

Bu hâdisenin, Dâvûd -aleyhisselâm- zamanında meydana geldiğine şu âyet-i kerîme de işâret etmektedir:

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَآئِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ

“İsrâîloğulları'ndan inkâr edenler, hem Dâvûd'un, hem de Meryem oğlu İsâ'nın diliyle lânetlendiler!..” (el-Mâide, 78)

Müslümanlar, bütün peygamberlere inandığı, onların aralarında bir ayırım yapmadığı ve Hazret-i İsâ'yı da peygamber olarak kabûl ettiği için Yahûdiler:

“–Biz, sizin dininizden daha kötü bir din bilmiyoruz!” demişlerdi.

Bunun üzerine, şu âyet-i celîle nâzil oldu:

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ
وَوَضِعَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ
أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

“De ki: «Allâh katında cezâyâ çarptırılma bakımından bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Allâh, kimlere lânet etmiş ve gazabına uğratmışsa; kimlerden maymunlar, domuzlar ve tâğuta tapanlar yapmışsa, işte bunların makâmı daha kötüdür ve onlar doğru yoldan daha çok sapmışlardır.” (el-Mâide, 60) (Vâhidî, *Esbâbü'n-Nüzûl*, s. 203)

Âyet-i kerîmede de ifâde edildiği gibi Allâh Teâlâ, Benî İs-râîl'den kötülükte inatla ısrar eden o bedbahtları önce maymun kılığına sokmuş, sonra da helâk etmiştir. Bunun, insanların as-lının maymun olduğu şeklindeki asılsız iddiâlarla da hiçbir âlâ-kası yoktur.

Hazret-i Dâvûd'dan Kalan Hâtıra: “Savm-ı Dâvûd”

Bir gün oruç tutup bir gün tutmamak demek olan **“savm-ı Dâvûd”**, Hazret-i Dâvûd'dan ümmet-i Muhammed'e hâtıra kalan bir ibâdettir. Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- en fazîletli orucun “savm-ı Dâvûd” olduğunu beyân buyurmuşlardır.

Amr bin el-Âs -radiyallâhu anh-'ın oğlu Ebû Muhammed Abdullâh -radiyallâhu anh-'ın şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

“Vallâhi ömrüm boyunca gündüz oruç tutacağım; gece namaz kılacağım.” diye yemin ettiğimi Nebî -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e bildirmişlerdi.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- bana:

“-Böyle söyleyen sen misin?” diye sordu.

Ben de:

“-Anam-babam sana fedâ olsun yâ Rasûlallâh! Evet, ben söyledim.” dedim.

Bana:

“-Senin buna gücün yetmez! Bâzen oruç tut, bâzen ye; bâzen uyu, bâzen (teheccüd) için kalk! Her aydan üç gün oruç tut! Bir iyiliğin karşılığı on mislidir. Bu, bütün seneyi oruçlu geçirmek gibidir.” buyurdu.

Ben:

“-Bundan daha fazlasına muktedirim!” dedim.

“-O hâlde bir gün oruç tut; iki gün iftar et!” buyurdu.

“-Bundan daha fazlasını yapabilirim!” dedim.

“-Öyleyse bir gün oruç tut, bir gün tutma! Bu, Dâvûd -aleyhisselâm-’ın orucudur ve oruçların en mûtedili, en üstünüdür!” buyurdu.

Ben:

“-Bundan fazlasına da güç yetirebilirim!” deyince Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Bundan daha fazlası olmaz!..” buyurdu. (Buhârî, Savm 55-57, Teheccüt 7; Müslim, Sıyâm 181-193)

Dâvûd -aleyhisselâm-'ın Fazîleti

*Dâvûd -aleyhisselâm-, bütün işlerinde Allâh'a yönelirdi.

*Allâh Teâlâ, O'nun için **"Kulumuz Dâvûd"** buyurdu.

*Kendisine dört büyük ilâhî kitaptan biri olan Zebûr indirildi.

*Dağlar ve kuşlar O'nunla birlikte zikrederdi.

*Kuşların dilini bilirdi.

*Çok güzel bir sadâya sâhipti. Zebûr'u okuduğu zaman, dağlar ve kuşlar O'nu dinlerdi.

*Demiri elinde bal mumu gibi yoğururdu. Böylece kendi el emeği ile geçinirdi. Nitekim Peygamber Efendimiz de, O'nun bu hâlini medhetmiştir.²

*Dâvûd -aleyhisselâm-'a fasl-ı hitâb (hakı batıldan ayırt etme kâbiliyeti) ve hikmet verilmişti.

*Devleti, o zamanın en heybetli ve güçlü devletiydi.

*Dâvud -aleyhisselâm-, Rabbine çok şükrederdi. O, bir keresinde şöyle demiştir:

"-Yâ Rabbi! Ben Sana nasıl şükredeyim. Zîrâ Sen'in şük-rüne ancak Sen'in nîmetinle erişebiliyorum."

O'na şöyle vahyedildi:

"-Sana olan nîmetlerimin hepsinin Ben'den olduğunu biliyor musun?"

Hazret-i Dâvûd:

"-Evet." dedi.

2. Bkz. Buhârî, Büyû' 15; Enbiyâ 37.

Bunun üzerine Allâh Teâlâ:

“–Bu şekilde düşünmen, Ben'im Sen'den râzı olmama kâfidir.” dedi. (İbn-i Kesîr, *Kıyasü'l-Enbiyâ*, s. 524)

*Hâsılı Dâvûd -aleyhisselâm-, üstün kılınmış bir peygamberdi. Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا

“And olsun, Dâvûd’a tarafımızdan bir üstünlük verdik!..” (Sebe', 10)

Dâvûd -aleyhisselâm-'ın Vefâtı

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

“Dâvûd -aleyhisselâm-, gayret-i dîniyesi pek şiddetli ve nâmusuna çok düşkün biriydi. Evden çıktığı zaman kapıyı iyice kapatır, dönünceye kadar kimse oraya girmezdi.

Birgün yine evden çıktı, kapıyı kapattı... Dâvûd -aleyhisselâm- geri döndüğünde evin ortasında duran bir adam gördü. Ona:

«–Sen kimsin?» diye sordu.

O da:

«–Ben, o kimseyim ki, krallardan korkmam ve perdeler (engeller) bana mânî olamaz.» dedi.

Bunun üzerine Dâvûd -aleyhisselâm-

«-Vallâhi o zaman sen ölüm meleğisin. Allâh'ın emriyle hoş geldin.» dedi.

Bir müddet sonra da rûhu kabzolundu... (Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 419)

Hazret-i Dâvûd'un kırk sene devâm eden idâresi, İsrâîloğulları'nın en parlak dönemidir. Dâvûd -aleyhisselâm- Kudüs'ü fethederek, devletine başkent yapmıştı. O, hem hükümdar hem de bir peygamberdi. Bu iki özellik Hak tarafından O'na lutfedilmişti. Kendisinden sonra yerine oğlu Hazret-i Süleyman geçti ve O'na da peygamberlik verildi.

Zebûr ve Muhtevâsı

Kur'ân-ı Kerîm'de "Zebûr" kelimesiyle birlikte onun çoğulu olan "zübur" kelimesi de geçmektedir. Zebûr, kitap; zübur ise kitaplar mânâsına gelmektedir.

Zebûr kelimesi Kur'ân-ı Kerîm'de üç yerde geçer ve bunların hepsi de Hazret-i Dâvûd ile alâkalıdır.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

"...Dâvûd'a da Zebûr'u verdik." (en-Nisâ, 163)

Zübur kelimesi ise, sırf Hazret-i Dâvûd'la alâkalı değil, umûmen bütün peygamberlere verilen kitaplarla ilgili olarak geçmektedir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

وَ إِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ

“Şüphesiz o, evvelkilerin (eskilerin) kitaplarındadır!” (eş-Şuarâ, 196)

Bu âyet-i kerîme aynı zamanda, Hazret-i Peygamber -salâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz’in daha önceki ilâhî kitaplarında da müjdelendiğine işâret etmektedir.

Hazret-i Dâvûd’a verilen Zebûr hakkında Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle bir mâlumat vardır:

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ
أَنَّ الْأَرْضَ يَرثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ

“And olsun Zikir’den (Tevrât’tan) sonra Zebûr’da da: «Yeryüzüne sâlih kullarım vâris olacaktır!» diye yazmıştık.” (el-Enbiyâ, 105)

Kur’ân-ı Kerîm’de Zebûr ile alâkalı olarak daha fazla bir bilgi bulunmamaktadır. İslâmî kaynaklar, Hazret-i Dâvûd’a Zebûr’un verilmesini, O’nun üstün husûsiyetlerinden biri olarak nakletmektedirler.

İslâm âlimleri, Zebûr’da ahkâmla ilgili meselelerin olmadığını, onun sâdece Cenâb-ı Hakk’a yönelik ilticâ ve münâcâtlardan ibâret olduğunu ifâde ederler.

Hazret-i Mûsâ -aleyhisselâm-’dan sonra gelmiş olan Hazret-i Dâvûd -aleyhisselâm-, ahkâm husûsunda Tevrât ile amel etmekteydi. Zebûr ise, insanlarda Allâh aşkını ve muhabbetini,

Cenâb-ı Hakk'a tazarrû ve ilticâyı daha kâmil bir sûrette gerçekleştirmeyi hedefleyen ilâhilerin mecmûuydu.

Zebûr, tamâmen manzum bir kitaptır. Nitekim Kitâb-ı Mukaddes'te "Mezmûrlar" ismiyle bir bölüm bulunmaktadır ki bu, mûsikî eşliğinde söylenen manzum parçalar mânâsındadır. Sayıları 150 adettir. Bunların 70 kadarı Hazret-i Dâvûd'a nisbet edilmekte, diğerlerinin ise başkalarına âit olduğu ifade edilmektedir.

Dolayısıyla bugünkü Zebûr, Kur'ân-ı Kerîm'de Hazret-i Dâvûd'a verildiği bildirilen Zebûr değildir. Zîrâ Kitâb-ı Mukaddes bütün bölümleri ile ilk geldiği şekilde muhâfaza edilip kaydedilememiş, günümüze kadar pekçok beşerî müdâhalelere uğramıştır. Bu tarihî hakikat, Zebûr'un da aslî ve orjinal şekliyle mevcut olabileceği ihtimâlini ortadan kaldırmaktadır.

Nitekim bugünkü Zebûr, Hazret-i Dâvûd'un vefâtından beş yüz yıl sonra yazılmaya başlanmıştır. Ayrıca Zebûr'a Dâvûd -aleyhisselâm-'ın hayâtı ve tebliğâtına ilâveten, kaynağı bilinmeyen yaklaşık 100 meçhul şâirin şiirlerinin de ilâve edildiği rivâyet olunmaktadır.

Günümüzdeki Zebûr'un, tam olarak kimin tarafından kaleme alındığı ve vahiy ile mi yoksa ilhâm yoluyla mı yazıldığı bugüne kadar tespit edilememiştir. Müsteşrik Horn:

"Zebûr'un Dâvûd Peygamber tarafından yazıldığını ileri sürenler, aslı olmayan çok zayıf bir kanaattedirler; bu düşüncenin yanlışlığı açıktır." der.

Zebûr'daki Tanrı telâkkîsi de, Tevrât'taki gibi antropomorfik, yâni Cenâb-ı Hakk'a sûret izâfe edici şekildedir. Kitâb-ı Mu-

kaddes'in diğerk bölümlerinde olduğu gibi Allâh'a oğul isnâd etmek sûretiyle tevhide aykırı bir mâhiyet arz eder. Bugünkü Zebûr'da Dâvûd -aleyhisselâm-'ın bir münâcâtında şöyle dediğı rivâyet edilir:

“Rab bana dedi: «Sen benim oğlumsun! Ben seni bugün çocuk edindim!»” (Mezmurlar, 2/7)

Netice olarak bugünkü Zebûr, sadece bir şiir kitabıdır. İçinde Dâvûd -aleyhisselâm-'a ve başkalarına atfedilen birtakım münâcâtlardan başka birşey bulunmamaktadır. Ne kadarının hakikî Zebûr'a âit olduğu da meçhuldür.

EN GÜZEL KELÂMÎ GÜZEL OKUMAK

Allâh kelâmının, muhâtabı olan ins ü cinde husûle getirdiği tesirin kemâlî için, kıraatinin doğru ve hatâsız olması kadar, okuyanın ses güzelliği de mühim bir rol oynar. Esâsen beşerî sözler için bile kelimeler, telaffuz farkları ile ayrı ayrı mânâlara gelebildiği gibi bazı ahvâlde tesirleri artar; bazı ahvâlde azalır. Bir dilencinin yalvarma üslûbu, sadece seçtiği kelimelerle değil, aynı zamanda onları telaffuz şekliyle de bârizleşir. Ateş ve ölüm saçan bir muhârebeden önce bir kumandanın, askerlerini harbe teşvik için sarf ettiği sözlerdeki telaffuz tarzının, yâni kelimelerin mûsikîsinin asker üzerinde apayrı bir kuvvet ve tesir husûle getirdiği inkâr olunamaz. Nitekim târîh ve kültürümüzde mühim bir yeri olan “mehter”i meydana getiren âmil de, bu tesir gücüdür.

Basit beşerî sözler için bile geçerli olan bu keyfiyetin, ilâhî bir kelâm olan Kur’ân-ı Kerîm için daha büyük bir ehemmiyet taşıdığı âşikârdır. Kim bilir belki de, Kur’ân-ı Kerîm’i okumanın sünnet, dinlemenin farz olması da bu hikmete binâendir. Yine bu hakikat sebebiyledir ki, İslâmî ilimler arasında Kur’ân-ı Kerîm’in okunmasına dâir müstakil bir ilim teşekkül etmiştir. “Kıraat İlmi” denilen bu ilmin de tıpkı mezheb imamları gibi imamları ortaya çıkmıştır.

Nitekim, kendisine kitap verilen peygamberlerden Dâvûd -aleyhisselâm- da, diğer vasıflarından ziyâde, beşer târihinde “Dâvûdî” diye bilinen güzel sesi ile yâd edilmektedir.

Kur'ân-ı Kerîm'in beyânıyla da sâbittir ki, Hazret-i Dâvûd'un, en güzel kelâm olan ilâhî kitabı okuyan hârikulâde sesi, kuşları ve tesbîh eden dağları kendisine boyun eğdirirdi.³

Yine bu sesle beraber vahşî hayvanlar, hattâ cemâdât bile O'nun tesbîhine iştirâk ederdi.⁴

Ses, Allâh -celle celâlühû-'nun mahlûkâtına bahşettiği en büyük nîmetlerden biridir.

Ses olmasa, kâinatta ne kadar büyük bir boşluk olurdu. Zîrâ ses, müsbet veya menfî tahrik gücü bulunan pek mühim bir keyfiyettir.

Ses de, diğer birçok nîmet gibi hayra olduğu kadar şerre de âlet olunmak istidâdındadır. Diğer taraftan bu âlem, hayır-şer, hüsün-kubuh (güzel-çirkin) gibi her keyfiyette iki vecheli veya iki kutuplu olduğundan, sesin de güzel ve çirkin olanı vardır. Bülbül sesi, hassas bir rûha ne kadar ferahlık verir, gönülleri sürür ile doldurursa, onun zıddı olan karga sesi de o derecede nâhoş bir tesir bırakır.

Ses, insanlar arasında olduğu kadar hayvanlar arasında da müsbet veya menfî tesirler meydana getirir. Ormanda bir arslanın kükremesi, bütün zayıf mahlûkâtın yüreğini ağzına getirirken; en soğuk hayvan olan yılan, güzel bir nağme ile Hind fakirinin sepetinden çıkıp oynamaya başlar. Çöllerde develerin hareketini hızlandırmak için de tegannînin bir vâsita olarak kullanıldığı bilinmektedir ki, buna Arap mûsikîsinde "hidâ" ismi verilir.

3. Bkz. el-Enbiyâ, 79.

4. Bkz. Sebe', 10.

Rivâyete göre avcılar da, zarif görünümlü mâsum ceylanları, bir pınar başında “ney” sadâsının câzibesıyla avlarlar. Ney’in tatlı sesini duyan ceylanlar, ağaçların arasından çıkıp pınar başına gelir, çömelir ve hareketsiz bir sûrette mûsikîyi dinler ve sıcak gözyaşları dökerler. O esnâda saklanmış olan avcılar da, bu cevval hayvanların böyle hareketsiz hâle gelmesinden istifade ile onları kolayca avlarlar.

Hayvanlarda bile böyle tesirler husûle getiren ses, onlardan çok daha mütekâmil olduğunda şüphe bulunmayan insanın hissiyatında neler yapmaz! Nitekim para sesi, materyalistlerin; su ve bülbül sesi, romantik ve şâir ruhlu kimselerin; Kur’ân ile ezânın ulvî sadâsı da, rûhunu arındırmış Hak yolcularının huzur kaynağıdır.

Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- de, dünyâ meselelerinin, rûhuna verdiği sıkleti gidermek ve gönlünü huzur ve sükûna kavuşturmak için bâzen:

“*–Yâ Bilâ! Bir ezan oku da ferahlayalım!..*” (Ebû Dâvud, Edeb, 78) buyururlardı.

Bülbül tegannî ederken karşı dağlardan; ezan sadâsı da semânın boşluğunu örerken gökyüzünden, başka bir ses gelmez. Hassâsiyetimiz ne kadarsa, bu güzel seslerin tesir ve yakıcılığı da o kadar fazla olur.

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh- da, *Mesnevî*’sinde “ney”in hâl lisânına tercümân olur. Ney derdini döker. Kendisini anlamayanlar için:

“*Ney’in sadâsı ateş oldu. Onu boş bir nağme sanma! Kimde bu ateş yoksa, yazıklar olsun ona!..*” diye feryâd ü figân eyler.

Bir neyzen:

“Seher vakitlerinde ney’imin sadâsı ve figânı daha ayrı oluyor!..” diyerek, “ney sadâsı”ndaki ince ve hassas nükteyi ifâde etmeye çalışmıştır.

Muhyiddîn-i Arabî -kuddise sirruh- buyurur:

“Bütün varlıklar, kendine has bir sûrette Allâh’ı zikrederler. Yalnız onların bu hâlleri birbirinden farklıdır.

Birinci derecede cemâdât gelir. Yâni taş, toprak, su, madenler gibi cansızlar âlemi, (Allâh’ı en çok zikreden varlıklardır. Çünkü onlar) nefsâniyetten ve yemek, içmek, hava teneffüs etmek gibi ihtiyaçlardan müstağnî oldukları için gafletten daha uzaktırlar.”

Cenâb-ı Hak, cemâdâtın bu uyanıklığını âyet-i kerîmede şu şekilde bildirmektedir:

لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا
مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

“Eğer Biz, bu Kur’ân’ı bir dağa indirseydik, muhakkak ki onu, Allâh korkusundan, büyük bir haşyetle paramparça olmuş görürdün. İşte Biz, insanlara düşünüp tefekkür etmeleri için böyle misâller veriyoruz.” (el-Haşr, 21)

Allâh Teâlâ, Enbiyâ Sûresi’nin 79. âyetinde de:

وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ

“...Kuşları ve tesbîh eden dağları da Dâvûd’a boyun eğdirdik. (Bunları) yapan da Biz’iz!” buyurmaktadır.

Yine Muhyiddîn-i Arabî Hazretleri'nin beyanlarına göre, Allâh'ı zikretme husûsunda gafletten uzaklık bakımından, cemâdâtan sonra ikinci derecede de nebâtât gelir. Bunların; su, hava ve güneş gibi birtakım ihtiyaçları vardır. Cemâdâtan daha mütekâmildirler. Toprağı emip aldıkları birtakım kimyevî maddeleri, ilâhî tâyinle terkib edip rengârenk çiçekler, yapraklar ve meyveler vücûda getirirler. Bu sebeple nebâtât, cemâdâta nisbetle biraz daha az zikrederler.

Sonra hayvânât gelir. Bunların hayâtî fonksiyonları nebâtâtan daha mütekâmildir. Bundan dolayı ihtiyaçları çoğalmış, nefsâniyet artmıştır.

En son mertebedeki insanın ise, hem müsbet hem de menfî istikâmette ufku daha geniştir. Bu, onun îman teklîfine muhâtap olmasının tabîî bir neticesidir. Fakat insanı benlik, hayâlât, havâtır ve dünyevî ihtiraslar, devamlı gaflete sevk eder.

Nitekim âyet-i kerîmede şöyle buyrulur:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ
وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ

“Görmez misin ki, göklerde ve yerde olanlar; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Al-lâh’a secde ediyor; birçoğunun da üzerine azap hak olmuştur...” (el-Hacc, 18)

Bu âyet-i kerîme, yukarıda geçen dört sınıfın hâlini, durumlarına göre ne güzel tasvîr eylemektedir. Bu da gösteriyor ki,

kâinatta tesbîh etmeyen hiçbir varlık yoktur.⁵ Varlıklar içinde en gâfil, zikri en az ve Hak'tan en uzak olan varlıklar ise, ancak insanların bir kısmıdır.

Bir başka âyet-i kerîmede mahlûkâtın devamlı olarak Cenâb-ı Hak'ı zikrettikleri şöyle beyân edilmektedir:

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا
يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

“Yedi kat gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O’nu tesbîh eder. O’nu hamd ile tesbîh etmeyen hiçbir varlık yoktur. Ne var ki, siz onların tesbîhini anlayamazsınız! Şüphesiz ki O, Halîm (azapta hiç acele etmeyen)’dir, Gafûr (çok bağışlayandır)’dır.” (el-İsrâ, 44)

Ancak gönül hassâsiyeti inkişâf etmiş olan insanlar, her seste bu tesbîh sesini hissederler. Onlar, tıpkı Hazret-i Mevlânâ’nın, bir kuyumcu dükkanı önünden geçerken işittiği çekiç sesinin nağmelerindeki zikirten vecde gelip huşu içinde semâ ederek Allâh’ı zikre dalması gibi, kâinattaki umûmî zikrin âhen-gine bürünerek yaşarlar.

Zikrullâh’ın esrâr âleminde yaşayan gönül erlerinin hâlini, Şâir Necip Fâzıl, mısralarında ne güzel ifâde eder:

5. Zikir ve tesbîh, iki türdür:

- Teshîrî zikir:** Bu tarz zikir, mahlûkâtın kendiliğinden, gayr-i irâdî olarak yaptığı zikir ve tesbîhtir. Nebâtât ve hayvanâtın ömürleri, yaptıkları bu zikre bağlıdır. Bu zikir, onlar için âdeta bir hayat nefesidir. Zikri bitenin, ömrü de nihâyet bulur.
- İrâdî zikir:** Beşerin, kendi irâdesiyle yaptığı zikir ve tesbîhtir.

*O erler ki, gönül fezâsındalar,
Toprakta sürünme ezâsındalar!
Yıldızları tesbîh tesbîh çeker de,
Namazda arka saf hizâsındalar!
İçine nefis sızan ibâdetlerin,
Birbiri ardınca kazâsındalar.
Günü her dem dolup her dem başlayan,
Ezel senedinin imzâsındalar...*

Kâinattaki bu umûmî zikir keyfiyeti; harf, hareke ve ses gibi kayıtlardan âzâde ve her kulağın işitemeyeceği bir zikirdir. Bu sırî zikri duymak, ancak erbâbına mahsus bir keyfiyettir. Yûnus Emre'nin, sarı çiçekle büyük bir vecd içinde sohbet etmesi, bu kabildendir.

Gönlü her dem zikir ile meşgul bulunan ve zikirle hem-hâl olmayı tabiat-i asliye hâline getirebilen kimseler, bu merhaleden sonra işittikleri her sesteki zikir cihetini idrâk ederler.

Kısaca Hak indinde, -harfli veya harfsiz- seslerin en güzeli, zikirdir. Zikir, kendi husûsî mânâsının yanında ilâhî kitaplara da isim olmuş zengin muhtevâlî bir kelimedir. Nitekim âyet-i kerîmelerde Tevrât-ı Şerîf ve Kur'ân-ı Kerîm'den "Zikir" olarak da bahsedilmektedir.

Bu itibarla sesler ve nefesler, Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân-ı Kerîm'deki ilk fermânı olan: «**Yaratan Rabbinin adıyla oku!**» emri mûcibince Kur'ân sadâsı ile de husûsî bir zikir izzet ve şerefi kazanmıştır.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyurur:

"Kur'ân'ı seslerinizle süsleyiniz (onu güzel seslerle doğru ve güzel bir şekilde okuyunuz)!" (İbn-i Mâce, İkâmet, 176)

“Kur’ân’ı seslerinle güzelleştiriniz. Çünkü güzel ses, Kur’ân’ın güzelliğini daha da artırır.” (Dârimî, Fedâilü'l-Kur’ân, 34)

Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- bir başka rivâyette de:

“Kur’ân’ı tegannî ile okumayan kimse bizden değildir.” (Buhârî, Tevhîd, 44; Ebû Dâvud, Vitr, 20) buyurmuşlardır. Bu hadîs-i şerîfteki “tegannî”den maksadın “ses güzelliği” olduğunu söyleyen âlimler, sesi güzel olmayan kişilerin ise, mümkün olduğu kadar güzel okumaya gayret göstermeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çünkü kelâmın en güzeli Kur’ân-ı Kerîm olduğu için, beşere âit sesin nihâi ihtîşam ve güzelliği de Kur’ân sadâsıyla ortaya çıkar.

Her güzel sese bir müddet sonra doyulur, fakat Kur’ân sadâsına asla!.. Zîrâ onun ulvî nağmeleri, nasîbi olan gönüllere âdeta cennet râyihaları bahşeder.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

“Allâh Teâlâ, güzel sesli bir peygamberin, Kur’ân’ı tegannî ile yüksek sesle okumasından hoşnut olduğu kadar hiçbir şeyden hoşnut olmamıştır.” (Buhârî, Fedâilü'l-Kur’ân 19; Tevhîd 32; Müslim, Müsâfirîn 232-234)

Hadîs-i şerîfler, bizlere Kur’ân kıraatinde tertîl ve tecvîdin ne kadar mühim olduğunu göstermektedir.

Tevbekârların ve çilekeşlerin gönül huzuru da, Kur’ân nağmelerinin ruhları mesteden devâsında gizlidir. Ebedî kurtuluş yolunu arayanlar, onun ruhlara hayat bahşeden cennet lisânının irşâdına muhtaçtırlar.

Ancak Kur'ân'ın ses ve sadâsına gönül vermeyen gâfiller, hayâtın ancak dış yüzünü bilirler de, derûnî âlemin hikmet ve hakikatlerinden mahrum kalırlar. Onlar, ömür boyu dünyâ lezzetleri ve şehvetlerinin peşinde koşar dururlar; lâkin cihânın var oluş hikmetinden gâfildirler.

Onlar, bu dünyâ sofrasından oburca istifâde ederler. Lâkin sofranın gerçek sâhibi olan “Rezzâk”ı tanımazlar.

Mezarlara yakınlarını gömerler de, toprağın altındaki büyük mâcerâdan habersiz yaşarlar. Onlar, selvilerin harfsiz-söz-süz lisânından anlamazlar.

Zelzele, fırtına ve türlü musîbetlerle îkaz tokadı yediklerinde bile hakikatlere sırt döner, “tabîî âfetler” yaygarası ile sahte tesellilere sığınır, kaçacak delik ararlar.

Ne gariptir ki, ilâhî mülkte yaşarlar, fakat mülkün gerçek sahibine düşman kesilirler.

Kalbi, Kur'ân nûru ile aydınlanan mü'minler ise, yüce hakikatleri tefekkür hâlinde dirler. Okudukları ilâhî kelâm, onların gönüllerine hâl lisânı ile:

“Sen, Allâh'ın kulusun; O'nun mülkünde yaşıyorsun! O'nun verdiği rızıklarla rızıklanıyorsun. Kur'ân'ın hikmet ve esrârına dal da, Rabbine kalb-i selîm ile yolculuk et!...” telkîninde bulunur.

Kur'ân'ın ilâhî telkînine gönül verenler, dâimâ Cenâb-ı Hakk'a kulluk şuuru içinde bulunurlar. Kendilerine verilen nîmetlere şükreder ve fânî hayatlarını ebedî hayâtın sermâyesi yapmanın gayreti içinde yaşarlar.

Bu itibarla Kur'ân, rûhâniyet-i Muhammedî'den bir hisse alabilenler için yerin göğün lisânı, bereket ve füyûzât hazînesidir.

Hazret-i Peygamber ve Kur'ân-ı Kerîm, Allâh Teâlâ'nın kullarına ihsan buyurduğu iki büyük nûr kaynağıdır.

Allâh'ın sıfatlarının bütünüyle tecellî ettiği üç varlık mevcuttur; **“Kâinat, Kur'ân ve İnsan”**.

Kâinat, ilâhî sıfatların fiilî tecellîsi; **Kur'ân** da kelâmî tecellîsidir. **İnsan** ise zübde (öz) sûretinde bütün tecellîlerin mecmuasıdır. İnsansız bir dünyâ ne kadar sönük olursa, Kur'ân'sız bir insan da tıpkı öyledir.

Nitekim Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Kalbinde Kur'ân'dan bir miktar bulunmayan kimse, harap bir ev gibidir.” (Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 18; Dârimî, Fedâilü'l-Kur'ân, 1)

Kâinat, sessiz bir Kur'ân, Kur'ân da sesli bir kâinattır. İnsan ise, ilâhî esrârın bir tecellî âbidesi olarak, bunların özü ve zübdesi gibidir. Kur'ân, bir beyân mûcizesi ve Hak nutkudur. Kur'ânî hakikatlerden uzak bir gönül ise, içine katran yağmışçasına karanlık, nursuz ve iki cihan bedbahtıdır.

Kur'ân-ı Kerîm'in sayısız hikmet ve bereketlerinden birkaçını zikrederim:

Kur'ân, insana, dış âlemdeki zarâfet ve kudret akışlarını seyrettirerek onun iç dünyasını uyandırır. Kulu, bu güzel kâinat karşısında, hisli bir yürekle ürpertir. Allâh ve Rasûlü'nün muhabbet iklimine götürür.

İki cihan saâdetinin rehberi olan Kur'ân-ı Kerîm, kendisine ilticâ edenin hayâtını ulvî ölçülerle tanzim edip onu, muvâzene-i ve huzurlu bir hayâtın saâdet bahçesinde gezdirir.

Kâinat ve onun içindeki her zerre, muazzam bir denge kânununa tâbî iken, Kur'ân'a sarılmayıp aslî haysiyet ve muvâzenesini kaybeden insan, kendisini cüceleştirmiş ve hüsrân çukurlarına yuvarlamış olur. Çünkü insanın rûh ve bedenindeki ölçü ve denge, Kur'ân-ı Kerîm füyûzâtının bir eseridir.

Kur'ân-ı Kerîm, gönül insanı için derin bir tefekkür deryâsıdır. Her idrâk sâhibi için zaman ve mekân içindeki ilâhî saltanatı tefekkür etmek ve hikmet dolu kıssalardan hisseler alarak kemâle erebilmek şarttır ki, bu da ancak Kur'ân-ı Kerîm'in bir rahmet tecellîsidir.

Görünmez ve bilinmez binbir âlemin esrâr haritasını gözler önüne sererek gayb âleminin ufuklarından hakikat pırıltıları sunması da, yine Kur'ân'a mahsus bir sır tecellîsidir.

Kur'ân-ı Kerîm, insanı doğruya, güzel ahlâka, ibâdeteye, ilme, âhîret saâdetine davet eden bir öğütler mecmuasıdır. Öyle ki, bunları lâıykıyla idrâk etmek de, Rabbin lutfettiği firâset sâyesinde mümkündür.

Kur'ân, bütün insanlığı hidâyete dâvet eder. Canlı bir Kur'ân tefsîri mâhiyetindeki yaşayışıyla Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz de hidâyet rehberidir. Yâni Kur'ân-ı Kerîm ve Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, bir bakıma beşeriyetin inkâr ve gaflet marazlarının yegâne şifâsını barındıran ulvî birer eczâne hükmündedirler. Bundan dolayı kıyâmet kopmadan önce gelecek son ferdine kadar bütün beşeriyet, ümmet-i Muhammed'dir. Bunların bir kısmı O'nun yüce dâvetine icâbet ettiğinden "üm-met-i icâbe" diye isimlendirilir ki, asıl ümmet-i Muhammed'i teşkil edenler bunlardır. Diğerleri ise, "üm-met-i gayr-i icâbe"dirler.

Bütün insanlığın saâdet ve huzurunun kaynağı, ancak Kur'ân ile duygulanma, onun feyizli iklimine girebilme, onun ahkâmı ile amel etme ve onun ahlâkı ile ahlâklanmaya bağlıdır. Dolayısıyla Kur'ân'dan uzak her hayat, bir ebediyet intihârı demektir.

Rûh, hayat, ölüm, diriliş, âhiret ve ebediyet gibi beşer idrâkini âciz bırakan en çetrefil muammâlar, en müessir ve tatmin-kâr bir şekilde ancak Kur'ân-ı Kerîm ile vuzûha kavuşur.

Allâh'ın sonsuz ilim ve kelâmının bir tecellisi olan Kur'ân'da, târifi mümkün olmayan eşsiz bir itmi'nân, vicdan huzuru ve insicam vardır. Yine târih şâhittir ki, ilâhî dâvetin kandilleri mevkiinde olan peygamberlerden her biri, kendisinden evvelkileri te'yîd ve tasdik ettiği hâlde, filozoflar, aklın çıkmaz sokaklarında ve sapık felsefelerin girdaplarında bulunduklarından, dâimâ seleflerini tekzîb edegelmiştir. Hayat ve kâinâtın sonsuz mânâsını kavrama adına târih boyunca aklın sınırlı imkânlarıyla ortaya konulmuş olan beşerî ilimler de, yığın yığın ihtilâflar içinde yüzmektedir.

Bu sebeptendir ki, Kur'ân-ı Kerîm ile yoğrulan mü'minlerin gönülleri, ilâhî hakikatlerin birer hazîneleri olurken, filozofların âciz idrâkleriyle ortaya koydukları beşerî görüşlerin tâbîleri de, karanlıkta el yordamıyla yolunu bulmaya çalışan ebediyet yoksulları hâline gelmişlerdir.

O hâlde gerçek hayat, Kur'ân hakikatlerinin cennetinde yaşamaktan ibârettir.

Nitekim birgün Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz:

“Kalbler, demirin paslandığı gibi paslanır.” buyurdu.

Bunun üzerine:

“Onun cilâsı nedir ey Allâh’ın Rasûlü?” diye sorulunca:

“Allâh’ın kitâbını çokça tilâvet etmek ve Allâh’ı çok çok zikretmektir.” cevâbını verdi. (Ali el-Müttakî, Kenzü’l-Ummâl, II, 241)

Yine Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in:

“Gözlerinize ibâdetten nasîbini veriniz!” ifâdesi üzerine ashâb-ı kirâm:

“Gözlerimizin nasîbi nedir ey Allâh’ın Rasûlü?” dediler.

Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- de:

“Mushafa bakmak, onun içindekileri düşünmek ve inceliklerinden ibret almaktır.” buyurdular. (Süyûtî, el-Câmiu’s-Sağîr, I, 39)

Allâh Teâlâ, ebedî kazanca nâil olan bahtiyar kullarının başında ilk olarak, çokça Kur’ân okuyanları saymaktadır. Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا
وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾ لِيُؤْفِقَهُمُ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُمُ
مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

“Allâh’ın kitâbını okuyanlar, namazı hakkıyla edâ edenler ve kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allâh için) gizli ve âşikâr sarf edenler, asla zarara uğramayacak bir kazanç umabilirler. Tâ ki Allâh, onlara mükâfatlarını tam olarak versin

**ve lutfundan onlara (daha da) artırsın. Şüphesiz O, çok ba-
ğışlayan, kullarının mükâfâtını bol bol verendir.”** (Fâtır, 29-30)

يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ

**“...Onlar, geceleri secdeye kapanarak Allâh’ın âyetlerini
okurlar.”** (Âl-i İmrân, 113)

Çünkü Allâh’ın âyetlerini okumak îmanları artırır. Nitekim
diğer bir âyet-i kerîmede şöyle buyrulur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ
آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

**“Mü’minler ancak o kimselerdir ki, Allâh zikredildiği za-
man yürekleri titrer, kendilerine Allâh’ın âyetleri okundu-
ğunda bu, onların îmânını artırır ve onlar yalnız Rablerine
tevekkül ederler.”** (el-Enfâl, 2)

Allâh’ın kelâmını tilâvet, hiç şüphesiz ki ibâdetler içerisinde
en fazîletli olanlardandır. Dolayısıyla onu en güzel bir şekil-
de kıraat etmek, en mühim mükellefiyetlerimizden biridir. Allâh
Teâlâ buyurur:

وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا

“...Kur’ân’ı tertîl üzere (tâne tâne) tilâvet et!” (el-Müzzem-
mil, 4)

Diğer taraftan, Kur’ân-ı Kerîm tilâveti yanında onu sükût ile dinlemek de çok mühimdir. Öyle ki, Kur’ân okumak sünnet; dinlemek ise farzdır. Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Kur’ân okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki, size merhamet edilsin!” (el-A’raf, 204)

Gerek namaz içinde, gerekse namaz dışında Kur’ân okunurken, onun mânâlarını iyice anlamak, öğütlerinden faydalanmak ve davranışları ona göre ayarlamak için bütün dikkatleri ona vermek ve sükût etmek gerekir.

Çünkü susmak iyi dinlemeye, iyi dinlemek basîrete, basîret îmân ve amele, îmân ve amel de rahmet ve nîmet-i ilâhiyeye vesîle olur.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, Kur’ân-ı Kerîm’i başkasından dinlemeyi sever, hattâ bazen İbn-i Mes’ûd -radiyallâhu anh-’a okumasını emreder ve büyük bir mânevî hazla dinlerdi. Bir defâsında İbn-i Mes’ûd’u Kur’ân okurken dinlemiş ve mübârek gözleri yaşarmıştı.

Bu hâdiseyi Abdullâh bin Mes’ûd -radiyallâhu anh- şöyle nakleder:

Bir defâsında Nebî -sallâllâhu aleyhi ve sellem- bana:

“-Ey İbn-i Mes’ûd! Bana Kur’ân oku!” diye emretti.

Ben de:

“-Yâ Rasûlallâh! Kur’ân Sana gönderildiği hâlde onu Siz’e nasıl okuyacağım?” dedim.

Bunun üzerine Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Ben Kur’ân’ı başkasından dinlemeyi de severim.” buyurdu.

Ben de Nisâ Sûresi’ni okumaya başladım. Ne zaman ki;

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ
عَلَىٰ هَؤُلَاءِ شَهِيدًا

“Her bir ümmetten bir şâhit getirdiğimiz ve Sen’i de onlara şâhit olarak gösterdiğimiz zaman hâlleri nice olacak!”

(en-Nisâ, 41) âyet-i kerîmesine geldim, Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Kâfi!” buyurdular.

O sırada gördüm ki, Rasûlullâh’ın gözlerinden yaşlar akıyordu.” (Buhârî, Tefsîr, 4/9; Müslim, Mûsâfirîn, 247)

Diğer bir hadîs-i şerîf de şöyledir:

Bir defâsında Üseyd bin Hudayr -radıyallâhu anh-, gece vakti Bakara Sûresi veya Sûre-i Kehf’i (tatlı bir sesle tâne tâne) okuyordu. Atı da yanında bağlıydı. Üseyd, Kur’ân okurken, at ürkmeye başladı. Üseyd sustu; at da sâkinleşti. Tekrar okumaya başladı; at yine şahlandı. Üseyd sustu, at tekrar sâkinleşti. Üseyd bir daha okumaya başlayınca, at yine hırçınlaştı. Bunun üzerine Üseyd (okumaktan) vazgeçti. Oğlu Yahyâ da ata yakın bir yerde yatmakta idi. Atın çocuğa bir zararı dokunmaması için oğlu Yahyâ’yı geriye çekti. Bu sırada başını göğe kaldırıp baktığında beyaz bir bulut gölgesine benzer bir sis içinde kandiller gibi bir şeylerin parlamakta olduğunu gördü. Sabah oldu-

ğunda bu olanları Rasûlullâh'a arz etti. Nebî -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ona:

“-Oku ey Hudayr oğlu, oku ey Hudayr oğlu!” buyurdu.

Üseyd bin Hudayr -radiyallâhu anh-:

“-Ey Allâh'ın Rasûlü! Atın Yahyâ'yı çiğnemesinden korktum. Çünkü çocuk ata yakın idi. O sırada başımı göğ'e doğru kaldırdığımda gökyüzünde bulut gölgesi gibi bir beyazlık içinde kandiller gibi bir şeylerin parlamakta olduğunu gördüm. Sonra semâya doğru çekilip gittiler.” dedi.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Ey Üseyd! Bilir misin onlar nedir?” buyurdu.

Üseyd:

“-Hayır!” diye cevap verince Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Ey Üseyd! Onlar meleklerdi; senin sesine yaklaşmışlardı. Eğer Kur'ân okumaya devâm etseydin, sabaha kadar seni dinlerlerdi. İnsanlar da onları görür, halkın gözünden kaçmazlardı...” buyurdu. (Buhârî, Fedâilü'l-Kur'ân, 15; Müslim, Müsâfirîn, 240-243)

Hadîs-i şerifte, Kur'ân-ı Kerîm sadâsının, melekleri, hattâ hayvanları bile duygulandırdığı ifâde edilmektedir. Hâl böyleyken, Kur'ân-ı Kerîm, kesâfetten arınmış ve nûrâniyete bürünmüş bir gönle kim bilir sırlarını nasıl fâş eder?

Hazret-i Ömer -radiyallâhu anh-'ın hâli de çok düşündürücü bir misâldir. O:

“Bakara Sûresi’ni on iki senede hatmettim ve şükür için bir deve kurbân ettim!..” (Kurtubî, *Tefsîr*, I, 40) buyurmaktadır. Çünkü onun Kur’ân okuyuşu, sadece lafızlarını telaffuzdan ibâret bir okuyuş değildi. Bu, Kur’ân-ı Kerîm’in hikmet ve esrârına vukûfiyet kesbedip oradaki ilâhî nükteleri kavrayarak ve yaşayarak okumaktı. Kur’ân’ı gerçek mânâda okumak ve ondan lâyıkiyle istifâde etmek de ancak bu şekilde mümkündür.

Kur’ân-ı Kerîm’i böylesine yüksek bir keyfiyet ile okumaya dâir şu misâl, pek ibretlidir:

Ebû Bekir Verrâk Hazretleri’nin küçük bir oğlu vardı. Kur’ân-ı Kerîm öğrenmek için hocadan ders okumaktaydı. Birgün mektepten benzi sararmış bir şekilde, titreyerek ve erkenden döndü. Ebû Bekir Verrâk Hazretleri, bu duruma şaşırarak oğluna sordu:

“–Hayırdır evlâdım, bu hâlin ne, niçin mektepten erken döndün?”

Oğlu, o küçücük yüreğine yerleşmiş bulunan Allâh korkusu neticesinde sonbahar yaprağına dönen bir çehre ile:

“–Ey babacığım! Bugün hocamız bana Kur’ân’dan bir âyet öğretti, onun mânâsını idrâk edince de korkumdan bu hâle geldim!” dedi.

Bu sefer babası:

“–Evlâdım o hangi âyet-i kerîmedir?” dedi.

Küçük çocuk okumaya başladı:

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا

“Eğer inkâr ederseniz, çocukları ak saçlı ihtiyarlara çevirecek o günden kendinizi nasıl koruyacaksınız?” (el-Müzzemmil, 17)

Daha sonra küçük yavru, bu âyetin dehşet ve heybetinden hasta olup ölüm döşeğine düştü, çok geçmeden de rûhunu teslim etti.

Babası Ebû Bekir Verrâk, bu hâdise karşısında çok duygulandı. Öyle ki, sık sık oğlunun kabrine gider ve ağlayarak kendi kendine şöyle derdi:

“-Ey Ebû Bekir! Senin oğlun Kur’ân’dan bir âyet öğrendi de Allâh korkusundan rûhunu teslim etti. Sen ise bunca zamandır Kur’ân-ı Kerîm okursun, hâlâ hukûk-ı ilâhîden bir çocuk kadar dahî korkmazsın!”

İşte Kur’ân-ı Kerîm, rakık yürekleri böylesine titreten bir esrâr ve hikmetler ummânıdır. Şu âyet-i kerîme, Kur’ân’ın mânevî hacminin sonsuzluğunu, dolayısıyla da Cenâb-ı Hakk’ın ilim, azamet ve saltanatının nâmütenâhîliğini ne güzel aksettirir:

وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ
سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Eğer gerçekten yeryüzündeki ağaçlar kalem olsa, deniz de (mürekkep olup) arkasından yedi deniz daha ona ilâve edilse, Allâh’ın kelimeleri (yazmakla) tükenmez! Muhakkak ki Allâh, mutlak gâlip ve her işi hikmetli olandır.” (Lokman, 27)

İnsan da, bu deryâdan kalbî istîdâdı kadar nasîb alır. Lâkin bu da, bir karıncanın deryâdan alacağı miktar kadardır. Şâir, bu mânâyı ifâde sadedinde der ki:

*Bir bahr-i cevâhir içre daldım
Ben muktedir olduğumca aldım
Bir katredir ancak aldığım hep
Deryâ yine durmada lebâlep*

Velhâsıl bu vâdide beşer için hep acziyet, acziyet, acziyet...
Tek çâre, Allâh'ın lutfuna sığınmak!..

Hadîs-i şerîfin sırrı ne müthiştir:

“Kim nefsi tanırsa, (o nisbette) Rabbini tanımış olur.”
(Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, II, 361)

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh- da:

“Kur’ân-ı Kerîm’in zâhirini bir miktar mürekkep ile yazmak mümkündür. Sırlarına ise, misilsiz deryâlar, sâhilsiz denizler kifâyet etmez!..” buyurmaktadır.

Dolayısıyla gerçek Kur’ân ehli, onun tilâvetiyle rûhu mütelezziz olan, ahkâmıyla yaşayan, ahlâkıyla ahlâklanmış ve hikmetiyle kâmilleşmiştir. Bu vasıftaki ehl-i Kur’ân için toprağa, onun cesedini yememesi emredilecektir.

Nitekim Allâh dostlarından Mahmûd Sâmî Ramazanoğlu -kuddise sirruh-, Adana’da bu vasıfta vefât etmiş bir hâfızın, otuz yıl sonra yol geçme zarûreti sebebiyle nakil için kabrinin açıldığını, ancak o kimsenin cesedinin hiç bozulmamış olduğunu, üstelik kefeninin bile pırıl pırıl durduğunu, bizzat gören bir şâhid olarak nakletmişlerdir.

Bütün peygamberler gibi Allâh'ın kitabını okuyup tebliğ etmekle vazîfeli olan Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz, bir hadîs-i şerîflerinde:

“Sizin en hayırlınız, Kur’ân’ı öğrenen ve öğreteninizdir.” (Buhârî, Fedâilü'l-Kur’ân, 21) buyurmuştur.

Zîrâ Kur’ân-ı Kerîm, Allâh’ın, beşeriyete nezdinden gönderdiği en büyük hediyesi olan ulvî bir kelâmdır. Bu hususta da Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

“Allâh’ın kelâmının, yarattıklarının sözlerine olan üstünlüğü; Allâh’ın, kullarına karşı üstünlüğü gibidir.” (Dârimî, Fedâilü'l-Kur’ân, 6)

Yâni Kur’ân-ı Kerîm, beşer kelâmıyla kıyaslanamayacak kadar misilsiz, hudutsuz ve sonsuzdur. Ancak ilâhî kelâmı uyak bir gönülle okumak lâzımdır. Çünkü Kur’ân-ı Kerîm, kendisini okuyanın kalbî durumuna göre açılır.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyururlar:

“Kur’ân okuyan mü’min, turunç meyvesi gibidir; onun kokusu da hoştur, tadı da. Kur’ân okumayan mü’min, hurma gibidir; kokusu yoktur, fakat tadı hoştur. Kur’ân okuyan münâfık, reyhâna benzer; kokusu hoş, lâkin tadı acıdır. Kur’ân okumayan münâfık, Ebû Cehil karpuzuna benzer; kokusu olmadığı gibi, tadı da acıdır.” (Buhârî, Et’ime 30; Fedâilü'l-Kur’ân 17, 36; Müslim, Müsâfirîn 243)

Bir başka hadîs-i şerîfte de gâfil bir şekilde Kur’ân okuyanlar için:

“Onlar Kur’ân okurlar, (fakat okudukları) boğazlarından aşağıya geçmez!” (Buhârî, Fedâilü'l-Kur’ân, 36) buyrulur.

Demek ki, tefekkürle okunmayan Kur’ân-ı Kerîm’den hiç bir bereket hâsıl olmaz. Böyle bir kıraat, sâhibini cehennem ateşine sürükler. Kur’ân’ı bu şekilde tilâvet eden kimseler için Cenâb-ı Hak:

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

“Onlar, Kur’ân’ı inceden inceye düşünmezler mi? Yoksa (onların) kalbler(i) üzerinde kilitler mi var?” (Muhammed, 24) buyurmaktadır.

Derin ve ince düşünüş sâhibi olan engin gönüllü kullar, bu îkazdan büyük hisseler alırlar. Düşünmek gerekir ki, Kur’ân-ı Kerîm’den:

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“...Rabbimiz! Sen bunları boşuna yaratmadın. Sen bütün noksan sıfatlardan münezzehsin. Bizleri cehennem azâbından koru!” (Âl-i İmrân, 191) âyet-i celîlesi nâzil olduğunda, Al-lâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, göklerin yıldızlarını imrendirecek inci tanesi gibi gözyaşları ile sabaha kadar ağlamışlardır.

Tâbiînden Atâ bin Ebî Rebâh -rahmetullâhi aleyh- şöyle anlatır:

Hazret-i Âişe’ye:

“Allâh Rasûlü’nde gördüğün en şaşırtıcı hâli bana haber verir misin?” dedim.

Âişe vâlidemiz:

“Onun hangi hâli şaşırtıcı değildi ki!” dedi ve şöyle devâm etti:

“Bir gece yanıma geldi, yatağa girdi, sonra:

«-Müsâade edersen kalkıp Rabbime ibâdet edeyim.» buyurdu.

Ben:

«-Vallâhi Sen'inle beraber olmayı çok severim, ancak Sen'i sevindiren şeyi daha çok severim.» dedim.

Bunun üzerine kalktı, abdest aldı, sonra namaza durdu ve ağladı. O kadar ağladı ki, gözyaşları göğsüne aktı. Sonra rükûya vardı, yine ağladı. Sonra secdeye vardı, secdede iken de ağladı. Sonra secdeden başını kaldırdı, yine ağladı. Bu durum tâ Bilâl -radiyallâhu anh- gelip sabah ezânını okuyuncaya kadar devâm etti. Bilâl -radiyallâhu anh-, Habîb-i Ekrem'in ağladığını görünce:

«-Ey Allâh'ın Rasûlü! Geçmiş ve gelecek bütün günahların affedildiği hâlde Sen'i ağlatan nedir?» diye sordu.

Efendimiz:

«-Allâh'a çok şükreden bir kul olmayayım mı? Vallâhi bu gece bana öyle bir âyet indirdi ki, onu okuyup da üzerinde tefekkür etmeyenlere yazıklar olsun!» dedi ve ardından şu âyet-i kerîmeleri okudu:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ
لِّأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى
جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ
هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

«Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, akl-ı selîm sâhipleri için

(Allâh'ın birliğini gösteren) **kesin deliller vardır. Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken** (her an) **Al-lâh'ı zikrederler, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin tefekkür ederler ve: Rabbimiz! Sen bunları boşuna yaratmadın. Sen'i tesbîh ederiz, bizi cehennem azâbından koru!** (derler.)» (Âl-i İmrân, 190-191)" (İbn-i Hibbân, II, 386)

Bu itibarla mü'minlerin Allâh korkusuyla döktükleri göz yaşları, fânî gecelerin ziyneti, kabir karanlıklarının yıldızları, cennet bahçelerinin şebnemleridir. Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerîm'in hikmet ve esrârı karşısında duygulanmayan yürekten ve yaşarmayan gözden cümlemizi muhâfaza buyursun!

Velhâsıl, Kur'an-ı Kerîm'i sâdece okumakla iktifâ etmemeli, daha ziyâde ahlâkıyla ahlâklanıp ahkâmını tatbîke gayret göstermeliyiz. Zîrâ Kur'an'dan istifâdenin asıl bereketi bundadır. Rasûl-i Ekrem -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in ashâbına ve dolayısıyla biz ümmetine tâlimi de bu istikâmettedir.

Ebû Abdurrahmân es-Sülemî şöyle anlatıyor:

"Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in ashâbından bizlere Kur'an-ı Kerîm tâlim eden bir zât vardı. Bize şöyle demişti:

«Biz, Peygamber Efendimiz'den on âyet alır, bu âyetlerdeki bilgileri ve amelleri öğrenmeden diğer on âyete geçmezdik. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, bize hem ilmi hem de ameli (birlikte) öğretirdi.»" (İbn-i Hanbel, V, 410; Heysemî, I, 165)

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh- şöyle buyurur:

"Kur'an-ı Kerîm, peygamberlerin hâl ve evsâfıdır. Kur'an-ı Kerîm'i huşû ile okuyup tatbîk edersen, kendini

peygamberler ile, velîler ile görüşmüş farzet! Peygamber kıssalarını okudukça ten kafesi, can kuşuna dar gelmeye başlar!”

“Biz bu ten kafesinden ancak bu vesîle ile kurtulduk. O kafesten halâs olmak için, bu yoldan, yâni tevhîd tarîkından başka çâre yoktur!”

Yâ Rabbî! Kalblerimizi Kur’ân-ı Kerîm’in nûrundan ve Habîb’inin muhabbetinden ayırma!

Âmîn!..

Hazret-i Dâvûd

H A Z R E T - İ DÂVÛD

-aleyhisselâm-

H A Z R E T - İ
SÜLEYMÂN

-aleyhisselâm-

*Muazzam Dünyâ Servet ve Tasarrufunu
Kalbinin Dışında Taşıyan*

HAZRET-İ SÜLEYMÂN

- aleyhisselâm -

Süleymân -aleyhisselâm-, Gazze’de doğdu. Babası Dâvûd -aleyhisselâm- vefât ettiğiinde 12-13 yaşlarında idi. Babası gibi önce hükümdar, sonra peygamber oldu. Beyt-i Makdis’i (Mescid-i Aksâ’yı) yedi yılda inşâ etti. Yemen’deki Sebe’ Melîkesi Belkıs ile evlendi. Kudüs’te vefât etti.

Süleymân -aleyhisselâm-, çocukluğundan itibâren yüksek bir anlayışa sâhip, çok zeki biriydi. O’nun bu husûsiyetiyle ilgili olarak Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle bir hâdise anlatır:

“...Vaktiyle iki kadın ve beraberlerinde iki oğlan vardı. Yolda giderlerken bir kurt gelip kadınlardan büyük olanın çocuğunu alıp götürdü. Bunun üzerine bu kadın, arkadaşı (olan küçük) kadına:

«Kurt, senin çocuğunu götürdü.» dedi.

Öbür kadın:

«-Hayır, senin çocuğunu götürdü!» dedi.

Nihâyet bu iki kadın, aralarında hükmetmesi için Dâvûd -aleyhisselâm-'a mürâcaat ettiler. Dâvûd -aleyhisselâm-, çocuğun büyük kadına âit olduğuna hükmetti. Onlar muhâkemededen çıkıp, Dâvûd -aleyhisselâm-'ın oğlu Süleymân -aleyhisselâm-'a gittiler. Dâvûd -aleyhisselâm-'ın hükmünü söylediler. Süleymân -aleyhisselâm- da:

«-Bana bir bıçak getirin! Çocuğu (bu) iki kadın arasında paylaştırayım!» dedi.

Bunun üzerine küçük kadın:

«-Aman öyle yapma! Allâh sana rahmet eylesin! Çocuk bu kadınındır!» dedi.

Bunun üzerine Süleymân -aleyhisselâm-, çocuğun küçük kadına âit olduğuna hükmetti.” (Buhârî, Enbiyâ, 40)

Çünkü analık şefkati, evlâdının ölmesine râzı gelemezdi.

Süleymân -aleyhisselâm-'ın firâsetiyle alâkalı bir başka rivâyet de şöyledir:

Bir gece, bir koyun sürüsü bir tarlayı harâb etmişti. Tarla sâhipleri, Dâvûd -aleyhisselâm-'a gelip şikâyetçi oldular. Telef olan tarla, kıymet bakımından koyun sürüsüne müsâvî idi. Bunun üzerine Dâvûd -aleyhisselâm-, koyunların tarla sâhibine verilmesine hükmetti. Süleymân -aleyhisselâm-, o sırada küçük yaşta olmasına rağmen:

«-Babacığım, bir yol daha var! Koyunları tarla sâhibine borç olarak verelim; sütünden ve yününden istifâde etsin. Bu

arada tarlayı düzenlesin. Tarla eski hâline gelinceye kadar koyunlar kendisinde kalsın. İşleri yoluna girince de, sürüyü sâhibi-ne teslîm etsin!” dedi.

Dâvûd -aleyhisselâm- bu teklifi çok beğendi ve öyle hükmetti. Âyet-i kerîmede şöyle buyrulur:

و دَاوُدَ وَ سُلَيْمَنَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفِثَتْ فِيهِ غَمُّ الْقَوْمِ
و كُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ

“Dâvûd ve Süleymân’ı da (yâd et)! Bir zaman, bir ekin husûsunda hüküm veriyorlardı; hani o kavmin koyunları, geceleyn başıboş bir vaziyette bu ekinin içine dağılıp ziyân vermişti. Biz, onların hükmünü görüp bilmekte idik.” (el-Enbiyâ, 78)

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَنَ وَ كَلَّا أَتَيْنَا حُكْمًا وَ عِلْمًا

“Böylece bu (fetvâyı) Süleymân’a biz anlatmıştık. Biz, onların her birine hüküm ve ilim (hükümdarlık, peygamberlik) verdik...” (el-Enbiyâ, 79)

Dâvûd -aleyhisselâm-, son derece firâset sâhibi olması ve Hakk’a gönülden bağlılığı sebebiyle Hazret-i Süleymân’ı on dokuz oğlu arasından kendi yerine halîfe olarak seçti. Fakat İsrâ-îloğulları, bu tâyine karşı çıktılar:

“-Süleymân çocuk sayılır; aramızda O’ndan daha üstün ve büyük kimseler var!” dediler.

Bunun üzerine Dâvûd -aleyhisselâm-, ind-i ilâhîden gelen emir mûcibince âlimlerin huzûrunda bir imtihân gerçekleştirdi. Oğlu Süleymân'a:

“–Doğruluğu diğer cüz’lerin doğruluğuna, bozukluğu da diğer cüz’lerin bozukluğuna sebep olan nedir?” diye sordu.

Süleymân -aleyhisselâm-:

“–Kalbdır!” dedi.

Bu cevâbı çok beğendiler.

Daha sonra Dâvûd -aleyhisselâm- herkesin asâsının üzerine ismini yazıp bir odaya kilitledi. Yalnız Süleymân -aleyhisselâm-’ın asâsının yeşerip yaprak verdiğini gördüler. Allâh’ın bu lutfuna Dâvûd -aleyhisselâm- hamd etti. İsrâîloğulları da Hazret-i Süleymân’ı halîfe olarak kabûl ettiler. Çok sevindiler.

Böylece hilâfet meselesini Allâh’ın lutfuyla halleden Dâvûd -aleyhisselâm-, oğlu Süleymân -aleyhisselâm-’a şu nasihatlerde bulundu:

“–Ey oğlum! Şaka yapmaktan sakın, çünkü onun faydası azdır. Pişmanlık doğurur. Kızılmaktan da sakın, çünkü sâhibini basitleştirir. Takvâyâ sarıl, zîrâ takvâ her hâle gâiptir.

İnsanlardan bir şey bekleme. İşte bu, hakikî zenginliğin tâ kendisidir.

Allâh -celle celâlühû-’nun sana vermeyip başkalarına verdiği nîmetlere göz dikmek, senin için bir fakirliktir.

Özür dilemeyi îcâb ettirecek davranış ve sözlerden sakın!

Nefsini ve dilini doğruluğa alıştı!

Bugünün dünden daha hayırlı olmasına çalış!

Namazını, en son namazını kılan kimse gibi kıl!

Aşağı ve bayağı kimselerle ülfet etme!

Kızdığın zaman da, bulunduğun yerden ayrıl!

*Allâh -celle celâlühû-'nun rahmetinden ümitvâr ol!
Çünkü O'nun rahmeti, herşeyi kuşatmıştır.” (Sâlebî, Arâis, s.
323)*

Dâvûd -aleyhisselâm-'ın vefâtından sonra Süleymân -aleyhisselâm- hükümdar oldu:

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

“Biz Dâvûd’a Süleymân’ı verdik. Süleymân ne güzel bir kuldu! Doğrusu O, dâimâ Allâh’a yönelirdi.” (Sâd, 30)

Kendisine çok nîmetler ve tasarruflar verildi:

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا
وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

“And olsun ki Biz, Dâvûd’a ve Süleymân’a ilim verdik. Onlar: «Bizi mü'min kullarının birçoğundan üstün kılan Allâh'a hamd olsun!» dediler.” (en-Neml, 15)

Hazret-i Süleymân, kuşların lisânını ve tesbihâtını anlardı.

وَوَرِثَ سُلَيْمَنُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا مَنَطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا
مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ

“Süleymân, Dâvûd’a vâris oldu ve dedi ki: «Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize her şeyden (nasipler) verildi. Doğrusu bu, apaçık bir lutuftur.» (en-Neml, 16)

İnsan, cin, hayvânât ve rüzgâr onun tasarrufu ve emri altına verilmişti.

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا
وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ غَالِمِينَ

“Süleymân’ın emrine de kasırğa (gibi esen) rüzgârı verdik; onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere doğru eserdi. Biz her şeyi biliriz.” (el-Enbiyâ, 81)

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ
وَمِنَ الْجِبِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا
نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ

“Sabah gidişi bir aylık mesâfe, akşam dönüşü yine bir aylık mesâfe olan rüzgârı da Süleymân’a (O’nun emrine) verdik ve O’nun için erimiş bakırı kaynağından sel gibi akıttık.

Rabbinin izniyle cinlerden bir kısmı, O'nun önünde çalışırdı. Onlardan kim emrimizden sapsa, ona alevli azâbı tattırıldık.” (Sebe', 12)

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبَ وَ تَمَاثِيلَ وَ جِفَانٍ كَالْجَوَابِ
وَ قُدُورٍ رَاسِيَاتٍ اِعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا
وَ قَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ

“Süleyman için, o ne dilerse, mâbedler, heykeller, büyük havuzlara benzer çanaklar ve taşınması güç kazanlar yaparlardı. Ey Dâvûd âilesi şükredin! Kullarımdan şükredenler pek azdır.” (Sebe', 13)

Bu âyet-i kerîmede geçen “**temâsîl**” kelimesi; bakır, toprak veya camdan yapılmış canlı ve cansızların heykelleri, resimleri veya tasvirleri olarak yorumlanmıştır. Lafzın delâletine göre âyet, canlı ve cansız resmini kapsamaktadır.

“Temâsîl” kelimesi âyette genel bir mânâ ifâde ettiğinden, Hazret-i Süleymân'ın şeriatinde, canlı ve cansız bütün varlıkların sûret, resim veya heykellerini yapmanın câiz olduğu da anlaşılabılır. Bu hususta müfessirler ihtilâf etmişlerdir. Bu görüşleri iki maddede toplayabiliriz:

1. Müfessirlerin bir kısmı, Hazret-i Süleymân'ın şeriatinde canlıların resim ve heykelini yapmanın câiz olmadığını, çünkü Hazret-i Süleymân'ın, Hazret-i Mûsâ'nın şeriatine tâbî olduğunu ve onun şeriatinde de açıkça canlı resmi yapmanın yasaklandığını söylerler. Bu görüşe göre “temâsîl” kelimesi, yalnız cansız varlıkların resmini kapsamaktadır. Dolayısıyla İslâm'daki canlı resim yasağına uygunluk arz etmektedir. Şâyet Süleymân

-aleyhisselâm-'ın şeriatinde resim ve heykele cevaz verilmiş ise, bunun, o zamanlar henüz putlara tapılma endişesi bulunmadığından kaynaklandığı da düşünülebilir.

2. Bazı müfessirler ise, Hazret-i Süleymân'ın şeriatinde canlı ve cansızların heykel veya resmini yapmanın câiz olduğunu iddiâ etmişlerdir. O hâlde *“Kur’ân-ı Kerîm’de bu anlatıldığına göre, canlı ve cansızların heykel ve resmini yapmanın İslâm’da da câiz olduğu hükmüne varılabilir mi?”* Bu suâle İslâm hukukçuları ve müfessirler; *“İslâm’da manzara, dağ, orman ve ağaç gibi yalnız cansız varlıkların ve nebâtâtın resmini yapmak câizdir.”* diye hüküm vermişlerdir. Çünkü Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- birçok hadîs-i şerîfinde canlıların resmini yapmayı yasaklamıştır. Resimle alâkalı hadîs-i şerîfler, bu husûsu izâh etmektedir.

Nitekim İbn-i Abbâs -radiyallâhu anhümâ-'nın rivâyetine göre Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Kim dünyâda bir canlı resmi yaparsa, kıyâmet günü, yaptığı o resme can vermeye zorlanır. O ise, (resme) aslâ can veremez.” (Buhârî, Libâs, 97; Ta’bîr, 45; Müslim, Libâs, 100)

Yine İbn-i Abbâs -radiyallâhu anhümâ-'nın anlattığına göre Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, Mekke'nin fethi günü Beytullâh'ta tasvirler görünce içeri girmemiş, onların imhâ edilmesini emretmişti. İçeride Hazret-i İbrâhîm ve Hazret-i İsmâîl -aleyhimesselâm-'ın ellerinde kumar okları bulunur vaziyetteki resimlerini görmüştü. Şöyle buyurdu:

“-Allâh (bu resimleri yapanların) canlarını alsın! Vallâhi onlar (İbrâhîm ve İsmâîl -aleyhimesselâm-), aslâ oklarla kısmet aramadılar.” (Buhârî, Enbiyâ, 8; Hacc, 54; Megâzî, 48)

Netice olarak Hazret-i Süleymân'ın şeriatinde canlıların resim ve heykelini yapmanın câiz olduğu kabûl edilse bile, bu fiil, İslâm'da kesinlikle yasaklanmıştır.

Nitekim İbn-i Mes'ûd -radiyallâhu anh-'ın haber verdiğiğine göre, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, canlı resmi yapanların kıyâmet günü azâbın en şiddetlisine çarptırılacağını bildirmiştir. (Buhârî, Libâs, 89; Müslim, Libâs, 96) Çünkü resim ve heykele gösterilen aşırı ihtimâm, neticede insanları putpe-restliğe götürmüştür.

Hazret-i Âişe -radiyallâhu anhâ- da şöyle anlatır:

Cebrâîl -aleyhisselâm-, Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e belli bir saatte geleceğini va'detmişti. Vakit gelmiş, fakat Cebrâîl -aleyhisselâm- gelmemişti. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- elinde bulunan sopayı yere attı ve:

“Allâh da Rasûlleri de va'dinden caymaz!” buyurdu.

Sonra etrâfa bakınmaya başladı. Bir de ne görsün; sedirinin altında bir köpek eniği! Bunun üzerine:

“-Ey Âişe! Bu enik buraya ne zaman girdi?” diye seslendi.

Ben de:

“-Allâh'a yemîn ederim ki bilmiyorum.” dedim.

Emir verdi, köpek yavrusu evden çıkarıldı. Cebrâîl -aleyhisselâm- da hemen geldi.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Bana söz verdin, ben de bekledim, ama sen gelmedin.” dedi.

Cebrâîl -aleyhisselâm:-

“-Gelmemi, evinizdeki köpek engelledi. Biz melekler, içinde köpek ve sûret bulunan eve girmeyiz.” cevâbını verdi. (Müslim, Libâs 81, 82. Ayrıca bkz. Buhârî, Bed’ü'l-halk 7, Libâs 94; İbn-i Mâce, Libâs 44)

Bu hadîs-i şerifte “köpek”le birlikte zikredilen “sûret”, sırf resim olarak telâkkî edilmemelidir. O, canlı varlıkların heykel veya kabartmalı bir şekilde tasvîrini de içine almaktadır. Resim ise bir gölgenin tespiti gibidir; hacme sâhip değildir. Bununla beraber, “sûret” her türlü canlı varlığın resmine şâmil bir sûrette telâkkî edilse bile, onun hakkındaki yasağın, putperestliğin yakın olduğu bir zaman sebebiyle vâkî olduğu da düşünülebilir.

Diğer taraftan, günümüzde resim ve fotoğrafın günlük hayatta kullanım sahasının genişlemiş olduğu ve bâzı durumlarda zarûrî bir ihtiyaç hâline geldiği de mâlumdur. Dinamik bir yapıya sâhip olan İslâm dîni, zaman içinde zarûret mevkiine gelen bu tür ihtiyaçlar için belli bir meşrûiyet sınırı belirleyerek onun kullanılmasına müsâade etmiştir.

Yeri gelmişken şunu da hatırlatalım ki, yukarıdaki hadîs-i şerifte ifâde edildiği üzere, içinde köpek bulunan eve melek girmemesi de mühim bir hakîkate işâret etmektedir. Yüce dînımız İslâm, ev içinde köpek beslenmesini yasaklamıştır. Zîrâ köpeğin nefesi ve salyası necistir. Nitekim köpeklerin salyalarından, tüylerinden ve hattâ nefeslerinden çeşitli bulaşıcı hastalıkların husûle geldiği, artık günümüzde şüphe götürmez bir ilmî gerçektir. Üstelik bunlar, ilmin bugünkü ulaştığı noktada tespit edebildiği gerçeklerdir. İslâm’ın bu husustaki ölçülerinin henüz bilinmeyen kimbilir daha nice hikmetleri bulunmaktadır.

Hadis-i şerifte buyrulduğu gibi eve tesâdüfen girmiş olan bir köpek yavrusu sebebiyle Cebrâil -aleyhisselâm-, Peygamber Efendimiz -aleyhissalâtü vesselâm-'ın yanına gelememiştir. Bir de hiçbir sebep yokken irâdî olarak içinde köpek beslenen evlerin hâlini düşünmek gerekir! Zîrâ Rasûl-i Ekrem Efendimiz'in, Hazret-i Âişe'ye:

“-Bu köpek yavrusu buraya ne zaman girdi?” diye sorması ve onun da:

“-Vallâhi bilmiyorum.” diye yemin ederek cevap vermesi de gösteriyor ki, bir müslümanın evinde bile köpek bulundurması söz konusu olamaz. Bu hâdis de sebepsiz değil, mü'minler için bir hükmün zâhir olması hikmetine binâen vukû bulmuştur.

Kedi, evcil bir hayvandır; onun evde bulunmasında mahzur yoktur. Fakat ev içinde köpek beslemek câiz değildir. Ancak avcılık, çobanlık ve bağ-bahçe bekçiliği gibi vazifeler için -o da evin dışında olmak kaydıyla- köpek beslenmesine müsâade edilmiştir. Zîrâ bu, bir ihtiyâcı karşılamaktadır.

Hakîkaten Cenâb-ı Hak, köpeği insanın emrine vermiş ve onu birçok hayvandan farklı olarak sâhibine karşı sadâkat sâhibi kılmıştır. Üstelik onu birçok fennî âletin sâhip olamadığı müstesnâ kâbiliyetlerle donatmıştır. Nitekim bugün narkotik aramalarında veya enkaz altındaki insanların yerinin tespitinde kullanılan köpekler, bağ-bahçe ve ev bekçiliklerine ilâveten insanlığın sağlığı için de bekçilik yaparak son derece önemli hizmetler görmektedirler.

Bugün özellikle Batı âleminde âile parçalanmış ve insanlar ferd hayâtı yaşamaya başlamış olduğundan, bilhassa yalnız yaşayanlar, hırsız ve sâir menfiliklere karşı ev içinde köpek besle-

mektedirler. Üstelik birçok Batı ülkesinde evde bakılan köpek-
lere sigorta yapma mecbûriyeti bile getirilmiştir. Köpeklerinin
beslenmelerine ilâveten sigorta masraflarının da ödenmesinde
beis görmeyip cömert davrananların pek çoğu, her nedense
toplumdaki fakirlere karşı aynı cömertliği sergileyememektedir-
ler. Onların pekçok külfeti ve masrafı göze alarak evde köpek
bulundurmaları, zamanla hem köpeğin hem de sâhibinin fitrat-
larını bozmaktadır. Zîrâ köpeğe duyulan aşırı düşkünlük, onu
neredeyse âilenin bir ferdi gibi görece kadar ileriye götürül-
müştür. Bu aşırılıklar, zaman zaman kendi evlâdını ikinci dere-
cede görmeye kadar varmaktadır. Bunun en korkunç neticesi
ise egoistliğin dehşetleştirecek evlâda verilmesi gereken sevgi-
yi köpeğe yönlendirmek sûretiyle evlâd sâhibi olma meylini kö-
reltmesidir. Nitekim bugün birçok batı ülkesinde nüfus, artaca-
ğı yerde azalmaktadır.

Üstelik evde köpek beslenmesi, köpek için de bir himâyeye
şekli değil, bilakis bir bakıma yaratılışına zıt şartlar altında yaşa-
mak mecbûriyetinde bırakılmasıdır.

Çağların önünde giden İslâm'ın, köpek beslemeyi ancak
evin dışında ve zarûretler dâhilinde tecvîz etmesine karşılık,
bilhassa Batılıların bu tavırları ne korkunç bir dalâlet ve âile
yıkımıdır. Maalesef son zamanlarda bizim toplumumuzda da
müşâhede edilmekte olan evde köpek besleme âdeti, körü
körüne batı taklitçiliğinin menfî tezâhürlerinden sâdece biri-
dir.

İslâm'ın evde köpek beslenmemesi hususundaki yasağı,
ona karşı menfî bir tavır takınmayı da gerektirmez. Yâni kö-
peklerin beslenmemesi veya onlara kötü muâmele edilmesi söz
konusu olamaz. Bilakis İslâm, merhameti bütün mahlûkâta şâ-
mil bir sûrette telkin ettiği için, köpeklerin de hayatlarının ko-

runmasını, diğer mahlûkât gibi onlara da şefkat ve merhametle muâmele edilmesini emretmiştir.

Nitekim bir hadîs-i şerîfte, susuzluktan ölmek üzere olan bir köpeğe su veren günahkâr bir kadının cennetlik olduğu müjdelenmektedir.

Târihimizde de mahlûkâta merhamet duygusunun müesseleseşerek çeşitli vakıflar kurulduğu ve bu vakıfların şefkat elinin, himâyeye muhtaç hayvânâta kadar uzandığı, mâlûm ve meşhurdur.

Dolayısıyla mühim olan, köpek besleme husûsunda da İslâm'ın belirlemiş olduğu meşrûiyet sınırlarına riâyet etmektir.

Süleymân -aleyhisselâm-'ın At Sevgisi

Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ
حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ
فَطَفِقَ مَسْحًا بِالْسُوقِ وَ الْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

“Hani kendisine bir zaman, akşamüstü iyi cins ve çalın-
lı koşu atları sunulmuştu. «Doğrusu ben bu iyi malları, Rab-
bimi anmaktan ötürü sevdim.» dedi. Nihâyet atlar, perdenin
arkasına gizlendi. «Geri getirin onları bana!» dedi ve artık
onların bacaklarını, boyunlarını sıvazlamaya başladı.” (Sâd,
31-33)

Bir kısım müfessirlere göre, Hazret-i Süleymân -aleyhisse-
lâm:-

“Ben atları, Rabbimin zikrinden dolayı sevdim!” dedi.

Yâni namazını veya virdini aksatmadı. Nihâyet o atlar, perdenin ardına gizlendi. Ahırlara çekildi, yahut koşuda gözden kayboldu, o zaman namazını bitirdi. Ardından:

“Geri getirin onları bana!” dedi.

Artık bacaklarını, boyunlarını sıvazlamaya başladı. Okşadı, tımarlarına itinâ gösterdi.

Fahreddin Râzî’nin beyânına göre, İslâm’da olduğu gibi Hazret-i Süleymân’ın şerâtinde de savaş için at besleyip yetiştirmek müstehab idi. Birgün Hazret-i Süleymân, atları teftiş etmişti. Üç ayağını basıp bir ayağının tırnağını yere değdirmiş vaziyette duran dizi dizi atları görünce:

“Ben sırf Rabbimin adını anmak için, yâni O’nun rızâsını kazanmak ve O’nun adını yaymak için dünyâ malını sevdim; nefsim için istemedim!” demişti.

Sonra seyislere, atları koşturmalarını emretmiş, hızla koşan atlar gözden kayboluncaya dek onları seyretmiş ve ardından at bakıcılarına: “Onları bana getirin!” diye emrederek getirilen atları sevip okşamıştı. Böylece Rabbin kudret ve sanatının güzel bir tecellisini müşâhede etmişti.

Âyet-i kerîmeden anlaşıyor ki atlar, duruştaki ve gidişteki güzellikleri ile ilâhî bir kudret tecellisini sergilerler.

At; târih boyunca cengâverlerin kahramanlık, zafer, fetih ve asâlet müjdecisiydi.

At; Allâh Teâlâ’nın Kur’ân-ı Kerîm’de kendisine yemîn ettiği müstesnâ yaratıklardandır:

وَالْعَادِيَّاتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَّاتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا
 ﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾

“And olsun Allâh yolunda koştukça koşanlara. And olsun kıvılcım saçanlara. Sabah sabah akına çıkanlara ve tozu dumana katanlara. Hep birden düşman topluluğunun içine dalanlara.” (el-Âdiyât, 1-5)

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, atlar hakkında şöyle buyurmuştur:

“Kıyâmet gününe kadar atların alınlarına hayır, yâni ecir ve ganimet düğümlenmiştir.” (Buhârî, Cihâd, 43; Müslim, İmâre, 96-99)

“Kim Allâh’a gerçekten inanarak ve va’dine gönülden bağlanarak O’nun yolunda cihâd etmek için at beslerse, o atın yediği, içtiği, gübresi ve bevli kıyâmet gününde o kim-senin sevapları arasında olacaktır.” (Buhârî, Cihâd, 45; Nesâî, Hayl, 11)

Atlar, rûhî bakımdan insanlara en yakın mahlûklardır. Har-be girecek süvârî, atını kendi hissiyâtına uygun olarak seçer. Çünkü atlar, düşman karşısında, üstündeki süvârîsiyle beraber aynı heyecânı yaşarlar. At, aynı zamanda bir kudret tecellisidir. Vücûdu da, ayrı bir tenâsüb ve zarâfet içindedir.

Süleymân -aleyhisselâm-’ın İmtihân Edilmesi

Birgün Allâh Teâlâ, Hazret-i Süleymân’ı imtihân etti. Bir anda bütün kudretini elinden aldı. Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ

“And olsun ki, Süleymân’ı imtihân ettik. Tahtının üstünde bir cesed (gibi) bırakıverdik. Sonra tevbe ile eski hâline döndü.” (Sâd, 34)

Süleymân -aleyhisselâm-’ın bir anda herşeyi elinden alınmış; hiçbir şeyi kalmamıştı.

Âyette geçen “fitne” yâni imtihan hakkında çeşitli rivâyetler vardır:

1. Hazret-i Süleymân, Mescid-i Aksâ’yı yaptırdığı sırada, getirdiği sanatkârlar içinde sanatların hilelerini bilen birtakım şeytanların kurdukları bir ihtilâl yüzünden bir süre nüfûzunu kaybetmiş, yahut tahtından ayrı kalmış; böylece tahtında, ya kendisi kuvvetsiz bir cesed hâlinde hükümsüz kalmış, yahut tah-tı da işgâl edilip yerine kırk gün kadar heykel gibi birisi oturtulmuştu.

2. Bir rivâyette Süleymân -aleyhisselâm-, zevcelerinin hepsinden oğlan çocuğu olmasını ve bunların da Allâh yolunda küf-fâr ile cihâd etmelerini istedi. Fakat «inşâallâh» diyerek Allâh’ın ismini anmayı unuttu. Bunun üzerine ancak bir zevcesinden sakat bir oğlu dünyâya geldi. (Buhârî; Enbiyâ 40, Eymân 3; Müslim, Eymân 23/1654)

Nitekim Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz de kendisine, rûh, Ashâb-ı Kehf ve Zülkarneyn -aleyhisselâm- hakkında suâl sorulduğunda:

“–Yarın gelin haber vereyim!” buyurmuştu.

Ancak «inşâallâh» demeyi unutmuştu. Bu sebeple Efendimiz'e de bir müddet vahiy gelmedi. Allâh Teâlâ şöyle buyurur:

وَلَا تَقُولَنَّ لِّشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ
وَأَذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي
لِقَرَبٍ مِّنْ هَٰذَا رَشَدًا ﴿٢٤﴾

“Allâh’ın dilemesine bağlamadıkça (inşâallâh demedikçe), hiçbir şey için «Bunu yarın yapacağım!» deme! Bunu unuttuğun takdirde Allâh’ı zikret ve: «Umarım Rabbim beni, doğruya bundan daha yakın olan bir yola iletir.» de!” (el-Kehf, 23-24)

3. Diğer bir görüşe göre Süleymân -aleyhisselâm-, şiddetli bir hastalıkla imtihân edildi. Tahtının üstünde cansız bir cesed gibi kaldı.

4. Başka bir rivâyete göre ise, Allâh Teâlâ, içine bir korku verdi. Öyle ki belâ gelmesi endişesi ile Süleymân -aleyhisselâm- cansız bir cesed hâline geldi.

Sonra Allâh’ın lutfu ile kendisine tekrar eski hâli bahşedildi. Süleymân -aleyhisselâm- şöyle istiğfâr etti:

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي
إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

“Rabbim! Beni bağışla. Bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlanlık ver. Şüphesiz Sen, dâimâ bağışta bulunansın.» dedi.” (Sâd, 35)

Süleymân -aleyhisselâm-'ın kimsenin muktedir olamayacağı güçlerin kendisine verilmesini istemesi, tefâhür (övünmek) için değildi. Zamanındaki zâlim pâdişahları zelil etmek içindi. Çünkü devrindeki pâdişahlar, gurur ve kibir içinde zulmediyorlardı.

Fahreddîn Râzî, Süleymân -aleyhisselâm-'ın duâsına şöyle bir mânâ da vermiştir:

“Rabbim! Bana öyle şanlı bir mülk ver ki, ben ona kavuşup öldükten sonra «Dünyâ mülkünün vefâsı olsaydı, Süleymân'a olurdu!» denilsin de, kimsenin dünyâ saltanatına hırs ve râğbeti kalmasın!”

Bu ifâdeden anlaşıldığına göre Süleymân -aleyhisselâm-'ın asıl maksadı, dünyâ mülkünü değil, âhiret mülkünü istemektir.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ
حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

“Her kim âhiret kazancını isterse, ona ondan veriz. Her kim de dünyâ gelirini isterse, ona da ondan veriz; fakat onun için âhirette bir nasîb yoktur.” (eş-Şûrâ, 20)

Yine âyet-i kerîmede buyrulduğu üzere Allâh Teâlâ, Hazret-i Süleymân'ın duâsını kabûl etti:

فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَ الشَّيَاطِينَ
كُلَّ بَنَاءٍ وَ عَوَاصٍ ﴿٣٧﴾ وَ آخِرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

“Biz rüzgârı O’na boyun eğdirdik. O’nun emriyle, istediği yere tatlı tatlı akıp giderdi. Bütün binâ yapan, dalgıçlık yapan şeytanları da. Ve (kötülük yapmamaları için) zincirlerle birbirine bağlanmış diğerlerini (yâni cinleri veya isyancı kabileleri, köle ve esirleri de O’na boyun eğdirdik!)” (Sâd, 36-38)

Bu âyetlerden anlaşıldığına göre, Allâh Teâlâ, binâ ve dalgıçlık yapmak için şeytanları (cinleri) Hazret-i Süleymân -aleyhisselâm-’ın emri altına vermiştir. Bu şeytanlardan bir kısmı, Hazret-i Süleymân’ın emriyle büyük binâlar, mescidler, saraylar, resimler, havuz gibi çanaklar, sâbit büyük kazanlar yapıyorlardı ki, bu işleri yapmaya insanlar güç yetiremiyorlardı. Bu şeytanlardan bir kısmı da, denizden çeşitli nîmetler, cevherler ve ancak denizde bulunabilen güzel eşyâlar çıkarıyorlardı.

Âyet-i kerîmedeki; **“zincirlerle birbirine bağlanmış diğerleri”** ifâdesi ise iki şekilde anlaşılmıştır:

1. Bir kısım müfessirler, Süleymân -aleyhisselâm-’ın elinde bulunan köle ve esirler olarak yorumlamışlardır. Bu tefsîre göre Hazret-i Süleymân, köle ve esirleri iş yapmaları ve kaçmalarını için bağlatmıştır.

2. Bir kısım müfessirler de bu ifâdenin, bazı şeytanların (cinlerin) Hazret-i Süleymân’ın emrine karşı geldikleri ve bu yüzden çalışmaları ve cezâlandırılmaları için zincire vuruldukları anlamına geldiğini söylemişlerdir. Ekseriyetle bu ikinci görüş kabûl edilmiştir.

İbn-i Kesîr de bu ikinci görüşü kabûl eder ve zincire vurulanların, şeytanların inatçı, isyankâr, iş yapmaktan imtinâ eden, direnen veya güzel iş yapmayan kısmı olduğunu söyler.

Hazret-i Süleymân'a böyle bir kudret ve ihtişam veren Allâh Teâlâ, O'na geniş bir tasarruf salâhiyeti de vermişti. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾
وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ ﴿٤٠﴾

“-İşte bu Biz'im bağışımızdır! İster ver, ister (elinde) tut; hesapsızdır!» dedik. Doğrusu O'nun, bizim katımızda büyük bir değeri ve güzel bir yeri vardır.” (Sâd, 39-40)

Ebû Hüreyre -radiyallâhu anh-’dan rivâyet edildiğine göre Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdular:

“Cinlerden bir ifrit, dün akşam, namazımı bozdurmak için üzerime atıldı. Allâh bana imkân verdi de onu kısıkrak yakaladım. Hattâ sabah olunca hepiniz göresiniz diye onu mescidin direklerinden birine bağlamayı arzu ettim. Ancak, kardeşim Süleymân -aleyhisselâm-’ın şu sözünü hatırladım: **«Rabbim! Beni mağfiret et; bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümrانlık ver.»** (Sâd, 35) Allâh da onu hor ve hakîr olarak geri çevirdi.” (Buhârî, Salât 75; Enbiyâ 40; Müslim, Mesâcid 39/541)

Süleymân -aleyhisselâm- kendisine bu kadar büyük bir zenginlik ve saltanat lutfedilmiş olmasına rağmen, dâimâ huşû, te-vâzû ve vecd içinde bir kulluk hayâtı yaşayıp kalbini dünyâdan müstağnî kılmayı bilmiştir. Nitekim O'nun bu faziletini beyan sadedinde:

“Süleymân -aleyhisselâm- kendisine bahşedilen mülke rağmen Allâh'a duyduğu huşû sebebiyle, ölünceye kadar

başını semâya kaldırmamıştır.” (İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c. VIII, s. 118) buyrulmuştur.

Beyt-i Makdis’in İnşâsı

Dâvûd -aleyhisselâm-, Allâh -celle celâlühû-’nun emriyle Beyt-i Makdis’in inşaatını başlatmış fakat ömrü kifâyet etmemişti. Bunun üzerine Süleymân -aleyhisselâm- cinleri topladı. Onlarla beraber Beyt-i Makdis’in inşâsını devâm ettirdi. Etrâfına da on iki mahallesi olan bir şehir kurdurdu. (M.Ö. 967 veya 953)

Başlangıçta Beyt-i Makdis diye bilinen bu mâbedin ismi sonradan Mescid-i Aksâ oldu. Fazîleti bakımından üç büyük mescidden biridir. Bu üç mescidin birincisi Mescid-i Harâm (Kâbe), ikincisi Mescid-i Nebevî, üçüncüsü ise Mescid-i Aksâ’dır.

İçinde mukaddes emânetlerin ve Tevrât levhalarının bulunduğu Tâbût da bu mescidde bulunmaktaydı.

Beyt-i Makdis, Süleymân -aleyhisselâm-’ın vefâtından sonra muhtelif zamanlarda birkaç kez tahrip olmuştur. Nitekim, M.Ö. 586’lı yıllarda Buhtünnaşr (Nabuketnazzar) Kudüs’e girdi ve şehri yaktı. Mescid-i Aksâ’nın mücevherlerini alıp Bâbil’e götürdü. Beyt-i Makdis, uzun yıllar harâbe hâlinde kaldı. Persler, Bâbillileri yenip yahudîlerin tekrar eski topraklarına dönmelerine ve mâbedi yeniden yapmalarına izin verince M.Ö. 515’te mâbed ikinci defa yapıldı. Ancak M.S. 70 senesinde Romalılar mâbedi yakıp yıktılar. Mâbedin yeri uzun süre boş kaldı. Ancak bu mübârek mekân yine de bir mâbed olarak biliniyor ve kalıntıları korunuyordu. Milâdî 637 yılında Hazret-i Ömer -radiyallâhu anh-’ın buraya bir mescid yaptırdığı rivâyet edilir. 691’de Emevî halifesi Abdülmelik, Peygamber Efendimiz’in Mîrâc’da

ayağını bastığı yere “Kubbetü’s-sahrâ”yı, yanına da “Mescid-i Aksâ”yı yaptırmış, inşaat, oğlu I. Velid zamanında tamamlanmıştır. Mescid-i Aksâ, günümüze gelene kadar pekçok tamirât ve tâdilât geçirmiştir.

Mescid-i Aksâ’nın, dînimizde ulvî bir yeri ve yüksek bir fazileti bulunmaktadır. Zîrâ o, İslâm’ın ilk kıblesidir. Müslümanlar, hicretin on altıncı ayına kadar Mescid-i Aksâ’ya dönerek namaz kılmışlardır. Diğer taraftan “İsrâ hâdisesi”nin bitiş noktası ve Mirâc’ın başlangıç noktası da Mescid-i Aksâ olmuştur.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, bir hadîs-i şerîf-lerinde şöyle buyurmuşlardır:

“(Ziyâret maksadıyla) ancak üç mescide seyahat edilebilir: Mescid-i Harâm, benim şu mescidim ve Mescid-i Aksâ.”

(Buhârî, Fedâilü’s-Salât, 6; Müslim, Hacc, 288/827)

Diğer bir hadîs-i şerîfte de şöyle buyrulmaktadır:

“Hazret-i Süleymân, Beytü’l-Makdis’i binâ ettiği zaman, Allâh’tan kendisine üç imtiyaz vermesini istedi:

–İlâhî hükme muvâfık düşecek hüküm (verme melekesi) talep etti; bu O’na verildi.

–Kendisinden sonra kimseye verilmeyecek bir saltanat talep etti; bu da O’na verildi.

–Mescidin inşaatını bitirdikten sonra, bu mescide sırf namaz kılmak için gelenlerin, oradan çıkarken, annelerinden doğdukları gündeki gibi bütün günahları affedilmiş olarak çıkmalarını istedi; bu duâsı da kabûl edildi.” (Nesâî, Mesâcid, 6; İbn-i Mâce, İkâmetü’s-Salât, 196/1408)

Süleymân -aleyhisselâm- ve Karıncalar

Cenâb-ı Hak buyurur:

وَ حُشِيرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ
 ﴿١٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ
 يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ
 وَ جُنُودُهُ وَ هُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

“Süleymân’ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil orduları toplandı; hepsi bir arada (onun tarafından) düzenli olarak sevk ediliyordu. Nihâyet Karınca Vâdisi’ne geldikleri zaman, bir karınca: «-Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!» dedi.” (en-Neml, 17-18)

“Hazret-i Süleymân’ın saltanatı, çok büyük bir saltanattır; çiğnenirsiniz! Yuvalarınıza çekilin!” dedi.

Bu sözleri işiten Süleymân -aleyhisselâm-:

“-Hayır, benim saltanatım geçicidir! Benim dünyevî hayatım da hududludur. Bir kelime-i tevhîdin getirdiği saâdet ise sonsuzdur!” dedi.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَتَنَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي
 أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلَىٰ وَالِدَيَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَ أَدْخِلْنِي
 بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

“(Süleyman) onun (karıncanın) sözünden dolayı gülümse-
di ve dedi ki: «Ey Rabbim! Beni, gerek bana gerekse ana-ba-
bama verdiğin nîmete şükretmeye ve hoşnud olacağın sâlih
ameller işlemeye muvaffak kıl! Rahmetinle, beni sâlih kulla-
rın arasına kat!»” (en-Neml, 19)

Âyet-i kerîmede buyrulduğu üzere Süleymân -aleyhisse-
lâm- bütün saltanatına rağmen büyük bir tevâzû ve kulluk şuuru
içinde kendisiyle birlikte ana-babası için Hakk’ın rahmetine sı-
ğınmıştır.

Süleymân -aleyhisselâm-’ın annesinin bir nasihatini, Pey-
gamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle haber ver-
mişlerdir:

“-Yavrum! Geceleri çok uyuma! Zîrâ geceleri çok uyu-
mak, kıyâmet günü insanı fakir bırakır.” (İbn-i Mâce, İkâmetü’s-Sa-
lâh, 174/1332)

Bu bakımdan, âhiretin fakirleri durumuna düşmemek için,
dünyânın rahatına ve saltanatına aldanmadan, Hakk’a kulluk
yolunda gayret göstermek îcâb eder.

Süleymân -aleyhisselâm-, Hüdühüd Kuşu⁶ ve Belkıs

Süleymân -aleyhisselâm-, Mescid-i Aksâ’nın inşaatının bit-
mesiyle, rüzgâr, cinler, insanlar, kuşlar ve diğer vahşî hayvanlar-
dan meydana gelen ordusu ile birlikte Mekke’ye doğru bir yol-
culuk yaptı. Hazret-i Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem-
Efendimiz’in Mekke’yi teşrîf edeceklerini de haber verdi. Ora-

6. Hüdühüd kuşu: Çavuş kuşu.

dan San'a şehrine geçti. Gördüğü güzel bir vâdide namaz kılmak istedi. Bu arada Hüdhüd, onlar namaz kılana kadar etrafı dolaşmak arzusuyla ordudan ayrıldı. Orada rastladığı diğer hüdhüd kuşlarının arasına karıştı. Gittiği yerlerde gördüğü manzarlara karşısında hayran kaldı. Öbür hüdhüd kuşları, onu Belkıs'ın sarayının bahçelerinde gezdirdiler.

Bu sırada Süleymân -aleyhisselâm-, abdest suyu bulması için Hüdhüd'ü aradı. Çünkü Hüdhüd'ün vazifesi, abdest almak için su bulunan mıntıkları bildirmektir.⁷ Süleymân -aleyhisselâm- ne kadar aradıysa da Hüdhüd'ü bulamadı. Âyet-i kerîmelerde bu hâl şöyle bildirilir:

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ

“(Süleymân) kuşları teftiş etti ve şöyle dedi: «Bana ne oluyor ki Hüdhüd'ü göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı?»” (en-Neml, 20)

Önce, “Bana ne oluyor ki, Hüdhüd'ü göremiyorum?” diyerek şefkatle Hüdhüd'ü arayan Süleymân -aleyhisselâm-, onun kendisinden izinsiz olarak ayrıldığını öğrenince, ordusundaki disiplinin kâidesinin gereği olarak bu defa şöyle dedi:

7. İbn-i Abbâs -radiyallâhu anh-'ın bildirdiğine göre Hüdhüd, nerede su olduğunu bilir ve Süleymân -aleyhisselâm-'a su bulurdu. Suyun yakınlığını ve uzaklığını da bilirdi. Suyun bulunduğu yeri gagalar, cinler de gelip orayı kazarak su çıkarırlardı. İbn-i Abbâs'a:

“Hüdhüd böyle bir haslete sâhip olduğu hâlde, bir çocuk tuzak kurup, üzerini azıcık bir toprakla örtünce, toprağın altındaki tuzağı görmez, gelir üstüne basar da tuzağa yakalanır. Hâlbuki o, toprağın altındaki suyu görmektedir.” denildi. İbn-i Abbâs -radiyallâhu anh- da:

«Kazâ ve kaderin vakti gelince, göz görmez olur; akıl baştan gider.» cevâbını verdi.

لَا عَذَابَ لَهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَا اذْبَحْتَهُ أَوْ لِيَأْتِيَنِي سُلْطَانٌ مُّبِينٌ

“Ya bana (mâzeretini gösteren) apaçık bir delil getirecek, ya da onu şiddetli bir azâba uğratacağım, yahut boğazlayacağım!” (en-Neml, 21)

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ
وَ جِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَا يُقِينُ

“Çok geçmeden (Hüdhüd) gelip: «Ben, Sen’in bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sebe’den sana çok doğru (ve mühim) bir haber getirdim!» dedi.” (en-Neml, 22)

Sebe’, Yemen’de dedelerinin ismiyle anılan bir kabîlenin adıdır. Sebe’ şehri, Belkıs’ın hükmettiği ülkenin başkenti idi. Âyet-i kerîmede buyrulur:

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جِئَتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَ شِمَالٍ كُلُوا مِنْ
رِزْقِ رَبِّكُمْ وَ اشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَ رَبٌّ غَفُورٌ

“And olsun Sebe’ kavmi için oturduğu yerlerde büyük bir ibret vardır. Biri sağda, diğeri solda iki bahçeleri vardı. (Onlara:) «Rabbinizin rızkından yiye ve O’na şükredin! İşte güzel bir memleket ve çok bağışlayan bir Rab!» (demiştik!)” (Sebe’, 15)

Hüdhüd, gördüklerini Süleymân -aleyhisselâm-’a anlatmaya devâm etti:

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ

“Gerçekten, onlara (Sebe’lilere) hükümdarlık eden, kendisine her şey verilmiş ve büyük bir tahtı olan bir kadınla karşılaştım.” (en-Neml, 23)

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنَ لَهُمْ
الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ

“Onun ve kavminin, Allâh’ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan, kendilerine yaptıklarını süslü göstermiş de onları doğru yoldan alıkoymuş. Bunun için hidâyeti bulamıyorlar.” (en-Neml, 24)

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾

“(Şeytan) göklerde ve yerde gizleneni açığa çıkaran, gizlediğinizi ve açıkladığınızı bilen Allâh’a secde etmesinler (diye böyle yapmış). (Hâlbuki) yüce Arş’ın sâhibi olan Allâh’tan başka ilâh yoktur.” (en-Neml, 25-26)

قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

“(Süleymân Hüdhüd’e) **dedi ki: «-Doğru mu söyledin, yoksa yalancılardan mısın, bakacağız!»**” (en-Neml, 27)

Süleymân -aleyhisselâm-’ın bir mührü vardı. Yüzük taşı şeklinde taşıdığı bu mührü, parmağına geçirdiğinde bütün mah-lûkat kendisine itâat ederdi. Rivâyet edildiğine göre, üzerinde: “Lâilâhe illâllâh Muhammedü’r-Rasûlullâh” yazılıydı.

Hazret-i Süleymân, “besmele” ile başlayan bir mektup yazdı, üzerine de meşhur mührünü vurarak Hüdhüd’e verdi. Ardından da şöyle tembihledi:

إِذْهَبْ بِكِتَابِي هَذَا فَاَلِقِہُ اِلَیْہِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْہُمْ فَاَنْظُرْ مَاذَا یَرْجِعُونَ

“Şu mektubumu götür, onu kendilerine ver; sonra onlardan biraz çekil de, ne sonuca varacaklarına bak!” (en-Neml, 28)

Hüdhüd, mektubu aldı ve Belkis’in tahtının üzerine bıraktı. Sonra bir kenara çekilip olanları seyretmeye başladı.

Sabahleyin uykudan kalkan Belkis, tahtının üzerindeki mektubu gördü. Kimin getirdiğini merak etti. Çünkü kapılar kapalıydı. Muhâfızlara sordu:

“-Bu mektubu kim getirdi?” dedi.

Onlar da:

“-Bizler kapının önünde bekçi idik. Hiç kimse içeri girmedi!” dediler.

Bunun üzerine Belkis şaşkınlıkla mektubu açtı. Okudu ve hayretler içinde kaldı. Derhal kavminin ileri gelenlerini topladı ve onlara:

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْاْ إِنِّى الْقَىٰ إِلَىٰ كِتَابٍ كَرِيْمٍ ﴿٢٩﴾
 إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٍ وَ إِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ﴿٣٠﴾

“-Beyler, ulular! Bana çok önemli (şerefli) bir mektup bırakıldı!» dedi. Mektup Süleymân’dandır; Rahmân ve Rahîm olan Allâh’ın adıyla⁸ (başlamakta)dır.” (en-Neml, 29-30)

Bazı müfessirler, Belkıs’ın mektuba ve içindekilere bu ifâdelerle gösterdiği hürmet mukâbilinde, neticede hidâyetle şereflendiğine işâret etmektedirler.

Nitekim sihirbazlar da, Mûsâ -aleyhisselâm-’a:

“-Yâ Mûsâ! Önce sen mi atarsın, yoksa biz mi atalım?” diyerek hürmet ve nezâket göstermişler ve sonunda îmanla müşerref olmuşlardı.

Buna mukâbil İran Kısrası, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz’in hidâyete dâvet mektubunu alınca, yırtıp yere attığı ve hakâret ettiği için, mülk ve saltanatı parçalanmış, hayâtı küfürle son bularak, bedbaht bir şekilde kötü bir âkıbete dûçâr olmuştur.

Allâh dostlarından Bîşr-i Hafî ise, üzerinde “Allâh” ismi yazılı bir kâğıdı yerden almış, temizleyerek güzel kokular sürmüş ve evinin en güzel yerine asmıştı. Bu hürmet dolu tâzimi sebebiyle Allâh Teâlâ, onu büyük mükâfâtlara nâil kıldı. Sâlihler kervanına dâhil etti.

8. Süre başlarındaki “besmele”ler, İmâm Ebû Hanîfe Hazretleri, İmâm Mâlik Hazretleri ve İmâm Ahmed bin Hanbel Hazretleri’ne göre sûre aralarını ayırmak içindir. İmâm Şâfiî Hazretleri’ne göre ise, her biri birer âyettir.

Belkıs mektubu okumaya devâm etti:

أَلَا تَعْلَمُوا عَلَىَّ وَ أَتُونِي مُسْلِمِينَ

“(Hazret-i Süleymân) «**Bana baş kaldırmayın, teslîmiyet gösterip bana gelin!**» diye (yazmaktadır).” (en-Neml, 31)

Süleymân -aleyhisselâm-, mektubundaki “besmele” ile, Belkıs’a, ibâdetin yalnız Allâh’a yapılacağını anlatmıştı. Böylece hak îtikâdı beyândan sonra “Bana karşı tekebbürde bulunmayın!” buyurmak sûreti ile de, nefis muhâsebesine dâvet etti ve “Bana müslümanlar olarak gelin!” buyurdu. Bu şekilde, bütün saâdetin İslâm’da olduğunu ifâde etti.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى
تَشْهَدُوْنَ ﴿٣٢﴾ قَالُوا نَحْنُ أَوْلُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ
فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾

“(Sonra Melîke Belkıs) dedi ki:

«-Beyler, ulular! Bu işimde bana bir fikir verin! (Bilirsiniz) siz yanımda olmadan (size danışmadan) hiçbir iş hakkında kesin karar vermem.»

Onlar şu cevâbı verdiler:

«-Biz güçlü kuvvetli kimseleriz, zorlu savaş erbâbıyız. Buyruk ise senindir; artık ne buyuracağını sen düşün!»” (en-

Neml, 32-33)

قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً
وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ
بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

“Melike:

«Hükümdarlar bir memlekete girdiler mi, orayı perişan ederler ve halkının ulularını alçaltırlar. (Herhâlde) onlar da böyle yapacaklardır. Ben (şimdi) onlara bir hediye göndereyim de, bakayım elçiler ne (gibi bir sonuç) ile dönecekler!» dedi.” (en-Neml, 34-35)

Hüdhüd’ün kendisine ulaştırdığı mektup ile, Süleymân -aleyhisselâm-’dan; “Bana karşı baş kaldırmayın; teslimiyet göstererek bana gelin!” mesajını alan Belkıs, durumu halkının ileri gelenleri ile, yani istişâre kurulu ile görüşmüş, netîcede Süleymân -aleyhisselâm-’a elçiler gönderip kıymetli hediyeler takdîm ederek O’nun baskısından emîn kalma kararını vermişti.

Süleymân -aleyhisselâm- ise, onların hediyelerine güvendiklerini anlamış ve o hediyeleri bir rüşvet mâhiyetinde görerek tehdid edercesine geri göndermişti:

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنُ قَالَ أَتُمِدُّونَ بِمَالٍ فَمَا أَتَيْنِي اللَّهُ خَيْرَ مِمَّا
آتَيْكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ

“(Elçiler, hediyelerle) Süleymân’a gelince (onlara) şöyle dedi:

«Siz bana mal ile yardım mı ediyorsunuz? Allâh’ın bana verdiği, size verdiğinden daha hayırlıdır. Ama siz, hediyenize güveniyorsunuz.»” (en-Neml, 36)

إَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِتْلَ لَهُمْ بِهَا
وَلَنَخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ

“(Ey elçi!) Onlara dön; iyi bilsinler ki, kendilerine aslâ karşı koyamayacakları ordularla gelir, onları muhakkak sûrette hor ve hakîr hâlde oradan çıkarınız!” (en-Neml, 37)

Elçiler, Melike’ye varıp Süleymân -aleyhisselâm-’ın dediklerini anlattıklarında o:

“Niyetimizi anlamış olmalı! Vallâhi bu sadece bir melik değildir; biz bunun karşısında duramayız!” dedi ve tekrar bir elçi göndererek:

“Kavmimin beyleri ile huzûruna geliyorum. Buyruğunu ve dâvet ettiğin dînini görmek istiyorum!” haberini yolladı.

Belkis, meşhur tahtını, köşkerinin en sağlam ve muhâfazalı bir odasına koydurup kapılarını kilitlettirdi. Ardından büyük bir kalabalıkla Süleymân -aleyhisselâm-’ın yanına hareket etti.

Bu arada Süleymân -aleyhisselâm-, yanındakilerden Belkis’in Sebe’de bulunan tahtını getirmelerini istedi. Bundan maksadı, müfessirlere göre şunlardı:

1. Belkis için Allâh’ın kudretine ve kendisinin peygamberliğine delâlet eden bir mûcize ve önceki delillere ek olarak yeni bir delil göstermek.

2. Getirttiği tahtı değiştirmek sûretiyle, bunu tanıyıp tanıyamaması bakımından Belkis’in aklını denemek.

3. Taht, bir krallık göstergesidir. Belkis gelmeden, krallığının ne derecede olduğunu öğrenmek. (Fahreddîn er-Râzî, *Tefsîr*, c. XXIV, s. 169)

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوا أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ
 ﴿٣٨﴾ قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنَّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ
 وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

“(Süleymân müşâvirlerine) dedi ki:

«Ey ulular! Onlar teslîmiyet gösterip bana gelmeden önce, hanginiz o melikenin tahtını bana getirebilir?»

Cinlerden bir ifrît⁹:

«Sen makâmından kalkmadan ben onu sana getiririm. Gerçekten bu işe gücüm yeter ve bana güvenebilirsiniz!» dedi.” (en-Neml, 38-39)

Süleymân -aleyhisselâm-, sabahleyin tahtına oturur, dünün iş ve idâresiyle meşgûl olur, öğleye doğru tahtından kalkardı. Buna göre ifrît, Belkıs'ın tahtını, sabah ile öğle arasındaki kadar bir zamanda getirebileceğini söylemekteydi.

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ
 طَرْفُكَ فَلَمَّا رَأَهُ مُسْتَقَرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي
 ءَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ
 وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ

9. İfrît: Tuttuğunu deviren, kuvvetli, becerikli, ele avuca sığmaz demektir. Ayrıca, kötülük ve münkerde son dereceyi bulmuş, şeytanlıkta ileri gitmiş mânâsı taşır. Bu kelime, insanlar için de kullanıldığından, âyette “cinlerden bir ifrît” şeklinde ifade buyrulmuştur.

“Kitâbdan (Allâh tarafından verilmiş) bir ilmi olan kimse ise:

«-Gözünü açıp kapamadan ben onu Sana getiririm!» dedi.

(Süleymân) onu (melîkenin tahtını) yanına yerleşmiş olarak görünce:

«-Bu, Rabbimin (gösterdiği) lutfundandır. Şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni imtihan etmek için (bu lutfu bulunmuştur). Şükreden, ancak kendisi için şükretmiş olur, nankörlük edene gelince, o bilsin ki, Rabbimin hiçbir şeye ihtiyâcı yoktur, çok kerem sâhibidir.» dedi.” (en-Neml, 40)

Kuvvetli görüşe göre, tahtı göz açıp kapamadan getiren ilim sâhibi zât, Süleymân -aleyhisselâm-’ın vezîri Âsâf bin Berhiyâ’dır.

Kerâmet

Evliyâdan zuhûr eden kerâmetler, yâni fizik ötesi hâdiseler iki kısımdır:

1. Allâh -celle celâluhû-’nun zât, sıfat ve fiillerine âit bilgilerdir. Buna “keşf” de denir. Bunları, akıl ve düşünme ile elde etmek mümkün değildir. Ancak Allâh Teâlâ, bunu seçtiği kullarına ihsân eder.

2. Madde âleminde meydana gelen hârikulâde hadiselerdir. Allâh Teâlâ, bunları da seçtiği kullarına lutfeder.

Halk, ikincisine îtibâr eder. Makbûl olan ise, birincisidir.

İmâm Şâfiî şöyle der:

“İmâm Mûsâ Kâzım’ın kabrinde duâmin kabûl olması, bana bir tiryak hâline geldi. Bunu çok tecrübe ettim.”

İmâm Gazâlî Hazretleri:

“Diri iken feyz alınan kimseden, tevessül ile ölümünden sonra da feyz alınır!” buyurmaktadır.

Cenâb-ı Hakk’ın ölümlerinden sonra da büyük tasarruf verdiği velîlerden Ma’rûf-i Kerhî ve Abdülkâdir-i Geylânî Hazretleri meşhûrdur.

Kerâmet, zaman zaman ashâb-ı kirâm arasında da vukû bulmuştur:

Hicretin yirmi üçüncü senesinde İranlılar’la yapılan savaşta Hazret-i Ömer -radiyallâhu anh- Medîne-i Münnevve’de minberden:

“-Ey Sâriye! Dağa, dağa!” diye Hazret-i Sâriye’yi ve berâberindeki İslâm ordusunu uyarmış, onlar da bu sesi işitmişlerdir. (İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, II, 3)

Enes -radiyallâhu anh- da şöyle buyurur:

“Nebî -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in ashâbından iki kişi (Üseyd bin Hudayr ve Abbâd bin Beşir) karanlık bir gecede Peygamber -aleyhisselâm-’ın yanından çıktılar. Önlerinde meş’ale gibi iki ışık peydâ oldu. Birbirlerinden ayrılınca da evlerine varıncaya kadar herbirinin yolunu bir ışık aydınlattı. (Bu-hârî, *Salât* 79; *Menâkıbü’l-Ensâr* 13)

İmâm Ali Rızâ -rahmetullâhi aleyh-, bir duvarın yanında oturuyordu. Bir kuş gelip ötmeye başladı. İmâm Ali Rızâ -rahmetullâhi aleyh- yanındakilere:

“–Bu kuş, bir yılanın kendi yuvasına doğru yaklaşmakta olduğunu söylemekte ve «Yavrularımı kurtarın!» diye feryâd etmektedir!” dedi.

Yanındakiler gittiler ve gördüler ki, hakikaten kuşun yuvasına bir yılan musallat olmuş. Bunun üzerine kuşun yavrularını kurtarmak için derhal yılanı öldürdüler.

Belkıs’ın tahtının, Süleymân -aleyhisselâm-’ın mucizesiyle değil de Âsâf bin Berhiyâ’nın kerâmeti ile getirilmesindeki nükte, Süleymân -aleyhisselâm-’ın mânevî büyüklüğünün anlaşılması içindir. Zîrâ Âsâf bin Berhiyâ, Süleymân -aleyhisselâm-’ın vezîri idi.

قَالَ نَكْرِوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ أَ تَهْتَدِيَّ أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ

“(Süleymân devamla) dedi ki:

“–Onun tahtını tanınmaz hâle getirin; bakalım tanıyacak mı, yoksa tanıyamayacak mı?!” (en-Neml, 41)

Taht, çok kısa bir sürede getirilmişti. Bu müddet, göz açıp kapayıncaya kadar olan bir an idi. Hâlbuki tahtın getirildiği mesâfe, bir görüşe göre üç günlük (Sebe’ ile San’a arası), bir rivâyete göre, iki aylık (Sebe’ ile Şam arası), diğer bir görüşe göre de Sebe’ ile Kudüs arası mesâfedir. Tahtın bu kadar kısa bir sürede getirilmesi, sıradan bir hâdise değil, ancak bir kerâmettir.

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَ هَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

“Melîke (Belkıs) gelince:

«–Senin tahtın da böyle mi?» denildi.

O şöyle cevap verdi:

«–Bu sanki odur! Bize daha önce (Allâh’tan) bilgi verilmiş ve biz müslüman olmuştuk. (Yâni Cenâb-ı Hakk’ın kudreti ve Hazret-i Süleymân’ın peygamberliği husûsunda önceden vukû bulan hâdiseler de bize bir kanaat vermişti.)»

Onu (Belkıs’ı), Allâh’tan başka taptığı şeyler (o zamana kadar tevhîd dinine girmekten) alıkoymuştu. Çünkü kendisi inkârcı bir kavimdendi.” (en-Neml, 42-43)

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَ كَشَفَتْ عَنْ سَاقِيهَا
قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ اإِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي
وَ أَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Ona:

«–Köşke gir!» denildi. Melîke onu görünce derin bir su sandı ve eteğini yukarı çekti.

Süleymân:

«–Bu, billûrdan yapılmış, şeffaf bir zemîndir!» dedi.

Melîke dedi ki:

«–Rabbim! Ben gerçekten kendime yazık etmişim. Süley-
mân’la beraber âlemlerin Rabbi olan Allâh’a teslim oldum.»

(en-Neml, 44)

Rivâyete göre Hazret-i Süleymân, Sebe’ Melîkesi Belkıs gelmeden önce, bir köşk inşa ettirmişti. Bu köşkün avlusu bil-

lûrdan yapılmış, altından da su akıtılmış ve suya balıklar konmuştu. Belkis, zemînin şeffaf bir madde olduğunu farkedemediği ve sudan geçeceğini sandığı için eteğini çekmişti. Bütün bu tedbîr ve tertipler, onun akıl ve bilgisine güvenini sarsmış, gönlünü ilâhî irşâdî kabûle hazırlamıştır. Böylece Belkis, bunun bir beşer hâdisesi olmadığını teşhîs edip orada azamet-i ilâhiyeyi müşâhede etti ve müslüman oldu.

Süleymân -aleyhisselâm-'ın Vefâtı

Hazret-i Süleymân -aleyhisselâm- vefâtı esnâsında bir asâya dayanmaktaydı. Bu yüzden ayakta durduğu için O'nun vefât ettiğini etrâfındakilerden hiç kimse fark etmemişti. Tâ ki bir ağaç kurdu asâsını yiyip Hazret-i Süleyman yere yıkılınca vefât etmiş olduğu anlaşıldı. Âyet-i kerîmede şöyle buyrulur:

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ
تَأْكُلُ مِنْسَاتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنَّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ
مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ

“(Süleymân'ın) ölümüne hükmettiğimiz zaman, O'nun öldüğünü, ancak değneğini yiyen bir ağaç kurdu gösterdi. (Sonunda yere) yıkılınca anlaşıldı ki cinler gaybı bilselerdi, o küçük düşürücü azâb içinde kalmazlardı.” (Sebe', 14)

Süleymân -aleyhisselâm- irtihâl edince, cesedinin uzun süre asâsına dayanarak ayakta kaldığı anlaşılmaktadır. Âyet-i kerîmede cinler hakkında buyrulan “küçük düşürücü azap” tâbiri, onların güç işlerde çalıştırılmalarına binâen kullanılmış-

tir. Onlar, Süleymân -aleyhisselâm-'ın öldüğünü anlamadıkları için, O'nun hayâtında olduğu gibi yine yorucu işlerine devam etmişlerdi. Buradan, cinlerin gaybı bilmedikleri anlaşıl-
maktadır.

Süleymân -aleyhisselâm-'ın hayâtı gibi vefâtı da, tevhîd mücâdelesi vasfındaydı. Çünkü vefâtıyla da, Allâh'tan başka hiçbir varlığın gaybı bilemeyeceğini, ancak Cenâb-ı Hakk'ın bildirmesiyle buna vâkıf olunabileceğini tebliğ etmişti. Cenâb-ı Hak, Süleymân -aleyhisselâm-'ın vefâtını çok âciz bir varlık olan ağaç kurdu vâsıtasıyla ortaya çıkararak, gaybı bildiğini iddiâ eden cinlerin de, Allâh'ın irâdesi dışında hiçbir şey bilemeyeceklerini açıkça beyân etmiştir.

Diğer taraftan, büyük bir mülk ve saltanata sâhip olan Süleymân -aleyhisselâm-'ın ayakta ölmesi, ne kadar düşündürücü bir tecellî ve büyük bir ibrettir. Zâten tüm peygamberlerin sözleri, yaşayışları ve başlarından geçen hâdiseler, arkalarından gelen bütün ümmetlere birer ibret vesîlesidir.

Nitekim dünyânın fânîliği ve Süleymân -aleyhisselâm-'ın muazzam saltanatının bile geçiciliği, bir öğüt ve darb-ı mesel hâline gelmiştir. Ziyâ Paşa, meşhur Terkîb Bend'inde şöyle der:

*Seyr etti hevâ üzre denir taht-ı Süleymân,
Ol saltanatın yeller eser şimdi yerinde!..*

Yûnus Emre Hazretleri'nin darb-ı mesel hâline gelmiş bir dörtlüğü de şöyledir:

*Mal sâhibi, mülk sâhibi,
Hani bunun ilk sâhibi?
Mal da yalan, mülk de yalan,
Var biraz da sen oyalan!..*

Saltanat ve Tevâzû

Süleymân -aleyhisselâm- çok mütevâzî idi. Sabahleyin kalınca, miskin ve garîblerin yanına gider, onlarla oturur:

“Miskin, miskinlere yakışır!” derdi.

Halk arasında Süleymân -aleyhisselâm- ve serçe kuşu arasında geçen şöyle bir ibretli hâdise nakledilir:

Süleymân -aleyhisselâm- birgün, serçe kuşunu (veya Hüd-hüd kuşunu) azarlamıştı. Bunun üzerine serçe, Süleymân -aleyhisselâm-’ı tehdîd etti:

“–Senin saltanatını ve sarayını mahvederim!” dedi.

Süleymân -aleyhisselâm-:

“–Senin sıkletin ne ki, benim sarayımı mahvedesin!” dedi.

O küçük kuş şöyle cevap verdi:

“–Kanatlarımı ıslatır ve bir vakıf toprağına sürerim. Sonra da kanatlarıma bulaşan vakıf toprağıni senin sarayının damına taşıyım. Böylece benim taşıdığım o vakıf toprağı, senin sarayını çökertmeye yeter!”

Bu kıssadan hisse olarak, vakıf mallarının ne kadar ehemmiyetli olduğunu kavrayıp onlara karşı son derece hassâsiyet ve hakkâniyetle yaklaşmak gerektiğini idrâk etmeliyiz. Nitekim büyüklerimiz, “**Vav**’lardan (yâni **vallâhi** diyerek lüzumsuz yere yemin etmekten, mes’ûliyet şuur ve hassâsiyeti taşımayan bir **vâli** olmaktan, vazifesini îfâ edemeyen bir **vasî** olmaktan ve **vakıf** malına ihânet etmekten) sakının!” buyurmuşlardır.

Buradaki sakınmaktan maksat, bu müesseselerde çalışanların hak ve hukûka ziyâdesiyle dikkat etmeleridir. Çünkü va-

kıf malı, temlik ve temellükten men edilen, mülkiyeti Allâh Teâlâ'ya, faydası ümmete âit olan menkul veya gayr-i menkullerdir.

Bazı kaynaklarda, Süleymân -aleyhisselâm-'ın diğer peygamberlerden beş yüz sene sonra cennete gireceği rivâyet edilir. Zîrâ Hazret-i Süleymân'a büyük bir saltanat ve zenginlik verilmiştir. Bu sebeple bütün bunların hesâbını vermek uzun süreceğinden, cennete diğer peygamberlerden sonra gireceği bildirilmektedir.¹⁰ Nitekim âyet-i kerîmede peygamberlere de hesap sorulacağı beyân edilmektedir:

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ

“Elbette kendilerine peygamber gönderilen kimseleri de, gönderilen peygamberleri de mutlaka hesâba çekeceğiz!” (el-A'râf, 6)

Hazret-i Süleymân'ın Ardından

On iki kabileden meydana gelen Benî İsrâîl, Süleymân -aleyhisselâm-'dan sonra, ikiye ayrıldı. On kabileden İsrâîl devleti, iki kabileden de Yahûda devleti kuruldu.

On kabileden kurulan İsrâîl devletini M.Ö. 721'de Âsurîler yıktı. İki kabileden kurulan Yahûda devletini ise, M.Ö. 586'da Bâbil hükümdarı Buhtünnasr yıktı. Buhtünnasr, Kudüs'ü yaktı, halkın büyük çoğunluğunu öldürdü. Kalanları da Bâbil'e sürdü. Bu zâlim, Nemrûd'dan sonra dünyâ hâkimiyetini eline geçiren

10. Bkz. Kurtubî, *Tefsîr*, XV, 204.

ikinci îmansız kraldır. Bâbil'i îmâr edip ülkesinin merkezi yaptı. Doğu ve batıda kendisine karşı koyacak kimse bırakmadı. Böylece gurura kapılarak tanrılığını îlân etti. Nihâyet aklını zâyî ederek kendisinin bir öküz olduğunu zannetmeye başladı. Yedi yıl, ormanlarda dolaştı. Bu arada krallığı, hanımı idâre etti. Vefâtından bir sene evvel, aklı kendisine iâde edilip böylece öldüğü rivâyet edilir.

Buhtünnasr, Kudüs şehrini defalarca yağmaladı. Tevrât ve Zebûr'u yakıp ortadan kaldırdı. Böylece zaman geçtikçe Tevrât'ın birçok bölümü tabîî olarak unutuldu. Hatırda kalanlar yazılmaya başlandığında ise, Tevrât aslî hüviyetini tamâmen kaybetti, birbirini tutmayan çeşitli risâleler ortaya çıktı. Takriben M.Ö. 500. yıllarda yaşamış olan Ezrâ (Üzeyr), yazılan bu Tevrât'ları topladı. Mâbedin ikinci kez yapılışında bulundu. Bugünkü yahûdî anlayışına göre o zamana kadar tamâmen kaybolmuş olan Tevrât'ı, Rab Yehuda, Ezrâ'ya yeniden vahyederek yazdırmıştır.

İran hükümdârı Nüşek (Koreş veya Cyrus), Bâbillileri yeneince, Benî İsrâîl'in yeniden Kudüs'e dönmelerine izin verdi. İsrâîloğulları, M.Ö. 515 yılında Mescid-i Aksâ'yı tâmir ettiler. Önce Persler'in, sonra Makedonyalılar'ın emri altında yaşadılar. M.S. 63 yılında Romalılar, Kudüs'ü zaptederek yahûdileri tekrar dağıttılar. Mescid-i Aksâ yeniden harâb oldu.

İsrâîloğulları'nın bu kadar belâya dûçar olmaları, kendi azgınlıkları yüzündendi. Onlar bu azgınlıkları ile, nefislerine uymadığı için Tevrât ve Zebûr'u değiştirmişler, böylece hak dîni bozmuşlardı. Bu davranışlarına mânî olmak isteyen Zekeriyâ -aleyhisselâm- ve Yahyâ -aleyhisselâm- gibi bâzı peygamberleri de, hiç acımadan hunharca katletmişlerdi.

Hârût ve Mârût Kıssası

Yahûdiler arasında sihir yaygındı. Bu yüzden Hazret-i Süleymân'ın büyük bir sihirbaz olduğunu, hükümdarlığı da sihir ile elde ettiğini, hayvanlara ve cinlere büyü ile hükmettiğini söylerler ve buna inanırlardı. Ancak Hazret-i Süleymân, Kur'ân-ı Kerîm'de peygamber olarak tanıtılınca:

“Muhammed, Süleymân'ı peygamber sanıyor, hâlbuki o bir büyücüdür!” demişlerdi. Bunun üzerine aşağıdaki âyet-i kerîme nâzil oldu:

وَ اتَّبِعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمٍ وَ مَا كَفَرَ سُلَيْمٌ
وَ لَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَ مَا أُنْزِلَ عَلَى
الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَ مَارُوتَ وَ مَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا
إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ
وَ زَوْجِهِ وَ مَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَ يَتَعَلَّمُونَ مَا
يَضُرُّهُمْ وَ لَا يَنْفَعُهُمْ وَ لَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ
خَلَاقٍ وَ لَبِئْسَ مَا شَرُّوا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

“Süleymân'ın hükümlerliliği hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tâbî oldular. Hâlbuki Süleymân, (sihir yapıp) kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar kâfir oldular. Çünkü insanlara sihri ve Bâbil'de Hârût ile Mârût isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı. Hâlbuki o iki melek, herkese:

«Biz ancak imtihan için gönderildik. Sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız!» demeden, hiç kimseye (sihir ilmini) öğretmezlerdi. Onlar, o iki melekten, karı ile kocanın arasını

açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa büyücüler, Allâh'ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine fayda vereni değil de, zarar vereni öğrenirler. Sihri satın alanların (ona inanıp para verenlerin) âhiretten nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler. Karşılığında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bunu anlasalardı!” (el-Bakara, 102)

Müfessir Fahreddin er-Râzî, Hârût ile Mârût adlı iki meleğin yeryüzüne indiriliş sebebini şöyle açıklar:

a. Bu iki meleğin yeryüzüne indirildiği esnâda sihirbazlar çoğalmıştı. Bunlar, sihir mevzuunda daha önce bilinmeyen şeyleri ortaya çıkardılar ve peygamberlik iddiâsında bulundular. Böylece insanlara meydan okudular. Bu sebeple Allâh Teâlâ, insanların, peygamberlik iddiâ eden bu yalancıları tanıyıp onlara karşı koyabilmeleri için sihri öğretmek üzere bu iki meleği gönderdi.

b. Mûcizenin sihirden farklı olduğunu anlamak, mûcize ile sihrin ne olduğunu bilmeye bağlıdır. Hâlbuki insanlar, o zaman sihrin mâhiyetini bilmiyorlardı. Dolayısıyla onların, mûcizenin hakikatini bilmeleri de imkânsızdı. Bunun üzerine Allâh Teâlâ, insanlara sihrin hakikatini anlatsınlar da mûcizenin hakikati bilinsin diye bu iki meleğini gönderdi.

c. Diğer bir görüşe göre, Allâh'ın düşmanları arasına ayrılığı, dostları arasına da sevgiyi yerleştiren sihir, onlar için mübâh veya mendûb kılınmıştı. Bundan dolayı Allâh Teâlâ, bu gâye ile sihri öğretsin diye o iki meleği gönderdi. Maalesef o günün insanları, daha sonra bu iki melekten öğrendikleri müsbet sihri menfî şekilde, yâni Allâh'ın dostları arasına düşmanlık sokmak ve düşmanları arasında sevgi te'sîs etmek sûretiyle zıddına ve yanlış istikâmette kullanmışlardır.

d. Sihir yasaklanmış olduğu için, onun beşer için bilinen ve tasavvur edilen bir şey olması gerekir. Çünkü tasavvur olunamayan şeyin nehyedilmesi de düşünülemez.

e. Belki de cinler, bir benzerini insanların yapamayacağı çeşitli sihirler biliyorlardı. Cenâb-ı Hak, cinlere karşı korunabilecekleri şeyleri insanlara öğretmeleri için bu melekleri göndermişti.

f. Bunun, kulluk mükellefiyetini zorlaştıran bir imtihan olduğu da düşünülebilir. Çünkü insanın, kendisini dünyevî lezzetlere ulaştıracak bir şeyi öğrendikten sonra ondan uzak durması daha zordur. Bu yüzden imtihan zorlaştıkça o imtihani kazananların ecri de o nisbette fazla olur. Bu sebeple insan, yasaktan sakınarak daha büyük bir mükâfât elde edebilir.

Nitekim Hak Teâlâ, Tâlût'un kavmini savaşa gitmekte iken sıcak bir günde, nehirden su içme husûsunda imtihân etmiş ve Tâlût, emr-i ilâhî mûcibince:

فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنْ
اعْتَرَفَ عُرْفَةً بِيَدِهِ

“...Kim (o nehirden) kana kana içerse, benden değildir. Eliyle bir avuç içtiği müstesnâ, kim de ondan (izin verilenden fazlasını) tatmazsa, işte şüphesiz o bendendir...” (el-Bakara, 249) demiştir.

Velhâsıl, bütün bu îzahlardan da anlaşılacağı üzere Allâh Teâlâ'nın o melekleri, sihri öğretmek üzere indirmesinde pek çok hikmetler bulunmaktadır. Şüphesiz ki Allâh Teâlâ, her işinde hikmet sâhibidir ve her şeyi en iyi bilendir.

Rasûlullâh Efendimiz'in, Hazret-i Süleymân Üzerine Fazîleti

1. Rüzgârlar Süleymân -aleyhisselâm-'ın emrine verilmişti. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e ise büyük-küçük bütün melekler hizmet etti.

2. Süleymân -aleyhisselâm-, bir günde iki aylık yol giderdi. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, Mîrac Gecesi bir anda Arş'a çıktı.

3. Süleymân -aleyhisselâm-'a kuşlar gölge yapardı. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'i ise, bulut gölgelemektedir.

4. Süleymân -aleyhisselâm-'ın mührü altında bütün mahlûkât hizmet için toplanmıştı. Kıyâmet günü bütün enbiyâ, evliyâ, şühedâ ve sulehâ, Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in "Li-vâ-i Hamd" adlı sancağı altında toplanacaktır.

5. Süleymân -aleyhisselâm-'a bütün dünyâ mülkü verilmişti. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in en âciz bir ümmetine ise, cennette bu dünyânın on misli büyüklüğünde mülk verildi. (Müslim, İmân, 308; Tirmizî, Cehennem, 10)

6. Süleymân -aleyhisselâm-'a "kürsî" verildi. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e "Âyetü'l-Kürsî" verildi. Âyetü'l-Kürsî, cennet hazînelerindendir; şeytanlar ondan kaçır.

MÜLK ALLÂH'INDIR

Allâh Teâlâ, peygamberler içinden varlık sâhibi olarak Süleymân -aleyhisselâm-’ı misâl vermektedir. Çünkü Süleymân -aleyhisselâm-, kendisine bahşedilen dünyâ servetini dâimâ kalbinin dışında taşımıştır. Bütün insanların gayretleri birleşse ve bir insanı Süleymân -aleyhisselâm- kadar zengin etmeye çalışsalar, bu asla mümkün değildir. Zîrâ rüzgârlar, hayvanlar, kelepçeli azgın şeytanlar, hep O’nun tasarrufu altında idi. Bu kadar saltanata sâhip olmasına rağmen Süleymân -aleyhisselâm-:

“-Ben bir miskinim! Miskine, miskinlerle beraber olmak yakışır!” diyerek, garîb ve kimsesizlerle beraber olurdu.

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh-, aşağıdaki beytinde fakir ve dertlilerle hem-hâl olmanın mânevî kazancını ne güzel izâh eder:

“Fakr u zarûret içinde boğulan gönüller, dumanla dolu bir eve benzer. Sen onların derdini dinlemek ve o derde dermân olmak sûretiyle o dumanlı eve bir pencere aç ki, onun dumanı çekilsin ve senin de kalbin rakîkleşip rûhun incelsin...”

Bu hâlin en güzel tezâhürü de, infâk ile gerçekleşir. İnfâk, aynı zamanda mal ve servetin şükür ifâdesidir. Şükrün de nîmeti artıracığı, bir va’d-i ilâhîdir. Allâh Teâlâ buyurur:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَا زِيدَنَّكُمْ

“...Eğer şükrederseniz, size olan nîmetlerimi artırım...” (İbrâhîm, 7)

Nitekim Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, infâk etmeyi çok severlerdi. Bir hadîs-i şeriflerinde:

“Ey insanoğlu! İnfâk et ki sana da infâk edilsin...” (Buhârî, Tefsir, 11/2) buyurmuşlardır.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz, cömertliğin, her müslümanın tabîat-i asliyyesi hâline gelmesini arzu ederdi. Buyururdu ki:

“Yalnız iki kişiye gıpta edilir. Biri, Allâh’ın, mal verip hak yolunda harcamaya muvaffak kıldığı kişi; diğeri de, Allâh’ın, kendisine ilim verip de onunla amel eden ve bunları başkasına öğreten (yâni ilmini infâk eden) kimsedir.” (Buhârî, İlim, 15; Müslim, Müsâfirîn, 266-268)

Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

“Ey insanlar! Hepiniz Allâh’a karşı fakirsiniz (muhtaçsınız)! Allâh ki, ganî (zengin) ve hamde lâıyk olan ancak O’dur!” (Fâtr, 15)

Âyet-i kerîmeden de anlaşıldığı üzere mülk, hakîkatte ne fertlerin ne de toplumundur. Mülk, Allâh’ındır. Bütün canlılar, Cenâb-ı Hakk’ın mülkünde yaşıyor, O’nun verdiği nîmetlerle

hayatta kalabiliyor. Fertlere verilen ise, sâdece mülk üzerinde belli bir zaman dilimiyle sınırlı bir tasarruftur.

Bu itibarla mal, mülk ve mevkî, en büyük imtihan vesîleleridir. Süleymân -aleyhisselâm-'ın saltanatı, bir an gelmiş, tamâmen elinden alınmış, ancak istiğfar neticesinde tekrar kendisine iâde edilmiştir. Bu hakikatlerden dolayı bir Hak dostunun şu nasihati ne kadar ibretli ve hikmetlidir:

“Rızık peşinde değil, Rezzâk'ın peşinde koş!”

Rivâyet edilir ki, birgün karıncaların beyi, Süleymân -aleyhisselâm-'ın saltanatı karşısında karınca cemâatine:

“-Süleymân'ın saltanatı ne muazzamdır!” dedi.

Bunu duyan Hazret-i Süleymân -aleyhisselâm- da:

“-Benim saltanatım fânîdir; bir kelime-i tevhîdin getirdiği saltanat ise bakî ve ebedîdir!..” karşılığını verdi. Çünkü O biliyordu ki, gerçekte mülk de saltanat da Allâh'ındır.

Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا

“Kim, güç (ve şeref) isterse (bilsin ki), güç (ve şeref) tümüyle Allâh'ındır...” (Fâtır, 10)

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا

“Göklerde ve yerde olan herkes Rahmân'a ancak kul olarak gelecektir.” (Meryem, 93)

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Göklerin ve yerin (mülkü ve) hükümlerliği Allâh’a âittir. Allâh’ın gücü herşeye yeter.” (Âl-i İmrân, 189)

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ
تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ
إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“(Ey Rasûlüm!) De ki: Ey mülkün gerçek sâhibi Allâh’ım! Sen mülkü ve hükümlerliği dilediğine verirsin, mülkü ve hükümlerliği dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü hayır Sen’in elindedir. Gerçekten Sen, her şeye kâdirsin.” (Âl-i İmrân, 26)

تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ
وَتُخْرِجُ الْمَمِيتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

“Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diri çıkarır, diriden de ölü çıkarırsın; dilediğini de hesapsız rızıklandırırsın!” (Âl-i İmrân, 27)

Bu âyet-i kerîmeler de gösteriyor ki, kullar için dünyânın asıl saltanatı, Allâh’ı zikretmek, O’nu unutmamak, O’nun mah-lûkâtına hizmet ve O’nun rızâsı için infâk etmektir.

Kur’ân-ı Kerîm’de 200 küsur yerde zikredilen infak, malın ve canın Allâh’a adanışıdır. Yâni Rabbimizin ihsân ettiği nîmet-

leri yine O'nun uğrunda sarf etmektir. Buna göre müslüman da, hem varlığını hem de canını Allâh'a adayan insandır.

Îmânın ilk meyvesi merhamettir. Ondan uzak bir gönül, zî-hayat (hayat sâhibi, canlı) sayılamaz. Her hayrın başı olan bes-mele ve Fâtîha, Allâh'ın merhametini bildiren “Rahmân” ve “Rahîm” isimleri ile başlar. Peygamberler ve velîlerin hayatları da şefkat ve merhametin zirve numûnelerini sergileyen menkîbelerle doludur.

Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem:-

“Merhamet edenlere, Cenâb-ı Hak merhamet eder. Siz veryüzündekilere merhamet edin ki, gökyüzündekiler de size merhamet etsin...” (Tirmizî, Birr, 16; Ebû Dâvud, Edeb, 58) buyurarak, mü'minleri, bütün mahlûkâta şâmil bir merhamete dâvet etmektedir.

Merhametin en olgun tezâhürleri de, birer kulluk vazîfesi olan infaklardır.

Kardeşlik duygularının zayıfladığı, ictimâî huzur ve sükûnun kaybolduğu, kin ve husûmetin çoğaldığı toplumumuzda ciddî bir infak seferberliğine ihtiyaç vardır. Unutmamak gerekir ki, muzdarip ve muhtaç insanların yerinde biz de olabilirdik. Bunun için onlara olan infâkımız, Rabbimize karşı bir şükür borcudur.

Cenâb-ı Hak, müttakîlerin vasıflarını sayarken:

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

“...Kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allâh yolunda) infâk ederler.” (el-Bakara, 3) buyurmaktadır.

Allâh için vermenin umûmî ismi olan sadaka ve infâkın nev’i çoktur.

Sadaka ve infak, var olanın fazlasını vermekten başlar. Varlığı olmayan için ise, yarım hurma bile güzel bir infaktır. Verilişindeki ihlâs nisbetinde, kulu cehennem ateşinden muhâfaza eder.

Şefkat, merhamet ve bunların en tabiî neticesi olan infâkın, her müslümanın tabiat-i asliyesi hâline gelmesini arzu eden Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz, bu bakımdan her mü’mini zengin kabûl eder. Çünkü O, hadîs-i şeriflerinde, mü’minlerin yaptığı emr-i bi’l-ma’rûf nehy-i ani’l-münker, tek-bîr, tevhîd, mazluma yardım, muzdaripleri teselli, muhtaçların gönüllerini hoşnud etme, yollardaki eziyet verici şeyleri giderme, hasta ziyâreti ve hattâ yerine göre bir tebessüm gibi her türlü sâlih amelin birer sadaka hükmünde olduğunu bildirmiştir.

Bu itibarla asıl zenginlik, gönüldeki kanâat iledir. Herkes, kanâati kadar zengindir. Gönlü zengin kimselerin ise, bir tebesümü bile sadaka yerine geçer. Çünkü, gönül zengininin tebesümü, gönlündeki sevgi, huzur ve ferahlığı etrafına da aksettirir. Bu hâl, gerçekten ne kadar güzel bir infaktır. Bunun aksi olarak gönül fakiri olanları ise, hiçbir şey zenginleştiremez.

Demek ki hakikî zenginlik, mal çokluğu ile değil, gönül tokluğu iledir. Gerçek mü’minler de, gönül zenginliği nîmetine sâhip olup, infakta bulunanlardır. İnfak, her mü’minin mükellef bulunduğu diğergâmlık ve hassâsiyetin kâmil bir tezâhürüdür.

Yermük Harbi’nde şehîd olan Hâris bin Hişâm, İkrime bin Ebî Cehl, İyâş bin Ebî Rebîa -radiyallâhu anhüm-’ün hâli ne ka-

dar ibretlidir. Bu İslâm kahramanları, son nefeslerinde susuzluktan ciğerleri kavrulmuş bir hâlde ateş gibi kumlar üzerinde kıvranırlarken, her biri, kendilerine uzatılan bir bardak suyu bir diğere havâle etmiş, neticede hiçbirine vefât etmeden yetişilip su verilememiş ve hepsi de bir yudum su içmeden şehâdet şerbetini içmişlerdir. Bir bardak su, ortada kalmıştır. (Hâkim, *Müstedrek*, III, 270)

Bu hâl, infâkın en yüksek derecesi olan “isâr”dır. Yani mü'min kardeşinin ihtiyâcını kendi ihtiyâcına tercih edebilme fazîletidir.

Cenâb-ı Hak buyurur:

الَّذِينَ يُتَّقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالصَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ
وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“(O takvâ sâhipleri) **ki, bollukta da darlıkta da Allâh için infâk ederler; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allâh da, (bu şekilde davranan) ihsan sâhiplerini sever.**” (Âl-i İmrân, 134)

Rivâyete göre Câfer-i Sâdık Hazretleri’nin bir kölesi vardı. Kendisinin yakın hizmetlerini görürdü. Birgün köle, getirmiş olduğu içi çorba dolu bir kâseyi kazârâ Câfer-i Sâdık Hazretleri’nin üzerine döktü. Üstü başı çorbaya bulanana Câfer Hazretleri de, öfke ile kölenin yüzüne baktı. Bunun üzerine köle:

“-Efendim! Kur’ân’da «**öfkelerini yenenler**» takdîr buyruluyor!” diyerek bu husustaki âyet-i kerîmeyi okudu.

O zaman Câfer-i Sâdık Hazretleri:

“-Öfkemi yendim!” dedi.

Bu sefer köle:

“-Kur’ân’da aynı âyetle **«insanların kusurlarını bağışlayanlar»** da takdîr buyruluyor!” dedi ve âyetin bu hususla alâkalı kısmını okudu.

Câfer Hazretleri:

“-Haydi bağışladım seni!..” dedi.

Bu defa da köle:

“-Kur’ân’da aynı âyetin devâmında **«Allâh, ihsanda bulunan, iyilik eden kimseleri sever!»** buyruluyor!” diyerek, âyetin bu son kısmını da okudu.

Bunun üzerine Câfer-i Sâdık Hazretleri:

“-Haydi git, hürsün artık; seni Allâh için âzâd ettim!..” dedi.

Bunlar, ümmete numûne olacak ne güzel infak tezâhürleridir.

Allâh Rasûlü’nün bildirdiği üzere, susuzluktan bitkin bir hâlde soluyan bir köpeğe su veren günahkâr bir kadın, sırf bu merhameti hürmetine binlerce günâhının affa mazhariyetiyle taltif edilerek cennete nâil olmuştur. Buna mukâbil, kedisine merhametsiz davranarak, onun açlığına aldırış etmeyen bir kadın da cehenneme dûcâr kılınmıştır. (Buhârî, Enbiyâ, 54; Müslim, Selâm, 151-152)

Bütün bu misâller, gönül âlemlerimizi istikâmetlendirmek bakımından ne kadar ibretlidir.

Mü’min, karanlık bir gecenin mehtâbı gibi nurlu, diğer-gâm, hassas, rakık, merhametli, şefkatli ve cömert olmalıdır.

Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hak, kendisine yakın olabilmemiz için sevdiklerimizden infâk etmemiz gerektiğini bildiriyor:

لَنْ تَأْكُلُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Sevdiğiniz şeylerden infâk etmedikçe, asla birr’e (yani hayrın kemâl noktasına) erişemezsiniz. Her ne infâk ederseniz; şüphesiz Allâh, onu hakkıyla bilir.” (Âl-i İmrân, 92)

Âyet-i kerîmede geçen “birr” kelimesi; hayrın kemâl noktası, Allâh’ın rahmeti, rızası ve cenneti mânâlarında tefsir edilmiştir. Bunun yanında Cenâb-ı Hak, onu bir başka âyet-i kerîmede şöyle târif buyurur:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ
مَنْ أَمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى
الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ
بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

“Birr, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl birr (sâhipleri), Allâh’a, âhiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanan, servetini -kendisi için ne kadar kıymetli olsa da- (Allâh’ın rızasını gözeterek) akrabâsına,

yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilencilere ve insanları kölelikten kurtarmaya harcayan; namazında devamlı ve dikkatli olan, zekâtını veren, verdiği sözü tutan, felâket, zorluk ve sıkıntı anlarında sabredenlerdir. İşte sadâkat gösterenler, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır.”

(el-Bakara, 177)

Görüldüğü gibi “birr”i târif eden bu âyet-i kerîme, mü’minde bulunması gereken bütün üstün vasıfları kendisinde toplamıştır. Buna işâretle Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz:

مَنْ عَمِلَ بِهَذِهِ الْآيَةِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ

“Her kim, bu âyet ile amel ederse, îmânını kemâle erdirmiş olur...” (Nesefî, Medârikü’t-Tenzil, I, 249) buyurmuştur.

Maddî-mânevî infâkın müesseseseleşmiş hâli ise “**vakıf**”tır. Vakıf, yaratılmış her şeye karşı müslümanın sâhip olması gereken diğergâmlık mes’ûliyetinin bir tezâhürüdür. Zîrâ vakıflar, Yaratan’dan ötürü yaratılanlara sevgi, şefkat ve merhametin ortaya konduğu müesseselerdir. Allâh -celle celâlühü-, insanı, kâinâtı, eşyâyı emânet olarak vasıflandırmaktadır. Kâinatta her şey insana emânet olarak verilmiştir. Evlâd, mal, mülk, sıhhat, hepsi bu muhtevâ içindeki emânetlerdir. İnsan, bunları titizlik ve hassâsiyetle korumak mecbûriyetindedir. Emânetin hakkına riâyetle yerine teslîmi de rahmet ve bereket vesîlesidir.

Daha önce de naklettiğimiz, Süleymân -aleyhisselâm- ile serçe kuşu arasındaki meşhur tartışma, vakıf husûsunda gösterilmesi gereken hassâsiyeti bildirmesi bakımından da çok ibret-

lidir. Bilhassa vakıf hizmetlerinde bulunanların bu kıssadan lâ-yıkıyla hisse almaları zarûridir.

Servette doğru olan gâye, “İnsanların en hayırlısı, insanlara en çok faydalı olandır.” (Süyûtî, *el-Câmiu’s-Sağîr*, II, 8) hadîs-i şerîfinin sırrına erebilmektir. Unutmamak gerekir ki paranın yeri gönül değil, cüzdandır!.. Ârif bir şâirin şu kıt’ası; insanın dün-yâ nîmetleri hakkındaki gafletini ne güzel anlatır:

*Bir misâfirhânedir dünyâ-yı dîn
Anda bir kâşâne de, vîrâne de,
Bir onulmaz çâresiz sevdâdayım,
Hâne yaptırdım misâfirhânedel!..*

Bilinmelidir ki, fakirlerin ve garîblerin duâları, varlıklı ve güçlüler için rahmet ve bereket vesîlesi, ayrıca bir huzur kaynağıdır. Yine bilinmelidir ki, fakirlik ve muhtaçlık, bir zillet ve meskenet değil, belki âhîret tarafı aydınlık bir hikmet ve lutuf tezâhürüdür.

Ümeyye bin Hâlid -radıyallâhu anh-’in rivâyetine göre, Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, Allâh’tan, fakir muhâcirler hürmetine müslümanlara zafer ve yardım ihsân etmesini istedi. (Taberânî, *Mu’cemu’l-Kebîr*, I, 292)

Ebu’d-Derdâ -radıyallâhu anh-’in rivâyetine göre de Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, ashâbına şöyle buyururdu:

“Bana zayıfları çağırınız. Çünkü siz, ancak zayıflarınız(ın duâ ve bereketi) ile rızıklandırılır ve yardım edilirsiniz.” (Ebû Dâvûd, Cihâd, 70; İbn-i Hanbel, V, 198)

İnsanoğlu, mahlûkât içinde en mükerrem olarak yaratılmıştır. Güçlü-güçsüz, sıhhatli-sıhatsız, bilgili-bilgisiz, zengin-fakir

gibi fertler arasındaki farklılaşma ve kademeleşme ise, toplum nizâmının te'sîsi ve ictimâî hayâtın âhengini te'mîn içindir.

Bu kademeleşmede ehemmiyetli bir yer teşkil eden zenginlik ve fakirlik, birbirine zıt iki iktisâdî durumdur. Zenginlik ve fakirlik gibi farklı imkânlarla sâhip olma hâli, takdîr-i ilâhînin ince ve derin hikmetlerini ihtivâ eder. Buna göre, ne zenginlik bir izzet, ne de fakirlik bir zillet sebebidir. Her iki durum da imtihan gâyesiyle yapılmış taksîm-i ilâhîdir; mukadderâtın hikmet ve maslahat tezâhürüdür. Allâh Teâlâ buyurur:

نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ
فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا
وَ رَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ

“...Dünyâ hayâtında onların (insanların) maîşetlerini aralarında Biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için de kimini(n maîşetini) derecelerle ötekine üstün kıldık. (Ancak) Rabbinin rahmeti, onların biriktirdiklerinden (maîşetlerinden) daha hayırlıdır.” (ez-Zuhruf, 32)

Varlıklı insanların servete râm olma neticesinde muhtemel azgınlıklarına set çekmek, muhtaçların gönlünde zenginlere karşı kin ve hased gibi menfî temâyüllerinin tomurcuklanmasını engellemek, ictimâî hayâtı korumak ve fertleri birbirine muhabbetle bağlamak gibi hikmetleri bulunan “zekât”, İslâm'da varlıklı mü'minler için farz kılınmıştır. İslâm ictimâî nizâmında, fakir ve zengin arasındaki denge ve muhabbeti temin etme husûsunda “zekât ve infak” ibâdetinin çok mühim bir yeri vardır.

Zengin, malını nereden kazanıp nereye sarf ettiği husûsunda, yâni helâl veya haram kazançlarından, zekât, sadaka, hayır ve hasenât fasıllarından Allâh'ın huzûrunda hesap verecektir. O, varlığının muayyen bir kısmını fakirlere vermeğe memur kılınmakla, serveti bakımından büyük bir imtihâna tâbîdir. Ancak diğerleriyle birlikte bu imtihan da kazanıldığı takdirde, rızâ-yı ilâhîye ve cennet nîmetlerine nâil olunur.

Fakir de, yoksulluktaki sabırsızlık, şikâyetler, insanlara yük olmak, zarûrete dayanmayan istek, kin, hased, isyan gibi hususlarla birlikte, ahlâk ve iffetini koruyup koruyamamaktan hesâba çekilecek, şâyet bu hesâbın netîcesi Allâh'ın rızâsına uygun düşerse, onun dünyâ çilesi, ebedî bir âhiret saâdetine dönüşecektir.

Şükür ehli ve cömert zenginler ile sabırlı ve haysiyetli fakirler, insanlık şerefinde ve ilâhî rızâda beraberdirler. Ancak İslâm'da, kibirli, hasis zenginler ve buna mukâbil hâline sabır ve rızâ göstermeyip isyâna sürüklenen fakirler zemmedilmiştir. Dolayısıyla zenginlik de fakirlik de büyük birer imtihandır. Bu yüzden Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, duâlarında:

“Yâ Rabbî! Fakirlik ve zenginliğin âfetlerinden Sana sığınırım.” (Buhârî, Deavât, 45) buyurmuşlardır.

O hâlde kanâat, tevekkül ve teslîmiyet, kimde galebe hâlinde ise, gerçek zengin odur...

Hulâsa insan, yaratılışı itibârıyla dünyâyâ meyyâldir. Dünyâ nîmetleri, nefse câzip gelir. Ona aldananlar, doymak bilmezler. Mal yığıldıkça insanın hırsı artar, daha da muhteris olur. Gözünü madde ve mal hırsı bürümüş olan insanda merhamet ve şefkat hissi azalır. İnfâk etmek ona zor gelir. Böyle bir insan, rû-

hen hasta, bedenen muzdariptir. Nefsi ona: “Daha zengin ol; ilerde daha çok hayır yaparsın!” diye telkinde bulunur. Fakat unutmamak gerekir ki, “Yarın yaparım diyenler helâk oldu.” buyrulmuştur. Çünkü bütün yarınlar bir meçhuldür.

Cenâb-ı Hak, âyet-i kerîmede, ölüm ânında rüyâdan uyanır gibi kendisine gelen insanın ebedî bir pişmanlıkla şöyle dediğini bildirir:

رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ

“...Rabbim! Beni(m ölümümü) yakın bir süreye kadar geciktirsen de, sadaka verip sâlihlerden olsam!” (el-Münâfikûn, 10)

Ancak bu durumda iş işten geçmiş olacağı için, aynı âyet-i kerîmede Allâh Teâlâ, bu hakîkati bildirmenin yanında kulun böyle demeden evvel ona verilmiş bulunan rızıktan infâk etmesini emreder. Aksi hâlde kulun düşeceği pişmanlık, yine âyet-i kerîmelerde ne kadar ibretli bir şekilde bildirilmiştir:

كَانَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحِيَّةً

“Kıyâmet gününü gördüklerinde (dünyâda) sadece bir akşam vakti ya da kuşluk zamanı kadar kaldıklarını sanırlar.” (en-Nâziât, 46)

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ
لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

“O gün onlar (kabirlerinden) meydana çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allâh’a gizli kalmaz. Bugün hükümrânlık kimindir? (Elbette ki) Kahrî ve tek olan Allâh’ındır.” (el-Mü’min, 16)

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا
وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

“O günahkârların, Rableri huzûrunda başlarını öne eğecekleri ve: «Rabbimiz! Gördük, duyduk, şimdi bizi (dünyâya) geri gönder de, sâlih ameller işleyelim! Artık kesin olarak inandık.» diyecekleri zamanı bir görsen!” (es-Secde, 12)

İnfakta Edeb

İnfakta edeb çok mühimdir. Bilhassa veren, alana teşekkür hissiyatı içinde olmalıdır. Çünkü onun, Cenâb-ı Hakk’a şükür borcu olan mâlî bir ibâdeti îfâ etmesine vesîle olup, onu ecre nâil eylemektedir. Verilen sadakalar aynı zamanda, veren kişi için hastalık ve musibetlere karşı birer siper-i sâikadır. Âyet-i kerîmede bu ibâdetin ehemmiyetini tebârüz ettirmek için mecâzen: **“Sadakaları Allâh alır.”** (et-Tevbe, 104) buyrulmaktadır.

İnfakta gözetilmesi gereken edebi Kur’ân-ı Kerîm şöyle beyân ediyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي
يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

“Ey î mân edenler! Allâh’a ve âhiret gününe inanmadığı hâlde malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek sûretiyle, yaptığınız hayırlarınızı boşa çıkarmayın! (Sadakalarınızı imhâ etmeyin!)...” (el-Bakara, 264)

Bu âyetlerde hayır ve hasenatta bulunmak teşvîk edilmekle birlikte, hayır işlerken riâyet edilmesi gereken edeb, açık bir sûrette ortaya konulmaktadır. Buna göre, kalb kırarak, fakiri küçümseyerek, eziyet ederek ve başa kakarak yapılan bir hayrın Allâh indinde hiçbir kıymeti yoktur. Doğrusu böyle hayırlar, kulu azâba dûçâr eden ağır cürümlerdendir. Çünkü kalbler, nazargâh-ı ilâhîdir. Mevlânâ Hazretleri:

“Sen, varlığını, malını, mülkünü güzel bir şekilde infâk et de, bir gönül al! Ki o gönlün duâsı, mezarda, o kapkara gecede sana ışık versin, nûr olsun!...” buyurur.

Yine Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh-, hikmet dolu beyitlerinde, Cenâb-ı Hakk’a şükür borcunun ifâsına vesîle olmaları sebebiyle yoksul ve muhtaçların cömertler için bir nîmet olduğunu, sehâvetin ancak onlar üzerinde tezâhür edebildiğini, bu yüzden de onların göntüllerini incitmemek gerektiğini şu şekilde anlatır:

“Yoksul kişi, cömertlerin aynasıdır. Sakın aynaya karşı gönül kırıcı sözler söyleyerek onu buğulandırma! (Yâni yoksulun gönlüne karşı hassas ol! Çünkü gönül, nazargâh-ı ilâhîdir.)”

“Allâh’ın cömertlik tecellîsinin tezâhürü, fakirlerdir. O fakirler ki, ancak kerem sâhiplerine mürâcaat ederler. Dertlerini onlara açarlar. Böylece hamiyetli zenginler için sadet yollarını hazırlarlar. Zenginlerin hayır ve infak yoluyla yoksulların gönlüne girmesinin bir başka bereketi de, muz-

darip gönüllerde kendilerine karşı sevgi ve merhamet filizlerinin tomurcuklanmasıdır.”

“Şu hâlde yoksullar, Hakk’ın cömertlik aynalarıdır. Varlıklı olanlar, kendi cömertliklerini orada seyrederek. Hak’ta fânî olan sâlih zenginler, servetlerinin bir emânet olduğunu idrâk ederek Hak karşısında nefislerini tanımışlar ve ilâhî cömertliğin ma’kesi olmuşlardır. Hakk’ın cömertliğinden bir nasib alarak sehâvette fânîleşmişlerdir.”

“Az veya çok sâhip olduğu varlığına kalbini esir etmeyip onu gönlünün dışında taşıyanlardan başkaları, bedbahtlar ve âhiret fukarâlarıdır. Bu tip insanlar, Hak kapısında değildir. Varlıkları izâfidir. Kapı dışındaki nakış ve sûretten ibârettir.”

“Bunlar, gönülleri Allâh’tan uzak düşen gerçek zavallı ve rûhâniyet fakirleridir. Zâhirî varlıkları ise, bedbahtlıklarının cansız bir nakışı, solgun bir resmidir. Bunlar, hakîkatten habersiz, ruhsuz kişilerdir ki, sen bunlara yakınlık gösterme! Sakın ha köpek resmine kemik atma!..”

“Böyle kişiler, menfaat esîridir. Hak susuzluğundan habersizdirler.”

“Dikkatli ol; bu ölülerin önüne yemek tabağı koyma! Yâni onlara iltifat edip yakınlık gösterme! Öyle varlıklılar, mahşerin sefil dilencileri olacaklardır!”

“Böyleleri, mânâ değil, ekmek dervişleridir. Onlar toprak balığına benzerler; şeklen balığa benzeseler de, denizden ürker ve kaçarlardı.”

“Onlar, sefâletlerini saâdet sanırlar, kendilerine göre güzel yemekler yer, tatlı şerbetler içerler. Gerçekte ise, ilâhî lokmadan nasipsizdirler.”

“Ey bu hüsrâna düşmek istemeyen! Sen mahlûkâtı cömertliğine kuşat ki, âriflerden olasın!..”

Cömertliğin aynası olan fakirlere yapılacak infaktaki en güzel edeb, “sağ elin verdiğini sol eline bile fark ettirmemek” şeklinde milletimizin darb-ı mesel hâline getirdiği bir ölçüdür. Bir hadîs-i şerife nazaran, bu şekilde infâk edenler, Arş’ın gölgesi altında bulunacak olan mes’ûd kimselerdendir.¹¹ Bunun gerçekleşebilmesi için ecdâdımız, sayısız vakıflar kurmuştur. Bu vakıflardan yapılan infaklar, gayr-i muayyen şahıslardan geldiği için riyâ musibetinden izâle olunmuştur. Alan, vereni bilmeden ona duâ hâlinindedir. Fâtih Sultan Mehmed’in şu vakfiyesi buna ne güzel bir misâldir:

“Ben ki İstanbul fâtihi, Allâh’ın âciz kulu Fâtih Sultan Mehmed; alın terimle mâliki bulunduğum 136 dükkânımı aşağıdaki şartlar muvâcehesinde vakfeyledim:

...Külliyemde binâ ve inşâ eylediğim aşhânede şehîdlerin hanımları, yetîmleri ve İstanbul fukarâsı için yemek yapılsın! Ancak yemek yemeye veya almaya gelemeyen mâzeretlilerin yemekleri, hava karardıktan sonra kapalı kaplar içinde gözlerden ırak olarak evlerine götürülsün!..”

Vakfiyede görüldüğü gibi Fâtih Sultan Mehmed Han, toplumun korunmaya muhtaç fertleri için en hassas edep ölçüsüyle kâideler koymuştur.

Pâdişâhı böyle bir edep sergileyen cemiyetin fertleri de, zekâtlarını bir zarf içinde câmilerdeki zekât taşlarına bırakırlar, muhtaçlar da oradan, veren şahsı görmeksizin ihtiyaçları kadar alırlardı.

11. Bkz. Buhârî, Ezân, 36.

Diğer taraftan, iffeti dolayısıyla hâlini arz edemeyenlere infakta bulunmak da çok mühimdir. Cenâb-ı Hak buyurur:

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا
فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ
تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“(Yapacağınız hayırlar), kendilerini Allâh yoluna adanmış, bu sebeple yeryüzünde kazanç için dolaşamayan fakirler için olsun! Bilmeyen kimseler, iffetleri sebebiyle onları zengin zannederler. Sen onları sîmâlarından tanırsın. Çünkü onlar, yüzüzlük ederek istemezler. Yaptığınız her hayrı muhakkak Allâh bilir.” (el-Bakara, 273)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onların mükâfatları Allâh katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler.” (el-Bakara, 274)

Dinin asıl gâyesi, Allâh'ın birliğini tasdikten sonra, zarîf, hassas, derin insan yetiştirmek ve bu sûretle huzurlu bir cemi-yet ortamı husûle getirmektir. Bu tekâmül de ancak gönülde zuhûr eden şefkat ve merhamet hissi ve bunların en güzel bir tezâhürü olan zekât ve infâk ile mümkündür. Bir mü'min yüreği-

nin, Rabbin bütün mahlûkâtını şefkat ve merhametle kuşatması îcâb eder.

Rabbimizin mülkünde yaşıyoruz. Onun nîmetleri ile rızıklanıyoruz. Mâlî ibâdetlerde ihmalkârlık gösterenler, acabâ kimin malını, kimden esirgediklerini hiç düşünmüyorlar mı?

Sevmenin netîcesi fedâkârlıktır. Seven, sevdiğine karşı sevgisi ölçüsünde fedâkârlık yapmayı zevk ve vazîfe olarak telakkî eder. Bu, âşîğın, mâşûkuna can vermesine kadar dayanır. Allâh'ın mahlûkâtına olan infak, sevenin sevilene karşı en güzel bir muhabbet tezâhürüdür. Çünkü zekât ve sadakanın Allâh için verilmiş olmasından dolayıdır ki, bunları “Allâh alır” şeklinde bir ifâde vârid olmuştur. Âyet-i kerîmede buyrulur:

أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ

“...Hiç şüphesiz ki Allâh, kullarının tevbesini kabûl eder, (ihlâsla, gönülden verdikleri) **sadakaları** (zekât ve infakları) **alır** (geri çevirmez)!..” (et-Tevbe, 104)

Ey mülkün gerçek sâhibi olan Allâh'ım! Merhamet, şefkat ve Sen'in yolunda infâkın bütün tezâhürleri gönül âlemimizin tükenmez hazînesi olsun!

Âmîn!..

Hazret-i Süleyman

H A Z R E T - i
SÜLEYMÂN

-aleyhisselâm-

Ü H A Z R E T - İ
ZEYR

-aleyhisselâm-

*Yüz Senelik Bir Ölümden Sonra Tekrar Diriltilerek
Kıyâmetteki Yeniden Yaratılışa Misâl Olan*

HAZRET-İ ÜZEYR

- aleyhisselâm -

Hârûn -aleyhisselâm-'ın neslindendir.

Tevrât'ı ezberleyen sayılı kimselerdendi. Yahûdilerce “Ez-râ” olarak bilinir.

Hazret-i Üzeyr'in peygamber olup olmadığı husûsunda Kur'ân-ı Kerîm'de kesin bir bilgi yoktur. Nitekim Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- de:

“Üzeyr'in peygamber olup olmadığını bilemiyorum!..”

(Ali el-Müttakî, XII, 81/34087) buyurmuştur.

Kur'ân-ı Kerîm'de, sadece Allâh Teâlâ tarafından öldürölüp yüz sene sonra tekrar diriltildiğinden bahsedilir.

Hazret-i Üzeyr'in yaşadığı devirde de azgınlık ve taşkınlıklarını artıran İsrâîloğulları'na Allâh Teâlâ, belâ olarak Buhtün-nasr'ı vermişti. Buhtün-nasr, Şam ve Ürdün bölgelerini istilâ etti. Mescid-i Aksâ'yı yıktı. Bağ ve bahçeleri harâb etti. Savunmasız insanları hunharca öldürölüp, genç ve işe yarar gördüğü kim-

seleri esîr olarak yanında götürdü. Hazret-i Üzeyr de bunların arasındaydı.

Rivâyete göre Üzeyr -aleyhisselâm-, elli yaşında iken kaçarak esâretten kurtuldu. Bir merkeple Kudüs'e doğru yola çıktı. Kudüs'e yaklaştığı sırada şehrin yıkık binâlarına, harâb olmuş bağ ve bahçelerine bakarak mahzun oldu. Karnı da iyice acıkmış olduğundan, merkebini bir ağaca bağlayarak orada bir miktar incir toplayıp yedi. Üzüm sıkıp suyunu içti. Sonra bir ağacın altına oturdu. Perişan ve harâb olmuş memlekete, çürümüş tenlere, yığılmış kemiklere ibretle baktı. Hakk'ın kudretini teffekkür ederek, her şeyin yeniden nasıl dirileceğini düşünürken uykuya daldı.

Allâh Teâlâ buyurur:

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَ هِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي
هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ
لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ
وَسَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَ انْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ
وَ انْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ
قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Yâhut görmedin mi O kimseyi ki, evlerinin duvarları, çatılarının üzerine çökmüş (alt-üst olmuş) bir kasabaya uğradı:

“Ölümünden sonra Allâh bunları nasıl diriltir acabâ?!» dedi.

Bunun üzerine Allâh O’nu öldürüp yüz sene bıraktı; sonra tekrar diriltti:

«-Ne kadar kaldın?» dedi.

(O da:)

«-Bir gün, yahut daha az!» dedi.

Allâh O’na:

«-Hayır, yüz sene kaldın! Yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamıştır. Eşğine de bak. Seni insanlara bir ibret kılalım diye (yüz sene ölü tuttuk, sonra tekrar dirilttik). **Şimdi Sen kemiklere bak; onları nasıl düzenliyor, sonra ona nasıl et giydiriyoruz.» dedi.**

(O etleri çürümüş, kemikleri parça parça olmuş merkep, Allâh’ın emriyle tekrar dirildi.) **Durum kendisi tarafından anlaşılnca (Üzeyr:**

«-Şimdi iyice biliyorum ki, Allâh her şeye kâdirdir!» dedi.» (el-Bakara, 259)

Üzeyr -aleyhisselâm-, uyuduğu zaman sabah vakti idi, uyandığında ise güneş batmamıştı. Ancak geçen zaman, yüz yıldı. Bu arada Buhtünnaşr ölmüş, bütün esirler serbest kalarak Kudüs’e dönmüşlerdi. Mescid-i Aksâ tâmir edilmiş ve bütün şehir tekrar mâmur hâle gelmişti.

Üzerinde tahakkuk eden bu büyük tecellilerin ardından Üzeyr -aleyhisselâm- merkebine binerek Kudüs şehrine girdiğinde, herşeyi değişmiş olarak buldu. İnsanlar tanıdığı insanlar, binâlar da bildiği binâlar değildi. Tahmînî olarak mahallesini aradı. Bir evin önünde durdu. Kapısında rastladığı kör ve kötürüm bir kadına:

“Üzeyr’in evi neresidir?” diye sordu.

Kadın hüznüle:

“Üzeyr’in evi burasıdır, ama kendisi yüz yıl önce kayboldu. Ben de onun cârîyesiyim!” dedi.

Hazret-i Üzeyr:

“Ben Üzeyr’im!” diyerek kendisini tanıttı ve başından geçenleri nakletti.

Câriyesi çok sevindi ve eski hâline dönmesi için ondan duâ etmesini taleb etti. Üzeyr -aleyhisselâm- da, Cenâb-ı Hakk’ın kendisine verdiği nîmetlere şükrederek duâ etti. Kadın, önceki sıhhatine ve eski hâline kavuştu.

Hazret-i Üzeyr, uyuyup vefât ettiği sırada 18 yaşında bir oğlu vardı. Şimdi o, 118 yaşında ak sakallı bir ihtiyardı. Bu ihtiyarın babası olan Üzeyr -aleyhisselâm- ise 50 yaşında bir kimseydi. Oğlu babasını tanıyamadı:

“Benim babamın sırtında hilâl şeklinde siyâh bir ben vardı!” dedi.

Üzeyr -aleyhisselâm-’ın sırtını açıp baktıklarında bu hilâl şeklindeki siyâh beni gördüler. Artık kimsenin Hazret-i Üzeyr hakkında şüphesi kalmadı.

Buhtünnasr, Kudüs’ü işgâl edip yağmaladığı zaman, bütün Tevrât nüshalarını da yaktırmıştı. Bunun için Üzeyr -aleyhisselâm-, dîni yeniden ihyâ etti.

İbn-i Abbâs’tan gelen rivâyete göre, Allâh Teâlâ İsrâîloğulları’nın Tevrât’ı bırakıp hevâlarına uyduklarını görünce, Tevrât’ın içinde bulunduğu sandığı onlardan aldı, Tevrât’ı da onlara unutturdu. İsrâîloğulları buna çok üzüldüler. Bilhassa Üzeyr

-aleyhisselâm- Allâh'a çok ibâdet etti; O'na yalvarıp yakardı. Allâh'tan inen bir nûr, onun kalbine girdi. Unutmuş olduğu Tevrât'ı hatırladı. Ondan sonra Tevrât'ı yeniden İsrâîloğulları'na öğretti. Daha sonra Tevrât'ın içinde saklandığı sandık bulundu. İsrâîloğulları, Üzeyr -aleyhisselâm-'ın öğrettiği Tevrât'ın aslına uygun olduğunu gördüler ve Üzeyr -aleyhisselâm-'a olan sevgileri daha da ziyâdeleşti.

Bu büyük tecelliler karşısında Benî İsrâîl kavmi, daha sonraları bâtil bir akîdeye kayarak Üzeyr -aleyhisselâm-'a "Allâh'ın oğlu" diyecek kadar ileri gittiler. (Taberî, Câmiu'l-Beyân, X, 143)

Âyet-i kerîmelerde şöyle buyrulur:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عِزَّىٰ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ
ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِآقْوَاهِهِمْ يُضَاهِيُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَاتْلَهُمْ اللَّهُ أَنِّي يُؤْفَكُونَ

“Yahûdîler: «Üzeyr, Allâh'ın oğludur!» dediler. Hristiyanlar da: «Mesîh (Îsâ) Allâh'ın oğludur!» dediler. Bu, onların ağızlarıyla geveledikleri sözlerdir. (Onlar, sözlerini) daha önce kâfir olmuş kimselerin sözlerine benzetiyorlar. Allâh onları kahretsin! Nasıl da (haktan bâtıla) döndürülüyorlar.” (et-Tevbe, 30)

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ
وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

“(Yahûdiler) Allâh’ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını; hristiyanlar) da râhiplerini ve Meryem oğlu Mesîh’i (Îsâ’yı) rabler edindiler. Hâlbuki onlara, ancak tek ilâha kulluk etmeleri emrolundu. O’ndan başka ilâh yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır.” (et-Tevbe, 31)

Her ne kadar bugünkü Yahûdiler Hazret-i Üzeyr’e “Al-lâh’ın oğlu” yakıştırmasını kabûl etmeseler de, o zamanki bir grup Yahûdî, Üzeyr -aleyhisselâm-’a karşı tâzîmde çok aşırıya gitmişler ve içlerinden bazıları O’na bu isnadda bulunmuştur.

BA'SÜ BA'DE'L-MEVT

Ba'sü ba'de'l-mevt, ölümden sonra bir daha ölmemek üzere dirilmektir. Rûhun, ebediyete yolculuğudur. İnsan, cismâniyet bakımından, önce bir tabiat unsuru olarak toprakta, bir müddet baba sulbünde, sonra bir süre anne karnında, nihâyet anne-babanın kollarında, bir zaman da ebeveynin kalbinde bir ömür sürer. Ardından, dünyâ beşiğinden kabir beşiğine tevdi olunarak, mezar, kıyâmet, cennet veya cehennem yolcuğuna çıkartılır.

Âlâh Teâlâ, kullarının gaflet uykusundan uyanıp hakikat âleminde hisse alabilmeleri, Rablerine kullukta kusur etmemeleri için, gören ve işiten kalblere birtakım ilâhî ve mûcizevî misâller bahşetmiştir. Bunlar sayılamayacak kadar çok olmakla birlikte, husûsiyle, mutlak bir istikbâl olan “ba'sü ba'de'l-mevt” hakkında, Kur'ân-ı Kerîm'de ve kâinat manzûmesinde ulvî kudretinin tecellîleriyle dolu câlib-i dikkat birçok hakîkati gözler önüne sermiştir.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerîm'de Üzeyr -aleyhisselâm- ve Ashâb-ı Kehf'in ibret ve hikmet dolu kıssalarını, “ba'sü ba'de'l-mevt”e bir misâl olmak üzere beşer idrâkine sergilemiştir.¹² Bu ilâhî misâller, gönülleri kemâle erdirerek Hakk'a yaklaştıran ve kalb-i selîme götüren hakikatleri ihtivâ etmektedir.

12. Ölümden sonra dirilişe dâir Kur'ân-ı Kerîm'de verilen misâllerin bir diğeri de Bakara Sûresi'nin 260. âyet-i kerîmesinde yer alan kuşların dirilmesi hâdisesidir. Mâlumât için bkz. *Nebîler Silsilesi*, c. I, sf. 345-349.

Ashâb-ı Kehf

Ashâb-ı Kehf, putperest bir hükümdar olan Dakyanus devrinde Tarsus'da yaşamış, îman ve tevhîd mücâdelesini vermiş olan sâlih gençlerdir.

Ashâb-ı Kehf'in adedi hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de sarîh bir ifâde bulunmamakta: «**Onlar birtakım gençlerdi**» buyrulmaktadır. Bu ise, kıssada asıl vurgulanmak istenen husûsun, onların isimleri, sayıları ve memleketleri değil, bilhassa o sâlih kulların sâhip oldukları ihsan duygusu ve Allâh katında kıymetlerini artıran kalbî yapıları olduğunu göstermektedir. Putperestliğe karşı îman ve tevhîd mücâdelesinin sergilendiği bu ibret ve hikmet dolu kıssada, ölümden sonra tekrar dirilişin bir numûnesi de ortaya konulmakta, böylece insanoğlunun pekçok ilâhî hakîkatleri idrâk etmesi murâd edilmektedir.

Kral Dakyanus'un yakınlarından birtakım gençler olan Ashâb-ı Kehf, tevhîd akîdesinde olmaları sebebiyle, putperest ve zâlim krallarının zulmünün son bulması için dâimâ Cenâb-ı Hakk'a gözyaşlarıyla duâ ve niyazda bulunurlardı. Fakat zâlim kral, gurur ve kibrinin netîcesinde gün geçtikçe îmansızlık ve zulmünü artırarak tanrılık iddiâ edecek kadar ileri gitti. Bununla da kalmayarak, artık tevhîd akîdesinde kim varsa, onları toplatıp ağır işkencelere tâbî tutarak şehir girişlerine astırmaya başladı.

Bu arada yakınları olan Ashâb-ı Kehf'in de mü'minlerden olduğunu öğrendi. Hiddetle onları huzûruna çağdırttı. Kendilerini tehdid etti. Ancak onlar, îmânın ebedî zevkine varmış olduklarından, bu tehditler karşısında aslâ korkmadılar ve zâlim hükümdara tavır koyarak, hakîkati yüzüne karşı söylemekten çekinmediler. Allâh Teâlâ, onların bu durumlarını şöyle beyân buyurur:

نَحْنُ نَقْصُ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ
إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَ زِدْنَاهُمْ هُدًى

“(Ey Rasûlüm!) **Biz Sana onların başından geçenleri gerçek olarak anlatıyoruz. Hakîkaten onlar, inanmış gençlerdi. Biz de onların hidâyetini artırdık.**” (el-Kehf, 13)

وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا

“Onların kalblerini metîn kıldık. O yiğitler (zâlim hükümdarları karşısında) **ayağa kalkarak dediler ki: «Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. Biz, O’ndan başkasına ilâh demeyiz. Yoksa saçma sapan konuşmuş oluruz.»**” (el-Kehf, 14)

هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَاتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ
فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا

“Şu bizim kavmimiz Allâh’tan başka ilâhlar edindiler. **Bâri bu ilâhlar konusunda açık bir delil getirseler.** (Ne müm-kün!) **Öyle ise Allâh hakkında yalan uydurandan daha zâlimi var mı?**” (el-Kehf, 15)

Gençler, Dakyanus’un, putlara tapmaları hakkındaki ısrarlı teklifleri karşısında da şöyle dediler:

“–Bizim bir ilâhımız vardır ki, O’ndan başkasını ilâh tanımayız. Biz yerlerin ve göklerin Rabbini bırakıp da kulların yaptığı cansız taş parçalarına aslâ tapmayız. Senin teklifini kabûl etme ihtimâlimiz sonsuza dek yoktur! Hükümün ne ise, onu yapabilirsin!”

Onlar böylece, önce Mûsâ -aleyhisselâm-’a karşı müsâbaka çıkan, sonra da îmanla şereflenen sihirbazların, Firavun’a karşı îmân metânîti ve asâleti ile sergiledikleri tavrın bir benzerini, zâlim kral Dakyanus’a karşı göstermiş oldular.

Sihirbazlar da kendilerine îman nasîb olduktan sonra Firavun’un tehdîdi karşısında:

“–Senin fiilin bize bir zarar veremez! Çünkü biz, nasıl olsa Rabbimize döndürüleceğiz! Dilediğini yapabilirsin!” demişlerdi.

Hükümdar Dakyanus, îmanlı gençlerin bu cesur tavrı karşısında son derece hiddetlendi. Kendilerine daha evvel vermiş olduğu bütün rûtbeleri söktürdü. Ardından da:

“–Siz gençsiniz; kendinize yazık etmeyin! Yaptıklarınızdan vazgeçmeniz için size üç gün mühlet veriyorum! Düşünün, taşının; kurtulmayı mı, yoksa sizi helâk etmemi mi tercih ediyorsunuz?” deyip tehdid etti. Sonra onları kendi hâllerine bırakarak Ninova’ya gitti.

Hükümdarın vermiş olduğu bu mühlet, Ashâb-ı Kehf için âdetâ bir lutf-i ilâhî oldu. Onlara zâlim hükümdarın şerrinden kurtulmak için zaman kazandırdı. Cenâb-ı Hakk’ın rahmet ve nusretini uman bu sâlih gençler, yanlarında bir de köpek olduğu hâlde şehirden kaçarak bir mağaraya saklandılar. Mağarada evlerinden getirdikleri yiyecekleri yiyor ve gece gündüz Cenâb-ı Hakk’a ibâdet ederek O’na sığınıyor, ilticâ hâlinde:

“Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve bize, (şu) durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla!” diyerek yalvarıyorlardı.

Rivâyete göre Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- de, hicret esnâsında gizlendiği Sevr Mağarası'nda bu duâ ile Cenâb-ı Hak'a ilticâ etmiştir.

Nitekim sâlih amelleri, ihlâsları ve yaptıkları bu duâ hürmetine rahmet dolu nusret-i ilâhî Ashâb-ı Kehf'i kuşattı. Bu sırada zâlim Dakyanus, Ninova'dan dönmüş ve onların durumlarını öğrenmişti. Hemen peşlerine düşerek saklandıkları mağarayı buldu. Hiddetinden nasıl bir cezâ vereceğini düşünürken Allâh Teâlâ, onun aklına mağaranın ağzını kapatmayı getirdi. Daha fazla düşünmeden askerlerine:

“-Derhal mağaranın girişini kapatın! Açlık ve susuzluktan ızdırapla ölsünler; mağara onlara mezar olsun!” diye emretti.

Böylece kendine göre onları diri diri gömmüş olacaktı. Ancak bilmiyordu ki, Hazret-i Mûsâ'yı Firavun'un sarayında büyütüp onun şerrinden koruyan Allâh, Ashâb-ı Kehf'i de Dakyanus'un şerrinden muhâfaza etmekteydi.

Nitekim **“muhâfaza edenlerin en hayırlısı”** olan Cenâb-ı Hak, Ashâb-ı Kehf'i sonsuz rahmetiyle kuşattı ve onları 309 sene mağarada canlı olarak uyuttu.

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh- der ki:

“Gâfiller arasında bulunup onların in'ikâsını almaktan sa uyumak daha evlâdır. Cenâb-ı Hak, Ashâb-ı Kehf'i fâsıkların arasından ayırarak onların kalblerini gafletten korumuştur.”

Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

و تَرَى السَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ
وَ إِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَ هُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ
ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ
وَ مَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا

“(Ey Rasûlüm! Orada bulunsaydın) **güneşi görürdün ki, doğduğu zaman mağaralarının sağına meyleder; batarken de sol taraftan onlara isâbet etmeden geçerdi.** (Böylece) onlar (güneş ışığından rahatsız olmaksızın) **mağaranın bir köşesinde** (uyurlardı). **İşte bu, Allâh’ın âyetlerindendir** (O’nun azametinin bir nişânesidir). **Allâh kime hidâyet ederse, işte o, hakka ulaşmıştır. Kimi de hidâyetten mahrum ederse, artık onu doğruya yöneltecek bir dost bulamazsın!”** (el-Kehf, 17)

وَ تَحْسَبُهُمْ آفِقَاطًا وَ هُمْ رُقُودٌ وَ نَقْلِيهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ
وَ ذَاتَ الشِّمَالِ وَ كَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ
لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَ لَمَلَّيْتَ مِنْهُمْ رُعبًا

“**Kendileri uykuda oldukları hâlde Sen onları uyanık sanırdın. Onları sağa sola çevirirdik. Köpekleri de mağaranın girişinde ön ayaklarını uzatmış yatmakta idi. Eğer onların durumlarına muttalî olsa idin, dönüp de onlardan kaçardın ve gördüklerin yüzünden, için bir korku ile dolardın.**” (el-Kehf, 18)

Cenâb-ı Hak, Ashâb-ı Kehf'i uyandırdığında, onlar mağara çok az bir zaman kaldıklarını zannettiler. Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَ لِيَتَلَطَّفَ وَلَا يَشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا

“Böylece Biz, aralarında birbirlerine sormaları için onları uyandırdık. İçlerinden biri:

«Ne kadar kaldınız?» dedi.

(Kimi):

«Bir gün, ya da günün bir parçası kadar kaldık.» dediler.

(Kimi de) şöyle dedi:

«Rabbiniz, kaldığınız müddeti daha iyi bilir. Şimdi siz, içinizden birini şu gümüş paranızla şehre gönderin de, bak-sın, (şehrin) hangi yiyeceği daha temiz ise, size ondan erzak getirsin; ayrıca dikkatli davransın (gizli hareket etsin) ve sa-kın kimseye sezdirmesin!” (el-Kehf, 19)

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا

“Çünkü onlar, eğer size muttalî olurlarsa, ya sizi taşlayarak öldürürler veya kendi dinlerine çevirirler ki, o zaman ebediyen iflâh olmazsınız.” (el-Kehf, 20)

İçlerinden bir tanesi, şehre erzak almaya gittiğinde elindeki asırlar öncesine âit paraları görenler, onun bir define bulunduğunu zannederek hükümdara şikâyet ettiler.

Zamanın yeni hükümdarı ise, sâlih bir kişi idi. Etrafındakilere dâimâ güzel nasihatte bulunur, onları tevhîde dâvet eder, “ba’sü ba’de’l-mevt”ten, yâni kıyamet koptuktan sonraki yenden dirilişin sırlarından bahsederdi. Fakat teb’asının câhilleri, öldükten sonra dirilmeyi şüphe ile karşılar, bir türlü inanmazlardı. O da buna çok üzülür ve Cenâb-ı Hakk’a:

“Yâ Rabbî! Bu kavme inkâr ettikleri hakikat husûsunda bir tecellî göster!” diye yalvarırdı.

Nihâyet Ashâb-ı Kehf’ten olan genci karşısında görünce, sevinçle bunu etrafındakilere ilân ederek aradığı tecellînin tahakkuku sebebiyle Cenâb-ı Hakk’a hamd etti. Ardından Ashâb-ı Kehf’in yanlarına giderek onları ziyâret etti. Böylece ilâhî hikmet ve ibretler tezâhür etti. Bundan sonra Cenâb-ı Hak, Ashâb-ı Kehf’in ruhlarını kabzetti.

Ashâb-ı Kehf, îmanlarında sebat gösterip zulümlere katlanmaları, Allâh yolundan ayrılmamaları ve bu uğurda hicret etmelerinin bir bereketi olarak Kur’ân-ı Kerîm’de tekrîm buyrulmuştur. Öyle ki, bu kıssa dolayısıyla Kur’ân-ı Kerîm’deki bir sûreye bu sâlih kişilerin sıfatı verilmiş, ona **“Kehf Sûresi”** denmiştir. Bu sûrede Ashâb-ı Kehf’ten başka ehemmiyetli kıssalar da bulunmakla birlikte, sûreye bu ismin verilmesi, bu kıssanın husûsî ehemmiyetini ifâde etmektedir.

Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, cuma günü Kehf Sûresi okunduğunda, bunun diğer cumaya kadarki günahlara keffâret olacağını bildirmiştir.¹³ Bu sûre; îman mücâdelesini, ba'sü ba'de'l-mevt, Mûsâ-Hızır kıssası, azamet-i ilâhiyye tecellîleri gibi devamlı hatırdâ tutulması gereken mühim mevzûları ihtivâ ettiğî için Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, her hafta okunmasını tavsiye etmiştir.

Diğer taraftan câlib-i dikkattir ki, Ashâb-ı Kehf'in yanlarında bulunan köpek de onların mazhar olduğu lutuftan bir nasîb almıştır. Müfessirlerin beyânına göre, Ashâb-ı Kehf'in Kutmîr'i bir köpek olduğu hâlde, sâdıklarla beraberliğinin ve onlara mağara kapısında sadâkatle bekçilik etmesinin berekâtî ile cennete girecektir.¹⁴

Hazret-i Mevlânâ buyurur:

“O köpek, Ashâb-ı Kehf'in sadâkatle bekçiliğini ihtiyâr etmiş olduğu için mağara kapısı önünde çanaksız, çömleksiz olarak rahmet-i ilâhiyye suyunu ârifler gibi içti. Cennette de onlarla beraber olmaya hak kazandı.”

Şeyh Sadî de şöyle buyurur:

“Lût -aleyhisselâm-'ın karısı, fâsıklarla beraber olduğu için seviyesini kaybetti; fâsıklaştı. Ashâb-ı Kehf'in Kutmîr'i ise, sâlihlerle bekçilik yaptığı için kelpikten kurtularak insânî vasıf kazandı.”

13. Bkz. Süyûtî, *el-Câmiu's-Sağîr*, I, 98.

14. Bkz. İ. Hakkı Bursevî, *Rûhu'l-Beyân*, V, 226.

Cenâb-ı Hak, bir taraftan Ashâb-ı Kehf kıssasında bahsedilen 309 sene gıdasız, susuz, ama canlı bir şekilde gençlerin uyutulması husûsundaki tecellînin hikmetlerini anlatırken, diğer taraftan da bunun kendisi için çok kolay olduğunu beyân sadedinde:

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا

“(Ey Rasûlüm!) Yoksa Sen Ashâb-ı Kehf’i ve Rakîm’i şaşıracak âyetlerimizden mi sandın?” (el-Kehf, 9) buyurmuştur.

Zîrâ Cenâb-ı Hak, bundan çok daha büyük tecellîlerin hâ-lîkı ve mâlikidir. O, yoktan var eden, öldüren ve diriltendir.

Allâh Teâlâ, her gün birçok tecellî ile var oluş ve ölümünü idrâk eden insanoğluna, dirilişini de kavraması için sergilediği kıssaların yanında aklı ve kalbî hikmetlerle dolu âyet-i kerîmelerde de, ba’sü ba’de’l-mevt’in hakkâniyetini, kendi azamet ve kudretini hatırlatarak şöyle anlatır:

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾
وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾
قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

“İnsan görmez mi ki, Biz onu bir nutfeden yarattık. Bir de bakıyorsun ki, apaçık düşman kesilmiş! Kendi yaratılışını unutarak Biz’e karşı misâl getirmeye kalkışıyor ve: «Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?» diyor. (Ey Rasûlüm!) De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek! Çünkü O, her türlü yaratmayı gâyet iyi bilir.” (Yâsîn, 77-79)

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾
بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾

**“İnsan, kendisinin kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı mı sanır? Evet, Biz'im, onun parmak uçlarını bile ay-
nen eski hâline getirmeye gücümüz yeter.”** (el-Kiyâme, 3-4)

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ

**“Peki (bunları yapan) Allâh'ın ölüleri tekrar diriltmeye
gücü yetmez mi?”** (el-Kiyâme, 40)

Cenâb-ı Hak, ölüleri diriltmenin kendisi için çok basit olduğunu dünyâ nizâmından misâl vererek akıl ve kalb sâhiplerine şöyle bildirmektedir:

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ
بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَسِيرٌ

**“(Ey Rasûlüm!) İnkâr edenler, kesinlikle diriltilmeyecek-
lerini ileri sürdüler. De ki: Hayır! Rabbime and olsun ki,
mutlakâ diriltileceksiniz; sonra yaptıklarınız sizlere haber
verilecektir. Bu, Allâh'a göre (çok) kolaydır.”** (et-Teğâbün, 7)

وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾
ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

“(Unutmayın ki) **Allâh, sizi yerden ot (bitirir) gibi bitirmiş-tir. Sonra sizi yine oraya döndürecek (yâni öldürecek) ve sizi yeniden çıkaracaktır (diriltecektir).**” (Nüh, 17-18)

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ
سَحَابًا نَّقَلْنَا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَانزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Rüzgârları, rahmetinin önünde müjde olarak gönde-
ren O’dur. Sonunda onlar (o rüzgârlar), ağır bulutları yük-
lenince onu ölü bir memlekete sevk ederiz. Orada suyu in-
dirir ve onunla türlü türlü meyveler çıkarırız. İşte ölüleri
de böyle çıkaracağız. Herhâlde bundan ibret alırsınız!” (el-
A’raf, 57)

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Allâh’ın rahmetinin eserlerine bir bak; yeryüzünü, (kış
mevsimindeki) ölümünün ardından (bahar mevsiminde) nasıl
diriltiyor! Şüphesiz O, ölüleri de mutlakâ diriltecektir. O, her
şeye kâdirdir.” (er-Rûm, 50)

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْزُبْ عَنْهُمُ
بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Gökleri ve yeri yaratan, bunları yaratmakla yorulmayan Allâh’ın, ölüleri diriltmeye de gücünün yeteceğini düşünmezler mi? Evet O, her şeye kâdirdir.” (el-Ahkâf, 33)

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾ أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ
فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ
رُءُوسَهُمْ وَ يَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾

“De ki: İster taş olun, ister demir, isterse aklınıza (yeni-
den dirilmesi) imkânsız gibi görünen herhangi bir yaratık!
(Bunlar, Allâh’ın sizi yeniden diriltmesini güçleştirmez.) **Diye-**
cekler ki: «-Bizi tekrar (hayata) kim döndürecek?» **De ki:** «-Si-
zi ilk kez yaratan.» Bunun üzerine onlar Sana alaylı bir tarz-
da başlarını sallayacaklar ve: «-Ne zamanmış o?» diyecekler.
De ki: «-Yakın olsa gerek!»” (el-İsrâ, 50-51)

أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ
يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَ جَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَابْيَ الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا

“Düşünmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratmış olan Al-
lâh, kendilerinin benzerini yaratmaya da (öldükten sonra di-
riltmeye de) kâdirdir! Allâh, onlar için bir müddet takdîr etti.
Bunda şüphe yoktur. Ama zâlimler, inkârcılıktan başkasını
kabûllenmezler.” (el-İsrâ, 99)

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

“Biz, bir şeyin olmasını murâd ettiğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sâdece «ol» dememizdir. (O da) hemen oluverir.” (en-Nahl, 40)

Cenâb-ı Hak, gece uyumamızın ve sabahleyin uyanmamızın dahî ölüm ve dirilişe misâl olduğunu aşağıdaki âyet-i kerîme-de ne güzel anlatır:

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ
ثُمَّ يَرْجِعُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ
ثُمَّ يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

“Geceleyin sizi öldüren (öldürür gibi uyutan), gündüzün de ne işlediğinizi bilen; sonra belirlenmiş ecel tamamlansın diye gündüzün sizi diriltten (uyandıran) O’dur. Sonra dönüşünüz yine O’nadır. Sonunda O, yaptıklarınızı size haber verecektir.” (el-En’âm, 60)

Âyet-i kerîmelerde buyrulduğu gibi gündüzün geceye, gecenin de gündüze dönüşmesi, dünyâ âlemini kuşatan iklimlerin birbirini tâkib etmesi ve bu esnâda toprak mahsullerinde yaşanan ölüm ve dirilişler vb. tezâhürlerin her biri, aslında kıyâmet sabahına kalkışın bir ifâdesi olan “ba’sü ba’de’l-mevt”i hatırlatan ibretli hakikatlerdir.

Hak Teâlâ, birçok âyet-i kerîme ile ölümden sonra diriliş hakikatini kalblerde en ufak bir şüpheye mahal bırakmayacak sarâhatle ve türlü delillerle beşer idrâkine sunmuştur. Yine bu hususla ilgili âyet-i kerîmelerde şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تُرَابٍ
ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عِلْقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُّخَلَّقَةٍ لِّبَيِّنٍ
لَّكُمْ وَنُقَرِّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا
ثُمَّ لَتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَ مِنْكُمْ مَّن يَتَوَفَّىٰ وَ مِنْكُمْ مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْدَلِ
الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَ تَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا
أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ

“Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, Biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alekadan (aşılanmış yumurtadan), sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim. Ve dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz; sonra sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız. Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız için (sizi büyütürüz). İçinizden bâzıları ve-fât eder; yine içinizden bâzıları da ömrün en verimsiz çağına kadar götürülür; tâ ki bilen bir kimse olduktan sonra bir şey bilmez hâle gelsin. Sen, yeryüzünü de kupkuru ve ölü bir hâlde görürsün; fakat Biz, üzerine yağmur indirdiğimizde o, kıpırdanır, kabarır ve her çeşitten (veya çiftten) iç açıcı bitkiler verir.” (el-Hacc, 5)

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ
وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Çünkü Allâh, hakkın ta kendisidir; O, ölüleri diriltir, yine O, her şeye hakkıyla kâdirdir.” (el-Hacc, 6)

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ

“Kıyâmet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allâh kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır.” (el-Hacc, 7)

“Ba’sü ba’de’l-mevt’in ilk safhası, Sûr’un birinci defa üflenmesi ile başlar. Bunun netîcesinde herkes ölür. Daha sonra Sûr’un ikinci defa üflenmesi ile de, “ba’sü ba’de’l-mevt” gerçekleşir.

Allâh Teâlâ, bu hakîkati şöyle beyân buyurur:

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ

“Sûr’a üflenince, Allâh’ın diledikleri müstesnâ olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa, hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar!” (ez-Zümer, 68)

Cenâb-ı Hak, o gün “ba’sü ba’de’l-mevt” ile dirilen insanların içine düşecekleri şaşkınlığı ve mahşerin dehşetini şöyle beyân buyurur:

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَّاءَ كَانَهُمْ إِلَىٰ نُصْبٍ يُوفِضُونَ ﴿٤٣﴾
خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ
ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

“O gün onlar, sanki dikili bir şeye koşuyorlar gibi, gözleri horluktan aşağı düşmüş ve kendileri zillete bürünmüş bir hâlde kabirlerinden fırlaya fırlaya çıkarlar. İşte bu, onların tehdid edilegeldikleri gündür!” (el-Meâric, 43-44)

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعَذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ

“Artık o gün, zulmedenlerin (beyân edecekleri) mâzeretleri fayda vermeyeceği gibi, onlardan (pişmanlık, tevbe ile) Al-lâh'ı hoşnûd etmeye çalışmaları da istenmez.” (er-Rûm, 57)

يَوْمَ تَشَقُّ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَآءًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ

“O gün yer yarılr, onlar kabirlerinden sür’atle çıkarlar. Bu, bize göre kolay bir haşirdir.” (Kâf, 44)

يَوْمَ يَقْرَأُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ
﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ
مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ
﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

“O gün, kişi kardeşinden, annesinden, babasından, zevcesinden ve çocuklarından kaçır. O gün, herkesin kendine yetip artacak bir derdi vardır. O gün, birtakım yüzler parlak, mütebessim ve sürûr içindedir. Yine o gün, birtakım yüzleri de keder bürümüş, hüzünden kapkara kesilmiştir. İşte bunlar kâfirlerdir, günahkârlardır.” (Abese, 34-42)

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ
 أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾
 وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضَتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾

“(Ey insanlar!) Nice yüzlerin ağardığı, nice yüzlerin de karardığı o günü (ölmeden evvel düşünün!) Yüzleri kararanlara: «İnanmanızdan sonra kâfir mi oldunuz? Öyle ise inkâr etmiş olmanız yüzünden tadın azâbı!» (denilir.) Yüzleri ağaranlara gelince, onlar Allâh'ın rahmeti içindedirler; orada ebedî kalacaklardır.” (Âl-i İmrân, 106-107)

Selîm bir muhâkemeye sâhip olan insan düşünmez mi ki, kâinatta her şey, bir tek çekirdeğin patlamasından bahar şenliğine, doğumlardan ölümlere ve mikro âlemden makro âleme, zerrelerden kürelere kadar lâyıkiyla kavranması imkânsız bir nizâm ve intizâm içinde kıyâmete dek sonsuz bir âhenk ile devâm edip gider. Bu âhengin hâlıkı Allâh -celle celâlühû-, kâinatta insan idrâkini âciz bırakan bu mükemmel nizâm ve ilâhî saltanat içinde insanı hikmetsiz mi yaratmıştır?

Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

“Sizi abes olarak (boş yere) yarattığımızı ve sizin hakikaten huzûrumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?” (el-

Mü'minûn, 115)

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

“İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder?”

(el-Kıyâme, 36)

Kâinatta her zerre, Kur’ân’da her harf ve insanda her hücre, hiçbir şeyin abes yaratılmadığını, kendine mahsus bir lisân ile beyân hâlinde iken, insanın gaflete dalarak ilâhî hikmet ve hakîkatlere bigâne kalması ne tuhaf bir şeydir!

Heyhât! Uyuyanların, uyuyanlardan alıș-verişi ne olabilir? Ehl-i gafletin dünyâsı, çocukların gözlerini bağlayarak oynadıkları “körebe” oyunundan başka nedir?

Hakîkate âmâ kalbler, nebîlerin ve velîlerin kendilerine uzattıkları can kurtaran simitlerine, nefsânî ve behîmî arzularına ters düştüğü için îtirâz edegelmışlerdir. Akıllarının mahdut sınırları içinde ölümden uzak bir hayâl dünyâsı îmar etmeye çalışmış ve bu hayal âleminde boş tesellîlerle avunmuşlardır.

Sineklerin teressübât üzerinde neş’elendikleri ve gıdâlandıkları gibi, zift dolu dünyâlarında sefâletlerini saâdet görmenin şaşkınlığı ile diri ölümler olarak cesedlerinin hamallığı içinde yaşarlar ve göçerler. Sırtları toprak bilmeyen nice zorbalara ve muhterisler, ölümün amansız darbesiyle yerlere serilmiş yatarlar!..

Dünyânın oyuncaklarından kurtulup gönül iklimine girenler için ölüm, hakîkî hayâtın doğum noktasıdır. Ölüm, gölgeler âleminde aslî âleme bir intikaldir.

Şâyet ölümden kaçmak ve korkmak îcâb ediyorsa, akşamlar yaklaşırken korkularla titrememiz lâzımdır. Hâlbuki, gecelerin esrârına dalarken içimizden bir korku geçirmiyoruz. Çünkü, sabahın gelmesi bir hilkat kâidesidir, ilâhî bir tanzîmdir.

O hâlde, ölümün koynundan bir hakikat sabahına kalkılmasının da tabiî görülmesi icâb eder. Zaman şeridinden düşen her ânın bizi hakikat sabahına yaklaştırdığını, âyet-i kerime ne güzel ifâde eder:

وَمَنْ نَعْمَرَهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ

“Kime uzun ömür verirse, Biz onun yaratılışını (gençliğini ve güzelliğini) bozar, beli bükük hâle getiririz. O kimse-ler bunu idrâk etmezler mi? (Yolculuk ne tarafa?)” (Yâsîn, 68)

Ârif bir mütefekkirin ifâdesiyle; “Dünyâ, akıl sâhipleri için seyr-i bedâi (ilâhî tecellî, tanzîm ve sanatın müşâhededesiyle lezzetlenme ve duygulanma), ahmaklar için de yemek ve şehvetten ibârettir.” İnsanoğlunun, freni patlayan bir araba gibi akan ömür takvimine, ecel fırtınalarına, sonbahar hazanlarına lâkayt kalarak, bu âlemi alık ve abus bir heykel donukluğu içinde seyretmesi, fânî ihtiraslar uğruna demir kapılara yumruk vurması, koynuna gireceği toprak mâcerâsından korkup kaçması, âdî bir madde kaygısı ile hayâtını sürdürmesi, insanlık şeref ve haysiyetiyle ne derece kâbil-i te’lîftir?!

Kâinat kitabının hulâsası, fâtıhası ve bütün esmâ tecellîlerinin mazharı olan insanın bu nizamdaki yeri, rûhânî ve mânevî gıdalarla beslenip yaratılışın nüsha-i kübrâsı ve kâmil bir zübdesi olmak değil midir? Hayat çarşısının en asil giysisi olan kefen, bütün fânî alış-verişlerin iptal noktası değil midir?

Yaz bulutu hâlinde geçen dünyâ hayâtı, âhiret endişesi olmadan yaşanıyor ise, bu, gündüzü akşamsız telakkî etmekten başka nedir?

Hak Teâlâ buyurur:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ

“Ey insanlar! Allâh’ın va’di elbette ki haktır. Sakın dünyâ hayâtı sizi aldatmasın! Hileci şeytan, Allâh(ın rahmeti) ile sizi kandırmasın!” (Fâtır, 5)

İnsan, kendisine ve kâinat manzûmesine ibret nazarı ile baktığı zaman, dünyâ hayâtını nasıl yaşayacağını düşünmek mecbûriyetinde kalır. Ulvî gâyeler için yaşaması icâb eden her insanı, hayatta en çok alâkadar eden gerçek, “ölüm” hâdisesidir. O muhteşem vedâ, insan için ne büyük bir ibret tablosudur. “Ölüm”, dünyâ hayâtında sadece topraktan meydana gelen et ve kemik yapısını, yâni nefsânî yönünü geliştirip rûhânî yapısını cılızlaştıranlar için, ne hazin bir tükeniştir!

Onlar, dünyâda saâdet zannettikleri sefâletlerinin fecî yüzünü ölümden sonra gelecek olan “ba’sü ba’de’l-mevt” ile idrâk edeceklerdir. Cenâb-ı Hak buyurur:

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انشَـتَرَتْ ﴿٢﴾
وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾

“Gökyüzü yarıldığı, yıldızlar döküldüğü, denizler birbirine katıldığı, kabirlerin içindekiler dışarı çıkarıldığı zaman,

insanoğlu (yapıp) gönderdiklerini ve (yapmayıp) geride bıraktıklarını bir bir anlar!” (el-İnfîtâr, 1-5)

Mahşer halkı, dünyâda kaldığı zamanı, âhiret âleminin ebediliğine ve sonsuzluğuna kıyaslayarak şu şekilde değerlendirirler:

كَانَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحًى

“Kıyâmet gününü gördüklerinde (dünyâda) sadece bir akşam vakti, ya da kuşluk zamanı kadar kaldıklarını sanırlar.” (en-Nâziât, 46)

Bunun içindir ki, Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, dünyâ hayâtını târif eden bir hadis-i şerîfinde:

“Dünyâ benim neme gerek?.. Benim hâlim dünyâda bir ağaç altında oturup gölgelenen, sonra da yerini bırakıp giden binimli bir yolcuya benzemektedir.” (İbn-i Mâce, Zühd, 3; İbn-i Hanbel, I, 391) buyurmuşlardır.

Cenâb-ı Hak, gerçek idrâk sâhiplerinin hâlini şu âyet-i ke-rîmede ne kadar güzel beyân eder:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Onlar ayakta dururken, otururken, yanları üzerinde ya-tarken (her vakit) Allâh’ı zikrederler, göklerin ve yerin yara-tılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rab-

bimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Sen'i tesbîh ederiz. Biz cehennem azâbından korku!" (Âl-i İmrân, 191)

Bütün cihân, hassas bir nizâm üzerine kurulmuştur. Her şeyde ince bir muvâzene kânunu hâkimdir. Semâlar ve yeryüzü, her türlü hâdiseleri ile eşsiz bir nizâm örneğidir. Güneş ve Ay bir hesapla doğup batmakta, gece ve gündüz birbiri ardından hesapla akmakta, bulutlar hesapla hareket etmekte, yağmurlar bir ölçü içinde toprağa damlamakta, yeryüzünün bahar ve hazanı, çiçeği, çemeni, ince, hassas bir hesapla meydana gelmekte; rızıklar, belli bir ölçü içinde muhtelif mahlûkâta ayrı ayrı hazırlanmaktadır. Böylece topyekûn kâinat, ilâhî bir hesap ve nizam içinde varlığını sürdürürken, âlemin en üstün varlığı, varlıkların ziyneti ve bir îcâd bedîası (sanat hârikası) olan insanın hesapsız, ölçüsüz, duygusuz, nizamsız ve mânâsız bir hayat sürmesinin mâkul olduğu düşünülebilir mi?

Hayat imtihanını vermek için yaratılan insan, aklî, hissî ve bedenî muvâzenelerini korumak mecbûriyetindedir.

İnsanın:

Aklî muvâzenesi, şaşmaz bilgilere, hak ve hakikat nurlarına;

Hissî muvâzenesi, yâni kalbî âhengi, güzel ahlâk ve kalb-i selîme;

Bedenî muvâzenesi ise Hakk'a kulluk istikâmetindeki amelî kıymetlere dayanmaktadır ki, bütün bunların feyizli kaynağı, Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye'dir.

Kısacası "eşref-i mahlûkât" olan insan, kendisini îman ve amel-i sâlihlerle yücelterek kâinattaki ilâhî âhengin muhtevâsına girmek mecbûriyetindedir.

Âyet-i kerîmede, insan, Kur'ân ve kâinat nizâmındaki ince ve hassas ölçülere dâir şöyle buyrulmaktadır:

الرَّحْمَنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ
 ﴿٤﴾ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾ وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ
 ﴿٦﴾ وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ
 ﴿٨﴾ وَاقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

“Rahmân (olan Allâh) Kur'ân'ı öğretti. İnsanı yarattı, ona beyânı öğretti. Güneş ve Ay bir hesâba göre hareket etmektedir. Çemen ve ağaçlar secde ederler. Allâh semâyı yükseletti ve ona muvâzene (kânunu) koydu ki, mîzanda aşır taşmayasınız! Ölçüyü adâletle kullanın da, (dünyâ ve âhiret) mîzânında zarara uğramayasınız!” (er-Rahmân, 1-9)

Yâ Rab! Bu âlemdede bizleri hikmet ve esrâr hazîneleri olan sâlih kullarınla beraber eyle! Bizleri mahşer günü de onlarla haşreyle!..

Âmîn!..

H A Z R E T - İ
EYYÜB
-aleyhisselâm-

Derin Tefekkürü İle Sabrın Bileyi Taşı Olan

HAZRET-İ EYYÛB

- aleyhisselâm -

Ya'kûb -aleyhisselâm-'ın kardeşi İys'in neslindendir. Şam civârında yaşamıştır. Kendisine az sayıda kişi îmân etmiştir.

Dedesi Hazret-i İshâk -aleyhisselâm-'ın duâsı bereketiyle Allâh Teâlâ kendisine çok mal, mülk ve evlâd verdi. Hizmetçileri, tarlaları ve hayvanları çok boldu. Fakir, yetim ve dullara çok yardım eder, sofrasında fakir bulundurmadıkça yemek yemez, Allâh'ın kendisine verdiği nîmetleri misâfirlere ikrâm etmeyi ziyâdesiyle severdi.

Ömrünün başlangıcında zengin, ortasında fakir ve garîbdir; sonunda ise şükrü ve darb-ı mesel hâline gelen sabrının netîcesinde tekrar ihsân-ı ilâhîye gark olmuştur. Cenâb-ı Hak, onun sabırdaki tahammülünü şu şekilde senâ eder:

إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعَمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ

“...Gerçekten Biz Eyyûb’u sabırlı (rıza hâlinde bir kul) bulmuştuk. O, ne iyi kuldu! Dâimâ Allâh’a yönelirdi.” (Sâd, 44)

Eyyûb -aleyhisselâm- Şam civârında yaşayan insanlara peygamber olmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de ilâhî vahye mazhar olmuş bir peygamber olduğu şöyle bildirilir:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَ النَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا
إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ وَ الْأَسْبَاطَ وَ عِيسَى
وَ أَيُّوبَ وَ يُونُسَ وَ هَارُونَ وَ سُلَيْمَانَ

“(Habîbim!) Biz Nûh’a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi Sana da vahyettik. Ve (nitekim) İbrâhîm’e, İsmâîl’e, İshâk’a, Ya’kûb’a, esbâta (torunlara), Îsâ’ya, Eyyûb’a, Yûnus’a, Hârûn’a ve Süleymân’a vahyettik...” (en-Nisâ, 163)

وَ نُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ وَ أَيُّوبَ وَ يُوسُفَ
وَ مُوسَى وَ هَارُونَ وَ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

“...Daha önce de Nûh’u ve O’nun soyundan Dâvûd’u, Süleymân’ı, Eyyûb’u, Yûsuf’u, Mûsâ’yı ve Hârûn’u doğru yola (peygamberliğe) iletmiştik. Biz ihsân sâhiplerini işte böyle mükâfâtlandırırız.” (el-En’âm, 84)

İmtihan, Sabır ve Mükâfât

Eyyûb -aleyhisselâm-’ın mal-mülk zenginliği, evlâdları ve nâil olduğu bütün nîmetler, ilâhî bir imtihan olmak üzere birer birer elinden alındı. Ardından ağır bir hastalığa dûçar oldu. An-

cak Hakk’a tevekkül ve teslîmiyeti ile, bedenine, malına ve evlâdına gelen musîbetlere karşı büyük bir sabır göstererek ilâhî takdîre râzı oldu.

O’nun dillere destân olan sabır ve teslîmiyeti, bir ibret numûnesi olarak insanlık târihine geçti.

Eyyûb -aleyhisselâm-’ın imtihânı peygamberlik devresine âittir. Başına gelen her türlü musîbet imtihânına, mel’ûn şeytan sebep kılınmıştır. O’ndaki fazileti hazmedemeyen iblîs, insan kılığına girerek halk arasında:

“–Bu kadar nîmet ve bolluk içinde kulluk yapmak kolaydır. Eyyûb’u bir de darlık ve belâ ânında iken görmeli!..” diyor ve devamlı olarak O’nun îtibârını zedelemek istiyordu.

Bunun üzerine Allâh Teâlâ da, Eyyûb -aleyhisselâm-’ın kendisine olan tevekkül ve teslîmiyetini izhâr etmek için bu sevgili peygamberine çeşitli musîbetler verdi.

Cenâb-ı Hak, Eyyûb -aleyhisselâm-’ı imtihân etmeyi murâd edince, ilk olarak mallarını elinden aldı. Bir sel ile koyunlarını, bir rüzgar ile de ekinlerini mahvetti. Şeytan, çoban kılığına girerek hemen Hazret-i Eyyûb’a koştu. Eline geçen fırsatı değerlendirecekti. Ağlaya ağlaya olup biteni O’na haber verdi:

“–Ey Eyyûb! Büyük bir felâket oldu. Allâh Teâlâ senin bütün mal ve mülkünü telef etti.” dedi.

Hazret-i Eyyûb, bu haber karşısında telâşlanmadan, büyük bir tevekkül ve sükûnet içinde Rabbine hamd etti ve insan kılığına girmiş bulunan şeytana:

“–Mal ve mülkü bana Rabbim vermişti. Şimdi de aldı. Yeğâne sâhip O’dur! Dilerse verir, dilerse alır!..” dedi.

Bu söz ve tavırlar, şeytanı perişan etmeye yetmişti.

Daha sonra ise Eyyûb -aleyhisselâm-'ın ders okumakta olan çocukları bir zelzele netîcesinde vefât etti. Şeytan bu sefer de feryâd ü figân ederek Hazret-i Eyyûb'un yanına geldi. O'nu isyân ettirmek için gözlerinden seller gibi yaşlar döküp:

“-Ey Eyyûb! Allâh Teâlâ evini bir zelzele ile yıktı. Bütün çocuklarını elinden aldı. Onların canhıraş feryadları dayanılacak gibi değildi. Sen hâlâ duruyor musun?” dedi ve hâdiseyi o kadar acıklı bir şekilde nakletti ki, Hazret-i Eyyûb'un tevekkül ve teslimiyet ile yoğrulmuş kalbindeki merhamet hissiyâtı taşarak mübârek gözlerinden yaş geldi. Ancak bu imtihan karşısında da büyük bir sabır göstererek ilâhî tecelliye rızâ gösterdi.

Maksadına yine nâil olamayan şeytan öfkeden kudurdu. Yine birşeyler demek üzere idi ki Hazret-i Eyyûb:

“-Ey mel'ûn! Sen iblîs'sin ve beni Rabbime karşı isyâna teşvîk etmek istiyorsun! Bilesin ki evlâdlarım birer emânetti. Sâhibi geri aldı! Veren O, alan O; niçin incineyim? Ben, her ahvâlde Rabbime hamd eden bir kulum!” dedi.

Sâlih kulların Hakk'a teslimiyetini, Azîz Mahmûd Hüdâyî Hazretleri bir beytinde ne güzel dile getirir:

*Alan Sen'sin veren Sen'sin kılan Sen;
Ne verdinse odur; dahî nemiz var!..*

Enes bin Mâlik -radiyallâhu anh- şöyle buyurmuştur:

“(Üvey babam) Ebû Talha'nın bir oğlu ölmüştü. O sırada kendisi dışarda bulunuyordu. Hanımı Ümmü Süleym, oğlunun öldüğünü görünce, onu yıkayıp kefenledi ve evin bir tarafına koydu. Derken Ebû Talha geldi ve:

«Çocuk nasıl oldu?» diye sordu.

Hanımı:

«Sâkinleşti; ben onun istirahat etmiş olmasını umuyorum!» dedi.

Nihâyet sabah olunca kocası Ebû Talha boy abdesti aldı. (Hazırlanıp) dışarı çıkmak istediği sırada, hanımı ona çocuğun vefât ettiğini haber verdi. (Büyük bir teessüre kapılarak evinden ayrılan) Ebû Talha, (hemen) Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in yanına gitti ve O'nunla birlikte namaz kıldı. Sonra olup bitenleri Peygamber -aleyhisselâm-'a anlattı. Bunun üzerine Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

«*Umarım ki Allâh Teâlâ, bu gecenizi sizin için bereketli kılmıştır.*» buyurdu.» (Buhârî, Cenâiz, 42, Edeb, 116)

Enes bin Mâlik Hazretleri'nin anlattığı bu hâdise, Ümmü Süleym'in zekâ, takvâ ve bilhassa Cenâb-ı Hakk'a teslimiyetini göstermektedir. Bu hâdise, ana-baba, evlâd, mal-mülk gibi bütün varlıkların ancak bir emânet olduğunu ve sâhibinin gerektiğinde geri aldığını ne güzel îzâh eder. Sanki Ümmü Süleym, Ebû Talha'ya hâl lisânı ile:

«-Yavrumuz, onu bize gönderen kudret tarafından geri çağrıldı. Bir müddet sonra onunla kıyâmette tekrar buluşacağız. Üzülmeye ve sesini çıkarmaya! Hak'tan râzî ol!..» demektedir.

Nitekim Cenâb-ı Hak, Ümmü Süleym'e kısa bir müddet sonra nur topu gibi bir yavru ihsân etti. İsmi de Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- tarafından Abdullâh olarak konuldu.

Allâh Teâlâ, Eyyûb -aleyhisselâm-'a son olarak Kur'an-ı Kerim'de ismi belirtilmeyen bir hastalık¹⁵ verdi. Hastalığı o derece arttı ki, hiç kimse yanına uğramaz oldu. Yalnız, şefkat tim-sâli hanımı Rahîme Hâtun, eşsiz bir sadâkat ve vefâ örneği sergileyerek O'nun hizmetine devâm etti. El işi yaparak maîşet te'mînine çalıştı. Her türlü hizmeti severek îfâ etti.

Eyyûb -aleyhisselâm-, bu hastalığında da hâlimden şikâyetçi olmadı. Rabbine sığınarak sabretti, hamd ü senâsına devâm etti. Nebevî bir edeb göstererek hastalık ve yorgunluğunu şeytana izâfe etti. Bu hâl, âyet-i kerîmede şöyle bildirilmektedir:

وَ اذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ
إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسْنِي الشَّيْطَانُ يَنْصُبْ عَلَيَّ وَ عَذَابِ

“(Rasûlüm!) Kulumuz Eyyûb'u da an! O, Rabbine: «Doğrusu şeytan, bana bir yorgunluk ve eziyet verdi.» diye seslenmişti.” (Sâd, 41)

Çünkü şeytan, Eyyûb -aleyhisselâm-'ın güzel hâline hased edip kendisine musallat olmak istemişti. Fakat Eyyûb -aleyhisselâm- her şeyin Allâh'tan olduğunun idrâki, tevekkülü ve teslîmiyeti içindeydi.

Eyyûb -aleyhisselâm-'ı şükür, hamd ve rızâ hâlimden uzaklaştırma husûsunda bütün çabaları boşa giden şeytan, bu defa şehir halkına vesvese vermeye başladı:

15. Kur'an-ı Kerim'de hastalığın ismi belirtilmemiştir. Çünkü burada esas anlatılmak istenen hastalık değil, Eyyûb -aleyhisselâm-'ın sabrı ve her hâlükârda Allâh'tan râzı olmasıdır.

“–Aman Rahîme ile görüşüp kendisine yardımcı olmayın! Yoksa Eyyûb’un hastalığı size de geçer! Derhal onu şehrinizden kovun!” dedi.

Şehir halkı da bu fesâda meylederek Rahîme’ye:

“–Eyyûb’la beraber burayı terk edin! Yoksa sizi taşılayarak öldürürüz!” diye tehdîd ettiler.

Rahîme Hâtun, çâresiz kalarak Hazret-i Eyyûb’u sırtına aldı ve oradan ayrıldı. Şehir dışında bir yer edindi. Eyyûb -aleyhis-selâm-ın altına kumlar yayıp başına taştan yastık koydu. Sonra da küçük bir kulûbe yaptı ve hizmetine sadâkatle devâm etti.

Allâh’ın sabırlı peygamberi Hazret-i Eyyûb bu durumda bile, oradan gelip geçenlere “emr-i bi’l-ma’rûf ve nehy-i ani’l-münker”de bulunuyordu.

Zevcesi Rahîme Hâtun, geçimlerini te’mîn için şehirdeki hanımlara iplik bükmekteydi. Bir ara efendisine:

“–Sen bir peygambersin! Allâh Teâlâ’dan sıhhat ve âfiyet istesen de bu dertleri Sen’den alsa!” deyince Eyyûb -aleyhis-selâm-:

“–Sıhhat ve âfiyetle geçen günlerimiz ne kadardı?” diye sordu.

Rahîme Hâtun:

“–Seksen yıl idi.” dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Eyyûb:

“–Ey Rahîme! Şiddet ve belâ zamânı sıhhat ve safâ süresi kadar olmadan Cenâb-ı Mevlâ’ya şikâyet etmekten hayâ ederim. Allâh Teâlâ, bizlere nîmetler verirken (râzı oluyoruz da), O’ndan gelen belâlara niçin sabretmeyelim?!” dedi.

Hazret-i Eyyûb'un bu tahammül ötesi sabrı, âyet-i kerîme-de medhedildiği gibi, hadîs-i şerîfte de senâ buyrulmuştur:

“Hazret-i Eyyûb, insanların en halîmi, en sabırlısı ve en çok gazabını (öfkesini) yenen idi.” (İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, III, 201)

O'nun Hakk'a karşı rızâsı tam ve kusursuzdu. Şu mısralar sanki O'nun yüksek sabır ve teslimiyet hâlini yansıtmaktadır:

*Hoştur bana Sen'den gelen,
Ya gonca gül, yâhut diken,
Ya hil'at ü yâhut kefen,
Nârın da hoş, nûrun da hoş!..*

Eyyûb -aleyhisselâm-'a vesvese veremeyen şeytan, bu sefer hanımı Rahîme Hâtun'a musallat oldu. İkide bir onun önüne çıkıyor ve aklını çelmeye çalışıyordu. Rahîme Hâtun da, bunları Hazret-i Eyyûb'a naklediyordu. Eyyûb -aleyhisselâm- ise hanımına:

“-Ey hanım! O senin yoluna çıkan iblis'tir. Dikkatli ol; seni vesvese ile benden ayırmak istiyor!..” diyerek îkazda bulunuyordu.

Rahîme Hâtun, Yûsuf -aleyhisselâm-'ın torunlarından idi. Kendisinde ceddi Yûsuf'un güzelliğinden bir akis vardı. Civârında ondan daha güzeli yoktu. Bunun için şeytan, birgün onun karşısına yakışıklı bir kişi sûretinde çıktı:

“-Senden daha güzel birini görmedim. Ben şu yakın köydenim. Servetimin de hadd ü hesâbı yoktur...” dedi.

Rahîme Hâtun Rabbine sığınarak:

“Ben hasta olan Eyyûb Peygamber’in hanımıyım. O’na hizmet etmekteyim. Ve ben, o şerefli peygamberden başkasına aslâ meyletmem...” dedi ve yürüyüp gitti.

Rahîme Hâtun, Hazret-i Eyyûb’un yanına döndüğünde, olup biteni anlattı. Hazret-i Eyyûb bu sözlerden sıkıldı. Hiddetle:

“Ey Rahîme! Ben sana ondan sakınmanı söylemiştim. Eğer sıhate kavuşursam, sana yüz sopa vuracağım!” diye yemin etti.

Eyyûb -aleyhisselâm-’ın hastalığı gün geçtikçe şiddetlendi. Bu durum O’nun peygamberlik vazîfesini yapmasına mânî olmaya başladı. O da yüce dergâha ellerini açtı ve:

أَنِّى مَسْنَى الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

“...Bana gerçekten hastalık isâbet etti. Sen merhametlilerin en merhametlisisin!” (el-Enbiyâ, 83) diyerek, ilâhî merhame-tin kendisi üzerine tecellî edip şifâ bulması için kalben Cenâb-ı Hakk’a yöneldi.

Eyyûb -aleyhisselâm-’ın bu şekilde duâ etmesinin sebebi husûsunda tefsîrlerde değişik rivâyetler bulunmaktadır:

İmâm Câfer es-Sâdık Hazretleri buyurdu ki: “Musîbet müdeti uzayınca şeytan: «Ey Eyyûb! Hastalıktan kurtulmak istersen, bana secde et!» dedi. Hazret-i Eyyûb’un kalbi gâyet mahzûn oldu ve: «Hastalıktan değil, düşmanın harîs olmasından rahatsızım.» deyip Rabbine: «Bana bu hastalık isâbet etti.» dedi.”

Diğer bir rivâyet: Kendisine îmân etmiş bulunan birkaç kişi: «Eğer bunda hayır olsaydı, bu belâyâ dûçâr olmazdı!» demişti. Nâdânların bu sözleri de, Hazret-i Eyyûb'u son derece rencide etmişti.

Diğer bir rivâyet: Rahîme Hâtun çâresizlik içinde kalarak yiyecek almak için elbisesini satmıştı. Eyyûb -aleyhisselâm- bunu öğrenince büyük bir üzüntüyle Rabbine ilticâ etti.

Diğer bir rivâyet: Cebrâîl -aleyhisselâm-, Hazret-i Eyyûb'a gelerek: «Hak Teâlâ'nın hazînesinde musîbet imtihanı çoktur. Onlara tâkat getiremezsin. Sen Allâh'tan âfiyet talebinde bulun!» demiş ve şifâyâb olması için Cenâb-ı Hakk'a duâ etmesini söylemiştir.

Rivâyete göre, bir kimse Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in mescidine girdi ve Eyyûb -aleyhisselâm- ile alâkalı bazı suâller sordu. Hazret-i Muhammed Mustafâ -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz ağıladılar ve şöyle buyurdular:

“Allâh Teâlâ'ya yemîn ederim ki, Eyyûb belâdan inlemedi, sızlanmadı. Lâkin yedi sene, yedi ay, yedi gün, yedi gece o belâda kaldı. Ayakta namaz kılmak istedi; duramadı, düştü. Hak yolundaki hizmetinde kusur görünce: «Bana gerçekten hastalık isâbet etti» dedi.»¹⁶

Hazret-i Eyyûb'un ifâdeleri görünüşte sızlanma gibi ise de, gerçekte bir duâ idi. Çünkü sızlanma, insanlara yapılan şikâyetle denir. Allâh Teâlâ'ya yöneliş, bir sızlanma değildir. Nitekim Ya'kûb -aleyhisselâm- da, oğlu Yûsuf -aleyhisselâm-'ın ayrılık ızdırâbı ve hasreti ile büyük bir elem içindeydi ve âyet-i kerîmede buyrulduğu gibi:

16. Bkz. Kurtubî, *Tefsîr*, XI, 323, 327.

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

“Dedi ki: Ben bütün kederimi ve hüznümü ancak Allâh’a arz ediyorum. Ve ben, sizin bilemeyeceğiniz şeyleri de Allâh tarafından (vahiy ile) biliyorum.” (Yûsuf, 86)

Hastalıktan Kurtuluş

Rahîme Hâtun, yiyecek aramaya çıkmıştı. Bu arada Ceb-râîl -aleyhisselâm- gelerek Cenâb-ı Hak’tan:

“-Ey Eyyûb! Belâ verdim, sabrettin. Şimdi de tekrar sıhhat ve nîmet vereceğim!” haberi ile şu emri getirdi:

أُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ

“Ayağını yere vur! İşte yıkanacak ve içilecek soğuk bir su!” (Sâd, 42)

Eyyûb -aleyhisselâm-, ilâhî emir mûcibince ayağını yere vurdu. Hemen bir pınar fışkırdı. O da bu su ile yıkandı ve böylece mûcize olarak iç ve dış hastalıklarının hepsinden kurtuldu.

Bir başka rivâyete göre, Eyyûb -aleyhisselâm- ayağını yere vurduğunda biri sıcak, diğeri soğuk iki kaynak çıkmış, O da, sıcak olan suyla yıkanmış, soğuk olandan da içmiştir.

Âyet-i kerîmede **“Ayağını yere vur!”** diye emredilerek, mûcizede bile kulun gayret, emek ve teşebbüsünün bulunmasının taleb edilmesi dikkat çekicidir. Demek ki kulun, sebeplere sarılmakta kusur etmemesi, oturup sâdece duâ ile yetinmeme-

si gerekir. Ayrıca duânın îcâb ve şartlarını da yerine getirmek lâzımdır. Bu emir, Meryem kıssasındaki **“Hurmanın dalını kendine doğru silkele!..”** (Meryem, 25) emrine benzer. Ayrıca:

إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ

“...O’na ancak güzel sözler yükselir. Onu da (Allâh’a) sâlih amel yükseltir!..” (Fâtır, 10) ifâdesini hatırlatır.

Nitekim Eyyûb -aleyhisselâm-’ın büyük bir edeb ve tâzîm içinde Cenâb-ı Hakk’a yönelişi neticesinde duâsı kabûl olmuş ve kendisine şifâ, rahmet ve lutuf kapıları açılmıştı. Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرًا لِلْعَابِدِينَ

“Bunun üzerine Biz, tarafımızdan bir rahmet ve kulluk edenler için bir hâtırâ olmak üzere O’nun duâsını kabûl ettik. Kendisinde dert ve sıkıntı olarak ne varsa giderdik ve O’na âile efrâdını, ayrıca bunlarla birlikte bir mislini daha verdik.” (el-Enbiyâ, 84)

Hazret-i Cebrâîl, sıhhati iâde edilen Eyyûb -aleyhisselâm-’ın başına Allâh’ın emri ile bir tâc koydu. Güzel elbiseler giydirdi. Lutuf bulutu geldi ve üstüne altın parçacıkları serpidi.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz buyurdular ki:

“Eyyûb, mûcizevî suda yıkandığı sırada, önüne bir sürü altın çekirge düşmüştü. Eyyûb, bunları hemen toplayıp elbisine doldurmaya başladı. Bunun üzerine Allâh Teâlâ:

«-Ey Eyyûb! Görüyorsun, Ben malını sana iade etmek sûretiyle seni zengin kılmadım mı?» buyurdu. Hazret-i Eyyûb:

«-Evet yâ Rabbî! Beni o sûretle zengin kıldın. Fakat Sen'in hayır ve bereket hazînelerinden müstağnî kalamam. Bu sebeple ind-i ilâhîden her ne buyrulursa kabûlümdür. Çünkü veren Sen'sin, Sen'in verdiği şeyi nasıl reddederim?!» dedi. (Buhârî, Gusl 20, Enbiyâ 20; Nesâî, Gusl 7)

Bu sırada Rahîme Hâtun şehirden döndü. Hazret-i Eyyûb'u tanıyamadı. O'nun kaybolduğunu zannederek sahrâya koştu. Feryâd edip ağladı. Eyyûb -aleyhisselâm- seslendi:

“-Ey hanım! Kimi arıyorsun?”

“-Bir hastam vardı, hayat arkadaşım idi. Bu kadar sıkıntı çekmiş iken, şimdi o hazîneyi yitirdim...”

“-O nasıl bir kimse idi?”

“-O sabırlı Eyyûb'du. Sağlıklı iken sana benzerdi.”

“-Ey Rahîme! İşte o benim. Allâh Teâlâ, bana sıhhat verdi.”

Her ikisi de sevinçle ağlaşıp Cenâb-ı Hakk'a şükürde bulundular.

Eyyûb -aleyhisselâm-, artık eski gençlik ve dinçliğine kavuşmuştu. Buna ilâveten Allâh Teâlâ, O'na evvelkinden daha fazla mal ve evlâd ihsân etti:

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرًا لِّأُولَى الْأَلْبَابِ

“Biz’den bir rahmet ve akl-ı selîm sâhipleri için de bir ibret olmak üzere, O’na hem âilesini, hem de onlarla beraber bir mislini bağışladık.” (Sâd, 43)

Nihâyet Eyyûb -aleyhisselâm- ve âilesi, darmadağın bir hâlde iken tekrar bir araya toplandı. Eskisinden daha büyük lutuflara nâil kılındı.

Hazret-i Eyyûb -aleyhisselâm-, hastalıktan âfiyete kavuşmuş olarak geçirdiği ilk gecenin sabahında derinden bir «âhh!» çekti. Sebebinin sordular. Dedi ki:

“Her gece seher vaktinde: «Ey bizim hastamız, nasılsın?» diye bir ses duyardım. Şimdi yine o vakit geldi, fakat: «Ey bizim sıhhatli kulumuz, nasılsın?» sesini duymadım. Bunun için ağlıyorum.”

Rahîme Hâtun’un Hizmetinin Mükâfâtı

Rivâyete göre Eyyûb -aleyhisselâm-, hanımının bir hatâsından dolayı sıhhate kavuştuğunda ona yüz değnek vermeye yemin etmişti. Ancak zevcesinin O’na karşı hizmet ve fedâkârlığı büyüktü. Bu sebeple Allâh Teâlâ, yüz tâne ekin sapından oluşan bir demetle bir kere vurulmasını kâfi görerek onlara merhamet buyurdu ve şöyle emretti:

وَ خُذْ بِيَدِكَ ضِعْفًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا
نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ

“Eline bir demet sap al da onunla vur; yemînini böyle yerine getir. Gerçekten biz Eyyûb’u sabırlı (bir kul) bulmuştuk. O, ne iyi bir kuldu! Dâimâ Allâh’a yönelirdi.” (Sâd, 44)

Âyet-i kerîmedeki ruhsat, şer’î cezâ ve yeminlerde “Eyyûb ruhsatı” adıyla bâkî kalmıştır. Âyette bu demetin, ne demeti olduğu açıkça belirtilmediği için daha başka mânâlara da hamledilmiştir. Yâni bu emir, yalnız o ruhsatı göstermekle kalmamış, aynı zamanda eli altında bir cemâat kurulması gerektiğine de işâret etmiştir.

RIZÂ

“Gerçekten Biz Eyyûb’u sabırlı (rızâ hâlinde bir kul) bulmuştuk. O, ne iyi bir kuldu! Dâimâ Allâh’a yönelirdi.” (Sâd, 44)

Mâsivâ, yâni Allâh’tan gayrı bütün varlıklar, en basitinden mükemmeline doğru bir hiyerarşiye tâbî olarak yaratılmıştır. Bu hiyerarşinin zirve noktası insandır. Çünkü o, Rabbin bütün sıfatlarından nasîb alan ve bu yüzden de kendisinde zıtlıkları cem eden bir varlıktır. Yâni iki ayrı ve zıt kutup olan hayır ve şer temâyülü ile techîz olunmuştur. Allâh Teâlâ’da zât-ı ulûhiyyetine mâlûm bir vasıfta ve sükûnet hâlinde bulunan zıtlıklar, insanda ebedî bir çatışma hâlinindedir.

Eğer insan, irâdesini müsbet temâyülleri geliştirmek istikâmetinde kullanabilir ve kalb tasfiyesi netîcesinde şahsiyetinde hayrın galebesini sağlayabilirse, bundaki başarısı nisbetinde Rabbine yaklaşır. Buna muvaffak olan gönüller, yolun sonuna varan bir gurbet yolcusu gibi, âdeta matlûbuna kavuşmanın saâdet ve heyecanını yaşarlar. Böylece kul ile Allâh arasındaki mesâfe kısalarak hayâtın “gurbet” olma vasfı âdeta kaybolur. İdrâkte, en derin ve en köklü ıztırâbın kaynağı olan Allâh’tan uzak olmanın doğurduğu elemeler, aslında hep aynı kalsa bile azalmaya başlar. Hattâ bu temel ıztırâbın üstüne ilâve edilen beşerî ıztırâbın doğurduğu kederler dahî, Rab ile beraber olmanın hazzı ve sürûru içinde âdeta hissedilmez hâle gelir. Dünyevî elem ve ıztıraplar, sanki narkoze edilmiş olur.

Bu safhada ıztıraplar, Rabbin bir iltifâtı şeklinde telâkkî olunarak sürûra dönüşür. Rûhu istilâ eden bu sürûrun şümûlü, bazen maddî olan bedeni bile ihâta eder. Hazret-i Ali -radiyalâhu anh-'ın, baldırına saplanmış olan bir oku, Rabbe en yakın olduğu namaz ânında çıkarttırması, bunun pek bâriz bir misâlidir.

İdrâk, kalb tasfiyesi ve nefis tezkiyesi netîcesinde seviye kazanınca, aldaticı ve fânî eşyânın esâretinden kurtulup Hakk'a râm olur. İnsanoğlu, her oluştâ ilk sebebe doğru uza-yıp giden bir sebepler zincirinin varlığını fark eder. Ve idrâki kemâle erdiğinde de, müsebbibü'l-esbâba (sebepleri yaratan Allâh Teâlâ'ya) kadar intikâl eder. O zaman büyük bir neş'e ve istiğrak içinde:

*"Hoştur bana Sen'den gelen,
Ya gonca gül, yâhud diken!"*

beytindeki inceliğe erer. Bu hâle gelen kimselerin kalb gözleri açıldığından onlar, sebep ve vâsıtalara ehemmiyet vermezler. Hakikî ve nihâî müsebbib ve sanatkârda, yâni Hâlîk Teâlâ'da fânî olmaya gayret ederler. Bu kemâle ulaşamayanlar ise, ara sebeplerden birine takılır kalırlar. O sebepler, gönle bir olta olan Leylâlar mesâbesindedir ki, çoğu kez Mevlâ'ya vuslata manî olurlar.

Nefsânî ve dünyevî temâyülleri aşan dertli **Yûnus**, gönlün merhalelerini ve kendisinin Hak'ta fânî oluşunu bir kıt'asında ne güzel ifâde eder:

*Sûfilere sohbet gerek,
Ahîlere ahret gerek,
Mecnûnlara Leylâ gerek,
Bana Seni gerek Seni!..*

Bu kemâle ulaşmanın en feyizli vâsıtası, birer ıztırap kaynağı olan iptilâlardır. Bundan dolayıdır ki hadîs-i şerîfte de ifâde buyrulduğu gibi insanların iptilâlara en çok muhâtap olanları, peygamberlerdir. Çünkü onlar, ümmetlerine numûnedirler. Vazîfeleri îcâbı Rabbe en yakın bir mevkîde bulunmak durumundadırlar ki, bu yakınlık mevkiinin zemîni de, dosta bağıllık derecesini ölçen iptilâlardır. Nitekim aşırı sürûr ve aşırı ıztırap gibi nefse tuzak olan uç noktalara sürüklenmeyip “rıza” ve bunun netîcesi olan “sabır ve tevekkül” sâhibi olmaları sâyesinde, peygamberlerde hayâl edilmez bir tahammül müşâhede olunur.

Ashâb-ı kirâmdan Ebû Said el-Hudrî -radiyallâhu anh-, Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz hasta iken O’nu ziyârete gitmiş ve O’nun ne büyük acılara sabırla katlandığını bizzat müşâhede etmiştir. O şöyle anlatıyor:

“Elimi Allâh Rasûlü’nün üzerine koydum, harâretini tâ yorganın üstünden hissediyordum.

«Yâ Rasûlallâh, harâretiniz çok fazla!» dedim.

«Biz (peygamberler) böyleyiz. Belâlar bize kat kat gelir, buna mukâbil mükâfatları da kat kat verilir.» buyurdu.

«Ey Allâh’ın Rasûlü! İnsanların en çok belâyâ mâruz katanları kimlerdir?» diye sordum.

«Peygamberlerdir!» buyurdu.

«Sonra kimlerdir?» dedim.

«Sonra sâlihlerdir!» buyurdu ve ardından şöyle bir îzahta bulundu: «Onlardan biri fakirliğe öyle mübtelâ olur ki kendini örten bir abâdan başka bir şey bulamaz. Onlar, sizin boluğa sevindiğiniz gibi belâyâ sevinirler.» (İbn-i Mâce, Fiten, 23)

Bunun içindir ki, gönle sürur veren tecellî ve hâdiseler karşısında râzî olup da gam ve kederden hoşnudsuzluk, aslında doğru değildir. Fakat insan, kalbî kemâlâtın zirvesine varmadıkça, bu beşerî zaafıtan kolay kolay kurtulamaz. Hazret-i Ya'kûb, oğlu Hazret-i Yûsuf'un hasret ve ızırâbını sînesine gömebildi ve: **"Bana sabr-ı cemîl düşer!"** diyebildi ise, O, bunu peygamberlik sâyesinde sâhip olduğu müstesnâ kemâlâta borçlu idi. Gerçekten O, hâlini Rabbinden başka kimseye açmadı. Böylece hasreti, netîcede vuslata inkılâb etti.

Rivâyete göre Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, Cebrâîl -aleyhisselâm-'a sordu:

"-Ya'kûb'un Yûsuf'a hicrânı ne dereceye varmıştı?"

Cebrâîl -aleyhisselâm-:

"-Evlâdını kaybeden yetmiş annenin toplam hicrânına!" dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

"-O hâlde O'nun sevâbı ne kadardır?" deyince, o da:

"-Yüz şehîd sevâbıdır. Çünkü O, Allâh'a bir an bile sû-i zanda bulunmadı..." dedi. (Süyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, IV, 570)

Yâni çekilen gam ve çileler, hayatta mes'ûd olmaya mânî gibi görünürse de, hakîkatte öyle değildir. Sabretmesini ve Allâh'tan gelenlere rızâ göstermesini bilenler için belki daha büyük bir sürûra ulaşmak içindir.

Hazret-i Mevlânâ, bu hâli veciz bir sûrette ifâde eder:

"Gam eli, gönül dalından sararmış yaprakları silkeler. Yerine, daha latîf, daha taze sürûr yaprakları gelir."

Gam, çile ve ıztırâp, nefsânî temâyülleri zaafa uğratan ve netîcede insan rûhunu yücelten en büyük müessirlerdendir. Bundan dolayıdır ki, insanlara yol göstermeye memur olan gönül erleri, mutlakâ şiddetli bir ıztırâbın haddesinden geçerler. ıztırâbın en kazandırıcı vâsıtası ise, aşktır. Bu sebeptedir ki Şâir Fuzûlî:

*“Yâ Rab, belâ-yı aşk ile kıl âşinâ beni,
Bir dem belâ-yı aşktan etme cüdâ beni!”*

demiştir.

Ehlullâh nazarında gam ve sürûr, ikiz kardeşler. Gönül ehli, bu sürûr ve ıztırapların niçin verildiğini iyi bilirler. Dolayısıyla dâimâ büyük bir teslimiyet içindedirler. Gönlünü bu hakikatin sırrı içerisinde yoğuran şâir **Dertli**, derdini ne güzel terennüm eder:

*Aşk oduna yanmış ciğer kebâbız,
Hecr ile ağlamış dîde pür-âbız,
Yıkılmış yapılmış hâne-harâbız,
Âbâd olsak da bir, olmasak da bir!*

Nitekim Mûsâ -aleyhisselâm-'ın asâsının karşısında acze düşen sihirbazlar:

“Biz Mûsâ ve Hârûn'un Rabbine secde ediyoruz!” dediler.

Firavun, onları tattıracağı ıztırâp ile tehdîd etti:

“Kollarınızı ve ayaklarınızı çapraz kestirerek sizi hurma dallarına asarım! Ölümün en acı şeklini sizlere tattırırım!” dedi.

Sihirbazlar ise cevâben:

“-Senin fiilin (çektireceğin ıztırâp), bize bir zarar veremez! Nasıl olsa Rabbimize döndürüleceğiz!” diyerek dünyevî ıztırapların gel-geç ve fânî olduğunu ahmak Firavun'a telkîn et-

tiler ve onun tehditlerine meydan okudular. Çünkü büyük bir hakîkate ulaşmanın rûhî sürûru, -evvelce de temas edildiği gibi- dünyevî ıztırapları idrâkte küçültür ve ehemmiyetsiz kılar.

Önce ülü'l-azm bir peygamber ile müsâbakaya çıkan sihirbazlar, yüce hakîkati idrâk edince, büyük bir îman vecdi içinde Mûsâ -aleyhisselâm-’ı tasdik ettiler. Bu îman heyecanı ile şehâdet şerbetini içmeyi tercih ettiler. Dünyâya âit ıztıraplara büyük bir tevekkülle meydan okuyarak, ilâhî sonsuzluk yolculuğunun seyyâhı oldular. Böylece işkence gibi gözükten bir zulüm, onlar için ebedî kazanç vâsıtası oldu. Hak’tan gelen kahrı da lutuf olarak kabûllenen sâlihlerden oldular.

Firavun ise, iblîs gibi gurûruna mağlûb olarak aşikâr hakîkati inkâra devâm etti. Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh-, inat derecesinde küfre saplanmış münkirlerin hâlini şöyle tasvir eder:

“Eğer dikkat edersen, hiçbir münkirin inkârı sırf inkâr için değildir.”

“Belki hasedinden dolayı hasmını kahretmek, yâhud kendisini üstün göstermek içindir.”

Sâdıklar için Hakk’ın cefâsı, bu geçici hayâl ve serap âleminin sürûr ve bayramlarından bin kere evlâdır! Onlar, avâmın yöneldiği lutuf zannedilen şeylerden el çekmişlerdir. Hazret-i Mevlânâ güzel tasvirlerine devamla der ki:

“Avâm için tamamiyle lutuf olan şeyler, nâzenînler, yâni ehlullâh için kahrıdır.”

“Şu hâlde halk, belâ ve elem çekmeli ki, bunlar arasındaki farkı anlasın!..”

Ehlullâhın bulundukları rızâ makâmını, yâni Hak'ta fânî oluş mertebesini îzâh edecek kelime, ses ve ifâde bulmak mümkün değildir. Zîrâ o makam, âşinâ olmayanlara mahrem sır tecellîleriyle dolu apayrı bir zevk-i bedîîdir.

Nitekim hastalığının en şiddetli günlerinde Eyyûb -aleyhisselâm-'a hanımı Rahîme Hâtun:

“-Sen bir peygambersin! Allâh Teâlâ'dan sıhhat ve âfiyet istesen de bu dertlerden kurtulsan!” deyince Eyyûb -aleyhisselâm-:

“-Sıhhat ve âfiyetle geçen günlerimiz ne kadardı?” diye sordu.

Rahîme Hâtun:

“-Seksen yıl idi.” dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Eyyûb -aleyhisselâm-:

“-Ey Rahîme! Şiddet ve belâ müddeti en az sıhhat ve sa-fâ süresi kadar olmadan Cenâb-ı Mevlâ'ya şikâyet etmekten hayâ ederim. Allâh Teâlâ, bizlere nîmetler verirken (râzı oluyoruz da), O'ndan gelen belâlara niçin sabretmeyelim?! Ben Rabbimden râzıyım!” dedi.

Eyyûb -aleyhisselâm-'ın bu tavrı, rızânın en güzel misâlini sergiler. Eyyûb -aleyhisselâm- hastalandığı sırada, bütün musîbet ve sıkıntılara rağmen, hâinden şikâyet eder bir duruma düşmemek ve takdire rızâda îcâb eden sabrı göstermek için, hastalığını Cenâb-ı Hakk'a arz etmekten, sıhhat ve âfiyet istemekten bile çekinmiştir. Nihâyet zevcesinin ısrarı ile sadece:

“Sen merhametlilerin en merhametlisisin!” diye niyazda bulunmuştur.

Bu duâ üzerine Allâh Teâlâ, kullukta dâim olanlara bir rahmet hâtırası olmak üzere onun derdini gidermiş ve hastalığına şifâ vermiştir. Böylece sabır, şükür, teslîmiyet ve muhabbetullâhın netîcesinde eski zinde hayâtı Eyyûb -aleyhisselâm-’a iâde edilmiştir.

Allâh Teâlâ, Hazret-i Eyyûb’u, bütün bu olup bitenler sırasında rızâ hâlinde sabırlı bir kul olarak bulduğunu beyân buyurmuştur.

Eyyûb -aleyhisselâm-’ın sabrı ve rızâ hâli, Hak yoluna giren sâlik ve dervişlerin bilhassa ibret ve hisse alması gereken en güzel bir misâldir.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in Tâif’te katlandığı ızdırap ve çile, hiçbir kula nasîb olmayan “Mîrâc” hâdisesinin zemînini teşkîl ediyordu.

Bir başka tecellîye mazhariyetle Halîlullâh kılınan İbrâhîm -aleyhisselâm-’ın hâli de, Hakk’a meclûbiyet ve teslîmiyetin daha değişik bir tezâhürünü sergiler:

İbrâhîm -aleyhisselâm- ateşe atılırken Cebrâîl -aleyhisselâm- geldi ve:

“–Bir hâcetin var mı? Benden bir arzun var mı?” dedi.

O ise:

“–Hâcetim var, ama sana değil!” dedi.

Sonra Cebrâîl’e sordu:

“–Ateşe yakma gücünü veren kimdir?”

Netîcede, İbrâhîm -aleyhisselâm-’ın Allâh’a olan aşkının tecellîsi, dünyâ ateşini bir anda gülîstâna çevirdi. Çünkü İbrâhîm

-aleyhisselâm-'da eşyânın isimlerinin sırları tecellî etmiş ve O, Hak'ta fânî olmuştu.

Hak'ta fânî olanlar için Allâh'tan ister lutuf, ister kahr, ne gelirse gelsin, hepsi kulun mânevî yükselişine vesîle olur. Kahr-lar, çileler ve ıztıraplar, onlar için bir lutuftur. Aynen Hazret-i İbrâhîm -aleyhisselâm- gibi Cebrâîl'i dahî vâsita olarak kullan-maktan imtinâ ederler. Çünkü onlar, Hakk'ın mazharı olmuşlar-dır. Işığa nâil olmak için kendini helâk eden kelebeklerden bir farkları kalmamıştır.

Ancak şuna dikkat etmek lâzımdır ki; ateşin Hazret-i İbrâhîm'i yakmamasını örnek alarak, bir kimsenin kendisi hakkın-da da aynı netîcenin zuhûrunu beklemesi, haddini bilmemek olur. Bunun sonu ise hüsrandır.

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh- bu hakîkati ne güzel açıklar:

“Allâh yolunda ateşe girmek vardır. Lâkin ateşe atılma-dan önce, kendinde İbrâhîmlik olup olmadığını araştır! Çünkü ateş seni değil, İbrâhîmler'i tanır ve yakmaz!..”

Hâsılı bir kimsenin, kemâl sâhibi ve yüksek makâmlardaki gerçek büyüklerle kendisini kıyaslaması, tehlikeli âkîbetlere sü-rükleyen yersiz bir cehâlettir. Bize düşen, tedbîr imkânları dâhi-linde çârelere başvurmak, netîcesine tevekkül etmek, Allâh'a sı-ğınmaktır.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyurur:

“Kendisinin Allâh katındaki mevkiini bilmek isteyen, Allâh Teâlâ'nın kendi indindeki mevkiine baksın! Zîrâ Allâh Teâlâ, kulunu, onun kendisini indirdiği mevkiye indirir!”

(Hâkim, Müstedrek, I, 672/1820)

Şu misâl bu hakîkati ne güzel ifâde eder:

Rivâyete göre Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, Hârise -radiyallâhu anh-'a:

“-Ey Hârise, nasıl sabahladın?” diye sordu.

Hârise -radiyallâhu anh-:

“-Hakîkî bir mü'min olarak!” cevâbını verdi.

Bu defâ Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Ey Hârise! Her hâl ve hakîkatin bir delîli vardır. Senin îmânının hakîkatinin delîli nedir?” buyurdu.

Hârise -radiyallâhu anh-:

“-Yâ Rasûlallâh! Dünyâdan el-etek çekince, gündüzlerim susuz, gecelerim uykusuz hâle geldi. Rabbimin Arş'ını açıkça görür gibi oldum. Birbirlerini ziyâret eden cennet ehli ile, yek-diğerine düşman kesilen cehennem ehlini görür gibiyim.” dedi.

Bunun üzerine Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“-Tamam yâ Hârise! Bu hâlini muhâfaza et! Sen Allâh'ın, kalbini nurlandırdığı bir kimsesin.” (Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I, 57) buyurdular.

Yine Hârise -radiyallâhu anh- hakkında Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“Bir kimse Allâh'ın kalbini nurlandırdığı bir şahsı görmek isterse Hârise'ye baksın.” (İbn-i Hacer, el-İsâbe, I, 289) buyurmuşlardır.

İşte bu hâl, âyet-i kerîmede:

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

“...Allâh onlardan râzıdır, onlar da Allâh’tan râzıdırlar...” (el-Beyyine, 8) diye ifâde buyrulan sâlihlerin hâlidir. Böyle sâlih kullar, Süleymân -aleyhisselâm- gibi:

رَبِّ أَوْزَعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلَى وَالِدَيَّ
وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

“...Ey Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nîmete şükretmemi ve râzı olacağın sâlih ameller yapmamı ilhâm eyle ve rahmetinle beni sâlih kullarının arasına kat.” (en-Neml, 19) diye duâ ederler.

Cenâb-ı Hak bir âyet-i kerîmede de şöyle buyurur:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ
وَاللَّهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ

“İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allâh’ın rızasını kazanmak için kendini fedâ eder (Allâh’ın rızası uğruna gerektiğinde bütün şahsî menfaatlerini terk eder). **Allâh kullarına karşı Raûf’tur** (çok şefkatlidir).” (el-Bakara, 207)

Âyet-i kerîmenin nüzûl sebebi çok câlib-i dikkattir:

Suheyb er-Rûmî -radiyallâhu anh-, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e hicret etmek üzere Mekke’den çıktığında Kureyş’ten bir grup onu yakalamak ve Mekke’ye geri götürmek üzere peşine düşmüştü. Suheyb -radiyallâhu anh- tâkip edildiğini fark edince devesinden inip mevziletti, sadağın-dan bir ok çıkarıp yayına yerleştirdi ve bekledi. Kureyşliler bir ok

atımı mesâfeye gelince onlara seslendi:

“–Ey Kureyş topluluğu! Biliyorsunuz ki sizin en iyi okçunuz benim. Siz bana ulaşmadan sadağımdaki bütün okları üzerinize yağdırırım, sonra kılıcımı alır ve elimde en küçük parçası kalıncaya kadar sizinle vuruşurum, ancak ondan sonra bana istediğinizi yapabilirsiniz. Ama bunun yerine isterseniz size Mekke’de bıraktığım malların yerlerini söyleyeyim, onları alın ve karşılığında yolumu açın, bırakın gideyim.” dedi. Onlar da bu teklifi kabûl ettiler. (İbn-i Cevzî, *Zâdu’l-Mesîr*, I, 223; İbn-i Kesîr, *Tefsîr*, I, 260-261)

Daha sonra Suheyb -radiyallâhu anh- vakit kaybetmeden Medîne’ye doğru yola çıktı. Allâh Teâlâ da Medîne’de Rasûlü’ne bu âyeti indirdi. Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz Suheyb’i görünce ona:

“–*Alışverişin kazançlı oldu, ey Suheyb!*” buyurdu. Suheyb -radiyallâhu anh- ise:

“–Yâ Rasûlallâh! Yolda beni geçip Size haberimi ulaştıracak kimse olmadığına göre başıma gelenleri Size ancak Cebrâîl bildirmiştir.” dedi. (Hâkim, *Müstedrek*, c. III, s. 450-452)

Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَمُرُّونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Erkek ve kadın bütün mü’minler, birbirlerinin dostları ve velîleridirler. Ma’rûfu emrederler, münkerden nehyederler, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allâh’a ve Rasûlü’ne itaat ederler. İşte bunlara Allâh rahmetiyle muâmele edecektir. Şüphesiz Allâh Azîz’dir, Hakîm’dir.” (et-Tevbe, 71)

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ
ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Allâh, mü’min erkek ve kadınlara, zemîninden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler ve Adn cennetlerinde hoş meskenler va’detti. Allâh’ın rızâsı ise hepsinden büyüktür. İşte asıl büyük kurtuluş da budur.” (et-Tevbe, 72)

Bütün bu sayılan nîmetler en ileri derecedeki îman ve hizmet ehline va’dolunmuştur. Allâh’ın rızâsından olan küçücük bir şey bile, sayılan bu cennet nîmetlerinin hepsinden daha büyüktür. Çünkü her hayrın, her mutluluğun, her şerefın ve her yüceliğin mesnedi odur.

Allâh Teâlâ kendi rızâsını arayarak infakta bulunan sâlih kullarını da şöyle medheder:

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِنْ
أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَاتَتْ أَكْلَهَا ضِعْفَيْنِ
فَإِنْ لَمْ يُمْصِبْهَا وَابِلٌ فَطُلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“Allâh’ın rızâsını aramak ve kalblerinde olan îmânî kökleştirip takviye etmek için karşılığının verileceğine kat’î bir

şekilde inanarak mallarını hayra sarf edenlerin hâli, tepenin üzerinde bulunan güzel bir bahçenin hâline benzer ki ona bolca yağmur isâbet etmiş de ürünlerini iki kat vermiştir. Böyle bir bahçeye yağmur yağmasa bile az bir çisinti dahî kâfi gelir. Allâh yapmakta olduklarınızı hakkıyla görendir.”

(el-Bakara, 265)

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرِئُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ

“O mü'minler ki, Rablerinin rızasını arzu ederek sabrederler, namazı hakkıyla kılarlar, kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden gizlice ve açıkça (Allâh yolunda) sarf ederler ve kötülüğü iyilikle savarlar. İşte onlara dünyâ yurdunun güzel âkibeti vardır.” (er-Ra'd, 22)

Hak yolunda insanın varabileceği en yüce makam, Allâh Teâlâ'nın kulundan râzı olmasıdır ki, bu da kulun Allâh'tan râzılığı ve O'na teslîmiyetinin bir mükâfâtıdır.

Ömer bin Abdülazîz, kendisine:

“-Neyi seversin?” diye soranlara:

“-Benim sevincim, yalnız mukadderâttadır. Ben Allâh Teâlâ'nın hükmünü severim...” derdi.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ
ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“(Kıyâmet günü) Allâh Teâlâ şöyle buyurur: Bu, sâdiklara sadâkatlerinin fayda verdiği gündür. Onlar için zemînin den ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır. Allâh onlardan râzı olmuş, onlar da Allâh’tan râzı olmuşlardır. İşte büyük kurtuluş budur.” (el-Mâide, 119)

Rivâyete göre Allâh Teâlâ cennet ehline:

“–Râzı oldunuz mu? Hoşnut musunuz?” buyuracak, onlar da:

“–Ey Rabbimiz, nasıl hoşnut olmayız ki! Bize başka kullarından hiçbirine vermediğin nîmeti verdin.” diyecekler. Bunun üzerine Allâh Teâlâ buyuracak ki:

“–Size bundan da büyüğünü vereceğim.”

“–Bundan daha üstün ne olabilir ya Rabbî?” diyecekler. İşte o zaman Allâh Teâlâ:

“–Sizden râzı olacağım ve artık size ebediyyen gazap etmeyeceğim.” buyuracak. (Buhârî, Rikâk, 51; Müslim, Cennet, 9)

Rızâ, muhabbetin nihâî meyvesidir. Gönlü aşk ile dolu olan kul, Rabbinden gelen her şeyi sevgisi nisbetinde memnûniyetle kucaklar. Hattâ âşık, elemin acısını duysa bile buna o kadar râzıdır ki, ıztırâba râğbet ve heves dahî edebilir. Bu, ileride alacağı mükâfat için şimdiki geçici eleme râzı olmaktır. Nitekim Şâkî-i Belhî -rahmetullâhi aleyh-:

“Sıkıntının mükâfâtını bilen, ondan kurtulmaya heves etmez!” demiştir.

Çünkü hastalar şifâ için ilâçların acılığına aldırılmaz, hattâ çok ağır ve riskli ameliyatları bile kendi istekleriyle kabul ederler.

Ancak rızânın daha üst mertebesi, mahbûbun gönlünü hoş etmek maksadına bağlıdır. Rabbin rızâsı ise, cennet nîmetlerinden daha üstündür. Bu makamdaki kulun sevgisi de, onu acıyı duymayacak bir âlemde yaşatır. Sevginin zevkine varmayanlar bu hâli bilme de, âşıkların, burada anlatılanlardan da çok acâib hâlleri vardır.

Bütün bu ahvâle rağmen şu husûsu da îzâh etmek gerekir:

İztırap ve çilelere rızânın mükâfâtının büyük olmasına bakarak Hak'tan belâ ve musîbetle imtihan olunmayı istememek gerekir. Çünkü kul, kendisinin taşıyabileceği yükün vüs'atini iyi tâyin edemeyebilir ve üstesinden gelemeyeceği sıkletlerin altında eziliverir. Ama Hak'tan gelirse, bilmelidir ki Cenâb-ı Allâh, hiçbir kula çekemeyeceği bir yükü yüklemez!

Vaktiyle Can Baba isminde bir zât vardı. Allâh aşkıyla o kadar mütelezziz olmuş ve kendisinden geçmişti ki, birgün ellerini yüce dergâha kaldırıp:

“Yâ Rabbi! Sen'den başka hazzım yok! Beni istediğin şekilde imtihan et!” dedi.

Bunun üzerine ona çok ağır bir iptilâ verildi. Ancak yaşlı ilerleyip tâkatten kesilmeye başlayınca da, gönlünü nedâmet ateşleri sardı ve küçük talebelerin okuduğu mektep kapılarına giderek önüne çıkan her çocuğa:

“Yavrucuğum! Bu yalancı ihtiyar amcanıza duâ edin de Allâh ona şifâ ihsân eylesin!” diye yalvarır hâle geldi.

Ayrıca günah işleri ve insanı fıska götüren şeyleri kabûllemek de rızâ değildir. İsyan, fücûr ve küfre rızâ, en büyük gaflet ve cehâlettir. Bu hususta sayılamayacak kadar îkâz-ı ilâhî vardır. Onlardan birinde şöyle buyrulur:

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ

“Mü’minler, mü’minleri bırakıp kâfirleri dost edinmesinler!..” (Âl-i İmrân, 28)

Yâni kötülere ve kötülöklere karşı sükût, rızâ değildir.

Büyük zâtların nasıl yüce bir kemâlât sâhibi mümtaz şahsiyetler olduklarına dikkat edildiğinde, hepsinin de, binbir çile, elem ve ıztırap ateşleriyle kavrularak bu kemâli elde ettikleri müşâhede edilir.

Şâyân-ı dikkattir ki, gönül dünyâlarını rûhâniyeti ile aydınlatan büyük velî Bahâeddîn Nakşibend -kuddise sirruh- Hazretlerine, mürşidi Emîr Kûlâl -kuddise sirruh- tarafından, yedi sene insanlara hizmet etmek, herkesin uzak durduğu hasta hayvanları tedâvî etmek ve insanların gelip geçtiği yolları temizlemek gibi vazîfeler verilmişti. O da bütün bunları vecd içinde ifâ etti. Nihâyet bu hizmetlerdeki cefâlar, çileler ve ıztıraplar, onu erişilmez makamların ilâhî esrârına müstağrak kıldı. Onun bu ulvî makâma nasıl bir tevâzû ve hiçlik ikliminde ulaştığını, şu mısralar ne güzel ifâde etmektedir:

*Âlem buğday ben saman,
Herkes yahşî ben yaman!*¹⁷

Bu gerçeğin ışığında Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh-:

“Mâsiyet esâretinden kurtulmanın yegâne çâresi; çile-der, ıztıraptır ve cefâdır!” der.

Ancak bunlar da intibâha (uyanmaya) sebep olamazsa, ehl-i dünyâ, yâni nefs-i emmârenin arzusu yolunda yaşamayı saâdet

17. Herkes iyidir; kötü olan benim!..

zannedenler, nefsin azgın pençelerinde helâk olurlar. İşte ehlul-lâha göre hakîkî kahr budur.

Âhiret saâdeti için, dünyânın geçici câzibesine ve aldatıcı nağmelerine kanmamak îcâb eder. Nitekim Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in zevce-i muhteremeleri Hafsa vâlidemiz, Allâh Rasûlû'nün dünyâya karşı tavrını yansıtan bir müşâhedesini şu şekilde anlatır:

“Biz, bir kilimi ikiye katlar, O’na yatak yapardık. Bir defâsında dörde katlamıştık da, gece namaza kalkamamıştı. Bunun üzerine, altına ne serildiğini sormuş ve her zamanki gibi serilmesini talep etmişti. İstirahati ile fazla meşgul olunmasından da rahatsız olmuştu.” (Tirmizî, Şemâil, s. 154)

Îlâhî ünsiyetin yolu muhabbettir. Sevilenleri takliddir. Sevenler, sevdiklerinden geleni hoş karşılamak mecbûriyetindedirler. Sevenler, sevdiklerini dillerinden ve gönüllerinden düşürmezler. İman hayâtının zevk u safâsını yaşamak isteyen gönüller de, Allâh'ın zikrini kalblerinde devâm ettirirler. Ayaktayken, otururken, yatarken her hâlükârda zikredip semâvât ve arzın yaratılmasındaki ince ve nâzenîn hikmetlere dalarlar da:

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“...Yâ Rabbî! Sen bunları boşuna ve abes yaratmadın! Sen’i tesbîh ederiz! Bizleri cehennem azâbından koru!” (Âl-i İmrân, 191) derler.

Allâh Teâlâ da, kendisinden bu şekilde râzı olan her kuluna:

إِزْجِعْنِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ فَأَدْخُلْنِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾
وَأَدْخُلْنِي جَنَّاتِي ﴿٣٠﴾

“Sen O’ndan râzı, O da senden râzı olarak Rabbine dön!
(Seçkin ve sâlih) **kullarım arasına katıl ve cennetime gir!”** (el-
Fecr, 28-30) buyurur.

Onları ebedî nîmetleriyle taltif eder ve cemâliyle müşerref
kılar.

**Yâ Rab! Bizleri rızâna nâil olan gerçek tevekkül ve tes-
lîmiyet ehli kullarından eyle!**

Âmîn!..

H A Z R E T - İ YÛNUS

-aleyhisselâm-

*Büyük Bir Vecd Hâlinde, İstiğfâr, Duâ ve Zikrin
Hakîkatinde Derinleşerek Karanlıkları Aşan*

HAZRET-İ YÛNUS

- aleyhisselâm -

Kur'ân-ı Kerîm'de kendi adına bir sûre nâzil olmuş bulunan Hazret-i Yûnus -aleyhisselâm-, Âsur Devleti'nin başkenti olan Ninova¹⁸ halkına gönderilmiş bir peygamberdir. M.Ö. sekizinci asırlarda yaşadığı tahmin edilmektedir. Babası, Mettâ isminde sâlih bir insandı.

Yûnus -aleyhisselâm-, Ninova'da doğup büyümüş, otuz yaşına gelince, Hak Teâlâ O'nu peygamber olarak vazîfelendirmiştir. Hazret-i Ali -radiyallâhu anh- buyurur:

“Yûnus -aleyhisselâm- otuz yaşında peygamber oldu ve senelerce kavmini îmâna çağırdı.”

Peygamberliği husûsunda Kur'ân-ı Kerîm'de de şöyle buyrulur:

18. Ninova şehri, Dicle Nehri'nin kenarında, şimdiki Musul civârında bulunmaktaydı.

وَإِنْ يُؤْثِرْ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

“Muhakkak Yûnus da gönderilen peygamberlerdendi.”

(es-Sâffât, 139)

وَ أَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ

“Onu, yüz bin kişiye peygamber olarak gönderdik ve hattâ artıyorlardı.” (es-Sâffât, 147)

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَ النَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا
إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ وَ الْأَسْبَاطَ وَ عِيسَى
وَ أَيُّوبَ وَ يُوسُفَ وَ هَارُونَ وَ سُلَيْمَانَ وَ آتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

“(Habîbim!) Biz Nûh’a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi Sana da vahyettik. Ve (nitekim) İbrâhîm’e, İsmâîl’e, İshâk’a, Ya’kûb’a, esbâta (torunlara), İsâ’ya, Ey-yûb’a, Yûnus’a, Hârûn’a ve Süleymân’a vahyettik. Dâvûd’a da Zebûr’u verdik.” (en-Nisâ, 163)

Ninovalılar

Ninova ahâlîsi, putlara ve heykellere tapıyorlardı. Çok zâlimdiler. Yûnus -aleyhisselâm- tevhide dâvet etmeye başlayınca, kendisine sâdece iki kişi îmân etti. Biri âlim ve hakîm, öteki âbid ve zâhiddi. Diğerleri Hazret-i Yûnus’a:

“-Aramızda bu kadar kâhin, âlim ve sanatkârlarımız varken, sen tek başına ortaya çıkıyor, atalarımızın yolunun yanlış olduğunu söylüyorsun! Tanrılarımızı inkâr ediyorsun! Sen, kim-senin alışkın olmadığı hükümlerle ayağımızı mı bağlamak istiyorsun?!” dediler.

Ancak bu sözlerle de yetinmeyip Yûnus -aleyhisselâm-’a türlü ezâ ve cefâda bulundular. Hazret-i Yûnus ise, onların yaptıklarına tahammül ve sabır gösteriyor, kendilerini yine merhametle tevhide dâvet ediyordu. Allâh’ın azâbının çetin olduğunu hatırlatıyordu. Fakat onlar, bu îkazlara gülüp geçtiler:

“-Bir kişinin hatırı için azap gelip herkesi mahvedecekse, müsâade et bu azap gelsin!” dediler.

Yûnus -aleyhisselâm-, kavminin küfürdeki bu inatçı hâllerine son derece üzüldü. Daha fazla dayanamayıp, izn-i ilâhîyi beklemeyen aralarından ayrıldı. Yolda iken Cenâb-ı Hak vahyetti:

“Ey Yûnus! Geri dön; kırk gün daha onları îmâna dâvet et!”

Bu emir üzerine Yûnus -aleyhisselâm-, tekrar kavminin yanına döndü. Allâh’ın emir ve azâbını haber verdi. Yine uslanmadılar. Va’dedilen günlerden otuz yedi gün geçtiğinde, kavmi hâlâ îmâna gelmemişti. Hazret-i Yûnus:

“O hâlde üç güne kadar başınıza gelecek olan azâbı bekleyin! Bunun âlâmeti olarak da önce benizlerinizin sarardığını göreceksiniz!” dedi ve yine emr-i ilâhîyi bekleyemeden büyük bir üzüntü ile aralarından ayrıldı.

Bu terk ediş, ne ilâhî vazîfeden kaçma, ne de bu vazîfeyi verene baş kaldırmaydı. Sâdece yüce dâvete uymayan âsî bir kavimden uzaklaşmaydı.

Îmân, Tevbe ve Af

Derken Yûnus -aleyhisselâm-'ın haber verdiği gün gelip çatmıştı. Azâbın habercisi olarak da bütün Ninovalıların benizleri sararmış ve renkleri uçuklaşmıştı. O an herşeyi anladılar. Birbirlerine:

“İşte Yûnus'un haber verdiği azap alâmeti! Biz O'nun bugüne kadar yalan söylediğini hiç görmedik.” diyerek gelen azaptan büyük bir korkuya kapıldılar.

Gökyüzü kararmaya başladı. Herkes feryâd hâlindeydi. Çâresizce bir ümit kapısı aradılar. Birbirlerine:

“Eğer Yûnus aramızda ise korkmayın! Şâyet gitmiş ise, azap bizi helâk edecektir!” dediler.

Son derece pişmân olmuşlardı. Yürekləri, yaptıkları yüzünden nedâmetle dolup taşıyordu. Çünkü azâb-ı ilâhî iyice yaklaşmıştı. Ne yapacaklarını bilemez bir hâlde büyük bir tevbe iştiyâkı içerisinde sâlih bir zâta koştular. O da:

“Henüz azâbın gelmesine iki gün var. Şimdi şu yüksek tepye (tevbe tepesine) çıkın! Birbirinizle helâlleşerek gasbettiğiniz hakları sâhiplerine iâde edin! Ardından Yûnus'un Rabbi için kurbanlar kesin ve bundan büyük-küçük, zengin-fakir herkes yesin! Sonra başlarınızı açarak:

«Ey Yûnus'un Rabbi! Biz tevbe ettik. Sana inandık. Yûnus'un peygamberliğini de kabûl ettik. Yûnus'u bulduğumuz an, O'ndan Sen'in emir ve yasaklarını öğrenip tatbik edeceğiz!» diye yalvarın!..” dedi.

Ninovalılar gözyaşları içerisinde bütün bu söylenenleri yeline getirdiler. Allâh Teâlâ da “Rahmân” ism-i şerîfi ile onların tevbelerini kabûl etti ve azâb-ı ilâhî, üzerlerinden kaldırıldı. O

gün Cuma olup âşûra günüydü. Bu husus, Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır:

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ أَمَنَتْ فَتَنْفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَنَعَّمْنَا بِهِمْ إِلَىٰ حِينٍ

“Hiçbir şehir ahâlisi yoktur ki, (yeis hâlinde) îmân etmiş olsun da, bu îmânı ona fayda versin! Ancak Yûnus kavmi müstesnâdır ki, bunlar îmân edince, kendilerinden dünyâ hayâtındaki rûsvâlîk (perişanlık) azâbını uzaklaştırıp giderdik ve onları ecelleri gelinceye kadar (yaşatıp) faydalandırdık!”
(Yûnus, 98)

Îmansızlıkları sebebiyle helâke dûçâr olup da tevbe ederek kurtulan tek kavim, Yûnus -aleyhisselâm-'ın kavmidir. Bu, lutf-i ilâhînin farklı bir tecellîsidir ve Yûnus Sûresi'nin pek çok âyet-i kerîmeleri, rahmet-i Rahmân'ın azâb-ı ilâhîden daha ziyâde olduğunu beyân eder.

Hazret-i Yûnus Ninova'dan Ayrılınca

Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا

“Zünnûn'u da (zikret)! O öfkeli bir hâlde geçip gitmişti...” (el-Enbiyâ, 87)

Zünnûn, Hazret-i Yûnus'un lakâbidir. Balık sâhibi mânâsına gelir. Ona bu lakab, kendisini balık yuttuğu için verilmiştir.

Yûnus -aleyhisselâm- şehirden ayrılınca Dicle Nehri'nin kenarına geldi. Bir gemiye bindi. Kur'ân-ı Kerîm'de buyrulur:

إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلِّ الْمَشْحُونِ

“Hani O, dolu bir gemiye binip kaçıyordu.” (es-Sâffât, 140)

Gemi, hareket ettikten bir müddet sonra suyun ortasında durdu. Onu bir türlü yürütemediler. Batacakları endişesiyle durumunu uğursuzluk sayarak gemide günahkâr birinin olduğunu düşündüler. Bunun kim olduğu husûsunda kur'a çektiler. Kur'a Hazret-i Yûnus'a çıktı. O da başına gelen bu işin bir imtihan olduğunu fark ederek tevekkülle:

“Evet, o âsî kul benim!” dedi.

Ancak gemidekiler, onun hâminden sâlih bir kimse olduğunu anlayarak kur'ayı birkaç defa yenilediler. Fakat hepsinde de netice Yûnus -aleyhisselâm-'a çıktı. Nihâyet çâresiz bir şekilde: «Herhâlde bu kulun bir suçu olmalı!» diyerek Hazret-i Yûnus'u suların içine bıraktılar. Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ

“Gemide olanlarla karşılıklı kur'a çektiler de (Yûnus) kaybedenlerden oldu.” (es-Sâffât, 141)

فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ

“...(O), Biz'im kendisini aslâ sıkıntıya uğratmayacağımızı zannetmişti...” (el-Enbiyâ, 87)

فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ

“Yûnus kendini kınayıp dururken O’nu bir balık yuttu.”

(es-Sâffât, 142)

Artık Hazret-i Yûnus, bir balığın karnındaydı. Orası karanlık bir yerdi. Kendisi henüz canlı idi ve şuuru da yerindeydi. Cenâb-ı Hak balığa, Yûnus’u yaralamamasını ve onun kemiklerine zarar vermemesini emretti.

Yûnus -aleyhisselâm-, ilâhî takdîre rızâ göstererek Rabbine teslîm oldu. Âyet-i kerîmede bu hâl şöyle bildirilir:

فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ
إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

“...(Ve) karanlıklar içinde (Yûnus, pek üzgün bir şekilde hâlini Rabbine şöylece arz etti): **«Sen’den başka hiçbir ilâh yoktur. Sen’i tenzîh ederim. Gerçekten ben, zâlimlerden oldum!»**” (el-Enbiyâ, 87)

Bu sırada balığın karnında bazı sesler işitti, bunun ne olduğunu merak etti. Allâh Teâlâ da, kendisine balığın karnında olduğunu vahyetti ve şöyle buyurdu:

“Ey Yûnus! Bu sesler, denizde zikreden canlıların sesidir.”

Hazret-i Yûnus, içinde bulunduğu bu zor ve sıkıntılı şartlar altında bile, her zaman olduğu gibi Cenâb-ı Hakk’ı tesbîh ve zikirden geri kalmamaya gayret etti. İstiğfâr ve duâ ile meşgûl ol-

du. Melekler onun durumuna muttalî olduklarında kendisi hakkında Allâh'a şefâatte bulundular. Nihâyet Cenâb-ı Hak, Hazret-i Yûnus'un da:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

“Sen’den başka hiçbir ilâh yoktur. Sen’i tenzîh ederim. Gerçekten ben, zâlimlerden oldum!” diye çokça tesbîhi üzerine bu mübârek peygamberinin işlediği zelleyle affetti:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ

“Bunun üzerine O’nun duâsını kabûl ettik ve O’nu kederden kurtardık. İşte Biz, mü’minleri böyle kurtarıyoruz.” (el-Enbiyâ, 88)

Bu affın yegâne sebebi, Yûnus -aleyhisselâm-’ın çokça tesbîhiydi:

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسِيحِينَ ﴿١٤٣﴾

لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

“Eğer Allâh’ı tesbîh edenlerden olmasaydı, tekrar dirilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı.” (es-Saffât, 143-144)

Yûnus -aleyhisselâm-, Rabbini zikretmesi, hatâsını idrâk etmesi ve tevekkülü sâyesinde kurtulmuştur. Bu hâli, kendisi için büyük bir rahmet ve nîmet vesîlesi olmuştur.

Mühim bir husustur ki, Yûnus -aleyhisselâm-, kavminin helâki için verilen kırk günlük mühlete 37 gün sabretmiş, üç gün

sabredememişti. Buna mukâbil, Allâh Teâlâ da O'nu balığın karnında sabır tâliminden geçirmek gibi büyük bir imtihâna tâbî tutmuştur.

Sonunda Hazret-i Yûnus'u içinde yüce bir emânet gibi taşıyan balık, Allâh'ın emri ile O'nu sâhile bıraktı. Cenâb-ı Hak buyurur:

﴿فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ﴾ ﴿١٤٥﴾ ﴿وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ﴾ ﴿١٤٦﴾

“Hâlsiz bir vaziyette kendisini dışarıya çıkardık. Ve üstüne (gölge yapması için) kabak türünden geniş yapraklı bir nebat bitirdik.” (es-Sâffât, 145-146)

Balık onu çıkarıp sâhile bıraktığında, Yûnus -aleyhisselâm- zayıflamış, bitkin, hasta ve himâyeye muhtaçtı. Vücûdu, pelte hâlindeydi. Hava da oldukça sıcaktı. Allâh Teâlâ, onu güneşin yakıcı ziyâsından koruyacak geniş yapraklı bir bitki bitirdi. Onun gölgesinde sinek türünden bir haşerat da yoktu. Ayrıca Cenâb-ı Hak, bu bitkiden Hazret-i Yûnus'a süt damlattı.

Hazret-i Yûnus, kendisini toparlayınca, Ninova'ya yöneldi. Şehre yaklaştığında bir çobana rastladı. Kavminin hâlini sordu. Çoban olanı biteni anlattı. Kavminin îmân edip tevbekâr olduğunu ve böylece Allâh'ın kendilerini affettiğini bildirdi. Şimdi herkesin Yûnus -aleyhisselâm-'ın ilâhî emirleri bildirmek üzere gelmesini beklediğini söyledi.

Hazret-i Yûnus'un döndüğünü haber alan kavmi, hemen O'nun yanına geldiler. O esnâda Yûnus -aleyhisselâm- namaz kılmaktaydı. Namazdan sonra kendisini hasretle kucaklayıp özür dilediler. Hazret-i Yûnus da, af ve müsâmaha ile davranarak onlara Allâh'ın emir ve yasaklarını öğretti. Bundan sonra

kavmi, Allâh'a ve peygamberine itâat hâlinde, mes'ûd ve iyilik üzere bir hayat yaşadılar. Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَأَمُّوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ

“Sonunda O’na îmân ettiler. Bunun üzerine Biz de onları bir süreye kadar yaşattık.” (es-Sâffât, 148)

Hak bir dâvânın sâhiplerine, sabırlı, sâkin ve azimli hareket etmek düşer. Yûnus -aleyhisselâm-, kavminden son derece bîzâr olduğu için eleminin şiddeti sebebiyle ilâhî vahyi bekleyemedi oradan ayrılmıştı. Bu ise, bir bakıma sabırsızlık ve acelecilik olmuştu. Zor şartlar içersinde bile olsa, böyle bir davranış, kendisi için bir zelle idi.

Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ise, Mekte müşriklerinin zulüm, eziyet ve cefâlarına tahammül etmiş, hicret hakkında ilâhî emir gelinceye kadar sabırla beklemiştir. Allâh Teâlâ da, aynı zamanda bir duâ mâhiyetinde olan İsrâ Sûresi’nin 80. âyetinde Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e şöyle izin verdi:

وَقُلْ رَبِّ ادْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ
وَاَجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

“Ve şöyle niyâz et: Rabbim! Gireceğim yere dürüstlikle girmemi sağla; çıkacağım yerden de dürüstlikle çıkmamı sağla! Bana tarafından hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver!”

Cenâb-ı Hak, Yûnus -aleyhisselâm-'ın kavmini izinsiz terk etmesi sebebiyle de, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e risâlet vazîfesindeki sıkıntılara sabretmesi husûsunda şöyle buyurmuştur:

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى
وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَوْلَا أَنْ تَدَارَكُهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَبَدَّ بِالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبَيْهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

“Sen Rabbinin hükmünü sabırla bekle! Balık sâhibi (Yûnus) gibi olma! Hani O, dertli dertli Rabbine niyâz etmişti. Şâyet Rabbinden O’na bir nîmet yetişmemiş olsaydı O, mutlakâ, kınanacak bir hâlde ıssız bir diyâra atılacaktı. Fakat ardından, Rabbi O’nu seçti (vahiy verdi) ve O’nu sâlihlerden kıldı.” (el-Kalem, 48-50)

Yûnus -aleyhisselâm-, Allâh’ı çok zikredenlerden olduğu için balığın karnında kıyâmete kadar kalmaktan kurtulup dışarı çıkarılmaya lâyık görülmüştür. Bu sebeple âyet-i kerîmede **“Hâlsiz, hasta bir vaziyette kendisini dışarı çıkardık!”** buyrulmuştur.

Kalem Sûresi’nin 49. âyeti, Yûnus -aleyhisselâm-'ın balığın karnından dışarı çıkarılmayı hakettikten sonraki durumuyla alâkalıdır. Bu âyet-i kerîmeden anlaşılan mânâyâ göre, eğer Allâh Teâlâ, Hazret-i Yûnus'un tevbesini kabûl ederek yeniden vahyetmek sûretiyle O’nu tebliğ için kavmine tekrar göndermeyi murâd etmeseydi, elbette O, hoşâ gitmeyecek bir durumda ıssız bir yere bırakılacaktı. Lâkin tevbesinin kabûlüyle affa mazhar oldu ve kurtuluşa erdi. Artık balığın karnından, hiçbir nebat ve binânın olmadığı ıssız bir yere çıkarıldığı zaman, O, kınan-

miş ve fenâ bir hâlde değildi. Sâffât Sûresi'nde belirtildiği gibi, maddî bir hâlsizliğe dūçâr olsa da, lutf-i ilâhîye nâil kılınarak kısa zamanda şifâyâb oldu. Sıhhati kendisine iâde edildi. Çünkü O, Rabbinin affına ve merhametine nâil olmuş ve seçilmiş sâlih bir peygamberdi.

Yûnus -aleyhisselâm-'ın kıssasından alınacak ibretler:

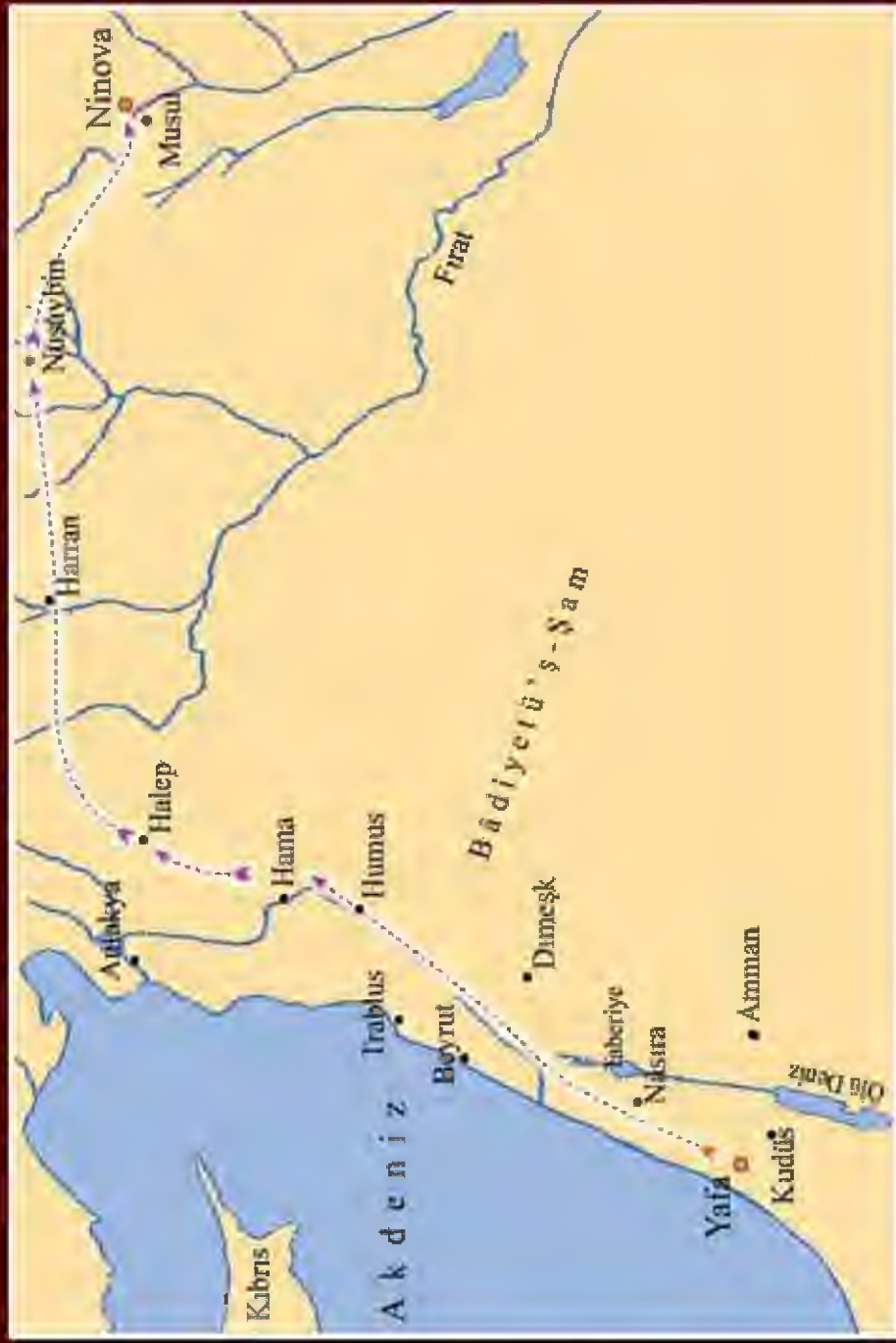
1. Tebliğde titizlik, sebât ve sabır.
2. Zikir ve istiğfârın ehemmiyeti.
3. İhlâsla yapılan tevbenin kabûl olunması.
4. Sekerât hâlindeki tevbenin yalnız Yûnus -aleyhisselâm-'ın kavmine mahsus olarak kabûl edilmesi.

Ancak bu sekerât hâli, tam bir sekerât hâli de değildir. Çünkü Yûnus -aleyhisselâm-'ın kavmi tevbe ettiği zaman, henüz azap gelmemiş, sâdece azâbın emâreleri belirmişti. Onlar da, Hazret-i Yûnus'un hiç yalan söylemediğini düşünerek va'dettiği azâbın muhakkak geleceğini anlamışlar ve derhal tevbe etmişlerdir. Oysa diğer helâk edilen kavimlerdeki durum böyle değildir. Meselâ Firavun'un îmânı, azâbın tahakkukundan sonradır ki, tam bir yeis hâli olduğu için makbûl olmamıştır.

Yûnus -aleyhisselâm-'ın fazîleti hakkında Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz, -kendileri için bir tevâzû ifâdesiyle birlikte- şöyle buyurmuşlardır:

“Hiçbir kula «Yûnus bin Mettâ'dan daha hayırlıyım.» demek yakışmaz!” (Buhârî, Enbiyâ, 35; Müslim, Fedâil, 166)

HAZRET - İ
İLYÂS
-aleyhisselâm-

Ardından «İlyâs'a Selâm Olsun!»

Diye Bir Ün Bırakan

HAZRET-İ İLYÂS

- aleyhisselâm -

Hârûn -aleyhisselâm-'ın neslindendir. Benî İsrâîl'e gönderilmiştir. Allâh Teâlâ şöyle buyurur:

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

“Şüphe yok ki İlyâs da peygamberlerdendir.” (es-Sâffât, 123)

İsrâîloğulları Filistin'i ele geçirince, kabîlelerden biri Ba'lbek'e yerleşmişti. Başlarında zâlim bir hükümdar vardı. Rivâyete göre, şehrin ismi önceleri Bek idi. Ancak bu zâlim kral, Ba'l adında bir put yaptırdı ve halkı bu puta tapmaya zorladı. Ve Ba'l ile Bek ismi birleşerek, bu şehre Ba'lbek¹⁹ denildi. İşte Hazret-i İlyâs, tevhîdden uzaklaşıp şirke düşenleri Hakk'a dâvet etmek üzere, bu beldeye peygamber olarak gönderildi.

19. Şimdi bu şehre Ba'lebek denmektedir.

Halkın taptığı put, yaklaşık on metre büyüklüğünde idi ve altından yapılmıştı. İlyâs -aleyhisselâm- bunlara:

“Ba’l putuna tapmaktan vazgeçiniz! Her şeyin yaratıcısı olan Allâh’a îman ve ibâdet ediniz!” diyordu.

Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyrulur:

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ آلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَمْ تَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ
الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

“(İlyâs) kavmine: «Allâh’a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Yaratanların en iyisi olan, sizin de Rabbiniz, sizden önce gelen atalarınızın da Rabbi olan Allâh’ı bırakıp da Ba’l’e mi taparsınız?» dedi.” (es-Saffât, 124-126)

Fakat İsrâîloğulları, İlyâs -aleyhisselâm-’ın nasihatlerini dinlemediler. Onu bulundukları beldeden dışarı çıkardılar. Bu sebeple başlarına türlü musîbet ve belâlar geldi. Nihâyet hakîkati anlayıp Hazret-i İlyâs’ı buldular. Kendisine îmân edip bütün sıkıntılardan kurtuldular.

Lâkin azgın bir kavim oldukları için dinde sebât etmeyerek tekrar isyâna sürüklendiler, doğru yoldan ayrıldılar. Hazret-i İlyâs, kendilerine tekrar tekrar nasihat etti ise de, dinlemediler. Bunun üzerine emr-i ilâhî ile İlyâs -aleyhisselâm- aralarından ayrıldı. Hepsi perişan oldular. Dünyâda da âhirette de cezâ ve azâba dûçar kılındılar. Allâh Teâlâ buyurur:

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾

“İlyâs’ı yalanladılar. Onun için Allâh’ın ihlâslı kulları müstesnâ; onların hepsi (cehenneme) götürüleceklerdir.” (es-Sâffât, 127-128)

İlyâs -aleyhisselâm-, Ba’lbek’ten ayrıldıktan sonra, bir köye uğradı. Oradaki insanları îmâna dâvet etti. Onlar da, bu ilâhî dâveti kabûl ederek kendisinin yanlarında kalmasını istediler. İlyâs -aleyhisselâm-, ihtiyar bir kadının evinde misâfir oldu. Kadının hasta bir oğlu vardı. Hazret-i İlyâs, iki rekat namaz kılarak çocuğun şifâ bulması için Allâh’a duâ etti. Çocuk iyileşti. Sonra İlyâs -aleyhisselâm-’ın yanından hiç ayrılmadı. O’ndan Tevrât’ı öğrendi. İsmi Elyesa’ idi.

Hulâsa İlyâs -aleyhisselâm- da “kubbede hoş bir sadâ” bırakarak yüce Rabbine kavuştu. İlâhî lutuf ve iltifâta mazhar oldu. O’nun hakkında âyet-i kerîmelerde şöyle buyruldu:

و تَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٣٠﴾
إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

“Sonra gelenler içinde kendisine iyi bir ün bıraktık. «İlyâs’a selâm olsun!» dedik. Şüphesiz Biz ihsan sâhiplerini, işte böyle mükâfatlandırırız. Çünkü O (İlyâs, elbette) Biz’im mü’min kullarımızdandı.” (es-Sâffât, 129-132)

Rivâyet olunur ki İlyâs -aleyhisselâm-, ölüm meleği olan Azrâîl’i görünce dehşet içinde ürperdi. Azrâîl -aleyhisselâm- da, bunun sebebini merak ederek:

“–Ey Allâh’ın Peygamberi! Ölümünden mi korktun?” diye sordu.

İlyâs -aleyhisselâm- cevâben:

“–Hayır! Ölümünden korktuğum için değil, dünyâ hayâtına vedâ edeceğim için bu hâldeyim...” dedi.

Sonra şöyle devâm etti:

“–Dünyâ hayâtında Rabbime kulluk yapmaya, iyilikleri emredip kötülüklerden men etmeye gayret ediyor, vaktimi ibâdet ve amel-i sâlihle geçiriyor, güzel ahlâk ile yaşamaya çalışıyordum. Bu hâl benim huzur kaynağım oluyor, gönlüm sürur ve mânevî neş’elerle doluyordu. Ölünce bu zevkleri ve lezzetleri yaşayamayacağım ve kıyâmete kadar mezarda rehin kalacağım için üzölmekteyim!” dedi.

Aleyhisselâm!..

Cenâb-ı Hak, dünyâ hayâtımızı istikâmet üzere geçirip kendisine yakın bir kul olmayı ve fânî lezzetlere aldanmayarak ukbâ saâdetine nâil olmayı cümlemize nasîb eylesin!

Âmîn!..

H A Z R E T - İ
ELYESA'

-aleyhisselâm-

Âlemlere Üstün Kılınan

HAZRET-İ ELYESA'

-aleyhisselâm-

Benî İsrâîl peygamberlerindendir. Çocukluğunda şiddetli bir hastalığa yakalanmış ve İlyâs -aleyhisselâm-'ın duâsı bereketiyle şifâ bulmuştur. Bundan sonra, Hazret-i İlyâs'ın yanından hiç ayrılmamış ve O'ndan Tevrât'ı öğrenmiştir.

Elyesa' -aleyhisselâm- da, azgın Benî İsrâîl kavminin ıslâhı için çok uğraştı. Bazen kendisine tâbî oldular, zaman zaman da muhâlefet ettiler.

Kur'ân-ı Kerîm'de iki âyet-i kerîmede kendisinden bahsedilmektedir:

وَ اذْكُرْ اِسْمَاعِيْلَ وَ الْيَسَعَ وَ ذَا الْكِفْلِ وَ كُلٌّ مِّنَ الْاٰخِيَارِ

“(Ey Rasûlüm!) İsmâîl'i, Elyesa'yı, Zülkifl'i de hatırla! Hepsi de en hayırlı kimselerden idi.” (Sâd, 48)

Âyet-i kerîmede “hatırla” diye buyrulması, bu peygamberlerin de Allâh'ın dinini yaymak husûsunda takdîre şâyân bir şe-

kilde sarf ettikleri gayret, fedâkârlık, sabır ve sebatlarının tefekkür edilmesine mebnîdir.

Elyesa' -aleyhisselâm-'la alâkalı diğer âyet-i kerîme şöyledir:

وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ

“İsmâîl’e, Elyesa’ya, Yûnus’a ve Lût’a da hidâyet (peygamberlik) verdik. Hepsini âlemler üzerine üstün kıldık.” (el-En’âm, 86)

Peygamberliği esnâsında kavmindeki kabileler arasında devletin başına geçip idâreyi ele alma yarışı başlamıştı. Bunlar, Hazret-i Elyesa' -aleyhisselâm-'ı dinlemeyip birbirlerine düştüler. Fitne, kavga ve çekişmelerin sonu gelmez oldu. Bunun üzerine Allâh Teâlâ, onlara Âsur Devleti'ni musallat etti. Neticede kendi yaptıkları kötü amelleri yüzünden rahmetten uzak düştüler ve Âsurlulara yenilip zelil ve perişan oldular.

Nişancızâde Muhyiddin Mehmed Bey'in *Mir'ât-ı Kâinât* adlı kitabında Elyesa' -aleyhisselâm-'ın mucizeleri hakkında şunlar anlatılır:

Eriha şehrindeki halkın içme suları acılaşıyordu. Hemen Hazret-i Elyesa'ya koştular. Kendisinden yardım talep ettiler. O da, acılaşıp olan suyun içine bir miktar tuz parçası atarak: “Tatlı ol!” dedi. Allâh'ın izni ile su öncekinden daha tatlı ve lezzetli bir hâle geldi.

Rivâyet edilir ki, borçlu ve dul bir kadın Elyesa' -aleyhisselâm-'a geldi. Fakirliğini anlattı. Hazret-i Elyesa' sordu:

“-Evinde neyin var?”

Kadın:

“-Bir avuç kadar yağım var!” dedi.

Elyesa' -aleyhisselâm-:

“-Git, o yağı bir kabın içine koy!” dedi.

Kadın, evine giderek kendisine söyleneni yaptığında, bütün kaplarının yağ ile dolduğunu gördü. Bu mûcize ile bütün borçlarını ödedi, yine de elindeki yağlar tükenmedi.

Elyesa' -aleyhisselâm-, vefâtına yaklaştığında Zülkifl -aleyhisselâm-'ı yanına çağırdı. Ve Allâh'ın emri ile kendisinden sonra yerine halef olarak onu tâyîn etti.

Aleyhisselâm!..

H A Z R E T - İ
ZÜLKİFL

-aleyhisselâm-

Îlâhî Rahmete Gark Edilen Sâlih Peygamber

HAZRET-İ ZÜLKİFL

-aleyhisselâm-

Benî İsrâîl peygamberlerindendir. Elyesa' -aleyhisselâm-'ın amcasının oğludur.

Rivâyetlere göre, ismi Bişr olup Zülkifl lakâbıdır. Bu lakab, kendisine Elyesa' -aleyhisselâm-'dan sonra, dînin emirlerini İsrâîloğulları'na bildirmeye kefil olup, bir de zamanındaki peygamberlerin amellerini işleyip kat-kat sevâba nâil olduğu için verilmiştir. Nitekim Arapça'da "zü" sâhip, "kifl" de kefâlet (kefillik), nasîb, kısmet, kat (misil) gibi mânâlara gelir. Bu lakap ile, dünyevî zenginlik ve kısmetler değil, üstün kişilik husûsiyetleri ve âhiretteki yüksek dereceler kastedilmektedir.

İbn-i Abbâs -radiyallâhu anh-'tan şöyle bir rivâyet vardır:

"Allâh Teâlâ, İsrâîloğulları peygamberlerinden birine, lutfetmiş olduğu nübüvvetin yanında bir de mülk ve saltanat verdi. Bu peygamberin vefâtı yaklaştığında, O'na rûhu-nu kabzedeceğini vahiyle bildirdi:

«Mülkümü, İsrâîloğulları'ndan geceleri sabaha kadar namaz kılan, gündüzleri oruç tutan ve insanlar arasında kızmadan hükmedecek birine ver!» buyurdu.

Bu peygamber, kendisine verilen emri, İsrâîloğulları'na bildirdi. Aralarından bir genç kalkıp:

«-Bu işe ben kefil olurum! Bu vazîfeyi üstlenirim!» dedi.

Peygamber o gence:

«-Bu kavmin içinde senden daha büyükleri var; sen otur!» dedi.

Sonra ikinci defa aynı teklifi yaptı, yine o genç:

«-Ben kefil olurum.» dedi. Üçüncü defa aynı teklif tekrarlanınca, cevap veren, yine o genç oldu. Bunun üzerine teklifi yapan peygamber, yerine onu kefil bırakıp mülkü ona verdi. Bu genç, Bişr idi.”

Şeytan, bu gence hased etti. Gencin üstlendiği vazîfeyi gerçekleştirememesi için çeşitli hileler yaptı. Fakat o, iblîs'in vesveselerine meyletmeyerek, yüklendiği emâneti lâıykıyla taşıdı. Gayreti eksiksizdi. Bu sebeple kendisine “Zülkifl” denildi.

Hazret-i Zülkifl hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de iki âyet-i kerîme vardır:

وَ اذْكُرْ اِسْمَاعِيْلَ وَ الْيَسَعَ وَ ذَا الْكِفْلِ وَ كُلُّ مِنَ الْاَخْيَارِ

“(Ey Rasûlüm!) İsmâîl'i, Elyesa'yı, Zülkifl'i de hatırla! Hepsî de en hayırlı kimselerden idi.” (Sâd, 48)

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾
وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

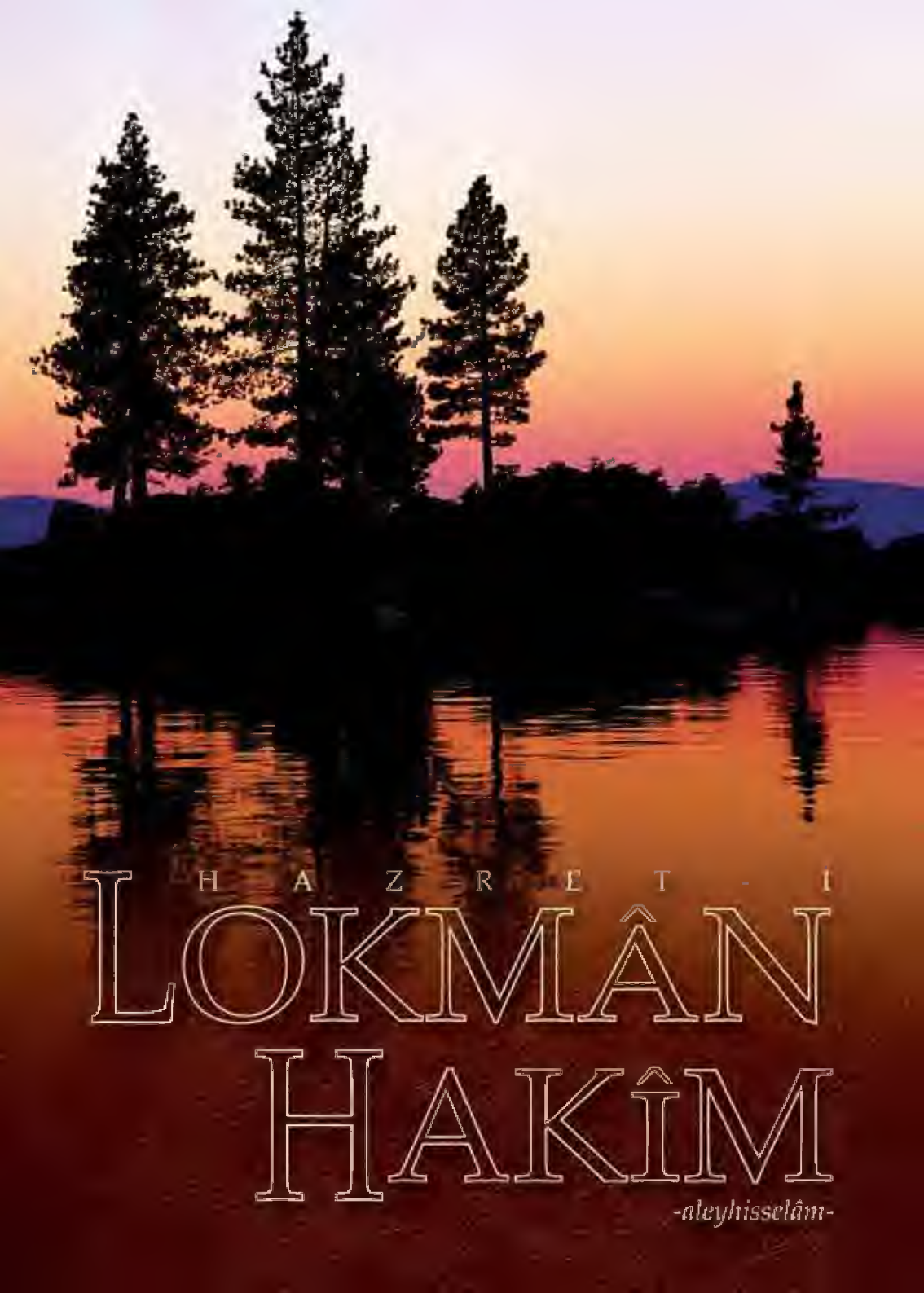
“İsmâîl, İdrîs ve Zülkifl hakkında anlattığımızı da hatırla! Onların her biri sabredenlerdendi. Onları rahmetimize kattık. Doğrusu onlar sâlihlerdendi.” (el-Enbiyâ, 85-86)

Zülkifl -aleyhisselâm- da, Mûsâ -aleyhisselâm-'ın şerîati ile amel etmiş, insanlara Tevrât'ın emir ve yasaklarını bildirmişti.

Şam beldelerinden birinde vefât ettiği rivâyet edilmektedir.

Aleyhisselâm!..

H A Z R E T - İ
LOKMÂN
HAKÎM

-aleyhisselâm-

*Hikmetli Nasihatleriyle Destanlaşan,
Zâhirî ve Bâtınî Hekimlerin Pîri*

HAZRET-İ LOKMÂN HAKÎM

-aleyhisselâm-

Lokmân Hakîm -aleyhisselâm-, peygamber veya velîdir.
Hekimlerin pîridir.

Kendisinin hikmet verilenlerden olduğu, Kur'ân-ı Kerîm'de
kendi adıyla anılan "Lokmân Sûresi"nde şöyle bildirilmektedir:

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ
لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

**“And olsun ki Biz Lokmân’a: «Allâh’a şükret!» diyerek
hikmet verdik. Şükreden, ancak kendisi için şükretmiş olur.
Nankörlük eden de bilsin ki, Allâh hiçbir şeye muhtaç değil-
dir, her türlü hamde lâyıktır.”** (Lokmân, 12)

Şükür, kulun ihsân edilen nîmetlere karşı sevinci, Rabbine karşı çeşitli söz ve davranışlarla teşekkür etmesidir. Şükür, nîmeti bilmenin ismidir. Bu mânâdan dolayı, İslâm ve îmâna “şükür” ismi de verilmiştir.

Lokmân Hakîm’in nesebi hakkındaki rivâyetler, Eyyûb -aleyhisselâm- ile akrabâ olduğu yönündedir.²⁰ İslâm âlimlerinin ekseriyeti, onun peygamber değil, hikmet sâhibi bir zât olduğu kanâatindedirler. “Hikmet”in bir mânâsı da nazarî ilimleri elde ettikten sonra kazanılan rûhî kemâlât sâyesinde söz ve davranışlarda isâbet melekesidir. Allâh Teâlâ buyurur:

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

“(Allâh) hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse, ona pek çok hayır verilmiş demektir. Ancak akıl sâhipleri düşünüp ibret alırlar.” (el-Bakara, 269)

Hikmet, eşyânın hakikatini ve esrârını idrâk edebilmektir. Bu da, kalbde nûr-i ilâhînin tecellisi ile mümkündür.

Zemahşerî, Lokmân Hakîm’in hikmetine misâl olarak şu hâdiseyi nakleder:

Birgün Dâvûd -aleyhisselâm-, Lokmân Hakîm’den bir koyun kesip en iyi yerinden iki parça getirmesini istedi. Lokmân Hakîm de ona, kestiği hayvanın dilini ve yüreğini getirdi. Ara-

20. Bkz. Sa’lebî, *Arâis*, s. 391.

dan birkaç gün geçtikten sonra Dâvûd -aleyhisselâm-, bu defâ hayvanın en kötü yerinden iki parça et getirmesini taleb etti. Lokmân Hakîm, yine koyunun dil ve yüreğini getirdi. Hazret-i Dâvûd, ona bunun sebebinin sorunca da şöyle dedi:

“–Bu ikisi iyi olursa, bunlardan daha iyisi; kötü olursa, bunlardan daha kötüsü olmaz!..” (Zemahşerî, *Keşşâf*, V, 18)

Abdullâh bin Ömer -radiyallâhu anhümâ-’dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte şöyle buyrulur:

“Lokmân, peygamber olmayıp, ibâdet eden bir kuldu. Allâh Teâlâ, onu günahlardan korudu. Çok tefekkür ederdi. İmânı kuvvetli idi. Allâh Teâlâ’yı sever, Allâh Teâlâ da onu severdi. Allâh Teâlâ, ona hikmet ihsân eyledi.” (Kurtubî, *Tefsîr*, XIV, 59-60)

İmâm Mâlik anlatıyor:

“Bana ulaştığına göre, Lokmân Hakîm’e:

«–Sende gördüğümüz bu (meziyetin mâhiyeti) nedir?» diye sormuşlardı. (Bununla onun faziletlerini kastetmişlerdi.)

Şu cevâbı verdi:

«–Doğru sözlülük, emâneti yerine getirmek, beni ilgilendirmeyen şeyi terk etmek ve ahde vefâ göstermek.»” (Muvattâ, *Ke-lâm*, 17)

Lokmân Hakîm’in hikmetli sözleri ve oğluna verdiği nasihatleri Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle bildirilmektedir:

وَإِذْ قَالَ لُقْمَنُ لِبْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ
إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

“Lokmân, oğluna nasihat ederek: «Yavrucuğum! Allâh’a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür (karanlıktır).» dedi.” (Lokmân, 13)

Hakikaten büyük bir zulüm olan şirk, kulu ebedî olarak cehenneme dûçâr eder.

Lokmân Hakîm, nasihatine şöyle devâm etti:

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي
السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

“-Yavrucuğum! Yaptığın iş (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde, yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allâh onu (senin karşına) getirir. Doğrusu Allâh, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdârdır.” (Lokmân, 16)

Benzer bir âyet-i kerîmede de şöyle buyrulur:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾
وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

“Kim zerre miktarı hayır yapmışsa, onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse, onu görür.” (ez-Zilzâl, 7-8)

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَامْرُءٌ بِالْمَعْرُوفِ وَانَّهُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى
مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

Lokmân Hakîm nasihatlerinin devâmında şöyle buyurdu:

“-Yavrucuğum! Namazını dosdoğru kıl! İyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış! Başına gelenlere sabret! Doğrusu bunlar, azmedilmesi icâb eden, (büyük bir azim ve kararlılık gerektiren) işlerdir.” (Lokmân, 17)

Âyet-i kerîmede namaz, emr-i bi'l-ma'rûf, nehy-i ani'l-münker ve sabra dikkat çekilmektedir.

Namaz, mü'minin mîrâcıdır. Kulluk vazîfesinin en mühimle-rindendir. Düşmanla muhârebe esnâsında dahî terk edilmez. Al-lâh -celle celâlühû-, kendisine secde edenleri, “**Onların yüzlerinde secde alâmeti vardır!**” (el-Feth, 29) diye müjdeler. Diğer bir âyet-i kerîmede de; “**Secde et ve yaklaş!**” (el-Alak, 19) buyurur.

Hazret-i Âişe -radiyallâhu anhâ- buyurur:

“*Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- namaza durdu-ğu zaman, yüreğinden kazan kaynaması gibi ses duyulurdu. Ezân okunduğu zaman, Allâh'ın huzûruna çıkacağı için et-râfındakileri tanımaz hâle gelirdi.*” (Ebû Dâvûd, Salât, 157; Nesâî, Sehv, 18)

Emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker de, bir mü'minin en mühim vazîfelerindendir. Cenâb-ı Hakk'ın kendisine lutfetti-ği -başta îman ve hidâyet olmak üzere- bütün nîmetleri başka-larına taşıyarak, bir şükür vazîfesi îfâ etmektir. Allâh Teâlâ, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in şahsında bu tebliğin metodunu şöyle bildirmektedir:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ
لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ
فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“O vakit Allâh’tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şâyet Sen, kaba ve katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrâfından dağılıp giderlerdi. Şu hâlde onları affet; bağışlanmaları için duâ et; iş hakkında onlarla istişâre et! Kararını verdiğin zaman da artık Allâh’a tevekkül et! Çünkü Al-lâh, kendisine tevekkül edenleri sever!” (Âl-i İmrân, 159)

Cenâb-ı Hak, yine emr-i bi'l-ma'rûfun metoduyla ilgili olarak bir başka âyet-i kerîmede de şöyle buyurur:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ

“(Rasûlüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğüt ile çağır!..” (en-Nahl, 125)

Sabra gelince; Kur’ân-ı Kerîm’de o, en çok üzerinde durulan mevzûlardandır. Sabrın dünyevî tarafı çok acı, lâkin âhiret tarafı, yâni mükâfâtı çok tatlıdır. Bütün peygamberler, sabır süzgecinden geçmişlerdir. Cenâb-ı Hak âyet-i kerîmede:

وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

“...(Ey Rasûlüm!) **Sabredenleri müjdele!**” (el-Bakara, 155) buyurmaktadır.

Abdullâh bin Muğaffel -radiyallâhu anh- anlatıyor:

Bir kimse gelerek:

“–Ey Allâh’ın Rasûlü! Ben Sen’i seviyorum.” dedi.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“–Ne söylediğine dikkat et!” buyurdu.

O kimse:

“–Vallâhi ben Sen’i seviyorum!” deyip, bunu üç kere tekrar etti.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, bunun üzerine o şahsa:

“–Eğer beni seviyorsan, fakirlik için kendine bir zırh hazırla. Çünkü beni sevene fakirlik, hedefine koşan selden daha sür’atli gelir.” buyurdu. (Tirmizî, Zühhd, 36/2350)

Rasûl-i Ekrem -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz, bu sözleriyle âdeta:

“–Mâdem ki beni Allâh için seviyorsun; o hâlde belâlara, musîbetlere, sıkıntılara katlanmaya hazır ve râzı ol! Zîrâ sevilene tâbî olmak, muhabbetin şartındandır!..” buyurmuş oluyordu.

Kur’ân-ı Kerîm’de Lokmân Hakîm’in nasihatleri şöyle devam etmektedir:

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

“Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Zîrâ Allâh, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri aslâ sevmez!” (Lokmân, 18)

Böbürlenmek, yâni gurur, kibir ve ucub (kendini beğenme), kökü cehennemde olan huylardır. Kibriyâ sıfatı, Hak Teâlâ'ya mahsustur. Nitekim iblîs'in cennetten kovularak Allâh'ın kullarını dalâlete sevk etmeye memur olmasının sebebi, Hazret-i Âdem'e karşı gururlanıp Rabbine karşı gelmesidir. Kârun da, kendisine mânevî ilimler verilmesine rağmen, Hazret-i Hârûn'u kıskanıp hased etmesi sebebiyle helâke dûçar olmuştur.

Yine Hazret-i Lokmân, oğluna demiştir ki:

وَ اقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَ اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ
إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

“Yürüyüşünde mûtedil ol! (Ne çok hızlı, ne de yavaş yürü! Sükûnet ve vakarını muhâfaza et!) Sesini alçalt! (Bağırıp çağırarak konuşma!) Unutma ki, seslerin en çirkinini merkep sesidir.” (Lokmân, 19)

Bu âyet-i kerîmeler, mü'minlere nezâket ve zarâfet tâlîm etmektedir. Nezâketsizliği temsil eden eşek sesi, tizden başlayarak pese doğru gider. Bu, lüzumsuz yere ve aşırı bir şekilde yükselen, nâhoş ve çirkin bir sestir. Bu tarz bir hitâb ediş de, nezâket kâidelerine uymaz. Âyet-i kerîmede Cenâb-ı Hak, bu vesîleyle kullarını nezâketle hitâb etmeye dâvet etmektedir. Yâni lüzumsuz yere yüksek sesle konuşan, eşeğe benzemiş ve çirkin bir iş yapmış olur.

Hasan-ı Basrî Hazretleri şöyle buyurur:

“Müşrikler, seslerinin yüksekliği ile övünürlerdi. Yüce Allâh onlara: «Eğer sesin yüksekliği hayırlı birşey olsaydı, bununla eşeği onlardan üstün kılardım!» diye cevap buyurdu.”

Rivâyetlerde, bu dünyâda çok hafif ve ehemmiyetsiz gibi görünen nezâketin, hesap gününde çok ehemmiyet kazanacağı bildirilmektedir. Bu yüzden bilhassa sorumsuzca söz söylemekten sakınılmalı, söylenen sözlerin mânâsının nereye çıkacağı iyi hesâb edilmelidir. Nitekim hadîs-i şerîflerde buyrulur:

“Kul, iyice düşünüp taşınmadan bir söz söyleyiverir de bu yüzden cehennemin doğu ile batı arasından daha uzak bir yerine düşer.” (Buhârî, Rikâk, 23)

“Kul, Allâh’ın hoşnud olduğu bir söz söyler, fakat onunla Allâh’ın rızâsını kazanacağı hiç aklına gelmez. Hâlbuki Allâh, o söz sebebiyle, kendisine kavuştuğu kıyâmet gününe kadar o kimseden hoşnud olur.

Yine bir kul da Allâh’ın gazabını gerektiren bir söz söyler, fakat o sözün kendisini Allâh’ın gazabına çarptıracağını düşünmez. Oysa Allâh, o kimseye o kötü söz sebebiyle kendisine kavuşacağı kıyâmet gününe kadar gazab eder.” (Tirmizî, Zühd, 12; İbn-i Mâce, Fiten, 12)

Yukarıda Lokmân Hakîm’in nasihatlerini ihtivâ eden âyet-i kerîmelerin arasında iki âyet-i kerîme vardır ki, bunlar, ümmete gösterdiği istikâmet açısından pek mühimdir. Rivâyete göre, Sa’d bin Ebî Vakkas -radiyallâhu anh- ile vâlidesi hakkında nâzil olmuştur. Şöyle ki:

Hazret-i Sa’d -radiyallâhu anh-, annesine karşı itaatkâr bir evlâd idi. İslâm’a girdiği zaman annesi:

“Ey Sa’d! Sen ne yaptın? Eğer sen, bu yeni dîni bırakmazsan, yemîn olsun ki, ben yemem, içmem, nihâyet ölürüm. Sen de benim yüzümden «Hey anasının kâtili!» diye kötü bir isimle çağrılırsın!” demişti.

O da:

“Yapma anneciğim, ben bu dîni hiçbir şey için terk edemem!” deyince, anası da iki gün, iki gece yememiş, kuvvetten düşmüştü. Bunu gören Hazret-i Sa’d:

“Anneciğim! Vallâhi yüz canın olsa da hepsi birer birer çıksa, ben bu dîni hiçbir şey için terk edemem, bilesin! Artık diler sen ye, diler sen yeme!..” dedi.

Bunun üzerine annesi yemeğe başladı ve şu iki âyet veya ikinci âyet nâzil oldu:

وَصَيِّنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي
عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾ وَ إِنْ جَاهَدَاكَ
عَلَى أَنْ تَشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَ صَاحِبُهُمَا فِي
الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَ اتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

“Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişsizdir. Çünkü anası, onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce Bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak Banadır. (Bununla beraber) eğer on-

lar, seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) Bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme! Onlarla dünyâda iyi geçin! Bana yönelenlerin yoluna uy! Sonunda dönüşünüz ancak Banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm.” (Lokmân, 14-15) (Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 43-44; İbn-i Esîr, Üsdü'l-Gâbe, c. II, s. 368)

Ebû Ümâme -radiyallâhu anh-'ın rivâyetine göre Rasûlul-lâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

“Lokmân oğluna dedi ki:

«Âlimlerin meclislerinde bulun! Hakîmlerin sözlerini dinle! Çünkü Allâh, yağdırdığı bol yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi ölü kalbi de hikmet nûruyla diriltir.»” (Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I, 125)

Lokmân Hakîm, bir nasihatinde de şöyle demiştir:

“Pek çok enbiyâ -aleyhimüsselâm-'a hizmet ettim. Kelâm-larından sekiz sözü hulâsa olarak seçtim. Eğer dikkatli olur da, bu sekiz hasletle amel edersen, kurtuluşa erersin:

1. Namazda iken kalbini,
2. İnsanların arasında iken dilini,
3. Sofrada elini,
4. Başkasının evinde iken de gözünü muhâfaza et.

Diğer dört hasletin de ikisi dâimâ hatırlanması, ikisini ise unutulması icâb eden şeylerdendir:

Her ahvâlde hatırlayacağın iki husustan birincisi, Allâh Te-âlâ'dır ki, O'nu çokça zikret! İkincisi ise, ölümdür ki, onu da hiç unutma!

Unutacağın iki şeyden biri, başkasına yapmış olduğun iyilikler, diğeri de başkalarının sana yapmış olduğu kötülüklerdir ki, bunları hemen unut!..

Lokmân Hakîm'in mûteber kitaplarda nakledilen nasihatlerinden bazıları da şöyledir:

“Ey oğlum! Takvâyı kendin için âhiret sermâyesi edin! Çünkü takvâ, mal ve mülk ile olmayan bir ticârettir!”

“Ey oğlum! Cenâzede hazır bulun! Çünkü cenâze, sana âhireti hatırlatır. Haram ve günahlar ise, senin dünyâyâ karşı meylini artırır.”

“Ey oğlum! Yalan söyleyen kimsenin nûru gider. Kötü huy-lu olan kimsenin gam ve kederi çoğalır.”

“Ey oğlum! Anlayışsız kimseye bir meseleyi anlatmak, ağır bir kayayı yerinden oynatmaktan daha zordur.”

“Ey oğlum! Câhili bir yere elçi olarak gönderme! Eğer akıllı ve hikmet sâhibi birini bulamazsan, kendin git!”

“Ey oğlum! Dünyâ derin bir deniz gibidir. Çoğu insan orada boğulmuştur. Takvâ gemin, îman yükün, tevekkül hâlin, sâlih amel azığın olsun! Kurtulursan Allâh Teâlâ'nın rahmetiyle, boğulursan günâhın sebebiyledir.”

“Ey oğlum! Horoz senden daha akıllı olmasın! O her sabah, zikir ve tesbîh ediyor, sen ise uyuyorsun!”

“Mide dolarsa, tefekkür uykuya dalar. Âzâlar da ibâdetten geri kalır!”

“Ey oğlum! Öyle arkadaş seç ki, ayrıldığınız zaman, ne sen onları, ne de onlar seni dillerine dolasınlar!”

“Dostlarını koru! Yakınlarını ziyâret et!”

“Ey oğlum! Üç şey, üç şeyle bilinir: Hilim gazap ânında, şecâat harb meydanında, kardeşlik ise ihtiyaç ânında.”

“Günahlar dışında, arkadaşlarına muvâfakat eyle!”

“Ey oğlum! İnsanlar her gün ibâdet ve tâati ihmâl ettikleri hâlde nasıl olur da va’dolundukları azaptan korkmazlar!”

“Ey oğlum! Dünyâdan yetecek kadar al, ona kapılma, aksi hâlde bu, âhiretine zarar verir. Dünyâdan tamâmen de el-etek çekme, yoksa insanlara yük olursun. Oruç tut, bu, şehvetini kırar. Ancak seni namazdan alıkoyacak kadar da çok oruç tutma! Çünkü Allâh katında namaz, oruçtan daha büyüktür...”

“Ey oğlum! İyiliği, ondan anlayana yap. Nitekim koç ile kurt arasında dostluk olmadığı gibi, iyi ile kötü arasında da dostluk olmaz. Çekişmeyi seven, hakârete uğrar; kötülük olan yerlere giden, töhmet altında kalır; kötülüğe yaklaşan, kendini kurtaramaz ve dilini tutmayan pişmân olur.”

“İyilerin hizmetinde bulun; fakat kötülerle dostluk kurma!”

“Ey oğlum! Emîn bir kimse ol ki, zengin olasın. Kalbin günah lekeleriyle dolu olduğu hâlde insanlara, Allâh’tan korkuyormuş gibi görünme.”

“Kendini unutup da insanlara iyiliği emretme! Yoksa senin durumun, insanlara ışık verdiği hâlde kendisi yanarak tükenen muma benzer!”

“Ey oğlum! Küçükken edepli olursan, büyüdüğünde faydasını görürsün!”

“Küçük işleri umursamazlık etme! Çünkü küçük, yarın büyüğe dönüşür.”

“Ey oğlum! Gönlünü kederlerle ve üzüntülerle meşgul etme. Aç gözlülükten sakın. Takdire rızâ göster. Allâh tarafından sana verilene kanâat et ki, hayâtın güzelleşsin, gönlün sürûrla dolsun ve hayattan zevk alasın.”

“Ey oğlum! Dünyâ hayâtı kısadır. Senin oradaki ömrün ise daha da kısadır. Bu kısa ömrün de az bir kısmı kalmıştır.”

Rasûl-i Ekrem -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Lokmân Hakîm'den haber vererek şöyle buyurdu:

“Lokmân, oğluna: «Allâh Teâlâ, kendisine emânet edilen şeyi korur! Ben de seni, malını, dînini ve amelinin sonunu, Allâh Teâlâ'ya emânet ediyorum!» dedi.” (İbn-i Hanbel, II, 87)

Rivâyete göre Lokmân Hakîm'in yüzük taşında:

“Gördüğünü gizlemen, şüphe ettiğini açıklamandan daha güzeldir!” yazılı idi.

Aleyhisselâm!..

HAMD VE ŞÜKÜR

“And olsun ki Biz Lokmân’a: «Allâh’a şükret!» diyerek hikmet verdik. Şükreden, ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de bilsin ki, Allâh hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü hamde lâyıktır.” (Lokmân, 12)

Kulluk îcâbı olan amellerin en ehemmiyetlilerinden biri de hamd ve şükürdür. Bu keyfiyet, Kur’ân-ı Kerîm’in ilk âyet-i kerîmesinin;

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh’a mahsustur!” sûretinde vârid olmasıyla da sâbittir.

Cenâb-ı Hakk’ın sonsuz azametinin, ilâhî sanat ve sıfat tecellilerinin medih ve senâ edilmesi “**hamd**”; O’nun sayısız lutuf, nîmet ve ikramlarına karşı lisânen, fiilen ve kalben medh ü senâ ve teşekkürde bulunulması da “**şükür**”dür. Her iki lafız da mânâ itibâriyle birbirine çok yakındır.

Gerçekten varlıkların en basitinden en mütekâmiline kadar hiyerarşik teselsülünde zirve noktasını teşkil eden insanın, böylece “eşref-i mahlûkât” (varlıkların en şerefli) olmasının tabî bir îcâbı olan “hamd ve şükür”, dînin en derin ve en mühim meselelerinden biridir.

Yaratılıştaki izzet ve asâleti muhâfaza etmiş olan her insan, kendisine bir bardak su ikram edene bile vicdânen bir teşekkür borcu hisseder. Hâl böyleyken insanoğlunun, bütün nîmetlerin kaynağı ve ikrâm edeni olan Rabb'ine karşı alık ve abus kalması, akıl, iz'an ve vicdan dışıdır. Bu hâl, ancak düşünce yoksulluğu ve his donukluğunun bir ifâdesidir.

İnsanın idrâk ve zevkinin kat kat ötesinde bir gelin odası hassâsiyet ve itînâsıyla tezyîn edilen bu cihânın, sayısız ilâhî kudret tezâhürlerini sergileyen zerrelerin, hücrelerin, binbir çeşit koku ve renkteki çiçeklerin ve meyvelerin, en sevimlisinden en vahşisine kadar hayvanların ve bütün eşyânın karakterlerine göre husûsî ve acâib bir şekilde tanzim ve tertib edilmesi, îcad bedîası olan insân-ı kâmilin kulluk vazîfesini lâıykıyla ifâ edebilmesi içindir.

Gerçek mü'min, akıl, vicdan ve kulluk şuuru içinde yaşamaya gayret eden fazîletli kişidir.

Lâyıkıyla şükreden bir kul olmak isteyenlere, sâdece nîmetleri tanımakla iktifâ etmek yetmez. Asıl nîmet sâhibini bildikten sonra, bir de O'na karşı îcâb eden vazîfeleri yerine getirmek zarûreti vardır. Çünkü nîmetlerin bu şekilde Allâh'a izâfe edilmesi; insanları O'na meylettirmek, kalbleri mârifet ve muhabbetle filizlendirmek husûsunda feyyaz bir müessirdir.

Hiç şüphesiz kâinatta Allâh'ı, hamd ile tesbîh etmeyen hiçbir zerre yoktur. Hayvanlar bile tesbîh ve niyazlarını bilirler. İnsan dışındaki mahlûkâtın gayr-ı irâdî yapmış oldukları tesbîhâta "teshîrî tesbîh" denir. Bunlar, sâdece ehl-i kalbe açık ve ayândır. İnsan ise varlıklar zincirinin en mütekâmili olduğuna göre onun hamd ve şükürünün de bu mükemmelliğine yakışır bir şekilde olması îcâb eder.

Şükründen gâfil olduğumuz bütün nîmetler, hakîkatte bir nevî külfete inkılâb eder. Bizde bıraktıkları tortu, yalnız vebâl olur.

Her kulun, nîmetin sâhibini tanımakla şükranda bulunması, aslî vazîfesidir.

Nîmet nedir?

Bunun ölçüsünü verecek olan, Kur'ân'ın nûru ve feyzidir. Bize nîmetlerin gerçek mâhiyetlerini bildiren, yine Kur'ân-ı Kerîm'dir. Kâinâtın hikmetini ve insanın mâhiyetini kavrayabilmek, şükürle mümkündür. Allâh -celle celâlühû- Kur'ân-ı Kerîm'de:

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ

“And olsun ki Biz Lokmân'a «Allâh'a şükret!» diyerek hikmet verdik...” (Lokmân, 12) buyurmaktadır.

Âyet-i kerîme muktezâsınca, şükredene hikmet ve esrâr âleminin gerçekleri sergilenmekte, bunun da şükür hâlinin devâmı için lutfedildiği beyân edilmektedir.

Cenâb-ı Hakk'ın bu âlemde irâdesini tecellî ettirîşi, dört sûrette gerçekleşir:

1. Lutuf,
2. Kahır,
3. Lutuf sûretinde görünen kahır,
4. Kahır sûretinde görünen lutuf.

İnsanlar, hâdiselere eşyânın sırf sathını gösteren aynalar gibi baktıklarında, onların sâdece dış yüzünü kavrar ve ekseriyâ yanılırlar. Lâkin akı, vahy-i ilâhî ile terbiye edip onun tıkağı

yerde âdeta bir röntgen gibi kalb-i selîm ile nazar edebilenler, hikmete vukûfiyet bereketiyle birçok telâş ve ıztıraptan kurtulurlar. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de:

وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا
وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“...Sizin için daha hayırlı olduğu hâlde bir şeyi sevmeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu hâlde bir şeyi sevmeniz de mümkündür. Allâh bilir, siz bilmezsiniz.” (el-Bakara, 216) âyet-i kerîmesiyle kahır sûretinde görünen lutf ve lutuf sûretinde tezâhür eden kahra işâret edilmiştir.

Diğer taraftan, idrâk ve iz'an gelişip kalb tekâmül ederek zirveye doğru tırmandıkça, “nîmet” telâkkîsi değişiklik arz eder ve avâmın zor ulaşabileceği bir mükemmellik kazanır. O zaman kahır tecellisinde bile îcâbına göre bir îkaz veya nefse haddini bildiren bir hikmet payı vs. olduğu kavranır. Hacı Bayram Velî'nin:

*Hoştur bana Sen'den gelen
Ya gonca gül yâhut diken*

demesi, bu kabildendir. Bu rûhî kıvâma erişen vasıflı bir mü'min için her tecellî, şükür ve hamdi îcâb ettiren bir nîmet telâkkî olunur. İnsanların avâm kısmı, -idrâkleri nisbetinde- kahır içindeki lutfu veya lutuf içindeki kahır ancak zamanla görebildiği hâlde, nefislerini tezkiye netîcesinde kendilerine hikmet verilenler, bunu evvelden görür ve kavrarlar. Bundan dolayıdır ki, insanların avâm kısmına düşen vazîfe, doğrudan nîmet tezâhürü karşısında şükür, kahır tezâhürü karşısında sabır olduğu hâlde, havâs için yukarıda zikredilen dört grup tecellî için de durum aynıdır.

Rabbine karşı tavrı değişmez. Çünkü kahır içinde hamd hâlinin devâmı, daha büyük kahırlardan muhâfaza ettiği gibi, onun lutfâ inkilâb etmesine de vesîle olur. Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, her tecellî karşısında:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ

“Her hâlukârda Allâh’a hamd olsun!” ifâdesinin zikredilmesini tavsiye ve telkîn buyurmuşlardır. Bu hâlin dışında kalanlar, gafletleri sebebiyle, kadere karşı bir nevî harp îlân etmiş olurlar.

Her türlü musîbetten, şükür ve hamd hâlini devâm ettirerek kazançlı çıkmayı becerebilenler, bu dînin insanlara va’dettiği huzurun zirve noktasındadırlar. Gönüller bu noktaya ulaşabil-diği nisbette huzur ve sükûna kavuşur.

Kahr sûretinde görünen lutfâ misâl olarak Hazret-i Ya’kûb ve Hazret-i Yûsuf’a takdîr edilen tecellîler ne kadar ibretlidir. Al-lâh -celle celâlihû-, onlara şiddetli bir gam, keder, fîrkat, ıztırâp, meşakkat ve tahammül-fersâ iptilâlar takdîr buyurdu ki, her an kendisiyle berâberliğin sırrını kavrayıp mâsivâdan tamâmen alâkaları kesilsin, böylece ulvî derecelere vâsıl olsunlar. Nitekim onların birbirlerinden uzakta birer garîb olarak yaşamakla elde ettikleri kemâlâtın netîcesi olarak, hayat hikâyeleri Kur’ân-ı Kerîm’de “ahsenü’l-kasas: kıssaların en güzeli” olarak takdîm buyurulmuştur.

Yine Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in Hudeybiye Muâhedeşi, ashâb-ı kirâma ilk zamanlar mağlûbiyet şeklinde bir kahır tecellîsi gibi görünmüştü. Fakat bu muâhede-nin ardından sükun eden binbir nîmet ve fetih kapılarının açıl-

ması üzerine ne kadar büyük bir lutuf olduğu, zaman içinde anlaşılmıştır. Öyle ki, Hudeybiye Muâhedisi'nden sonra iki sene zarfında müslüman olanların sayısı, başlangıçtan o âna kadar geçen on dokuz senede müslüman olanların sayısından katbekat fazla olmuştur. Üstelik Mekke-i Mükerrerme de, kansız bir şekilde fethedilmiştir.

Lutuf sûretinde görünen kahra gelince, buna da Hûd -aley-hisselâm-'ın kavmi olan Âd'ın hâli açık bir misâldir. Onlar, kendilerine azâb olarak gönderilen gökyüzünü kaplamış bulutları gördüklerinde, peygamberlerini istihfâf etmişler ve:

“-Sen azaptan bahsediyorsun, fakat işte yağmur yağacak!” diyerek kendilerini aldatmışlardı. Ancak yağmur yağmamış, bu azgın kavim, müthiş ve alt-üst eden fırtınaların arasında helâk olmuştur.

Dünyâ nîmetlerine aldanıp onları daimî zannederek âhiret hayâtını perişan eden gâfiller için şu fânî âlem, neticesi mahşerde tahakkuk edecek bir kahırdan ibârettir. Nitekim bu dünyâyı kendilerine saâdet bahşeden bir cennet zanneden nice bedbahtların dûçâr oldukları hazîn akıbet, ilâhî kelâmıda açık bir şekilde beyân buyrulmaktadır.

Yine zengin bir insanın mal varlığı, zâhiren kendisi için bir lutuf gibidir. Ancak Allâh yolunda infâk edilmemişse, kıyâmet günü bir kahrı tecellisine inkılâb ederek sâhibini hüsrâna uğratacaktır.

Lutuf ve kahrı tecellileri arasında çalkalanan bu âlemi, kalb ehli ârifler ne güzel tasvîr etmişlerdir:

“Bu dünyâ, âkiller için seyr-i bedâyî, ahmaklar için yemek ve şehvetten ibârettir.”

Kulların elinde ne varsa aslında Allâh'a âittir. Tabiattan ve insanlardan gelen her türlü nîmetin gerçek sâhibi, onların yaratıcısı olan Hâlık Teâlâ'dır. Bundan gâfil kalmamak, kalb-i selîm icâbıdır. Mahlûkât, bir vâsıtanın ibârettir. Çünkü her varlık, bir vazîfeyi ifâ etmekle mükelleftir.

Nîmeti tevzî işinde bütün vâsıtalar, memur ve ameledir. Nîmetin hakîkî sâhibi ve ihsân edeni kâinâtın Rabbi'dir. Bu yüzden her mü'min, nîmeti getirenden ziyâde gönderene şükür hisleri ile medyûn olmalı ve şükrân duygularıyla dolu bir hayat yaşamalıdır. Nîmetleri bize ulaştıran sebeplere veya kişilere bağlanıp nîmetin sâhibini unutmak, insanlık haysiyeti ile bağdaşmaz.

Ancak mahlûka, yâni vesîle olana teşekkür etmek de, bir ahlâk ve nezâket gereğidir. Hadîs-i şerîfte:

"Kendisine iyilik yapılan kimse, yapana: «Allâh sana hayırlar versin!» diyerek duâ ederse, şükür borcunu pek yüksek bir şekilde ifâ etmiş olur..." (Tirmizî, Birr, 87/2035) buyrulmaktadır.

Bu hâlin zıddı olarak, nîmetin gerçek sâhibini unutup da sâdece bir veznedar veya vâsıta hükmünde olan fânîlere teşekkür, gülünç ve yersiz olur. Sünnetullâh icâbı kâinatta her şey, bir sebebe bağlanmıştır. Ancak sebeplere takılıp "Müsebbibü'l-esbâb"ı, yâni sebeplerin Hâlık'ını unutmamak icâb eder.

Cenâb-ı Hak kullarını ne güzel ikaz buyurur:

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Allâh sizi, analarınızın karnından bir şey bilmediğiniz bir hâlde çıkardı da size, kulaklar, gözler, gönüller yarattı. Umulur ki, şükredersiniz.” (en-Nahl, 78)

Cenâb-ı Hakk’a şükür vazîfesi, üç sûrette ifâ edilir:

1. Lisânî Şükür:

En aşağı derecedeki şükürdür. Bu, insanların yaratana karşı lisân ile: *“Yâ Rabbî! Sana nihâyetsiz şükürler olsun!”* gibi ifâdelerle şükürde bulunmalarından ibârettir.

Kur’ân-ı Kerîm’de:

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

“Rabbinin nîmetlerini zikret!” (ed-Duhâ, 11) buyrulurken, ne yazık ki, ölü, hasta ve gâfil kalbli olanlar, Hâlık’ın nîmetlerinden hayvânî bir sâikle istifâde ederler de hayvanlar kadar Allâh’ın ismini zikretmezler. Âyet-i kerîmelerde **“esfel-i sâfilîn: aşağıların en aşağısı”** ve **“belhüm edall: hayvandan daha aşağı”** şeklinde tavsîf edilen bir duruma düşerler.

2. Fiilî Şükür:

Allâh’ın lutfettiği nîmetleri, O’nun yolunda, emrettiği şekilde sarf etmektir. Bu bakımdan zenginliğin şükürü infâk etmek; ilmin şükürü, ihsan ve tâlîmde bulunmak; bedenî şükürü ise, her uzvu meşrû bir şekilde Hak yolunda kullanmaktır.

3. Kalbî Şükür:

Hâlık’a muhabbet ve mârifetle bağlanarak her hâle râzî olmaktır.

Gerçekte Allâh'ın nîmetlerine mutlak mânâda şükredebilmek mümkün değildir. Beşer gücü buna kifâyet etmez. Bütün peygamberler bile, lâıyıkıyla şükredemedikleri için devamlı istiğfâr hâlinde olmuşlardır. Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-:

“Ben, günde yüz kere istiğfâr ederim...” (Müslim, Zikir, 42) buyurmuşlardır.

Acabâ bizler, sırf lâıyıkıyla şükredemediğimiz için bile günde kaç defâ istiğfâr etmeliyiz!?

Diğer taraftan, hamd ve şükürde bulunabilmek de Rabbin büyük bir lutuf ve ihsânıdır. Yâni diğer bir nîmettir. Bu mantığı sonsuza kadar devâm ettirdiğimiz takdîrde görülür ki, her şükür, ona muvaffakiyet sebebi ile yeni bir şükür borcu doğurur ve bu müteselsil şükürleri nasîb eden Cenâb-ı Hakk'a karşı bu zincirin sonuna ulaşmış şükür borcundan kurtulabilmek mümkün olmaz! İşte bundan dolaydır ki, mutlak ve kâmil mânâsıyla şükür borcunun îfâsından peygamberler dâhil bütün insanlık âcizdir.

Bu hususta bize düşen vazîfe, Allâh'ın nîmetlerini hakkıyla idrâk etmekten ve bunlara karşı lâıyıkıyla şükredebilmekten âciz olduğumuzu kabûl ederek elimizden geldiğince hamd ü senâda bulunmaya, gücümüz nisbetinde şükretmeye gayret göstermektir. Nitekim “Nefsini bilen, Rabbini bilir...”²¹ hikmeti, Rabbi bilmenin, nefiste tecellî eden ilâhî sanat ve nîmet karşısında kendi acziyetini idrâk etmekten geçtiğini de ifâde etmektedir.

Nîmetler sonsuz, lisanlar âciz, bünyeler zayıf... En büyük nîmetlerden biri de, o nîmetlerin sâhibini unutmamaktır. Nî-

21. Bkz. Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, II, 361.

metlere şükür, o nîmetlerin artmasına vesîle olurken; şükürsüzlük ise, azalmasına sebebiyet verir.

Şükrân, cennet sermâyesi; küfrân ise cehennem vesîkasıdır. Şükürsüzlük hâli, küfrân-ı nîmettir, yâni ahmakça bir nan-körlüktür. Meselâ zekâtı verilmediği için fiili şükrü ifâ edilmeyen bir mal, nîmet olmaktan çıkıp bir fitne hâline gelir. Sâhibi için bir musîbet sebebi olur. Cenâb-ı Hak: **“Onları elîm bir azâb ile müjdele!”** (et-Tevbe, 34) buyurmaktadır.

Yine Allâh -celle celâlihû- âyet-i kerîmelerde şöyle buyurur:

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

“Sonra, yemîn olsun ki, o gün (size verilen) her nîmetten sorulacaksınız!” (et-Tekâsür, 8)

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

“...Nîmetlerime şükrederseniz, mutlakâ artırırım. Nan-körlükte bulunursanız, iyi bilin ki, azâbım pek çetin ve şiddetlidir.” (İbrâhîm, 7)

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

“Ben’i zikredin; Ben de sizi zikredeyim! Bana şükredin; sakın küfrân-ı nîmette bulunmayın!” (el-Bakara, 152)

وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

“...Şükreden, ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankör-lük eden de bilsin ki, Allâh hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü hamde lâyıktır.” (Lokmân, 12)

Her insanın, nâil olduğu nîmetler mukâbilinde şükretmesi en mühim bir kulluk vazîfesidir. Mü'min, bu idrâke sâhip olduğu müddetçe, şükrânsız ve hamd ü senâsız olamaz. Yaratanın nîmetlerine karşı bu şükrân ahlâkı, mü'min için îman sermâyesinin yarısını teşkil eder. Nitekim hadîs-i şerifte:

“Şükür, îmânın yarısıdır..” (Süyûtî, *el-Câmiu's-Sağîr*, I, 107) buyrulmuştur.

İdrâk sâhibi bir kul, mânevî ve rûhânî meziyetlere sâhip olan sâlihlerle gıpta edip onlar gibi olmaya gayret etmelidir. Maddî bakımdan ise, kendisinden aşağı durumdakilere bakıp hâline şükretmelidir.

Başta peygamberler, sonra evliyâ ve ulemâ, şükrü vird hâline getirmişlerdir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Nûh -aleyhisselâm- için:

إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

“...Muhakkak ki O, çok şükreden bir kul idi!” (el-İsrâ, 3)

İbrâhîm -aleyhisselâm- için:

شَاكِرًا لِّأَنْعُمِهِ

“Rabbinin nîmetlerine karşı dâimâ şükredici idi!..” (en-Nahl, 121)

Lokmân -aleyhisselâm- için:

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ

“And olsun ki Biz Lokmân’a: «Allâh’a şükret!» diyerek hikmet verdik!..” (Lokmân, 12) buyrulmaktadır.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in, geceleri uzun uzun namaz kılmaktan ayakları şişerdi. Hazret-i Âişe -radiyallâhu anhâ:-

“-Yâ Rasûlallâh! Siz af ve mağfirete nâil olmuş bir «Habîbullâh»sınız! Vücûdunuza bu derece eziyet revâ mıdır?” deyince, O Varlık Nûru:

“-Ey Âişe! Şükredici bir kul olmayayım mı?” (Buhârî, Tefsîr, 48/2; Müslim, Münâfikîn, 81) buyurmuştur.

Şükür bahsi, derin ve uzundur. Onu lâıykıyla îzâh etmek mümkün değildir. Gerçek şükrün feyiz ve bereketini, ancak onu yaşayanlar idrâk edebilir.

Hulâsa herkes, kendisine verilen nîmet nisbetinde şükretmeye gayret etmelidir. Şöyle ki;

Âlimlerin şükrü, Allâh’ın kendilerine ikrâm eylediği ilmi ondan mahrûm olanlara tâlîm etmek ve onunla âmil olmaktır. İmâm-ı A’zam’ın hâli, bunun en güzel bir numûnesidir. Hanefî mezhebinin kurucusu olan İmâm-ı A’zam Hazretleri, ömrü boyunca ilmini en güzel şekilde infâk etmiş, ictihâdları kıyâmete kadar devâm edecek olan büyük müctehidlerden İmâm Ebû Yûsuf, İmâm Muhammed, İmâm Züfer gibi İslâm dünyasını tenvîr eden birçok âlim yetiştirmiştir. O, ilmin şeref ve haysiyetini ko-

rumak, zâlim bir halîfeye âlet olup yanlış fetvâ vermemek için zindanlarda çürüyüp kırbaçlanmayı, zamanın en büyük makamlarından biri olan Bağdad kadılığına tercih etmiştir.

Zenginlerin şükürü,

وَ أَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ

“...Allâh sana nasıl ihsanda bulunduysa, sen de öylece ihsanda bulun!..” (el-Kasas, 77) âyet-i celîlesinin sırrına göre hareket ederek, malı, Hak yolunda gerekli yerlere infâk etmektir. Malın gerçek sâhibinin Allâh olduğu idrâki içinde olup onunla gururlanmamak, isrâf etmemektir. Hulâsa ağniyâ-i şâkirinden olmaya gayret göstermektir.

Şükre zıt bir davranış olan israf, Allâh'ın verdiği nîmeti horlamaktır, kötü yolda kullanmaktır. Âyet-i kerîmede bu hususta acı bir îkâz olarak:

و لَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَ كَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

“...Sakın gereksiz yere saçıp savurma! Zîrâ böylesine saçıp savuranlar, şeytanların dostlarıdır. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.” (el-İsrâ, 26-27) buyrulmaktadır.

Ehl-i hâl kimseler, gaflet içinde yemeyi, içmeyi, giyinmeyi ve bir eşyâyı kullanmayı dahî isrâf addetmişlerdir.

Güzel ahlâk sâhibinin şükürü, kendisindeki bütün güzelliklerin Cenâb-ı Hakk'ın lutuf ve kereminden olduğunu idrâk et-

mek ve diğer insanları hor ve hakîr görmeyip mütevâzî hâlini muhâfaza ederek başkalarına örnek olabilmektir.

Seyr u sülûk ehlinin şükrü, tâbî olunan mürşid-i kâmile gönülden bağlılık ile haram ve helâle dikkat etmek, âyet-i kerîmede buyrulan ve Hazret-i Peygamber'i ihtiyarlatan:

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَ مِنْ تَابَ مَعَكَ

“Seninle beraber tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol!..” (Hûd, 112) emrine göre istikâmetlenmektir. Kısaca Kur’ân ve sünnet ahlâkı ile ahlâklanmak, mârifetullâhtan hisse almaya gayret etmek ve mahlûkâta karşı ehl-i hizmet olmaktır. Ayrıca nâil olunan mânevî ve rûhânî makamlarda nefsin riyâ ve ucub tuzaklarından korunmaktır.

Sihhatli ve sıhatsızların şükrü, içinde bulundukları hâlin, murâd-ı ilâhî îcâbı olarak bu dünyâda geçici bir imtihan için verildiğini idrâk etmek sûretiyle teslimiyet ve rızâ hâlinde yaşamaktır. Sihhatli kimse, bunun kendisine Allâh yolunda sâlih amellerde kullanılması için verildiğini bilmeli ve o maksat üzere yaşamalıdır. Sıhatsız kimse de, bu hâlinin kendisi için belki de büyük bir nîmet olduğunu düşünmeli, “Yâ Rabbî! Her hâlîme şükrolsun!” vecdi içinde yaşamalıdır. Bilmeli ki; gözü görmeyen bir kimse harama ve dedikoduya bulaşmadığı için, kör olmayıp da harama bakan ve bu vesîleyle fitneye düşenden ne kadar kârlı bir durumdadır! Ancak bunun hakîkati, kıyamet gününü ortaya çıkacaktır.

Fakirlerin şükrü, sabırla müzeyyen olmalıdır. Fukarâ-i sâbirîn, ağniyâ-i şâkirîn ile ilâhî rızâda beraberdirler. Fakirlikteki gerçek şükür husûsunda İbrâhîm bin Edhem ile Şakîk-i Belhî arasında geçen mülâkat ne kadar ibretlidir:

Şakîk-i Belhî, İbrâhîm bin Edhem'e sorar:

"-Ne yaparsın? Hâlin nicedir?"

İbrâhîm bin Edhem şöyle cevap verir:

"-Bulursam şükrederim, bulamazsam sabrederim!.."

Şakîk-i Belhî:

"-Bunu bizim Horasan'ın köpekleri de yapar!" deyince bu defa İbrâhîm bin Edhem sorar:

"-Peki, siz ne yaparsınız?"

Şakîk-i Belhî cevâben şöyle der:

"-Bulursak şükredip infâk eder, bulamadığımızda ise sabredip şükrederiz."

Bütün nîmet ve ihsanlar Cenâb-ı Hak'tandır. Bu hususta İbrâhîm Desûkî -kuddise sirruh- şöyle buyurur:

"Ey kardeşim! Sakın kendine has bir işi yapabildiğin id-diâsına kapılmayasın! Sonra, kendi gayretinle bir hak sâhibi olduğunu iddiâ etmeye yeltenmeyesin!"

İyi bilmelisin ki, eğer bir oruç tutuyorsan, onu sana tuturan Allâh Teâlâ'dır. Namaz mı kılıyorsun? Allâh'ın huzûrunda kıyâmda mı duruyorsun? Bunu da lutfeden O'dur.

Bütün ameller böyledir. Her şeyi O'ndan bileceksin... Bir şey gördüğün zaman, gördürenin O olduğunu idrâk edeceksin. Bu hâle devâm edip mânevî bir şerbet içtiğinde de, yine «O içirdi...» diyeceksin."

Beşerî irâde eseri olsa bile her fiil, Allâh'ın "**Hâlık**" sıfatının bir tecellisi olduğundan, her şeyi O'ndan bilmek, îmân îcâbıdır. Bunun içindir ki, îmânın bir şartı da "**Hayrın da şerrin de**

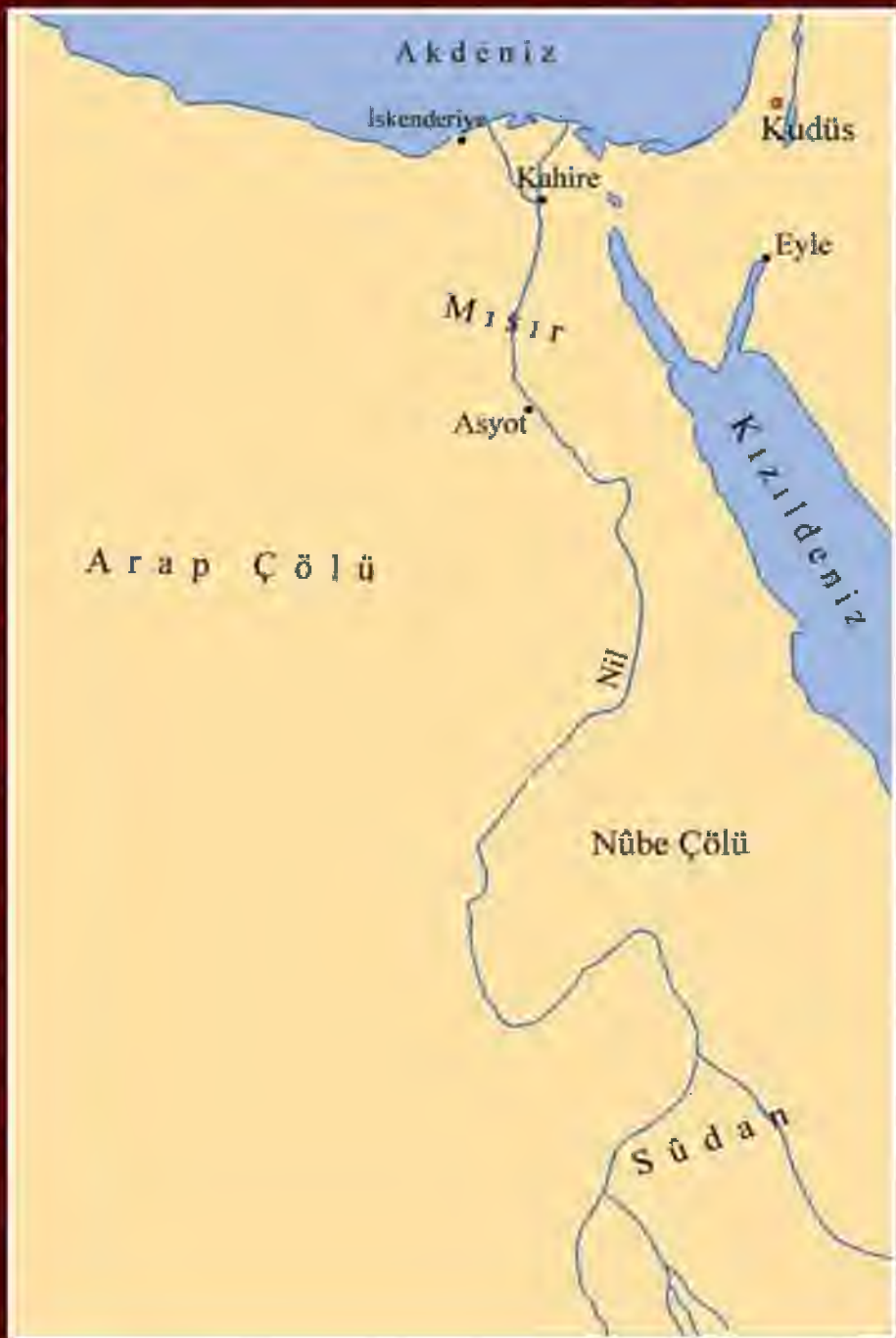
Allâh'tan” olduğuna inanmaktır. Fakat Allâh'ın “**irâde**”si ile “**rızâ**”sını birbirine karıştırmamak lâzımdır. Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın irâdesi, her oluştâ mevcut bulunduğâ hâlde, rızâsı sâ-dece hayırdadır. Rızâsı olmadığı bir fiili, kulun talebi sebebiyle niçin yarattığı husûsu ise, bu âlemin bir “**imtihan âlemi**” olma-sındandır.

Doktorun gâyesi, hastasını tedâvî etmektir. Hasta, verilen tedâvîyi tatbîk etmezse, doktorun bir mes'ûliyeti yoktur. Yine bir muallimin gâyesi, talebesini muvaffak kılmaktır. Ancak tale-be, gayret edip çalışmazsa, muallimin yapacağı bir şey yoktur. Allâh Teâlâ da, kulunu Dâru's-Selâm'a (cennete) dâvet buyur-maktadır. Şâyet kul, bu dâvetin şartlarına uymazsa, neticesi cennetten mahrûmiyettir. Eğer kula hayır veya şerden birini ter-cih etmek hak ve kudreti verilmemiş olsaydı, o zaman “cezâ” ve “mükâfât” ilâhî adâlete aykırı olurdu. Kulun tercih sahasına giren, dolayısıyla da “mükâfât” veya “mücâzât”ı gerektiren fiil-lerinin en mühimlerinden biri de “hamd” ve “şükr”ü gerçek mâhiyetiyle kavrayıp ona göre bir amel sâhibi olmasıdır.

Ey Rabbimiz! Bizleri, Lokmân -aleyhisselâm- gibi şükre-derek hikmetten nasîb alan; elinden, dilinden ve gönlünden ümmetin müstefîd olduğu kullarından eyle!

Âmîn!..

H A Z R E T - İ
ZEKERİYYÂ

-aleyhisselâm-

H A Z R E T - İ
YAHYÂ

-aleyhisselâm-

HAZRET-İ
ve İSÂ

-aleyhisselâm-

*Testere İle İkiye Bölünerek Şehîd Edilen
Mazlûm Peygamber*

HAZRET-İ ZEKERİYYÂ

- aleyhisselâm -;

Babası Gibi Şehîdlikle Rabbine Kavuşan

HAZRET-İ YAHYÂ

- aleyhisselâm -;

ve

Hastalara Şifâ Veren, Ölüleri Dirilten, Semâvî

HAZRET-İ ÎSÂ

- aleyhisselâm -

Bu üç peygamber, yaşadıkları çileler, ızdıraplar ve tevhîd mücâdelesini bakımından birbirlerine çok benzemektedirler.

Bunlar, Mûsâ -aleyhisselâm-'dan sonra son derece bozulmuş olan azgın yahûdileri tekrar hidâyet yolunda istikâmete koyabilmek için büyük gayretler sarf etmişlerdir. Ancak bir kı-

sım inananların dışında îmân etmeyen büyük çoğunluk tarafından sürekli olarak eziyet ve hakârete mâruz kalmışlar, dünyevî hayatlarını hep binbir sıkıntı ve çile içinde geçirmişlerdir. Öyle ki, Zekerîyyâ ve Yahyâ -aleyhisselâm- şehâdet şerbetini nûş etmişler, Îsâ -aleyhisselâm- da Cenâb-ı Hak tarafından göğre ref edilmiştir.

Bu üç peygamberin, risâlet vazîfelerindeki imtihan tecellîlerinin benzerlikleri yanında aralarında akrabâlık bağları ile mânevî terbiye irtibâtı da vardır. Şöyle ki:

Zekerîyyâ -aleyhisselâm-

Benî İsrâîl peygamberidir. Soyu, Süleyman -aleyhisselâm-'a ulaşır. Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksâ'da Tevrât yazar ve kurban kesmeyi idâre ederdi. Mûsâ -aleyhisselâm-'ın dînini kuvvetlendirirdi. Marangozluk yapar, el emeği ile geçinirdi. Kavmi tarafından şehîd edilmiş olup türbesi Halep'tedir.

Zekerîyyâ -aleyhisselâm- zamanında Şam ve Kudüs, Batlamyusçular'ın elindeydi. Bunlar, Beyt-i Makdis'e hürmet ederler ve İsrâîloğulları'nı hoş tutarlardı. Bu kavmin uluları, ibâdet-

hânedan hiç dışarıya çıkmazdı. Beyt-i Makdis'te gece-gündüz ibâdet ederlerdi. O zamanlar İsrâîloğulları arasında bir peygamber yoktu. Kendilerine bir peygamber göndermesi için Allâh'a ilticâ ettiler.

Nihayet Zekerıyyâ -aleyhisselâm- Allâh -celle celâlühû- tarafından peygamber olarak gönderildi.

Beyt-i Makdis'te dört yüz âzadlı âbid ibâdet etmekteydi. Bir kişi, Allâh katında mûteber olmak isterse, hanımı hâmile olunca:

“-Yâ Rabbî! Oğlum olursa, onu sana ibâdet için Beyt-i Makdis'e nezir (adâk) olarak adadım.” derdi.

Bu şekilde erkek çocuklar mutlakâ Beyt-i Makdis'e adanırdı. Bu âdet, Mûsâ -aleyhisselâm- zamanından kalmıştı. Allâh -celle celâlühû-, Mûsâ -aleyhisselâm-'a buyurmuştur:

“-Ey Mûsâ! Ben, kullarımdan o kişiyi severim ki, gençlik zamanından ihtiyarlık hâline kadar ömrünü ibâdetle geçirmiştir. Gençliğinde günah işlememiş ve gönlünü yalnızca Bana bağlayarak Ben'im sevgimi kazanmıştır.”

Zekerıyyâ -aleyhisselâm-, Süleyman -aleyhisselâm-'ın soyundan olan **Elisa** ile evlendi. Elisa, **Meryem**'in annesi olan **Hunne**'nin kızkardeşidir. Hunne'nin kocası, **İmrân**'dır.

Zekerıyyâ -aleyhisselâm- ile Elisa'dan Yahyâ -aleyhisselâm- doğmuştur.

Zekerıyyâ -aleyhisselâm-, sâdık ve sâlih bir peygamber olarak yaşamış, ileride de zikredileceği gibi zâlim ve azgın yahûdîler tarafından hunharca şehid edilmiştir.

Yahyâ -aleyhisselâm-

Yahyâ -aleyhisselâm-, Hazret-i Meryem'le teyze çocuklarıdır. Tevrât'ı küçük yaştan itibaren öğrenmiş, kendisine rüşd (olgunluk) çağında peygamberlik verilmiştir.

Zekeriyyâ -aleyhisselâm-'a Hazret-i Yahyâ'nın ihsân edilmesi, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle anlatılır:

هٰذَاكَ دَعَا زَكْرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً
أَنْتَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

“Orada (Beyt-i Makdis'te) Zekeriyyâ, Rabbine duâ etti: «Bana tarafından hayırlı bir nesil bağışla! Şüphesiz Sen duâyı hakkıyla işitensin.» dedi.” (Âl-i İmrân, 38)

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا
وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا

“Rabbim! dedi: Muhakkak ki ben (o hâle geldim ki) kemiklerim zayıfladı; saçım başım ağardı. Ve ben, Rabbim! Sana (ettiğim) duâ sâyesinde hiç bedbaht olmadım!” (Meryem, 4)

وَأَنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا
فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا

“Doğrusu ben, arkamdan iş başına geçecek olan yakınlarımdan endişe ediyorum. Karım da kısırdır. Tarafından bana bir velî (oğul) ver!” (Meryem, 5)

يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا

“Ki o, bana vâris olsun; Ya’kûb hânedânına da vâris olsun! Rabbim onu rızâna lâîyk kıl!” (Meryem, 6)

Zekeriyyâ -aleyhisselâm-’ın can u gönülden yaptığı bu samîmî duâ, ind-i ilâhîde makbûl oldu:

فَنَادَتْهُ الْمَلَكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ
يُشِيرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَ سَيِّدًا
وَ حَصُورًا وَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ

“Zekeriyyâ mâbedde durmuş namaz kılarken melekler O’na şöyle nidâ ettiler: «Allâh sana, kendisi tarafından gelen bir kelimeyi tasdîk edici, efendi, iffetli ve sâlihlerden bir peygamber olarak Yahyâ’yı müjdeler.» (Âl-i İmrân, 39)

Müfessirlerin beyânına göre, âyetteki **“kelime”** ile kastedilen, Hazret-i İsâ’dır. Âl-i İmrân Sûresi’nin 45. âyet-i kerîmesi de bunu açıkça ifâde etmektedir. Diğer bir âyet-i kerîme ise şöyledir:

يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا

“Allâh buyurdu ki: «Ey Zekeriyyâ! Biz Sana bir oğul müjdeleriz ki, O’nun adı Yahyâ’dır. Daha önce O’na kimseyi adaş yapmadık!» (Meryem, 7)

Âyette **“Daha önce, O’na kimseyi adaş yapmadık!”** buyrulması, Hazret-i Yahyâ’yı tekrîm içindir. Zîrâ Yahyâ ismi ilk olarak O’na verilmiş, üstelik bizzat Cenâb-ı Hak tarafından lutfedilmiştir. Bu aynı zamanda Yahyâ -aleyhisselâm-’ın sâhip olduğu diğer müstesnâ faziletleri de ifâde etmektedir.

“Yahyâ”, yaşayan, diri mânâsınadır. İki ihtiyardan bir evlâd bahşedilmesi, âdetâ ölüden diri yaratmak gibidir. Âyet-i kerîmelerde buyrulur:

قَالَ رَبِّ اُنِّىْ يَكُوْنُ لِىْ غُلَامٌ وَ قَدْ بَلَغَنِى الْكِبَرُ وَ اِمْرَاَتِىْ عَاقِرٌ
قَالَ كَذٰلِكَ اَللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ

“Zekeriyyâ: «-Ey Rabbîm! Bana ihtiyarlık gelip çattığına, üstelik karım da kısır olduğuna göre benim nasıl oğlum olabilir?» dedi. Allâh şöyle buyurdu: «-İşte böyledir! Allâh dileğini yapar!» (Âl-i İmrân, 40)

قَالَ كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلٰى هٰىنٍ وَ قَدْ
خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَ لَمْ تَكْ شَيْئًا

“(Allâh:) «-Öyledir!» dedi. Rabbî: «-O Bana kolaydır. Daha önce, Sen hiçbir şey değilken Sen’i de yaratmıştım!» buyurdu.” (Meryem, 9)

Zekeriyyâ -aleyhisselâm-’ın duâsının kabûl olmasının alâmeti, üç gün insanlarla işâretten başka şekilde konuşmaması ve Rabbini zikretmesi oldu:

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِّي آيَةً قَالَ أَيْتُكَ إِلَّا تَكَلَّمَ النَّاسُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمَزًا
وَ اذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ

“(Zekeriyyâ:) «-**Rabbim!** (Oğlum olacağına dâir) **bana bir alâmet göster!**» dedi. (Allâh) **buyurdu ki: «-Sen’in için alâmet, insanlara üç gün, işâretten başka söz söylememendir. Ayrıca Rabbini çok zikret; sabah-akşam tesbih et!»**” (Âl-i İmrân, 41)

Zekeriyyâ -aleyhisselâm-, üç gün insanlarla hiç konuşmadı. Kavmine tebliğâtını toprağa yazarak işâretlerle bildirdi:

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ
أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا

“Bunun üzerine Zekeriyyâ, mâbedden kavminin karşısına çıkarak onlara: «-**Sabah akşam tesbihte bulunun!**» diye işâret verdi.” (Meryem, 11)

Cenâb-ı Hak buyurur:

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَاصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا
يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَ يَدْعُونَنَا رَغَبًا وَ رَهَبًا وَ كَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

“Biz (de) O’nun duâsını kabûl ettik ve O’na Yahyâ’yı verdik; zevcesini de kendisi için (çocuk doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar (bütün bu peygamberler) hayır işlerinde koşuşurlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı. Onlar bize karşı derin bir saygı içindeydiler.” (el-Enbiyâ, 90)

Allâh Teâlâ, Yahyâ -aleyhisselâm-'a rüşd çağında iken Tevrât'a sarılmasını emretti:

يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا

“-Ey Yahyâ! Kitâb'a (Tevrât'a) var gücünle sarıl!» (dedik) ve henüz sabî iken O'na (ilim ve) hikmet verdik!” (Meryem, 12)

وَ حَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَ زَكُوَّةً وَ كَانَ تَقِيًّا

“Tarafımızdan O'na kalb yumuşaklığı ve temizlik de (verdik). O çok sakınan bir kimse idi.” (Meryem, 13)

وَ بَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَ لَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا

“Ana-babasına çok iyi davranırdı; O, isyankâr bir zorba değildi.” (Meryem, 14)

Hazret-i Yahyâ'ya peygamberlik verildi. Ancak Îsâ -aleyhisselâm-'a peygamberlik ve İncîl gelene kadar Mûsâ -aleyhisselâm-'ın şerîatine tâbî oldu. Mûsâ -aleyhisselâm-'ın şerîati ile amel eden peygamberlerin sonuncusudur. Babası Zekeriyyâ -aleyhisselâm- gibi şehîd oldu.

Mûsâ -aleyhisselâm-'ın getirdiği şerîate göre kardeş karısıya evlenmek yasaktı. Bunun cezâsı da kısırlaştırmak idi. (Levililer, 18/6-18; 20/19-21) Tevrât'ta yabancılarla zinâ etmenin cezâsı ölüm iken, evlenilmesi yasak olan kişiler arasındaki zinânın cezâsı ise daha farklıydı. (Tesniye, 22/22-27; Levililer, 20/11, 12, 14, 17)

Nitekim Hazret-i Yahyâ'nın şehîd edilmesine de sebep olan bu mevzû ile ilgili olarak şöyle bir hâdisе nakledilir:

Hazret-i Yahyâ'nın peygamberliği sırasında Kral I. Herot (Hirodes) kardeşinin karısı ile zinâ eder. Bunun üzerine Hazret-i Yahyâ, bunun ilâhî kanunlara aykırı olduğunu söyleyince kral tarafından zindana atılır. Daha sonra kralın doğum günü şenliğine, zinâ ettiği kadın kızıyla birlikte katılır. Bu kız yapmış olduğu gösterilerle kralı âdeta büyüler ve mest eder. Kral, o gün kız ne dilerse onu yerine getireceğine söz verir. Annesi tarafından kandırılan kız, Hazret-i Yahyâ'nın başını ister. Bu istek karşısında kral çok üzülür, ancak verdiği sözü hatırlar ve Hazret-i Yahyâ, başı kesilerek şehîd edilir. (Luka, 3/19-20; Matta, 14/1-12)

Bir rivâyette Yahyâ -aleyhisselâm-, başı defalarca kesildikten sonra bile zâlim Herot'a:

“–Bu kız sana câiz değildir!..” diye hitâb etti.

Ne gaflettir ki, Yahyâ -aleyhisselâm-'ın peygamberlik mucizelerini gördüğü hâlde bedbaht I. Herot, O'na karşı çıkmış ve O'nu şehîd etmiştir.

Yahyâ -aleyhisselâm-'ın mübarek bedeni, muhtelif şehirlerdedir. Başı, Şam'daki Umeyye Câmii'nde gömülüdür.

Herot'la evlenen kız ise, daha sonra yerin dibine geçmiştir.

Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-'ın semâya çekilmesi de bu vakte rastlar. Çünkü o zaman yahûdiler, peygamber öldürecek kadar azgınlaşmışlardı. Nitekim bu ve buna benzer pek çok aşırı cürümleri sebebiyle Cenâb-ı Hak tarafından şöylece lânetlendiler:

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا
بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا

“Sözlerinden dönmeleri, Allâh’ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız yere peygamberleri öldürmeleri ve «kalblerimiz kılıflanmıştır» demeleri sebebiyle (onları lânetledik; kendilerine türlü belâlar verdik. Onların kalbleri kılıflı değildir;) tam aksine küfürleri sebebiyle Allâh o kalbler üzerine mühür vermiştir; pek azı müstesnâ artık îmân etmezler.” (en-Nisâ, 155)

Yahyâ -aleyhisselâm- şehîd edildiği zaman otuz küsur yaşındaydı.

O, âyet-i kerîmede de bildirildiği üzere üç tehlikeli günde Allâh Teâlâ’nın rahmetine nâil olmuştur:

وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَ يَوْمَ يَمُوتُ وَ يَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا

“Doğduğu gün, öleceği gün ve diri olarak kabirden kaldırılacağı gün O’na selâm olsun!” (Meryem, 15)

Beyzâvî, bu âyeti şöyle açıklar:

“İnsanlara musallat olan şeytan, O’na hayâtında zarar veremesin! Kabir azâbından sâlim olsun! Hesâb korkusu ve cehennem azâbı görmesin!”

Îsâ -aleyhisselâm-

Îsâ -aleyhisselâm-, Yahyâ -aleyhisselâm-'ın doğumundan altı ay sonra Kudüs'te dünyâyı şerefleştirmiştir. Îsâ -aleyhisselâm-, İs-râîloğulları'na gönderilen peygamberlerin sonuncusudur.

Peygamberler içinde en yüksekleri olan ve kendilerine “ülû'l-azm” denilen beş peygamberin dördüncüsüdür. Kendisine “Rûhullâh” denmesi, bir tekrîm ifâdesi olmakla birlikte, Al-lâh Teâlâ'nın, Hazret-i Âdem'i yarattığı gibi O'nu da rûhundan üfürerek yaratması sebebiyledir.

Îsâ -aleyhisselâm-'a otuz yaşında peygamberlik gelmiş, kendisine kitap olarak İncil gönderilmiş ve otuz üç yaşında da diri bir şekilde göğe kaldırılmıştır.

Kıyâmet yaklaştığında dünyâyâ inecek, evlenip çocukları olacak, “Hazret-i Mehdi” ile buluşacak, İslâm'ı bütün cihâna hâkim kılacak ve Medîne-i Münnevver'e de vefât edecektir. Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in med-fûn olduğu Hücre-i Saâdet'te türbe-i şerîfin yanına defnolunacaktır.

Îsâ -aleyhisselâm-'ın annesi **Hazret-i Meryem**, Dâvûd -aleyhisselâm-'ın neslindendir. Annesi **Hunne**, babası **İmrân**'dır.

Kaynaklarda zikredildiğine göre, Hunne'nin çocuğu olmu-yordu. O da:

“Yâ Rabbî! Benim bir çocuğum olursa, onu Beyt-i Mak-dis'e hizmetçi yapacağım!” diye nezirde bulundu.

Hunne, bu nezirde bulunduktan sonra hâmile kaldı. Âyet-i kerîmede buyrulur:

إِذْ قَالَتِ امْرَأَةُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي
مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

“İmrân’ın karısı şöyle demişti: «-Rabbim! Karnımdakini âzâdlı bir kul olarak sırf Sana adadım. Adağımı kabûl buyur. Şüphesiz (niyâzımı) hakkıyla işiten ve (niyetimi) bilen Sen’sin!»” (Âl-i İmrân, 35)

Bir müddet sonra bir kız çocuğu dünyâya getirdi. Adını Meryem koydu:

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ
وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ
وَذَرَيْتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“O’nu doğurunca, Allâh, ne doğurduğunu bilip dururken: «-Rabbim! Ben O’nu kız doğurdum. Oysa erkek, kız gibi değildir. O’na Meryem adını verdim. Kovulmuş şeytana karşı O’nu ve soyunu Sen’in korumanı diliyorum!» dedi.” (Âl-i İmrân, 36)

O zamana kadar Beyt-i Makdis’e erkek çocukları adamak câiz ve çok sevaptı. Bu şekilde nezredilen erkek çocuklar, doğumundan bülûğuna dek orada hizmete devâm ederdi. Bülûğdan sonra ise, dilerse yine orada hizmet eder, isterse arzuladığı başka bir yere giderdi. Ancak bülûğdan önce Beyt-i Makdis’ten ayrılması câiz değildi.

Böyle bir nezir, yalnızca erkek çocuklar için yapıldı. Allâh Teâlâ'nın, Meryem hakkındaki ilticâyı makbul kılıp kız çocuklarının nezredilmesini de kabûl buyurmasından sonra, kız çocuklarının da Beyt-i Makdis'e adanması câiz oldu.

Hunne, kızı Meryem'i Beyt-i Makdis'teki vazîfelilere teslim etti. Meryem'i kim himâyesine alacağına dâir kur'a çektiler. Al-lâh Teâlâ buyurur:

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَ مَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُونَ
أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ

“(Rasûlüm!) **Bunlar, Biz'im Sana vahiy yoluyla bildirmekte olduğumuz gayb haberlerindendir. İçlerinden hangisi Meryem'i himâyesine alacak diye kur'a çekmek üzere kalemlerini atarlarken Sen onların yanında değildin; onlar** (bu yüzden) **çekişirken de yanlarında değildin.**” (Âl-i İmrân, 44)

Çekilen kur'a, Beyt-i Makdis'in imâmı ve Hunne'nin de eniştesi olan Zekerîyyâ -aleyhisselâm-'a çıktı. Zekerîyyâ -aleyhisselâm:-

“-O'nun teyzesi benim nikâhım altındadır.” dedi ve Meryem'in velîliğini üzerine aldı.

Meryem süttten kesilince, O'na Beyt-i Makdis'te bir oda tahsîs edildi. Bu odaya âyet-i kerîmede “mihrâb” denilmiştir. Mihrâb, mâbed demektir.

Hazret-i Meryem'in odasına yalnız Zekerîyyâ -aleyhisselâm-girerdi. Bu, on iki yaşına kadar devâm etti. Zekerîyyâ -aleyhisse-

lâm-, O'nun odasına girerken anahtarı ile kapıyı açıp girer, çıkarken de kilitlerdi. Her gün, bir günlük yiyecek bırakırdı. Fakat içerde değişik meyveler görüp hayret ederdi. Nereden geldiğini sorduğunda, Meryem, o nîmetlerin Allâh tarafından gönderildiğini söylerdi. Bu yiyecekler arasında, yazın kış meyveleri, kışın da yaz meyveleri bulunurdu. Allâh Teâlâ buyurur:

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا
دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ
هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

“Rabbi Meryem’e hüsn-i kabûl gösterdi; O’nu güzel bir bitki gibi yetiştirdi. Zekerıyyâ’yı da O’nun bakımı ile vazîfelendirdi. Zekerıyyâ, O’nun yanına, mâbede her girişinde orada bir rızık bulur ve: «-Ey Meryem! Bu Sana nereden geliyor?» der, O da: «-Bu, Allâh tarafındandır. Allâh, dilediğine sayısız rızık verir!» derdi.” (Âl-i İmrân, 37)

Allâh -celle celâlühû-’nun Hazret-i Meryem’e en büyük ikramları şunlardır:

1. O zamana kadar Beyt-i Makdis’e erkek çocukları adandığı hâlde, annesi Hunne’nin ilticâsı ile Meryem de nezir olarak kabûl edildi.
2. Allâh Teâlâ, O’nu Zekerıyyâ -aleyhisselâm-’ın himâyesine verdi.
3. Rızıkını cennet nîmetlerinden ihsân etti.
4. Peygamberlerine gönderdiği melek olan Cebrâîl -aleyhisselâm- ile görüştü.

5. O'nu ve evlâdı Hazret-i İsâ'yı şeytanın şerrinden korudu.

6. Oğlu Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-, kundakta iken konuştu. Annesine yapılan iftirâlara cevap verdi.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz buyurdular:

“İmrân kızı Meryem, zamanında dünyâda bulunan kadınların en hayırlısıdır. Bu ümmetin kadınlarının en hayırlısı da Hatîce'dir.” (Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 69)

Hazret-i Meryem, gece-gündüz ibâdet ederdi. Takvâsı, Benî İsrâîl arasında darb-ı mesel oldu. Kendisinden kerâmetler hâsıl olurdu. Seçkin kullardandı. Kur'ân-ı Kerîm'de **“sıddîka”** diye senâ edilmiştir.

Allâh Teâlâ şöyle buyurur:

وَ إِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفٰكِ
وَ طَهَّرَكِ وَ اصْطَفٰكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ

“Hani melekler demişlerdi: «-Ey Meryem! Allâh Sen'i seçti; Sen'i tertemiz yarattı ve Sen'i bütün dünyâ kadınlarına tercîh etti (üstün tuttu).» (Âl-i İmrân, 42)

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَ اسْجُدِي وَ ارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Ey Meryem! Rabbine ibâdet et; secdeye kapan! (O'nun huzûrunda) rükû edenlerle beraber Sen de rükû et!” (Âl-i İmrân, 43)

Bu emirler üzerine Hazret-i Meryem'in takvâsı o hâle geldi ki, ayakları şişinceye kadar namaz kılmaktaydı.

Yoktan Var Eden, Babasız da Yaratır!

Hazret-i Meryem on beş yaşında iken **Yûsuf-i Neccâr** isimli birisi ile nişanlanmıştı. Fakat onunla evlenmeden önce Allâh Teâlâ, O'na babasız bir çocuk vereceğini müjdeledi. Âyet-i kerîmede buyrulur:

إِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ

“Melekler demişlerdi ki: «-Ey Meryem! Allâh Sana kendisinden bir Kelime'yi müjdeliyor. Adı Meryem oğlu Îsâ Mesîh'tir²²; dünyâda da, âhirette de itibarlı ve Allâh'ın kendisine yakın kıldıklarındandır.»” (Âl-i İmrân, 45)

Yine melekler Hazret-i Meryem'e dediler ki:

و يُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَ كَهْلًا وَ مِنَ الصَّالِحِينَ

“(–Ey Meryem!) O sâlihlerden olarak beşikte iken ve yetişkinlik hâlinde insanlara konuşacak.” (Âl-i İmrân, 46)

Bunun üzerine:

22. Mesîh, İbrânîce bir kelime olup, Hazret-i Îsâ'nın lakâbıdır ve “mübârek” anlamına gelmektedir.

قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ إِلهُ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

“Meryem: «-Rabbim! Bana bir erkek eli değmediği hâl-
de nasıl çocuğum olur?» dedi. Allâh şöyle buyurdu: «-İşte
böyledir. Allâh dilediğini yaratır! Bir işe hükmedince ona sâ-
dece «Ol!» der; o da oluverir.» (Âl-i İmrân, 47)

Melekler, Meryem’e hitâben Hazret-i İsâ hakkındaki sözle-
rine şöyle devâm ettiler:

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ التَّوْرَةَ وَ الْإِنْجِيلَ

“Allâh O’na yazmayı, hikmeti, Tevrât’ı ve İncîl’i öğrete-
cek!” (Âl-i İmrân, 48)

Yukarıdaki âyet-i kerîmelerde cemî olarak geçen “melek-
ler” ifâdesinden maksat, Cebrâîl -aleyhisselâm-’dır. Kendisin-
den bu şekilde cemî olarak bahsedilmesi, O’nu tekrîm içindir.

Cenâb-ı Hak buyurur:

وَ أَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ اتَّخَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا

“(Rasûlüm!) Kitâb’da Meryem’i de zikret! Hani O, aile-
sinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmişti.” (Mer-
yem, 16)

Âyette geçen “doğu tarafı” müfessirlere göre Mescid-i Ak-sâ'nın doğu yanı, yahut Meryem'in evinin doğu tarafı şeklinde açıklanmaktadır. Hristiyanların bu sebeple doğuya yöneldikleri ifâde edilmiştir.

Çok geçmeden Allâh Teâlâ, Hazret-i Meryem'e Cebrâîl -aleyhisselâm-ı gönderdi. Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا

“Meryem, onlarla kendi arasına bir perde çekmişti. Derken, Biz O'na Rûh'umuzu gönderdik de O, kendisine tasta-mam bir insan şeklinde göründü.” (Meryem, 17)

Burada Rûh'tan maksat, Cebrâîl -aleyhisselâm-'dır. Her âzâsı düzgün, genç bir insan şeklinde gönderilmesinin sebebi, Meryem'in ürküp korkmaması içindi. Çünkü Hazret-i Meryem, Cebrâîl -aleyhisselâm-ı aslî şeklinde görseydi, şüphesiz ki buna tâkat getiremezdi.

Ancak Hazret-i Meryem, yine de karşısında genç bir insan görünce kemâl-i edeb ve iffetinden dolayı çok korktu. Onun Hazret-i Cibrîl olduğunu bilmediği için büyük bir endişeye kapıldı ve âyet-i kerîmelerde buyrulduğu üzere:

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا

“Meryem dedi ki: «-Sen'den, çok esirgeyici olan Allâh'a sığınırım! Eğer Allâh'tan sakınan bir kimse isen, (bana dokunma!)»” (Meryem, 18)

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا

“Melek: «Ben, yalnızca, sana tertemiz bir erkek çocuk bağışlamam için Rabbimin gönderdiği elçiyim.» dedi.” (Meryem, 19)

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا

“Meryem: «Bana bir insan eli değmediği, iffetsiz de olmadığım hâlde benim nasıl çocuğum olabilir?» dedi.” (Meryem, 20)

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٍ وَلَنَجْعَلَنَّ آيَةً لِلنَّاسِ
وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا

“Melek: «Öyledir!» dedi. (Zîrâ) Rabbin buyurdu ki: «Bu Bana kolaydır. Çünkü Biz, O’nu insanlara bir delil ve kendimizden bir rahmet kılacağız. Bu, hüküm ve karara bağlanmış (ezelde olup bitmiş) bir iş idi.” (Meryem, 21)

Cenâb-ı Hakk’ın murâd ettiği şekilde:

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا

“Meryem, O’na (İsâ’ya) hâmile kaldı. Bunun üzerine O’nunla (karnındaki çocukla) uzak bir yere çekildi.” (Meryem, 22)

Hazret-i Meryem’in doğum sancıları artmaya başladı. Kurumuş bir hurma ağacının yanına geldi ve ona yaslandı. Âyette buyrulur:

فَاجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ
قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَّسِيًّا

“Doğum sancısı O’nu bir hurma ağacına (dayanmaya) sevk etti. «-Keşke, bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim!» dedi.” (Meryem, 23)

Nihâyet kuru ağacın altında Îsâ -aleyhisselâm- dünyâya geldi. Allâh Teâlâ, O’nu babasız yaratmıştı.

Sonsuz kudret sâhibi olan Cenâb-ı Hak, azametinin muktezâsı olarak Âdem -aleyhisselâm-’ı annesiz ve babasız bir şekilde topraktan; Havvâ vâlidemizi annesiz olarak Hazret-i Âdem’den; Îsâ -aleyhisselâm-’ı da babasız olarak Meryem vâlidemizden yaratmıştır.

Hazret-i Îsâ’nın doğumu ile Hazret-i Âdem’in yaratılması arasında bir benzerlik vardır ki, bu, her ikisinde de yaratılışın «**Kün! = Ol!**» emri ile gerçekleşmiş olmasıdır. Cenâb-ı Hak bu hakîkati âyet-i kerîmede şöyle bildirmektedir:

إِنْ مَثَلْ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ
خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

“Allâh nezdinde Îsâ’nın durumu, Âdem’in durumu gibidir. Allâh O’nu topraktan yarattı. Sonra da O’na «Ol!» dedi ve (O da) oluverdi.” (Âl-i İmrân, 59)

Bu âyet-i kerîme, hem Allâh’ın kudretinin sonsuzluğunun, hem de yahûdîlerin baştan şaşırıp sonradan da atacakları çirkin

iftirâlar karşısında Hazret-i Meryem'in iffetli olduğunun bir ifâ-desidir.

Îsâ -aleyhisselâm-'ın doğum târihi hakkında, kaynaklarda hiçbir kayıt yoktur. Hiçbir İncil'de de bu hususta bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Yalnız bir İncil'de Hazret-i Îsâ'nın yahûdî kralı zamanında doğduğu yazmakta ise de, (Matta, 2/1) Roma kaynakları, bu kralın milâddan önce öldüğünü bildirmektedir. Yapılan bütün beyanlar, birbirlerine açık bir şekilde tezat teşkil etmektedir. Böyle olunca, “**noel**”in mânâsı da, uydurulmuş boş bir efsânenen öteye gidememektedir.

Bu sebeptendir ki bugün Katolikler, Noel bayramı olarak 24-25 Aralık gününü kutlarken, Ermeni kiliseleri 6 Ocak'ı kutlarlar. Bir kısım Protestanlar ise bu târihin kutsal metinlerde kesin olarak geçmediğini öne sürerek Noel'i kutlamazlar.

Hazret-i Îsâ doğduktan sonra:

فَنَادِيهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا

“(Hazret-i Meryem'in) **aşağısından** (Îsâ yahut melek) **O'na şöyle seslendi: «-Tasalanma! Rabbin Sen'in alt yanında bir su arki vücûda getirmiştir.»**” (Meryem, 24)

Âyete şu mânâ da verilmiştir:

«-Tasalanma! Rabbin Sen'in altındakini (yâni Îsâ'yı) şerefli bir lider olarak yaratmıştır!»

Hazret-i Meryem'e hitâb eden ses şöyle devâm etti:

وَهُزَىٰ إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا جَنِيًّا

**“Hurma dalını kendine doğru silkele ki, üzerine tâze, ol-
gun hurma dökülsün!”** (Meryem, 25)

Hazret-i Meryem, hurma dalını kendisine çekip salladığı zaman kış mevsimi olmasına rağmen, ağaç birdenbire hurma vermeye başladı. Meryem, önündeki arkta su içip taze hurma-
lardan yedi. Ağacın bu şekilde kış mevsiminde hurma vermesi,
Hazret-i Meryem’i tesellî içindi. O’na denildi ki:

فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرِينِ مِنَ النَّبَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي
نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا

**“Ye, iç! Gözün aydın olsun! Eğer insanlardan birini görür-
sen, de ki: «Ben çok merhametli olan Allâh’a oruç adadım.
Artık bugün hiçbir insanla konuşmayacağım!»** (Meryem, 26)

Rivâyete göre, Hazret-i Meryem’in kavminde yiyip içme-
den oruç tutulduğu gibi, konuşmamak sûretiyle de oruç tutulur-
du. Yahut oruçlu iken yeme ve içmeden kaçınıldığı gibi, konuş-
maktan da sakınılırdı.

Îsâ -aleyhisselâm-’ın doğuşu ile, kavminin arasında büyük
bir iftirâ ve dedikodu furyası başgösterdi. Âyet-i kerîmelerde bu
hâl şöyle bildirilmektedir:

فَاتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا

“(Meryem) nihâyet O’nu (İsâ’yı kucağında) taşıyarak kavmine getirdi. Dediler ki: «-Ey Meryem! Hakîkten Sen iğrenç bir şey yaptın!»” (Meryem, 27)

يَا أُخْتَ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَعِيًّا

“-Ey Hârûn’un kızkardeşi! Sen’in baban kötü bir insan değildi; annen de iffetsiz değildi.” (Meryem, 28)

Âyetle bahsedilen Hârûn, Mûsâ -aleyhisselâm-’ın kardeşi olan Hârûn -aleyhisselâm- değildir. Bu husustaki görüşlerin doğruya en yakın olanına göre Hazret-i Meryem’in hakikî kardeşidir. O da ana ve babası gibi iffetli ve sâlih bir kimse idi. Bu sebeple kavmi, böyle birinin kızkardeşi olan Meryem’e zinâyı(!) aslâ yakıştıramadıklarını ifâde etmek istemişlerdi.

Hazret-i Meryem’e İsrâîloğulları tarafından devamlı hakâret ediliyordu. O da sabırla dinliyor, kendisine emredildiği üzere konuşmuyordu. Ancak kavminin münâsebetli tavrı iyice arttı. Nihâyet Allâh’ın inâyeti erişti.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَإِشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا

“Bunun üzerine Meryem, çocuğu gösterdi. Dediler ki: «-Biz, beşikteki bir sabî ile nasıl konuşuruz?»” (Meryem, 29)

Allâh’ın istikbâlde elçisi olacak olan Hazret-i İsâ, Cenâb-ı Hakk’ın verdiği konuşma kâbiliyeti ile dile geldi ve daha beşikte iken şöyle dedi:

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا

“-Ben, Allâh’ın (seçilmiş bir) kuluyum! O, bana Kitâb’ı verdi ve beni peygamber yaptı!” (Meryem, 30)

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا

“Nerede olursam olayım, O beni mübârek kıldı. Yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtı emretti.” (Meryem, 31)

وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا

“Beni anneme saygılı kıldı; beni bedbaht bir zorba yapmadı.” (Meryem, 32)

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا

“Doğduğum gün, öleceğim gün ve diri olarak kabirden kaldırılacağım gün selâmet banadır.” (Meryem, 33)

Hazret-i İsâ’nın daha beşikte iken böyle konuşması, çevresinde büyük bir hayret uyandırdı. Hazret-i Meryem, tenzih ve tebrîe edildi.

İşte Hazret-i Meryem, münkir halkın kendisine sorduğu «-Bu çocuğu nereden aldın?» suâline karşı dâimâ cevap ola-

rak bu şekilde çocuğunu gösterir ve «-Çocuk söylesin!» der, İsâ -aleyhisselâm- da daha bebek iken:

“-Benim annem namuslu, iffetli bir kadındır. Ey câhiller! İffet ve hayâ âbidesi olan annemi ayıplamayın! Biliniz ki Allâh Teâlâ, beni babasız olarak dünyâya getirmiştir. Bu, Allâh’ın bir mûcizesidir!” derdi.

Bunun üzerine birçok kimse:

“-Bu, Allâh’ın apaçık bir mûcizesidir. Yoksa yeni doğmuş hiçbir çocuk daha beşikte iken konuşamaz. Hakikaten bu, Allâh tarafından; Cenâb-ı Hakk’ın azametini gösteren bir hâdisedir.” dediler.

Bir kısmı ise yine de hâinliklerinden dönmediler. Âyet-i kerîmede buyrulur:

ذٰلِكَ عِيسٰى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِى فِيهِ يَمْتَرُوْنَ

“İşte, hakkında şüphe ettikleri Meryem oğlu İsâ -hak söz olarak- budur!” (Meryem, 34)

Âyetle İsâ -aleyhisselâm-’ın “hak söz” olarak ifâde edilmesi, O’nun «**Kün! = Ol!**» emrinin eseri olmasındandır. Bu hakikat, başka âyet-i kerîmelerde de anlatılır:

وَالتِّىْ أَحْصَيْنَا فَرْجَهَا فَتَفَحَّخْنَا فِيْهَا مِنْ رُّوحِنَا
وَ جَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِّلْعَالَمِيْنَ

“İrzini iffetle korumuş olanı (Meryem’i de hatırla!) Biz O’na rûhumuzdan üfledik; O’nu ve oğlunu cümle âlem için ibret kıldık.” (el-Enbiyâ, 91)

وَمَرْيَمَ ابْنَةَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا
وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ لَهَا مِنَ الْغَنَائِنِ

“İffetini korumuş olan İmrân kızı Meryem’i de (Allâh örnek gösterdi). Biz O’na rûhumuzdan üfledik ve O, Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etti. O, gönülden itaat edenlerdendi.” (et-Tahrîm, 12)

Hazret-i İsâ’nın bebek iken konuşması, birçok iftirâları bastırmıştı. Ancak kısa bir müddet sonra tekrar fitne ve iftirâlar başladı. Gâfil kavim:

“–Babasız çocuk mu olurmuş?!” dediler.

Sonra da:

“–Yapsa yapsa bu zinâyı Zekeriyâ yapmıştır!” diyerek Zekeriyâ -aleyhisselâm- Beyt-i Makdis’te yalnız kaldığı bir sırada:

“–Sen Meryem’le zinâ ettin!” diye bühtanda bulundular ve üzerine hücûm ettiler.

Zekeriyâ -aleyhisselâm-, onların şerrinden korunmak için bir ağacın kovuğuna saklandı. Şeytan, insan kılığında oraya gelip Zekeriyâ -aleyhisselâm-’ı arayan bedbahtlara, O’nun saklandığı ağacı göstererek:

“–Şu ağacı testereyle ikiye ayırın! Bir şey kaybetmezsiniz! Zekeriyâ onun içindedir!” dedi.

Bedbahtlar, hemen ağacı kesmeye koyuldular. Testere Zekerîyyâ -aleyhisselâm-'ın başını yarmaya başladığı zaman mazlum peygamber «âhh!» diyecek oldu, fakat:

“-Ey Zekerîyyâ! Şikâyetle bulunma!” diye bir nidâ geldi.

Zekerîyyâ -aleyhisselâm- da büyük bir tevekkül ve sabır içinde testereyle ikiye bölünerek şehîd oldu. İnd-i ilâhîde yüce mertebelere ulaştı.

Bu sırada Hazret-i Meryem'in önceden nişanlısı olan Yûsuf-i Neccâr da aynı iftirâya uğramıştır.

Zekerîyyâ -aleyhisselâm-'ı hunharca şehîd eden bedbaht yahûdilerin, Hazret-i Meryem'e ve oğlu Hazret-i İsâ'ya da bir zarar vermemeleri için Cenâb-ı Hak, onları hıfz u emânına almayı murâd etti:

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَ أَوَيْنَاهُمَا
إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَ مَعِينٍ

“Meryem oğlunu ve annesini de (kudretimize) bir alâmet kıldık. Onları, yerleşmeye elverişli, suyu bulunan bir tepeye yerleştirdik.” (el-Mü'minûn, 50)

Bu yerin Mısır'da olduğu rivâyet edilir. Hazret-i Meryem ve Hazret-i İsâ, orada on iki sene kaldı ve bu zaman zarfında fevkalâde hâdiseler meydana geldi:

Birgün, kaldıkları evde bir ağa'nın büyük miktarda parası kaybolmuştu. O evde düşkünler ve fakirler vardı. Ağa, bu parayı kimin aldığını anlayamadı. Herkes töhmet altında kalmıştı.

Bu durum, Hazret-i Meryem'e çok ağır geldi. Orada ikâmet edenler arasında bir kör ve bir kötürüm bulunuyordu. Hazret-i İsâ, annesinin üzülmeye karşısında bu iki kişiye:

“-Parayı sakladığınız yerden çıkartın!” dedi.

Onlar da bu açık mûcize karşısında aldıkları parayı mecbûren getirdiler. Bu hâdiseden sonra Hazret-i İsâ'nın itibârı halk nezdinde iyice arttı.

Hazret-i İsâ'nın Peygamberliği

Hazret-i İsâ, Mısır'da on iki sene kaldıktan sonra Kudüs'e dönüp “Nâsıra” kasabasına yerleşti. Hristiyanlara bu sebeple “Nasrânî” denilmektedir.

Hazret-i İsâ'ya otuz yaşında peygamberlik verildi. O da hemen vazifesini yapmaya, insanları tevhide çağırmaya başladı.

Allâh Teâlâ buyurur:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ
وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

“And olsun ki Biz, Nûh'u ve İbrâhîm'i gönderdik. Peygamberliği de Kitâb'ı da onların soyuna verdik. Onlardan (insanlardan) kimi doğru yoldadır; içlerinden birçoğu da yoldan çıkmışlardır.” (el-Hadid, 26)

Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen dört büyük kitabın, bunların soyundan gelen peygamberlere indirildiği anlaşılmaktadır.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً
ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

“Sonra bunların izinden ardarda peygamberlerimizi gönderdik. Meryem oğlu İsâ’yı da arkalarından gönderdik. O’na İncil’i verdik; O’na tâbî olanların kalblerine şefkat ve merhamet vermiştik. Uydurdukları ruhbanlığa gelince, onu Biz yazmadık. Fakat kendileri Allâh rızâsını kazanmak için (böyle) yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan î mân edenlere mükâfatlarını verdik. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmışlardır.” (el-Hadîd, 27)

Ruhbanlık, hristiyanların sonradan ortaya çıkardığı bir anlayış ve yaşayış tarzıdır. Rivâyetlere göre Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-’dan sonra mü’minler, inkârcı zorbalarca yok edilmeye çalışılmış, girişilen üç savaşta mü’minler ağır kayıplar vermiş, sağ kalan î mân ehli, kendilerinin de ölümü hâlinde dîne dâvet edecek kimsenin kalmayacağı endişesiyle savaş yapmama kararı almış, sâdece ibâdetle meşgul olmaya başlamışlardı. İşte bu sûretle fitneden kaçarak, dinlerinde ihlâs ve samîmiyet gösteren bu insanlar, dünyânın bütün zevklerinden, fazla yiyip içmekten ve evlenmekten vazgeçmişler; dağlar, mağaralar, oyuklar ve hücrelerde ibâdetle meşgul olmuşlardır. Ama birçoğu buna riâyet etmeyerek, Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-’ın dinini inkâr ettiler; hükümdarlarının dînine girdiler; teslîs akîdesini

ortaya attılar; bi'setinden sonra da Hazret-i Muhammed -sal-lâllâhu aleyhi ve sellem-'i inkâr ettiler ve benzeri sapıklıklara düştüler.

Îsâ -aleyhisselâm-, dînini tebliğ'e devâm ediyordu. Fakat insanların birçoğu küfründe inat hâlindeydi.

Îsâ -aleyhisselâm- birçok mucizeler gösterdi. Hazret-i Mûsâ -aleyhisselâm-'a verilen Tevrât'ı tasdik ettiğini, ancak yüce Allâh'ın bazı hükümleri değiştirdiğini tebliğ etti:

و مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَا حِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ
عَلَيْكُمْ وَ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

“(Îsâ dedi ki:) «**Benden önce gelen Tevrât'ı doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri de helâl kılmam için gönderildim. Size Rabbinizden bir mucize getirdim. O hâlde Allâh'tan korkun, bana da itaat edin!**” (Âl-i İmrân, 50)

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

“**Allâh, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Öyle ise O'na kulluk edin! İşte doğru yol budur.**” (Âl-i İmrân, 51)

وَ إِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَ مُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي
اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ

“Hatırla ki, Meryem oğlu Îsâ: «-Ey İsrâîloğulları! Ben size Allâh’ın elçisiyim; benden önce gelen Tevrât’ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim!» demişti. Fakat O, kendilerine açık deliller getirince: «-Bu apaçık bir büyüdür!» dediler.” (es-Saff, 6)

Yuhanna İncili’nin 14. bölümünde Îsâ -aleyhisselâm-’ın şöyle dediği rivâyet edilir:

“-Ben Peder’e ibâdet edeceğim ve O size başka bir tesellî edici (Faraklit) gönderecek ki, O sizinle ebediyyen kalabilir.” (Yuhanna, 14/16-17)

Ve 16. bölümünde de demiştir ki:

“Size gerçeği söylüyorum, benim gidişim sizin yararınıza. Gitmezsem, yardımcı (tesellîci, Faraklit) size gelmez. Ama gidersem, O’nu size gönderirim. Size daha çok söyleyeceklerim var, ama şimdi bunlara dayanamazsınız. Ne var ki O, yâni «Gerçeğin Rûhu» gelince, sizi gerçeğe yöneltecek. Çünkü O, kendiliğinden konuşmayacak, yalnız duyduklarını söyleyecek ve gelecekte olacakları size bildirecek.” (Yuhanna 16/7-9, 12-13)

“Faraklit” kelimesi, “hamd”e tekâbül eden bir kelimedir. Bazı hristiyanlar bunu “muhalîs” (kurtarıcı) olarak açıklamışlar; bazıları da “hammâd” ve “hamîd” diye tefsîr etmişlerdir. Bu da gösteriyor ki **“Faraklit”** kelimesinin, **Ahmed** ve **Muhammed** mânâsına uygun olarak asıl isme işâret ettiği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Barnabas İncili’nin 39. bâbında da şöyle bir bahis vardır:

“Söylediğin Mesîh’in ismi nedir ve O’nun geldiğini nasıl anlayacağız?” diyen havârilerine Hazret-i İsâ şöyle dedi:

“Mesîh’in (Rasûl’ün) adı, hayran olmağa değer güzeldir. Cenâb-ı Hak, O’nun nûrunu yarattığı zaman, O’na bu ismi verdi ve O’nu semâvî ihtişamı içine koydu. Sonra:

“Senin hatırın için Ben, cenneti, dünyâyı ve birçok mahlûku yarattım. Bunların hepsini Sana hediye ediyorum. Sen’i takdîr eden, Ben’den nîmet bulacak; Sen’i inkâr eden, tarafımdan lânet olunacaktır. Ben Sen’i dünyâya Ben’im Rasûlüm olarak göndereceğim. Sen’in sözün sırf hakikat olacaktır. Yer ve gök ortadan kalkabilir, fakat Sen’in îmânın dâimâ ebedî olacaktır.» buyurdu.

O’nun ismi **Ahmed**’dir.”

Bunun üzerine İsâ -aleyhisselâm-’ın civârında toplanmış olan mü’minler, hemen seslerini yükselterek:

“Ey Ahmed! Dünyâyı kurtarmak için çabuk gel!” diye niyazda bulundular.²³

Münkirlerin Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-’a gayz ve kinleri git-tikçe artmıştı. Bunu farkederek İsâ -aleyhisselâm-, kendisine inananların arasından seçtiği on iki mü’mine, yâni havârilerine:

“Allâh -celle celâlihû-’nun dînine hizmette ve onu muhafazada kim benim yardımcım olacak?” diye sordu.

Havârilerin hepsi birden:

23. Benzer ifâdeler için Barnabas İncili’nin 41 ve 97. bâblarına da bakılabilir.

“Biz Sana yardımcılarız. Her şeyimiz ile Allâh’ın yoluna yardımcı olacağız. Çünkü biz, O’nun dînine gönül verdik. Sen şâhid ol ki, biz, Sen’in dînine bağlı gerçek müslümanlarız!” dediler.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ
الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ أُمَّتًا بِاللَّهِ وَ أَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

“İsâ, onlardaki (bedbaht insanlardaki) inkârcılığı sezince: «Allâh yolunda bana yardımcı olacaklar kimlerdir?» dedi. Havârîler: «Biz, Allâh yolunun yardımcılarıyız; Allâh’a inandık! Şâhid ol ki, bizler müslümanlarız!» cevâbını verdiler.”
(Âl-i İmrân, 52)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ
لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ
فَأَمَمْتُ طَائِفَةً مِنْ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَ كَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا
عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَاصْبَحُوا ظَاهِرِينَ

“Ey îmân edenler! Allâh’ın yardımcıları olun! Nitekim Meryem oğlu İsâ havârîlere: «Allâh’a (giden yolda) benim yardımcıları kimlerdir?» demişti. Havârîler de: «Allâh (yolunun) yardımcıları biziz!» demişlerdi. İsrâîloğulları’ndan bir zümre inanmış, bir zümre de inkâr etmişti. Nihayet Biz, inanlanları, düşmanlarına karşı destekledik; böylece üstün geldiler.” (es-Saff, 14)

“Havârî” kelimesi, Arapça’ya Habeşçe’den geçmiş olup aslı “havâryâ”dır ve “yardımcı” mânâsı taşımaktadır. Ayrıca “seçkin insan” anlamına da gelmektedir.

Havârîler de, Îsâ -aleyhisselâm-’a herkesten önce îmân eden ve O’na yardımcı olan on iki ihlâslı ve temiz mü’mine verilen isimdir. Bunlara “ensârullâh” da denmiştir. Havârîler, Hristiyanlığın yayılması için Îsâ -aleyhisselâm- tarafından seçilmişlerdir. Meşhur Barnabas İncili’ni yazan Barnabas da bunlardandır.

Semâdan Sofra İnmesi (Mâide)

Havârîler, Hazret-i Îsâ’dan, semâdan sofrâ inmesi için duâ etmesini istediler. Îsâ -aleyhisselâm-:

“–Allâh’ın kudretinden şüphe mi ediyorsunuz? Böyle bir şey istemeye nasıl cesâret ediyorsunuz?” diye sordu.

Havârîler:

“–Başka bir maksadımız yoktur. Allâh -celle celâlihû-’nun lutfuna erişmek ve daha da mutmain olmak için böyle bir sofrâ istedik!” dediler.

Îsâ -aleyhisselâm-, gusledip iki rek’at namaz kıldı. Üzerine tezellül için eski bir elbise giyip Allâh’a ilticâ etti. Bu sofrâ ve onun ihsân gününün bir bayram olmasını Cenâb-ı Hak’tan niyâz etti.

Bu duâ makbûl oldu ve “mâide” (sofrâ) indi. Üzerinde kebab olmuş bir balık vardı. Balığın baş tarafında tuz, kuyruk tarafında sirke mevcuttu ve sofrâ yeşilliklerle donatılmıştı. Ekmek üzerinde de zeytin, bal, peynir vs. vardı.

Havâîler bu sefer:

“-Ey Allâh'ın peygamberi! Bu mûcize içinde de bir mûcize göster!” dediler.

Îsâ -aleyhisselâm- sofradaki balığa:

“-Ey balık! Kâinâtın Rabbinin izni ile diril!” dedi.

Balık canlandı. Havâîleri bir korku sardı. Îsâ -aleyhisselâm- bu defa:

“-Ey balık! Rabbimin izni ile eski hâline dön!” buyurdu.

Balık önceki hâline döndü. Havâîler, Hazret-i Îsâ'ya:

“-Ey Rûhullâh! Önce Siz yiyin!” dediler.

Îsâ -aleyhisselâm- ise:

“-Hayır! Kimler istedi ise onlar yesin!” buyurdu.

Havâîlerde bir korku meydana geldi. Bunun üzerine Îsâ -aleyhisselâm-:

“-Fakir ve hastalar gelsin, onlar yesin!” diye emretti.

Hemen fakir ve hastalara haber verdiler. Bin üç yüz kişi geldi ve bu sofradan yedi. Buna rağmen balık bitmedi. Bütün yiyenler şifâ buldu; yemeyenler de pişman oldular.

Diğer bir rivâyete göre Îsâ -aleyhisselâm-, havâîlere otuz gün oruç tutmalarını emretmişti. Onlar, oruçlarını tamamlayınca, yaptıkları bu ibâdetin kabûl olup olmadığı husûsunda mutmain olmak için gökten bir sofra inmesini, o günün bayram olmasını ve sofranın da zengin-fakir herkese yetmesini Hazret-i Îsâ'dan talep ettiler.

Îsâ -aleyhisselâm-, onların, böyle bir talebin şükrünü yerine getiremeyeceklerinden endişe etti. Kendilerine nasihatte bulundu. Bu isteklerinden men etmeye çalıştı.

Fakat havâîriler arzularından vazgeçmeyince, İsâ -aleyhisselâm- seccâdesine geçti, onlar da arkada saf tuttular. Rûhullâh, Cenâb-ı Hakk'a niyâz ile ağlamaya başladı. İlticâsı biterken Al-lâh'ın bir lutfu olarak gökten mâide (sofra) geldi. Onu, sarıklı iki kimse taşıyordu. İsâ -aleyhisselâm-, bu sofranın rahmet olması; azâb olmaması için duâ etti.

Gökten inen sofraya yaklaştı, İsâ -aleyhisselâm-'ın önünde durdu. Hazret-i Rûhullâh:

بِسْمِ اللَّهِ خَيْرِ الرَّازِقِينَ

diyerek sofranın örtüsünü kaldırdı. Üzerinde yedi balık, yedi pide, sirke, nar ve çeşitli meyveler vardı.

Sofra, gün aşırı inmeye başladı. Bu, kırk gün devâm etti. Mâide, kuşluk vakti iner, zengin-fakir herkes yer ve öğle vakti semâya çekilirdi ve bu esnâda gölgesi yere düşerdi.

Daha sonra, «**Zenginler ve sağlamlar yemesin!**» diye vahiy geldi. Bu emir, kalbi bozuk olan zengin ve sağlamların ağına gitti. Nefislerine tâbî olarak sofradan mahrum bırakıldıklarına kızdılar ve:

“–Siz bu sofrayı hak mı kabûl ediyorsunuz?” diye alaya başladılar.

Bunlar otuz veya üç yüz otuz kişiydi ki, gazab-ı ilâhîye dûçâr olarak bir gecede domuz hâline döndürüldüler. Hak Teâlâ'nın bildirdiği azâba uğradılar. Diğer insanlar da, bunların hâlini görüp korktular.

Domuz hâline gelenler, İsâ -aleyhisselâm-'ı görünce derman dilerlerdi. Etrafında dolaşarak bunu ifâde edici hareket-

ler yaparlardı. İsâ -aleyhisselâm-, bunlara isimleri ile hitâb edince ağlarlar; başları ile işâret edip imdâd isterlerdi. Ancak çok büyük bir isyâna düştükleri için, bu azâbı hak etmişlerdi ve üç gün sonra da tamâmen helâk oldular. Leşleri de ortadan kayboldu.

Rivâyete göre İsâ -aleyhisselâm-, yolda bir domuza rastlar. «Selâmetle yoldan çekil!» der. Etrâfındakiler:

“–Bunu şu domuz için mi söylüyorsun?” diye sorarlar.

İsâ -aleyhisselâm- da:

“–Ben, dilimin çirkin şeye alışmasından korkuyorum.” buyurur.

Sofra indirilmesi hâdisesi, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle ifâde buyrulur:

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ
عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

“Hani havârîler: «–Ey Meryem oğlu İsâ! Rabbin bize gökten, donatılmış bir sofra indirebilir mi?» demişlerdi. O (da): «–İmân etmiş kimseler iseniz, Allâh’tan korkun!» cevâbını vermişti.” (el-Mâide, 112)

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا
وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ

“(Fakat) onlar: «-Ondan yiyelim, kalblerimiz mutmain olsun! Bize doğru söylediğini bilelim ve onu gözleriyle görmüş şahidler olalım istiyoruz!» demişlerdi.” (el-Mâide, 113)

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ
لَنَا عِيدًا لِأَوْلَانَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

“(Bunun üzerine) Meryem oğlu İsa şöyle dedi: «-Ey Rab-bimiz! Bize gökten bir sofrayı indir ki, bizim için, geçmiş ve geleceklerimiz için bayram ve Sen’den bir âyet (mûcize) olsun! Bizi rızıklandır; zâten Sen, rızık verenlerin en hayırlısı-sın.»” (el-Mâide, 114)

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا
لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ

“Allâh da şöyle buyurdu: «-Ben onu size şüphesiz indireceğim; ama bundan sonra içinizden kim inkâr ederse, kâinatta hiçbir kimseye etmediğim azâbı, ona edeceğim!»” (el-Mâide, 115)

Âyet-i kerîmelerden de anlaşıldığı gibi, havârîlerin mâide talebi, kalblerinin mutmain olması içindi. Yoksa şüpheleri olduğu için değildi. Onlar, ilâhî bir mûcize manzarası seyretmek istiyorlardı. Ancak bu talep, büyük bir mes’ûliyeti de peşinden getirdiği için Hazret-i İsa -aleyhisselâm:-

“-Eğer mü’min iseniz Allâh’tan korkun!” buyurmuştu.

Burada iki husus vardır:

1. Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-: “-Mûcizenin mâhiyetini tâ-yin ederek istemekte Allâh’tan korkun!” buyurdu. Çünkü mûcizeyi kendi arzusu istikâmetinde istemek, cürüm ve haddi aşmaktır. Bir nevî cür’ettir ve bu kadar mûcize görmüş iken tekrar tekrar mûcize taleb etmek, yersiz bir istektir. Bu da, îmân eden bir kula yakışmaz. Teslîmiyeti zedeler.

2. Diğer taraftan İsâ -aleyhisselâm-: “-Eğer mü’min iseniz Allâh’tan korkun!” demekle onlara, isteklerinin meydana gelmesi için takvâyı emretmektedir.

Ammâr bin Yâsir -radiyallâhu anh-’tan gelen bir hadîs-i şerifte şöyle rivâyet edilir:

“Sofra gökten inerti. Üzerinde ekmek ve et bulunurdu. Yiyenlere; hıyânet etmemeleri, alıp saklamamaları ve ertesi gün için (yemek üzere) ayırmamaları emrolundu. (Fakat) onlar, (bu emri) dinlemeyip hıyânet ettiler. (Sofradaki yiyecekleri) aldılar ve sakladılar. Bunun üzerine maymunlar ve domuzlar hâline döndürüldüler.” (Tirmizî, Tefsîr, 5/3061)

Havârîlerin ve İsâ -aleyhisselâm-’ın Nusaybin’e Gitmeleri

Selmân-ı Fârisî -radiyallâhu anh-’tan şöyle rivâyet edilir:

İsâ -aleyhisselâm-, Nusaybin’de kibir ve zulüm ile mâruf bir hükümdârî îmâna dâvet etmeye memur edildi. Kendisinden önce oraya birkaç havârîsini göndermeyi düşündü:

“-Kim gidecek?” diye sordu.

Ya'kûb:

“–Ben gideceğim.” dedi.

Ona Tevman ve Şem'un da iltihâk etti. Şem'un, Hazret-i Îsâ'ya:

“–Ey Rûhullâh! İzninizle ben de gideceğim, ancak dara düşüp de sizi çağırırsam, nazar ve yardımlarınızı üzerimizden eksik etmeyiniz!” diye ricâda bulundu.

Üçü birlikte yola çıktılar. Şem'un şehrin dışında kaldı:

“–Yardım isterseniz ben gelirim.” dedi.

Ya'kûb ve Tevman şehre girdiler. Halkı toplayıp tevhîd akîdesine dâvet ettiler. Halk, Hazret-i Meryem ve Îsâ -aleyhisselâm- hakkındaki iftirâlara inanmış oldukları için bu dâvete red ile mukâbeledede bulundular. Hattâ onları lânetlediler. Sonra Tevman'ı hükümdara götürdüler. Hükümdar, onun ellerini ve ayaklarını kestirdi. Gözlerine de mil çektirip zindana attırdı.

Bu arada Şem'un, hâlini gizleyerek şehre girdi. Hükümdâra yaklaştı. Güzel bir dostluk kurdu ve onun sohbet arkadaşlarından oldu. Birgün Şem'un, Tevman'a bir şeyler sormak istediğini söyleyerek hükümdardan müsâade istedi. İkisi de birbirlerini tanımıyor gibi yaptılar.

Şem'un:

“–Ey kişi! Sözün nedir?” diye sordu.

Tevman:

“–Îsâ -aleyhisselâm- Allâh'ın kulu ve Rasûlü'dür.” dedi.

Sonra konuşmaları şöyle devâm etti:

“–Sözünün doğruluğuna delilin nedir?”

“–O, her hastalığa şifâ olmaktadır.”

“–Bunu tabipler de yapar. Başka delilin var mı?”

“–Halkın, evlerinde ne yiyip ne sakladıklarını bilir.”

“–Bunu kâhinler de bilir. Başka?”

“–Çamurdan kuş yapıp uçurur.”

“–Bunu sihirbazlar da yapar. Başka?”

“–Ölüleri diriltir!..”

“–İşte bu, insanüstü bir şeydir. O hâlde İsâ’yı çağıralım. Hakikaten ölüleri diriltir ise O’na îmân edelim!”

Hükümdar, Şem’un’un bu sözlerini hoş karşıladı. Hemen haber ulaştırdılar ve bu dâvet üzerine İsâ -aleyhisselâm- Nusaybin’e geldi. Şem’un’u hiç tanımıyor gibi yaptı.

Şem’un hükümdâra:

“–İsterseniz O’nu Tevman’la deneyelim.” dedi.

Tevman’ı getirdiler. İsâ -aleyhisselâm- Tevman’ın ayaklarını ve kollarını sıvazlayınca vücûdu yine eski hâline geldi. Daha sonra gözlerini de eliyle sildi; onlar da iyileşti.

Şem’un hükümdâra bakıp:

“–İşte bu gerçekten peygamberliğe bir delildir.” dedi.

Daha sonra Şem’un:

“–Ey İsâ! Meclisimizde bulunanlar bu gece evlerinde ne yediler? Ne sakladılar?” diye sordu.

İsâ -aleyhisselâm-, hepsini bir bir söyledi.

Çamurdan yarasa yapmasını teklîf etti. Onu da yapıp uçurdu. Hastalar için şifâ talebinde bulundu. Bütün hastalar şi-

fâya kavuştular. Bir ölü diriltmesini istedi. Diriltilecek şahıs da Nûh -aleyhisselâm-'ın oğlu Sâm olarak tâyin edildi. Îsâ -aleyhisselâm-, Allâh'ın izni ile Sâm bin Nûh'u da diriltti. Sâm'a:

“Öldüğün zaman böyle yaşlı mı idin?” dediler.

O da:

“Hayır! Dirilitirken kıyâmetin koptuğunu zannettim!..” dedi.

Ardından Sâm bin Nûh, Hazret-i Îsâ -aleyhisselâm-'ın peygamberliğini tasdik ederek, tekrar vefât etti.

Bu kadar çok ve açık mucizeler karşısında hükümdar ve askerleri hep birlikte îmân ettiler.

Buradan anlaşılmaktadır ki, müslümanların akıl ve idrâk sâhibi olmaları ve firâsetli hareket etmeleri gerekir. Zîrâ her doğru her yerde söylenmez; zamanı beklenir, zemîni hazırlanır.

Habîb en-Neccâr

Îsâ -aleyhisselâm-, Antakya taraflarına iki havârî gönderdi. Bunlar, insanları putperestlikten vazgeçip îmâna gelmeye dâvet ettiler. Ancak orada putperest bir kral vardı ve bu iki havârîyi yakalatıp hapse attırdı.

Bunun üzerine Îsâ -aleyhisselâm-, havârîlerin reisi olan Şem'un'u oraya gönderdi.

Şem'un, ilk önce kralla yakınlık kurdu. Kral ve etrâfı üzerinde oluşturduğu müsbet tesirini ve nüfûzunu iyice kemâle erdirdikten sonra da onları güzel bir usûlle îmâna dâvet etti. Kral ve etrâfı bu dâvetten mutmain olup îmân ettiler. Fakat halk îmân etmedi.

Halkın bu îtirazlarını duyan Habîb en-Neccâr isminde bir şahıs, şehrin uzağındaki evinden koşarak onların arasına girdi. Bu elçilerin bildirdiklerine kendisinin inandığını söyleyerek herkesi îmâna çağırdı. Ancak gâfil halk, onu dinlemedikleri gibi iyice taşmış bulunan öfkelerine tâbî olarak Habîb en-Neccâr'ı oracıkta şehîd ettiler.

Bu hâdisi Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle bildirilir:

وَ اضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ

“Onlara, şu şehir halkını misâl getir! Hani onlara elçiler gelmişti.” (Yâsîn, 13)

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا
فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ

“İşte o zaman Biz, onlara iki elçi göndermiştik. Onları yalanladılar. Bunun üzerine üçüncü bir elçi gönderdik. Onlar: «Biz size gönderilmiş elçileriz!» dediler.” (Yâsîn, 14)

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ
مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ

“Elçilere dediler ki: «Siz de ancak bizim gibi birer insansınız. Rahmân, herhangi bir şey indirmedir. Siz ancak yalan söylüyorsunuz!» (Yâsîn, 15)

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ

“(Elçiler) dediler ki: «-Rabbimiz biliyor; biz gerçekten size gönderilmiş elçileriz.»” (Yâsîn, 16)

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

“-Bizim vazîfemiz, açık bir şekilde Allâh'ın buyruklarını size tebliğ etmekten başka bir şey değildir!” (Yâsîn, 17)

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ
وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ

“(Fakat gâfil halk:) «-Doğrusu siz, bize uğursuz geldiniz. Eğer bu işten vazgeçmezseniz, and olsun sizi taşlarız. Ve bizden size mutlakâ fenâ bir kötülük dokunur.» dediler.” (Yâsîn, 18)

قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

“Elçiler şöyle cevap verdi: «-Sizin uğursuzluğunuz sizinle beraberdir. Size nasihat ediliyorsa, bu uğursuzluk mudur? Bilâkis, siz aşırı giden bir milletsiniz!»” (Yâsîn, 19)

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

**“Derken şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi:
«-Ey kavmim! Bu elçilere uyunuz!» dedi.”** (Yâsîn, 20)

اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ

“Sizden herhangi bir ücret istemeyen bu kimselere tâbî olun; çünkü onlar, hidâyete ermiş kimselerdir.” (Yâsîn, 21)

Bu tavsiyesinden dolayı, adama dönerek:

«-Vay sen de mi onların dinindensin?!» dediler. Bunun üzerine adam şöyle dedi:

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

“-Bana ne olmuş ki, beni yaratana ibâdet etmeyecekmişim! Hâlbuki, hepiniz O’na döndürüleceksiniz.” (Yâsîn, 22)

ءَاتَاخِذْ مِنْ دُونِهِ إِلَهًا إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ
عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ

“O’ndan başka ilâhlar mı edineyim? O çok esirgeyici Alâh, eğer bana bir zarar dilerse, onların (putların) şefâati bana hiçbir fayda vermez; beni kurtaramazlar.” (Yâsîn, 23)

إِنِّي إِذَا لَفَى ضَلَالٍ مُبِينٍ

“İşte o zaman ben apaçık bir sapıklığın içine gömülmüş olurum.” (Yâsîn, 24)

إِنِّي أَمِنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ

“Şüphesiz ben, Rabbinize inandım; beni dinleyin!” (Yâsîn, 25)

Ancak azgın ve bedbaht güruh, bu sözleri dinlemeyip o zâ-tı taş yağmuruna tuttu. Habîb en-Neccâr tam öleceği esnâda ona:

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾
بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

“-Gir cennete!» denildi. (O da bunun üzerine) dedi ki: «-Keşke, Rabbinin beni bağışladığını ve beni ikrâma mazhar olanlardan kıldığını kavmim bilseydi!» (Yâsîn, 26-27)

Ebû Mücâhid Hazretleri buyurur ki:

“Mahlûkâtın en ahmağı nefistir. Çünkü hep kendi aleyhine olan şeyleri ister.”

Nitekim bedbaht ahâlî, Habîb en-Neccâr'ın yüce dâvetini kabûl etmemişler, ayrıca nefsânî arzularına uymadığı için onu uğursuzlukla ithâm etmişlerdi. Hâlbuki Habîb en-Neccâr, onların dünyâ ve âhiret selâmetini istemişti. Fakat onlar, nefsâniyetlerine tâbî olarak îmâna gelmediler ve âhiretlerini helâk ettiler.

Îsâ -aleyhisselâm-'ın Semâya Ref' Edilmesi

Mûsâ -aleyhisselâm-'a gönderilen dinde Benî İsrâîl gevşeklik göstermiş, pek çok îtirazlarda bulunmuş ve doğru yoldan ta-

mâmen ayrılmışlardı. Bundan sonra gelen nebîler, kendilerini dâimâ îkâz ettilerse de, bu azgın millet, yine de uslanmayıp şiddete dahî başvurdular; hattâ peygamberleri katletmeye kadar aşırıya gidip peygamber kâtili oldular.

İşte bu kavim, Îsâ -aleyhisselâm-'ın zuhûrunda dağınık durumdaydı. Bir kurtarıcı bekliyorlardı. Bekledikleri peygamberin, mücâdelecî, tuttuğunu koparan ve çok şiddetli bir kimse olmasını istiyorlardı. Çünkü o peygamber, kendilerini esâretten kurtarıp büyük menfaatlara kavuşturmalı idi.

Bunun içindir ki Îsâ -aleyhisselâm-, onları hidâyete dâvet etmek üzere gönderildiğinde, yahûdiler onu çok yumuşak buldular. Ve kendisine inanmak istemediler.

Ancak Îsâ -aleyhisselâm-, her şeye rağmen sabır gösterek yeryüzünde sulh ve selâmet hislerini yerleştirmeye, insanların aralarını düzelterip onları barıştırmaya gayret gösterdi. Yahûdileri içinde bulundukları sapık yoldan kurtarmaya çalıştı. Fakat elleri peygamber kanlarına bulanmış azgın yahûdiler, bu dâvetten rahatsız oldular. Neticede Hazret-i Îsâ -aleyhisselâm-'ı öldürmeye karar verdiler. Hem Îsâ -aleyhisselâm-'a, hem de etrâfındakilere zulmetmeye başladılar.

Öyle ki, mâruz kaldıkları zulümler karşısında havârîlerden Yudas, Ishar ve Yot (Yehûdâ) irtidâd etti. Üstelik içlerinden Yehûdâ, Zekerîyyâ ve Yahyâ -aleyhimesselâm-'ı öldüren cânî yahûdilere Îsâ -aleyhisselâm-'ın bulunduğu yeri haber verdi. Ancak Cenâb-ı Hakk'ın gazabına uğrayanlardan oldu ve yaptığıının cezası olarak, cânî yahûdilere Îsâ -aleyhisselâm- sûretinde gösterildi ve çarmıha o gerildi. Îsâ -aleyhisselâm- ise, göğe ref' edildi.

İsâ -aleyhisselâm-'ın semâya ref'i hakkında farklı görüşler vardır:

İbn-i Abbâs -radiyallâhu anhumâ-'dan gelen rivâyete göre, yahûdilerden bir cemâat, İsâ -aleyhisselâm- ve annesi Hazret-i Meryem'e dil uzattılar. Hazret-i İsâ da ellerini kaldırdı ve:

“-Yâ Rabbî! Sen beni «Kün! = Ol!» kelimesi ile halk ettin. Bana ve anneme dil uzatanlara lânet eyle!” diye duâ etti.

Allâh Teâlâ, bu duâyı kabûl buyurarak, iftirâ ve alay edenleri maymun ve domuza çevirdi.

İşte bu hâdiseden sonra yahûdiler, İsâ -aleyhisselâm-'ı katletmeye karar verdiler. Havârîlerden Yehûdâ'ya birkaç kuruş para vererek ondan Hazret-i İsâ'nın yerini öğrendiler. Fakat Cebrâîl -aleyhisselâm-, Rûhullâh'ın yanından hiç ayrılmıyor, O'nu koruyordu. Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ

“...Biz Meryem oğlu İsâ'ya açık mûcizeler verdik ve O'nu Rûhu'l-Kudüs ile güçlendirdik...” (el-Bakara, 253)

Nihâyet İsâ -aleyhisselâm-, Allâh tarafından semâya kaldırıldı. O sırada otuz üç yaşındaydı.

Yahûdiler, Hazret-i İsâ'nın kaldığı eve girince Cenâb-ı Hak, Yehûdâ'yı İsâ -aleyhisselâm- şeklinde temessül ettirdi de Rûhullâh'ın yerine Yehûdâ'yı öldürdüler. Allâh Teâlâ buyurur:

وَبِكْفَرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾
 وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ
 وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ
 مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

“İnkâr etmelerinden, Meryem’e büyük bir iftirâ atmalarından ve «Allâh elçisi Meryem oğlu İsâ’yı öldürdük!» demeleri yüzünden (onları lânetledik). Hâlbuki O’nu ne öldürdüler; ne de astılar. Fakat (öldürdükleri) onlara İsâ gibi gösterildi. O’nun hakkında ihtilâfa düşenler, bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler. Bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak O’nu öldürmediler.”

(en-Nisâ, 156-157)

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

“Bilâkis Allâh, O’nu (İsâ’yı) kendi nezdine kaldırmıştır. Allâh izzet ve hikmet sâhibidir.” (en-Nisâ, 158)

Allâh, İsâ -aleyhisselâm-’ı yahûdilerden muhafaza etmiş O’nu öldürmelerine mânî olmuştur. Bu kesindir. O’nu kendi katına kaldırmış bulunduğu da şüphesizdir. Ancak bunun şekli ve zamanı hususunda değişik rivâyetler vardır. Ekseriyete göre Allâh -celle celâluhû-, İsâ -aleyhisselâm-’ı, kudretiyle mânevî semâlardaki husûsî mevkiine kaldırmıştır. Kıyâmetten önce tekrar dünyâya gönderecektir. O zaman bütün hristiyanlar, müslüman olacak ve dünyâda tek din olarak İslâm kalacaktır.

Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ

“(Yahûdiler) tuzak kurdular; Allâh da onların tuzaklarını bozdu. Allâh, tuzak kuranların en hayırlısıdır.” (Âl-i İmrân, 54)

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ
مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى
يَوْمِ الْقِيَمَةِ ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

“Allâh buyurmuştu ki: «-Ey İsâ! Şüphesiz ki Sen'i öldürecek olan (onlar değil) Ben'im; Sen'i nezdime yükseltecek, Sen'i küfredenlerin içinden tertemiz (kurtarıp) çıkaracak ve Sana tâbî olanları kıyâmet gününe kadar küfredenlerin üstünde tutacak da (Ben'im). Sonra dönüşünüz (de) yalnız Bana (olacak)tır. İşte (o zaman) aranızda, hakkında ihtilâf etmekte olduğunuz şeylerin hükmünü Ben vereceğim.” (Âl-i İmrân, 55)

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

“İnkâr edenler var ya, onları dünyâ ve âhirette şiddetli bir azâba çarptıracağım; onların hiçbir yardımcısı da olmayacak!” (Âl-i İmrân, 56)

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ
وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“Îmân edip sâlih amel işleyenlere gelince, Allâh onların mükâfatlarını eksiksiz verecektir. Allâh zâlimleri sevmez.”

(Âl-i İmrân, 57)

Îsâ -aleyhisselâm- Semâya Ref' Edildikten Sonra

Îsâ -aleyhisselâm- semâya ref' edildikten sonra hristiyanlar, yetmiş iki fırkaya bölündüler. Teslîs akîdesi ortaya çıktı. Hristiyanların Ya'kûbiyye fırkası:

“Allâh, Îsâ'ya hulûl etti. O'nun bedeninde şekillendi ve O'nun şeklinde göründü. Yâni Allâh, Îsâ'dır...” dediler.

Bu görüş, Hind felsefesinden gelmektedir. Kudüs, Hind medeniyeti ile Roma'nın dâimâ tesiri altındaydı. Hind felsefesi-ne göre Allâh, dünyâya indi; bir anne ve babadan doğmuş olan “Krişna”ya hulûl etti. Bu şekilde Krişna, yaratıcı oldu; Allâh oldu.

Oysa Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ
يَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

“And olsun ki, «-Allâh, kesinlikle Meryem oğlu Mesîh'tir!» diyenler, kâfir olmuşlardır. Hâlbuki Mesîh: «-Ey İsrâ-îloğulları! Rabbim ve Rabbiniz olan Allâh'a kulluk ediniz! Biliniz ki, kim Allâh'a ortak koşarsa, muhakkak Allâh ona cenneti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zâlimler için yardımcıları yoktur!» demişti.” (el-Mâide, 72)

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ
وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ
ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

“Meryem oğlu Mesîh, ancak bir rasûldür. Ondan önce de (birçok) rasûller gelip geçmiştir. Anası da çok doğru bir kadındır. Her ikisi de yemek yerlerdi. Bak, onlara delilleri nasıl açıklıyoruz; sonra bak, nasıl (haktan) yüz çeviriyorlar.” (el-Mâide, 75)

Bu âyet-i kerîmelerde Cenâb-ı Hak, tamâmen şirkten ibâret olan teslîs akîdesinin bâtıllığını ifâde buyurmaktadır.

Îsâ -aleyhisselâm-'ın göğsü kaldırılmasından sonra teşekkül eden yetmiş iki fırka, ana hatlarıyla üç kısma ayrılır:

1. “Îsâ aramızda Allâh idi, şimdi gitti.” diyenler;
2. “Îsâ Allâh'ın oğlu idi, şimdi gitti.” diyenler ve;
3. “Îsâ -aleyhisselâm-, Allâh'ın kulu ve Rasûlü'dür. Allâh -celle celâlihû-, O'nu semâya ref' etmek sûretiyle kendisine ikramda bulunmuştur.” diyenler.

İlk iki grup küfre ve dalâlete düşenler, üçüncü grup ise gerçekten îmân edenlerdir.

Yahûdîler, Hazret-i Îsâ'nın ardından havârilere olan eziyetlerine devâm ettiler. Havârilere, bütün işkence ve cefâlara karşı büyük bir sabır ile tahammül gösteriyorlardı.

Bunlardan biri olan Barnabas, Îsâ -aleyhisselâm-'ın son günleri hakkında İncil'inin 221 ve 222. bâblarında şu bilgileri veriyor:

Roma askerleri, Hazret-i Îsâ'yı yakalamak için eve girdikleri vakit, Cenâb-ı Hakk'ın emri ile dört büyük melek onu pencereden çıkararak semâya ref' ettiler. Romalı askerler:

“-Sen Îsâ'sın!” diye Yehûdâ'yı yakaladılar ve onu bütün yalvarmalarına rağmen çarmıha gerip öldürdüler.

Daha sonra Îsâ -aleyhisselâm-, annesi Meryem'e ve havârilere göründü. Hazret-i Meryem'e:

“-Anneciğim, görüyorsun ki ben asılmadım. Benim yerime Yehûdâ çarmıha gerilip asıldı. Şeytandan sakının; çünkü o, dünyâyı süslü göstererek sizi aldatmaya çalışacak.” dedi.

Sonra inananların muhâfaza edilmesi için Cenâb-ı Hakk'a duâ etti. Ardından havârilere döndü:

“-Allâh -celle celâlühû-'nun nîmet ve rahmeti sizinle olsun!” dedi.

Bu sözlerinin ardından dört büyük melek, O'nu tekrar semâya kaldırdılar.

Îsâ -aleyhisselâm-, semâya çıkarıldıktan kırk sene sonra (M.S. 70 yıllarında) Romalılar, kumandan Titus önderliğinde Kudüs'ü yağmaladılar. Yahûdilerin bir kısmını öldürürken, bir kısmını da esir aldılar. Tevrât ve diğer kitapların hepsini yaktılar. Kudüs'ü harâbeye çevirip Süleyman Mâbedi'ni yıktılar. Mâbedden geriye sadece bir duvar kaldı. Yahûdiler bugün "Ağlama Duvarı" (Batı Duvarı) olarak bilinen bu kalıntının önünde o günlerin anısına ağlayıp gözyaşı dökerler. Bundan sonra yahûdiler toparlanamadı, hor ve hakir olarak yaşadılar.

Havâriler, Yehûdâ mürted olunca yerine Matthias'ı seçtiler. Etrâfa dağılıp İsevîliği yaymaya başladılar.

İsevîlik yayılmağa başlayınca yahûdiler; Romalılar, Yunanlılar ve putperestlerle birleşip bu dînin karşısına çıktılar. Hristiyanlığı benimseyen ilk yahûdileri, sirklerde arslanlara parçalattılar. Çok büyük zulüm ve işkenceler yaptılar.

Yahûdî Zûnuvas ve adamları, Yahûdiliği kabûl etmeyen Necran hristiyanlarını, hendek içinde tutuşturulmuş bir ateşe atarak yakıyor ve yanmakta olan insanları seyrediyorlardı. Buna rağmen Îsâ -aleyhisselâm-'ın sâdık mü'minleri, inançlarından vazgeçmiyor ve dâvâları uğruna korkusuzca ölüme gidiyorlardı. "Ashâb-ı Uhdûd" diye anılan bu mü'minler hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulmaktadır:

و السَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَ شَاهِدٍ
و مَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْوُقُودِ ﴿٥﴾
إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

“Burçlara sâhip gökyüzüne, geleceği bildirilmiş olan güne, (o günde) şahidlik edene ve edilene and olsun ki, ateşle dolu hendeğe atılanlar, (yakılarak) öldürüldü. Onlar (yakanlar) da başlarına oturmuşlar, mü’minlere yapmakta oldukları iş-kenceyi seyrediyorlardı.” (el-Burûc, 1-7)

Bu vahşet ve zulümlerle de yetinmediler. Hristiyanlığı kökünden yıkanın plânlarını yaptılar. Bolüs (Pavlos) adlı bir yahûdî, kendi yalanlarını da katarak muhtelif risâleler yazdı. Kendisini Îsevî gibi göstererek:

“Îsâ Allâh’ın oğludur!” dedi.

Şarabın ve domuzun helâl olduğunu, Cumartesi gününün yasaklarına uymanın ve sünnet olmanın gereksiz olduğunu söyledi. Böylece Hazret-i Mûsâ’nın şerîatinde bulunan emir ve nehiylere uymaya gerek olmadığını bildirdi. Sâdece îmânın yeterli olduğunu, amele gerek kalmadığını söyledi. Halbuki Hazret-i Îsâ, Hazret-i Mûsâ’nın şerîati üzere amel etmişti. Nitekim İn-cil’de Hazret-i Îsâ’ya izâfe edilen bir sözde:

“Sanmayın ki ben şerîati veya peygamberleri yıkmaya geldim. Ben yıkmaya değil, fakat tamamlamaya geldim.” (Matta, 5/17) ifâdeleri yer almaktadır.

Bundan dolayı Hazret-i Îsâ -aleyhisselâm-, hayâtı boyunca Yahûdî mâbedlerinde ibâdet etmiş, sünnet olmuş, şarap içmekten, domuz eti yemekten sakınmış ve sakındırmıştır. Pavlos ve arkadaşları ise, ne Hazret-i Îsâ ne de Allâh Teâlâ kendilerine böyle bir yetki vermediği hâlde bu yasakları meşrûlaştırarak dîni tahrîf etmişler ve Hristiyanlığı nefsânî arzularına göre şekillendirmeye çalışmışlardır.

Pavlos: “Allâh birdir, sıfatı üçtür.” diyordu. Dîni, Eflâtun’un felsefesi ile te’lif ediyordu. Eflâtun’un felsefesi kısaca şudur:

1. Görünmeyen yaratıcı ilâh,
2. İlâhın görünen ve bilinen veziri, yardımcısı olan “logos” (mantık),
3. Görünen ve bilinen kâinât.

Pavlos da, Hristiyanlığın ulûhiyet inancını şu şekilde düzenledi:

1. Allâh,
2. Oğlu Îsâ,
3. Rûhu’l-Kudûs.

Böylece Hristiyanlığa bugünkü teslîs inancı girmiş oldu.

O zamanki şartlar da buna müsâit idi. Zîrâ halk, taassupların sebebiyle Yahûdilik’ten hoşlanmıyordu. Bu yeni teslîs inancını ise atalarından devraldıkları çok tanrılı inanca daha yakın buluyorlardı.

Bundan sonra hristiyanlar ikiye ayrıldı:

1. Bolüsçüler (Pavlosçular): Kendilerine inanan krallar oldu. Bu sebeple kuvvetlendiler.

Îsâ -aleyhisselâm-’ın semâya ref’ edilmesinden sonra hristiyan olduğunu söyleyen Pavlos, bu yeni dîni, aslî inancından uzaklaştırarak teslîse dayalı bir inanç sistemine dönüştürdü. Daha sonra bugünkü İncil’lerin önemli bir kısmını oluşturan ve ilk dört İncil’e de kaynaklık edecek olan 14 değişik risâle yazdı. Bunlar, Hristiyanlığın kutsal metinlerinde dört İncil gibi önemlidir.

2. Barnabasçılar “-Îsâ -aleyhisselâm- insandır; bir peygamberdir. Ona aslâ tapılmaz.” diyorlardı. Ayrıca havârî Ya’kûb’un başkanlığındaki Ebiyonitler de bu gruba dâhil olup aynı inancı

savunuyorlardı. Bunlar, kendilerini destekleyen krallar olmadığı için zayıf duruma düştüler.

Diğer taraftan Pavloşçuların düşmanca tavırları her geçen gün artmakta ve Barnabasçılar'ı eritmektedir. Buna ilâveten, 325 târihinde Kostantin tarafından toplanan konsülde bulunan papazlar hey'eti, Barnabas İncil'i ni geçersiz saydılar ve birçok İncil'lerden birbirine yakın dört İncil'i geçerli kabûl ettiler. Bunlar, Luka, Yuhanna, Markos ve Matta'dır. Bu dört İncil'in dışında kalan İncil'ler imhâ edildi. Bunların dışındaki İncil'ler resmî kilise tarafından sahte sayıldı.

Artık sadece dört bozuk İncil resmen yazılıp okunmaya başlandı. Böylece diğerleriyle birlikte Barnabas da -en güvenilir İncil olmasına rağmen- ortadan kalkmış oldu. Gerçekten Barnabas, havârilerin en eskilerindendi. İsâ -aleyhisselâm'dan görüp işittiklerini doğru olarak yazmıştı. Ancak bu durum, yahûdî Pavlos'un ve onun tâkipçilerinin işine gelmemiş, bu sebeple Barnabas'ı safdışı etmişlerdi. Öyle ki, İsâ -aleyhisselâm'ın semâya kaldırılmasından otuz sene sonra Kıbrıs'ta şehîd olan Barnabas'ı, bugünkü hristiyanlar da İznik Konsülü'ndeki kararı nazar-ı itibâra alarak havârilerden saymazlar. Onun yerine Thomas'ı havârî kabûl ederler.

Barnabas'tan sonra Aryüs isimli bir papaz, Pavloşçularla mücâdeleye girdi. Fakat afaroz edildi. O da Mısır'a gitti. Tevhîd inancını yayarken öldürüldü.

Aryüs'ün Hristiyanlığa yönelttiği tenkitlere resmî kilisenin verdiği cevaplar, târih boyunca hristiyanları tatmin edememiştir. Benzer tenkitler, hristiyan târihinde uygun zemin bulduğu her dönemde yeniden ortaya çıkmış ve resmî kilisenin otoritesinin ve onun kabûl ettiği inancın sarsılmasına sebep olmuştur.

İşte hristiyan din adamları, bu tenkitlere cevap vermek, hristiyan birliğini sağlamak, en önemlisi de hristiyan esaslarını tespit etmek için birçok konsül düzenlemiş ve bu toplantılarda değişik kararlar almışlardır.

Meselâ ilk konsül 325'te İznik'te yapılmış, bu konsülde, İsâ'nın tanrılığı îlân edilmiş, 381'deki İstanbul Konsülü'nde ise Kutsal Rûh'un da tanrılığı kabûl edilerek teslîs tamamlanmıştır. 431 Efes Konsülü'nde Meryem'in Tanrı'nın anası olduğu inancı benimsenirken, 451'deki Kadıköy Konsülü'nde İsâ'nın tabiatı ile ilgili görüşler tartışılmış ve kiliseler arasında bölünmeler yaşanmıştır. Yine 869'da İstanbul'da yapılan 8. Konsül'de Kutsal Rûh'un kimden çıktığı tartışması başlatılmıştır. Bu uzun tartışmalar sonucu 1054 yılında Hristiyanlık, Katolik (Roma) ve Ortodoks (İstanbul) olmak üzere iki büyük mezhebe bölünmüştür. 16. yüzyılda ise baskıcı ve skolastik Katolikliğe bir tepki olarak Protestanlık mezhebi doğmuştur.

Bütün hristiyanları ilgilendiren, aynı zamanda dînin esâsını teşkil eden en temel prensiplerin ve aslı inançların, çok sonra-ları bizzat insanlar tarafından tespit edilmeye çalışılmış olması, o dînin ne kadar tahrîfe uğradığını ve aslının bozulduğunu açıkça göstermektedir. Üstelik bu konsüllerde alınan kararlar, kimi zaman birbirlerini nakzetmektedir. Dünyâda, üzerinde bu kadar oynanan ve her defasında yeni bir şeyler eksiltilip eklenen bir başka din görülemez.

Çok İncîl yazılmasının sebebi şudur:

Tahrîf edilmiş Hristiyanlık'taki teslîs akîdesine göre; Allâh, Allâh'ın oğlu Hazret-i Mesîh (İsâ) ve Rûhu'l-Kudüs vardır. Bu inanca sâhip birçok papaz da, Rûhu'l-Kudüs'ün kendilerine va-

hiy getirdiğini söyleyerek rastgele İncil yazmışlardır. Rûhu'l-Kudüs, Cebrâil'dir ya da insanın kalbine sünûhât veren mânevî güçtür, gibi karmaşık bir ifâde ile ortaya konmaktadır. Tam olarak bir îzâhı yoktur. Nitekim günümüzde dahî, bu şekilde İncil yazarlar bulunmaktadır.

Îsâ -aleyhisselâm-'ın Semâdan Nüzûlü

Îsâ -aleyhisselâm-, kıyâmete yakın semâdan yere inecektir. Bu hususta birçok hadîs-i şerif bulunmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

وَأَنَّهُ لَعَلُّمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ

“Şüphesiz ki O (Îsâ), kıyâmetin (ne zaman kopacağına) ilmidir (bilgisidir). Ondan hiç şüphe etmeyin ve bana tâbî olun; çünkü bu dosdoğru bir yoldur.” (ez-Zuhruf, 61)

Bu âyette Hazret-i Îsâ'nın kıyâmet için bir bilgi olduğu beyân edilerek âhir zamanda O'nun tekrar dünyâya döneceğine işâret edilmektedir. Nitekim âyetteki “ilim” kelimesi, işâret mânâsına gelen «alem» şeklinde de okunmuştur.

Îsâ -aleyhisselâm-, yeryüzüne indiğinde Hazret-i Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in şerîati ile hükmedecektir.

O, Mehdi -aleyhisselâm- ile birlikte olacak ve Mehdi, Decal'i yeryüzünden kaldıracaktır. Mehdi -aleyhisselâm-, Hâşimî soyundan gelecek ve hilâfeti Îsâ -aleyhisselâm-'a devredecektir.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyurmuşlardır ki:

“Ömrüm uzarsa, İsâ ile buluşmak isterim. Şâyet ömrüm vefâ etmezse, içinizden kim O’nunla buluşursa, O’na ben-den selâm söylesin.” (İbn-i Hanbel, II, 298)

Hazret-i İsâ’nın yeryüzüne nüzûlü, bütün insanlık için bir rahmet vesîlesi olacaktır. Hadîs-i şerîfte buyrulur:

“Hazret-i İsâ, üzerinde kızıl toprak renginde iki elbise olduğu hâlde iner; salîbi (haçı) kırar, hınzırı öldürür, cizyeyi kaldırır, insanları İslâm’a çağırır. Allâh, onun zamanında İslâm hâriç bütün dinleri ortadan kaldırır. Yeryüzüne emniyet gelir. Arslanlar develerle otlar. Çocuklar, yılanlarla oynar.” (Bkz. İbn-i Mâce, Fiten, 33/4077)

Bir başka hadîs-i şerîf de şöyledir:

“Nefsim kudret elinde olan Zât-ı Zü’l-Celâl’e yemîn ederim ki, Meryem oğlu İsâ’nın, aranızda (İslâm şeriatı ile hükmedecek) adâletli bir hâkim olarak ineneği, istavrozları (haçları) kırıp, hınzırları öldüreceği, cizyeyi (ehl-i kitâbdan) kaldıracağı (yâni ehl-i kitâbın da müslüman olup Yahûdilik ve Hristiyanlığın kalkacağı) vakit yakındır. O zaman mal öylesine artar ki, kimse onu kabûl etmez; tek bir secde, dünyâ ve içindekilerin tamâmından daha hayırlı olur.”

Bu hadîs-i şerîfi rivâyet eden Ebû Hüreyre -radiyallâhu anh-, rivâyetinin sonunda der ki:

“Dilerseniz şu âyeti okuyun: «Ehl-i kitâbdan her biri, ölmünden önce O’na muhakkak îmân edecektir. Kıyâmet gününde O, onlara şâhid olacaktır.» (en-Nisâ, 159)” (Buhârî, Büyû 102, Enbiyâ 49; Müslim, İmân 242)

İsâ -aleyhisselâm-'ın Mûcizeleri

İsâ -aleyhisselâm- Allâh'ın izni ile;

- 1- Ölüleri diriltirdi.
- 2- Hastaları iyileştirdi.
- 3- Yenilen şeyleri ve evlerde biriktirilenleri bilirdi.
- 4- Çamurdan kuş yapıp uçurdu.
- 5- Kendisine gökten mâide (sofra) inmişti.
- 6- Uyku hâlinde iken bile etrafında söylenen ve yapılanları duyar ve bilirdi.
- 7- Uzak ve gizli olarak söylenilenleri duyardı.

Melekler, Hazret-i Meryem'e İsâ -aleyhisselâm-'ı müjdelediklerinde şöyle demişlerdi:

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَآئِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ
لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَ أُبْرِئُ
الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَ أَحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ أَنْبِئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ
وَ مَا تَدْخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ

“(İsâ) İsrâîloğulları'na bir elçi olacak (ve onlara diyecek ki:) **Size Rabbinizden mûcize getirdim; size çamurdan kuş sûreti yapar, ona üflerim ve Allâh'ın izniyle o kuş oluverir. Yine Allâh'ın izni ile körü ve alacalıyı iyileştirir, ölüleri diriltirim. Ayrıca evlerinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size ha-**

ber veririm. Eğer inanan kimseler iseniz, bunda sizin için bir ibret vardır!” (Âl-i İmrân, 49)

Diğer âyet-i kerîmelerde de şöyle buyrulur:

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

“Allâh’ın, peygamberleri toplayıp da: «-Size ne cevap verildi?» dediği gün: «-Bizim hiçbir bilgimiz yok, şüphesiz gizlilikleri hakkıyla bilen ancak Sen’sin!» diyeceklerdir.” (el-Mâide, 109)

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَى الْوَالِدَتِكَ
إِذْ أَيْدَيْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَ كَهْلًا وَإِذْ
عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَ التَّوْرَةَ وَ الْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ
الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَ تُبْرِئُ
الْأَكْمَةَ وَ الْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَى بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي
إِسْرَآئِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ
إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ

“Allâh o zaman şöyle diyecek: «-Ey Meryem oğlu Îsâ! Sana ve annene (verdiğim) nîmetimi hatırla! Hani Sen’i mu-kaddes Rûh (Cebrâîl) ile desteklemiştim; (bu sâyede) Sen be-şikte iken de yetişkin çağında da insanlarla konuşuyordun.

Sana kitâbı (okuyup yazmayı), **hikmeti, Tevrât ve İncîl'i öğret-**
miştim. Ben'im iznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yapı-
yordun da ona üflüyordun; Ben'im iznimle o, hemen bir kuş
oluyordu. Yine Ben'im iznimle anadan doğma körü ve alaca-
lıyı iyileştiriyordun. Ölülerini Ben'im iznimle (hayâta) çıkarıyor-
dun. Hani İsrâîloğulları'nı (Sen'i öldürmekten) **engellemiştim;**
kendilerine apaçık deliller (mûcizeler) getirdiğin zaman içle-
rinden inkâr edenler: «Bu apaçık bir sihirden başka bir şey
değildir!» demişlerdi.» (el-Mâide, 110)

BUGÜNKÜ HRİSTİYANLIK

Daha evvel de ifâde ettiğimiz gibi Hristiyanlık, İsâ -aleyhis-selâm-'dan sonra birçok beşerî tesir ve müdâhalelere mâruz kalmıştır. Bunun içindir ki, Kur'ân-ı Kerîm'de ehl-i kitâb hakkınca **“Dinlerini parça parça edenler.”** (er-Rûm, 32) tâbiri kullanılmıştır. Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, bir hadîs-i şeriflerinde şöyle buyururlar:

“...Mesîh'in ümmeti, O'nun sünnet ve hidâyeti üzere iki yüz sene kaldılar (sonra dinlerini bozup istikâmetlerini değiştirdiler).” (Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, VIII. 207)

Gerçekten Hristiyanlık, kendi din adamları tarafından bozulmuş ve günümüze ilk şeklinde mevcut olan tevhîd akîdesinden tamâmen tecrîd edilerek gelmiştir.

Bu tahrîf sebebiyledir ki, diğer ilâhî dinler gibi Hristiyanlığın da hükmü ve geçerliliği ortadan kaldırılmış, Allâh katında son ve hak din olarak İslâm gönderilmiştir. Cenâb-ı Hak buyurur:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

“Allâh indinde hak din, yalnızca İslâm'dır...” (Âl-i İmrân, 19)

Cenâb-ı Hakk'ın bu hükmü karşısında gerek yahûdiler ve gerekse hristiyanlar, İslâm'ı ve onun yüce peygamberini kendi

içlerinden çıkacağı düşüncesinde olduklarından dolayı kabûllenmediler. Nitekim her iki dînin mensupları da kitaplarındaki hakîkatlere bakarak Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in bi'setine (peygamber olarak gönderilişine) kadar hep O'nu müjdeleyip bekledikleri hâlde, bi'setten sonra tavır değiştirdiler. Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in ve yeni dînin kendileri arasından çıkmadığını görünce hasede kapıldılar ve îmân etmekten imtinâ ettiler.

Cenâb-ı Hak buyurur:

وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

“...Kitâb verilenler, kendilerine ilim (Kur’ân ve Peygamber) geldikten sonradır ki, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler. Allâh’ın âyetlerini inkâr edenler bilmelidirler ki, Allâh’ın hesâbı çok çabuktur.” (Âl-i İmrân, 19)

Ehl-i kitâb, sadece hased edip ayrılığa düşmekle kalmadı, kitaplarında son dîn olan İslâm ve onun hak peygamberi olan Hazret-i Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'i müjdeleyen bölümleri de değiştirdiler. Çünkü bu bölümleri okuyan birtakım firâsetli hristiyan veya yahûdiler, hakîkati kavrayıp derhal müslüman oluyorlardı. Nitekim yahûdî âlimlerinden **Abdullâh bin Selâm** ve daha niceleri, hristiyanlardan **Selmân-ı Fârisî**, hattâ krallardan Habeş hükümdarı **Necâşî** gibi birçok mümtaz şahsiyet, bu vesileyle müslümanlığı candan kabûllenmişlerdi. Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ
وَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ

“Ehl-i kitâbdan öyleleri vardır ki, Allâh’a, size ve kendilerine indirilene tam bir samîmiyetle ve Allâh’a boyun eğerek îmân ederler...” (Âl-i İmrân, 199)

Hattâ Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in zuhûrunu duyup O’nun vasıflarını öğrenen Bizans İmparatoru **Herakliyüs** heyecanlanmış ve Hazret-i Peygamber’in bahtiyar elçisine:

“O Zât, şu ayaklarımın bastığı yerlere bile çok yakın bir zamanda hâkim olacaktır. Zâten ben, bu peygamberin zuhûr edeceğini bilirdim, fakat sizden olacağını tahmîn etmezdim. O’nun huzûruna varabileceğimi bilsem, kendisiyle görüşebilmek için her türlü zahmete katlanırdım. Yanında olaydım, ayaklarını yıkardım.” demiştir. (Buhârî, Bed’ü’l-Vahy, 6)

İşte bu ve buna benzer çeşitli hâdiselere şâhid olan, ancak gönülleri ve irâdeleri âmâ hristiyan ve yahûdiler, zaman geçtikçe bütün dindaşlarının müslüman olmalarından endişe duymaya başladılar. Bu duruma çâre olarak da kendi kitaplarında bulunan, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ve O’nun getirdiği son dîni müjdeleyen metinleri değiştirdiler.

Böyle yapmakla düştükleri hazîn âkıbeti Cenâb-ı Hak şöyle bildirir:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أُنْزِلَ اللَّهُ مِنْ الْكِتَابِ وَيَسْتُرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Allâh’ın indirdiği Kitâb’dan bir şeyi (Âhîrzaman Peygamberi’nin vasıflarını) gizleyip onu az bir paha ile değişenler yok mu, işte onların yiyip de karınlarına doldurdıkları, ateşten başka bir şey değildir. Kıyâmet günü Allâh ne kendileriyle konuşur ve ne de onları temize çıkarır. Orada onlar için can yakıcı bir azap vardır.” (el-Bakara, 174)

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَعِيًّا أَنْ يُنَزَّلَ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَآؤُا بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ

“Allâh’ın, kullarından dilediğine peygamberlik ihsân etmesini kısıkandıkları için, Allâh’ın indirdiğini (Kur’ân-ı Kerîm’i) inkâr ederek kendilerini harcamaları ne kötü bir şeydir! Böylece onlar, gazap üstüne gazaba uğradılar. Ayrıca kâfirler için alçaltıcı bir azap vardır.” (el-Bakara, 90)

Âyet-i kerîmede ifâde buyrulduğu gibi hidâyete râm olamayıp İslâm’ın saâdet sancağı altına girmeyen ehl-i kitâb, kendi arzularına göre şekillendirdikleri bâtil kitaplarına tâbî olarak dünyâ ve âhiretlerini hebâ etmişlerdir. Çünkü bütün ilâhî kitapları gönderen Allâh -celle celâluhû-, son gönderdiği dîn olan İslâm’a tâbî olmayıp iptal edilen dinlere uyanların, bâtilla dolu îmanlarını kabûl etmediğini şöyle beyân buyurmaktadır:

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Kim İslâm’dan başka bir dîn ararsa, bilsin ki, kendisinden (böyle bir dîn) aslâ kabûl edilmeyecek ve o, âhirette hüsrâna uğrayanlardan olacaktır.” (Âl-i İmrân, 85)

Gerçekten bugün İslâm dışındaki bütün dinlerde ve Hristiyanlık’ta mevcut olan îman ve ibâdet esaslarına bakıldığında, onların, Cenâb-ı Hakk’ın irâde ve buyruklarına, hattâ beşer mantığına bile ters bir mâhiyete büründüğü müşâhede edilmektedir. Nitekim hristiyanlara göre;

Her insan günahkâr doğar. Çünkü Âdem -aleyhisselâm-, Allâh’ın emrini tutmamış ve cennetten çıkarılmıştır. Şimdi bu günah, bütün insanlarda teselsülen devâm etmektedir. İsa -aleyhisselâm-, insanları bu **“ezelî günah”**tan kurtarmak için dünyâya gelmiştir. Allâh -celle celâlihû-, insanları bu günahdan kurtarmak için kendi oğlunu (İsa’yı) çarmıha gerdirmiştir.

Hâlbuki Allâh Teâlâ, insanların suçlarının cezâlarını birbirlerine çektirmek gibi bir muâmeleyi hiçbir ilâhî kitabında beyân buyurmamıştır. Çünkü başkalarının günâhı için bir mâsumu kurbân etmek, zulümden başka bir şey değildir.

Diğer taraftan, insanların günahkâr doğmalarına inanmak da Cenâb-ı Hakk’a zulüm isnâd etmektir. Bu meselenin hakikatini Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in şu nebevî ifâdeleri ne güzel ortaya koymaktadır:

“Her çocuk (İslâm) fıtratı üzere (temiz ve günahsız olarak, tevhîde meyilli bir şekilde) doğar!..” (Müslim, Kader, 22)

Allâh Teâlâ buyurur:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

“(Ey Rasûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dîne, Allâh insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir! Allâh’ın yaratışında değişme yoktur! İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.” (er-Rûm, 30)

Hristiyanlığa yerleşen bâtil akîdelerden biri de “**vaftiz**”dir. Hristiyanların baba-oğul ve Rûhu'l-Kudûs adına vaftiz olmaları, kilisenin bir emridir. Kilise, yüze su serpererek veya vücûdu suya batırarak vaftiz yapar. Bunu, hristiyan olmanın îlânı kabûl ederler. Ayrıca ezeli günâhın, vaftiz ile affedildiği inancı vardır. Bunun içindir ki hristiyanlar, vaftiz yapılmadan ölenleri günahkâr olarak ölmüş kabûl ederler.

Yine hristiyanlara göre dünyâ bir çile yeridir. Zevk u sefâ yoktur. İnsanlar, çile çekmek için yaratılmışlardır. Ancak böyle söyleyip nefsâniyetin had safhasında zevk u sefâ hâlinde yaşayan hristiyanların hayat ölçüleriyle yaşantıları ne kadar tezatlıdır.

Bir imtihan diyârı olan bu dünyâda ebedî saâdeti kazandıracak hayat tarzının, çelişkilerle dolu olması mümkün değildir. Bilmelidir ki Allâh Teâlâ, kullarını çeşitli şekillerde imtihan eder. Bu itibarla kul, bazen darlık, bazen genişlik; bazen çile, bazen de sürûr tecellileri yaşar.

Yine hristiyanlara göre insanlar, doğrudan doğruya Allâh ile kendi aralarında bir bağ oluşturmazlar. İnsanlar adına papazlar Allâh’a yalvarabilirler. Yine onların günahlarını papazlar affedebilirler. Yâni papazlar, Allâh ile kul arasında bir vâsıtaadır. Bunun içindir ki, papazlara günahları itirâf etmek, Hristiyanlık’ta bir ibâdet şekli hâline gelmiştir. Kilise, günahları itirâf ettirir ve papazlar da, para karşılığı, parası yoksa kilisede çalışma mukâbili günah affetmeye salâhiyetlidirler. Hristiyan-

lar bunu tahrîf edilmiş olan İncil'in şu ifâdelerine dayanarak söylerler:

“İsâ onlara, «Size esenlik olsun!» dedi. «Baba beni gönderdiği gibi, ben de sizi gönderiyorum.» Bunu söyledikten sonra onların üzerine üfleyerek, «Kutsal Rûh'u alın!» dedi. «Kimin günahlarını bağışlarsanız, bağışlanmış olur; kimin günahlarını bağışlamazsanız, bağışlanmamış kalır.» dedi.” (Yuhanna, 20/21-23)

Bu usûl ve erkân, insana hidâyet yolunu göstermekten ziyâde, papazlara bir nevî ulûhiyet isnâdı ve diğerlerine de nasıl olsa affedilir düşüncesiyle günah işlemeye cevaz vermek demektir.

Kendi günahlarını bile affetmeye muktedir olmayan papazların, başkalarının günahlarını affedebilmesi mümkün müdür? Kendisi günah işlemekten berî olmayan bir insan, kendi gibi bir insanın günâhını nasıl affedebilir? Böyle bir salâhiyet başta ülü'l-azm peygamberler olmak üzere hiçbir nebî veya rasûle bile verilmemiştir. Peygamberlerin ömürleri, günah işlemedikleri hâlde tevbe ve istiğfâr içinde geçmiş iken, ilâhî mağfiretin, papazların affetmesine bağlı olduğunu düşünmek, ne büyük bir dalâlettir!

Ehl-i kitâbın, ilâhî hakîkatlere ters olarak para karşılığında veya kilisede çalıştırma mukâbili, günahları affetme yetkisine sâhip olduklarını vehmetleri dalâleti sebebiyle Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَ الرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

“Ey îmân edenler! (Biliniz ki), hahamlardan ve râhiplerden birçoğu insanların mallarını haksız yollardan yerler ve (onları) Allâh yolundan engellerler...” (et-Tevbe, 34)

Buna rağmen hristiyanlar, râhiplerine körü körüne tâbî olurlar. Hristiyanlığın kutsal kitabı peygamberlere atılan birçok iftirâ ve günah yakıştırmaları ile dolu iken, hiçbir nebevî husûsiyeti bulunmayan “Papa” mâsum ve günahsız kabul edilir. Onların her yaptığı iş doğru görülür.

Câlib-i dikkattir ki, kendilerini Allâh’ın emirlerini yerine getirmeye çağıran Allâh’ın seçtiği peygamberlere, onların ilâhî dâvetleri nefislerine zor geldiği için, zinâ, içki içme, yalancılık, sahtekârlık, putperestlik vb. çirkin vasıfları isnâd etmek sûretiyle peygamberlik müessesini hafife alan hristiyanlar²⁴, kendilerinin seçtiği sıradan bir insan olan Papa’ya karşı aşırı derecede ulvî husûsiyetler atfederek onu kendilerince yüceltmişlerdir.²⁵

Kur’ân-ı Kerîm’de buyrulur:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ
وَمَا أُمُّرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

“(Yahûdiler) Allâh’ı bırakıp bilginlerini (hahamlarını); (hristiyanlar) da râhiplerini ve Meryem oğlu Mesih’i rabler edindiler. Hâlbuki onlara tek ilâha kulluk etmeleri emrolun-

24. Hristiyanların kutsal kitaplarında peygamberlerle ilgili olarak yer alan haksız isnatlar için bkz. Tekvin, 12/11-13, 19/30-38, 20/1-7, 30/32-4 II. Samuel, 11. bâb; I. Krallar, 11/1-13.

25. Ancak günümüzde hristiyanlardan Protestanlık mezhebine bağlı olanlar, Papa’nın yanılmazlığını ve günah affetme yetkisini kabul etmezler.

du. O'ndan başka ilâh yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır.” (et-Tevbe, 31)

Âyette buyrulan hakîkatin diğer bir tezâhürü olarak da hris-tiyanlar, insan hakkında da hatâlı mütâlaalarda bulunmuşlardır. Onlara göre insanın rûh ve bedeni birbirinden ayrıdır. Rûhu ancak papazlar temizler. Beden ise ekseriyetle, günahkâr ve çirkin bir varlık olarak kabûl edilir.

Hâlbuki bu ifâdeler, “zübde-i âlem” (âlemin özü) olarak yaratılan ve “eşref-i mahlûkât” (yaratılanların en şerefli) olan insan için haksız îzahlardır. Bunun doğrusunu Kur’ân-ı Kerîm şöyle beyân buyurur:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

“Şüphesiz Biz insanı en güzel bir biçimde (ahsen-i takvîm üzere) yarattık.” (et-Tîn, 4)

Şeyh Gâlib, bu hakîkati ne güzel ifâde eder:

*Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen,
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen!..*

(Gönül gözü ile bir bak kendine. Yaratılanların özüsün sen. Kâinâtın gözbebeği olan insansın sen.)

Çünkü böyle mükerrem yaratılmış bulunan insan, kudret-i ilâhiyyenin binbir nakışı ile müzeyyen olan bu âlemde ilâhî sanatın zirvesini teşkil eder.

Ancak bu yüce zirveye lâıyk bir îman ve ibâdet hayâtı içinde olmayanlar, yaratılışlarındaki ulvî vasıfları kaybederler. Netîcede Cenâb-ı Hakk’ın **“esfel-i sâfilîn” (aşağıların en aşağısı)** ifâdesiyle tavsîf buyurduğu bir hâle düşerek ilâhî emâneti zâyî etmiş olurlar. Yoksa her insan başlangıçta:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

“Biz, hakikaten insanoğlunu mükerrem (şan ve şeref sâhibi) kıldık...” (el-İsrâ, 70) âyetindeki hakîkatin muhâtabıdır.

Hristiyanlar, İncil’lerden çeşitli deliller getirerek Hristiyanlığın sevgi ve barış dîni olduğunu ileri sürerler. Ancak muharref İncil’lerde bunu nakzeden ifâdeler de vardır: Meselâ Luka, Hazret-i İsâ’dan şöyle bir söz nakleder:

“Lâkin üzerlerine kral olmamı istemeyen o düşmanlarımı buraya getirin ve öldürün!” (Luka, 19/7)

Yine Pavlos’un mektuplarında şöyle denir:

“Çünkü bütün düşmanları kendi ayakları altına koyuncaya kadar onun saltanat sürmesi lâzımdır!” (Korintoslara Mektup, 1/15)

Başka bir yerde de Hazret-i İsâ şöyle der:

“Yeryüzüne selâmet getirmeye geldim sanmayın. Ben selâmet değil, fakat kılıç getirmeye geldim. Çünkü ben, adamlar babasının, kızla anasının, gelinle kaynanasının arasına ayrılık koymaya geldim!” (Matta, 10/34-35)

Ayrıca hristiyanların kabûl ettiği Eski Ahit’te şöyle denir:

“Ancak Tanrı’nın sana mîras olarak vermekte olduğu bu kavimlerin şehirlerinden nefes alan kimseyi sağ bırakmayacaksın. Fakat onları Rabbin sana emrettiği gibi tamâmen yok edeceksin.” (Tesniye 20/16-17)

“Şimdi git (o zamanki düşman bir kavim olan) Amelek’i vur. Onların her şeyini tamâmen yok et. Ve onları esirgeme ve

erkekten kadına, çocuktan emzikte olana, öküzden koyuna, deveden eşeğe kadar hepsini öldür!” (I. Samuel,15/2-3)

Görüldüğü üzere Hristiyanlığın tahrîf edilmiş kutsal kitabında sevgi ve barış mesajını gölgede bırakacak şekilde şiddet ve zulüm ifâdeleri bulunmaktadır.

İslâm'da harbin nasıl olması gerektiği ise Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle beyân edilir:

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

“Sizinle savaşımlarla Allâh yolunda savaşın. Aşırı gitmeyin. Doğrusu Allâh haddi aşanları sevmez.” (el-Bakara, 190)

İslâm'da savaş, Allâh'ın dînini tebliğ için yapılır. Düşmanlarla savaşmayı emreden âyetler, sâdece harp ilân edilmiş kişilere, bilfiil savaşımlara yöneliktir. Savaşmayan kadın, çocuk, yaşlı ve hasta gibilere dokunulamaz, hattâ hayvanlar öldürülemez, yaş ağaçlar kesilemez, ekinlere zarar verilemez.²⁶

Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-, diğer peygamberler gibi Allâh'ın haram kıldığını haram, helâl kıldığını helâl kılan ve ümmetine de bunları emreden bir peygamberdi. O'nun da, haramların dışında dînin özüne uymayan, fakat doğru gibi görünen amelleri, yâni “bid'atleri” reddetmiş olduğu muhakkak iken, bugünkü Hristiyanlık'ta günahlar ibâdet hâline getirilmiştir. Bunlardan biri de “İşâ-i Rabbânî”dir.

İşâ-i Rabbânî, İsâ -aleyhisselâm-'ın son gece yediği yemeği sembolize etmek üzere, ekmeği kırıp üstüne şarap dökerek yemektir. Güyâ burada ekmek, Hazret-i İsâ'nın etini, şarap da kanını temsil etmektedir. Hristiyanlar, bunları yiyerek Hazret-i İsâ ile bütünleştiklerine inanmaktadırlar. Evharistiya olarak da bilinen bu âyin, vaftizden sonra gelen en önemli ibâdetdir. Bu âyin bütün hristiyanlar tarafından ifâ edilmektedir.

Önceleri senede bir defa yapılırken, sonradan her hafta yapılmaya başlanmış ve Hristiyanlığın bir akîdesi hâline gelmiştir. Böyle bir ibâdet vesîlesiyle bir nevî ulûhiyete iştirâk etme inancı, ilâhî tevhîdin hiçbir şekilde müsâmaha etmeyeceği bir şirk çeşididir.

Hristiyanlıkta ibâdet daha çok duâ ve Tanrı adına okunan bir takım ilâhîlerden ibârettir. Ekmek-şarap âyini veya ibâdeti dışında İslâm'da olduğu gibi namaz, oruç, hac ve benzeri mecbûr ibâdetler yoktur. Hristiyanlıkta oruç, sadece perhizden ibâret kabûl edilmiştir. Nefsin arzu ettiği bazı yiyecek ve içecekler oruç esnâsında alınamaz, ancak hafif kahvaltı yapılabilir veya hafif bir akşam yemeği yenebilir.

Allâh Teâlâ, hristiyanların dinlerine dâhil ettikleri bu ve benzeri inançların bâtıl olduğunu ve onlara emredilenin bunlar olmadığını beyân ile şöyle buyurur:

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾
وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ
وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

“Kendilerine Kitâb verilenler, o açık delil (Hazret-i Peygamber ve İslâm) kendilerine geldikten sonra ayrılığa düştüler. Hâlbuki onlara, ancak, dîni yalnız Allâh’a has kılarak ve hanîfler olarak Allâh’a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. İşte sağlam din de budur!”
(el-Beyyine, 4-5)

Bütün bu anlatılanların yanında Hristiyanlığın en büyük handikapı dinlerine yine sonradan eklenen **“teslîs akîdesi”**dir. Nitekim Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, İslâm’a dâvet için hristiyan krallara gönderdiği mektuplarda bu husus üzerinde durmuştur. Bizans İmparatoru Herakliyüs’e gönderdiği mektup şöyledir:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Allâh’ın kulu ve Rasûlü Muhammed’den, Romalıların büyüğü Herakliyüs’e!

Hidâyete tâbî olanlara selâm olsun!

Ben seni İslâm’a dâvet ediyorum. İslâm’a gir ki, selâmete eresin ve Allâh da sana ecrini iki kat versin! Eğer kabûl etmezsen, (teb’an olan) çiftçilerin günâhı senin boynunadır.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَ لَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَ لَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

“Ey kitâb ehli! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allâh’tan başkasına tapmayalım;

O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve Allâh'ı bırakıp kimimiz kimimizi ilâhlaştırmayalım! Eğer yüz çevirirlerse, işte o zaman: «Şâhid olun ki, biz müslümanlardanız!» deyiniz! (Âl-i İmrân, 64) (Buhârî, Bed'ü'l-Vahy, 5, 6; Müslim, Cihâd, 74)

Teslîs (Üç Tanrı) İnancı

Teslîs, hristiyanların **“Baba, oğul ve Rûhu'l-Kudûs”** üçlünden oluşan tanrı inançlarını ifade eden bir kavramdır. Aslında Hristiyanlık, umûmiyetle tek Tanrı'ya inanan dinler arasında zikredilir. Hristiyanlığın dayandığı “Eski Ahid”de titiz bir şekilde üzerinde durulan tevhîd inancı, hristiyanların merkezi olan Kudûs'te aralarında sıkışıp kaldığı Hint ve Yunan kültürünün etkisiyle, tevhîde aykırı bir şekle dönüşmüştür.

Teslîsin Hristiyanlığa girmesi hayli sonra olmuştur. 325 yılında toplanan İznik Konsülü'nde henüz teslîs inancı yoktu. Orada sadece Baba ve Oğul'un Tanrı olduğundan ve onların aynı cevherden olduklarından bahsediliyordu. Daha sonra 381 yılında toplanan Konstantinopolis Konsülü ise, Rûhu'l-Kudûs'ü de Tanrılığa ilâve edip(!) teslîs inancını kabûl ederek, hristiyanlardan **“üç uknum”**a, yâni üç unsurlu tek ulûhiyete tapınmalarını istedi.

Bugün yapılan itirazlar karşısında teslîs için te'vîl yoluna gidilerek; Tanrı tektir, güç ondadır; İsâ ise sadece onun oğludur; Rûhu'l-Kudûs de gücüdür gibi ifâdeler, yapılan şirki tevhîde yaklaştırmaz. Ayrıca her türlü noksanlıklardan ve beşerî sıfatlardan münezze olan Allâh'a oğul isnâdı, dehşetli bir azâba dâ'îr edecek büyük bir şirkten başka bir şey değildir. Bu hususta Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ
بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ

“(O yüce bir sübhân olduğu hâlde) «Allâh çocuk edildi!» dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir. Oysa göklerde ve yerde olanların hepsi O’nundur, hepsi O’na boyun eğmiştir.”
(el-Bakara, 116)

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

“(Evet O yüce bir sübhân olduğu hâlde) «Allâh çocuk edildi!» dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir. O’nun (çocuğa) ihtiyâcı yoktur. Göklerde ve yerde ne varsa O’nundur. Bu hususta yanınızda herhangi bir delil yoktur. Allâh hakkında bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?” (Yûnus, 68)

قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

“(Ey Rasûlüm!) De ki: Allâh hakkında yalan uyduranlar aslâ kurtuluşa eremezler.” (Yûnus, 69)

مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
ثُمَّ نَذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

“Dünyâda bir miktar geçim (sağlarlar), sonra dönüşleri Biz’edir; sonra inkâr etmekte oldukları şeylerden ötürü onlara şiddetli azâbı tattırırız.” (Yûnus, 70)

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ

“Allâh evlâd edinmemiştir. O’nunla beraber hiçbir ilâh da yoktur. Aksi takdirde (O’nunla beraber başka ilâhların bulunması hâlinde) her ilâh kendi yarattığını sevk ve idâre eder ve mutlakâ onlardan biri diğerine galebe çalardı. Allâh, (müşriklerin) yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir.” (el-Mû’minûn, 91)

Başlangıçta pürüzsüz bir tevhîd anlayışına sâhip olan hristiyan akîdesine sonradan girmiş bulunan teslîs inancının, İncil’lerde ciddî bir delîline rastlanmamaktadır. “Üçleme” mânâsına gelen teslîsin Batı dillerindeki karşılığı, “Trinite”dir. Trinite kelimesi, İncil’lerin hiçbir yerinde geçmez. Hristiyanlık târihinde ilk defa M.S. 2. asırda Tertüllien tarafından kullanılmıştır.

Ayrıca Yeni Ahid’in hiçbir yerinde Hazret-i İsâ “Ben Tanrı’yım” demez. Bilakis tam zıddını, yâni kul olduğunu söyler.²⁷ Yüce Allâh Kur’ân-ı Kerîm’de de Hazret-i İsâ’nın kul olduğunu haber verir.²⁸ İsâ -aleyhisselâm-, bu kulluk sıfatından kendisi rencide olmamış, bilakis Kitâb-ı Mukaddes’te beyân edildiği üzere bundan şeref duymuş,²⁹ ömrünü zirve bir kulluk muhtevâsı içinde yaşamıştır. Ayrıca Hazret-i İsâ devamlı olarak, hattâ

27. Bkz. Matta, 12/18.

28. Bkz. en-Nisâ, 172.

29. Bkz. Matta, 12/18; İşaya, 42/1.

geceleleri sabahlara kadar Allâh'a ibâdet ederdi. Hâlbuki ibâdet etmek, ulûhiyet şîârı değil, bilakis kulluğun tescîlidir.

Hristiyanlar, teslîsin İncîl'lerdeki delili olarak bula bula şu ifâdeleri zikrederler:

“Ve Îsâ vaftiz olunup hemen sudan çıktı. Ve işte gökler açıldı ve Allâh'ın rûhunun güvercin gibi inip üzerine geldiğini gördü ve işte göklerden bir ses dedi: «Sevgili oğlum budur, ondan râzıyım.»” (Matta 3, 16-17)

Benzer ifâdeler, İncîl'in diğer bölümlerinde de geçer.³⁰ Fakat dikkatle incelendiğinde görülür ki, bu metinlerden üç tanrı veya üç uknumlu, yâni üç unsurdan müteşekkil bir tanrı mânâsı çıkarmak mümkün değildir.

İfâde etmek gerekir ki, aslının tahrîf edildiği, Kur'ân-ı Kerîm tarafından da bildirilen Hristiyanlığın temel kitabı olan İncîl'lerde bile sağlam ve anlaşılır bir delili bulunmayan teslîs inancını, nasıl te'vîl edilirse edilsin veya hristiyanlar tarafından ne şekilde îzah edilmeye çalışılırsa çalışılsın, Allâh indinde son dîn olarak gönderilen İslâm'ın getirdiği “Tevhîd” inancıyla aslâ bağdaşmaz!

Öte yandan, hristiyanların Tanrı için kullandıkları “baba” tâbiri de çok alçaltıcıdır. Zîrâ insan nazarında kötü intibâlar uyandıran baba tipleri de vardır. Aynı zamanda baba mefhûmu, birer beşerî keyfiyet olan cinsî alâkaları, kendisinden sonra bir vâris bırakma düşüncesini ve ölümü hatırlatır ki, Allâh -celle celâluhü- bütün bunlardan münezzehtir.

Allâh Teâlâ'nın Îsâ -aleyhisselâm-'ı babasız olarak yaratması fevkalâde büyük bir mûcizedir. Fakat bu durum, O'nun

30. Bkz. Yuhanna, 1/1, 14.

ilâh olmasını gerektirmez. Zîrâ Hazret-i Âdem -aleyhisselâm- da babasız olarak yaratılmıştır. Üstelik O'nun yaratılışında bir anne de mevcut değildir. Hem anasız, hem de babasız yaratılan Hazret-i Âdem'e bu vasfından ve Hazret-i Havvâ'nın da kendisinden yaratılmış olmasından dolayı, nasıl ki ulûhiyet izâfe edilmiyorsa, Hazret-i İsâ'ya da izâfe edilemez. Şâyet Allâh Teâlâ bir bâkireden babasız olarak bir çocuk yaratıyorsa bu, çocuğa değil bizzat onu yaratan Allâh'a kulluk etmeyi gerektirir.

İslâm, Allâh'ın, yüce sıfatlarla muttasıf, hiçbir mahlûka benzemeyen, her türlü noksanlıktan münezzeh, kendinden başka bir ilâh bulunmayan, azamet ve kudret sâhibi ve bir Rab olduğunu ilân eder. Bu ilân, pek veciz bir şekilde İhlâs Sûresi'nde beyân buyrulmuştur:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾

“(Ey Rasûlüm!) **De ki: Allâh birdir. Allâh sameddir. Doğurmamıştır** (hiç kimsenin babası değildir) **ve doğurulmamıştır** (hiç kimsenin evlâdı değildir). **Hiçbir şey de O'nun dengi değildir!**”

Bu kısa sûre, tevhîdin bütün husûsiyetlerini hülâsa ederek, İsâ -aleyhisselâm- gibi doğum ve ölüm boyutlarıyla sınırlı yaratılmış bir varlığın, ulûhiyetle herhangi bir âlâkası olmadığını beyân ile teslîsin muhâl olduğunu göstermeye kâfidir.

Bu bakımdan Cenâb-ı Hak teslîs akîdesindekileri şiddetli bir şekilde îkaz buyrur:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ
يَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

“And olsun ki «Allâh, kesinlikle Meryem oğlu Me-
sih’tir!» diyenler kâfir olmuşlardır. Hâlbuki Mesih: «Ey İsrâ-
îloğulları! Rabbim ve Rabbiniz olan Allâh’a kulluk ediniz! Bi-
liniz ki, kim Allâh’a ortak koşarsa, muhakkak Allâh ona cen-
neti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zâlimler için yar-
dımcılar yoktur!» demişti.” (el-Mâide, 72)

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ
وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“And olsun «Allâh, üçün üçünsüdür!» diyenler de kâfir
olmuşlardır. Hâlbuki bir tek Allâh’tan başka hiçbir ilâh yok-
tur. Eğer diyegeldiklerinden vazgeçmezlerse, içlerinden kâfir
olanlara acı bir azap isâbet edecektir.” (el-Mâide, 73)

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Hâlâ Allâh’a tevbe edip O’ndan mağfiret dilemeyecek-
ler mi? Allâh, Gafûr ve Rahîm’dir.” (el-Mâide, 74)

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ
وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَاكُلَانِ الطَّعَامَ أَنْظُرْ كَيْفَ نَبِّينُ لَهُمُ الْآيَاتِ
ثُمَّ أَنْظِرْ أُنَى يُؤْفَكُونَ

“Meryem oğlu Mesîh, ancak bir Rasûl’dür. Ondan önce de birçok rasûller gelip geçmiştir. Anası da çok doğru bir kadındır. Her ikisi de yemek yerlerdi. Bak, delilleri nasıl açıklıyoruz; sonra bak ki (bunları görüp bildikleri hâlde ehl-i kitâb) nasıl (da hakîkatten) yüz çeviriyorlar!” (el-Mâide, 75)

Âyet-i kerîmede buyrulan **“ikisi de yemek yerlerdi”** ifâdesi, İsâ -aleyhisselâm-’ın ve annesinin birer beşer olduklarını vurgulamak içindir. Çünkü onların yemek yemeleri, açlık ve tokluk gibi beşerî husûsiyetleri îcâb ettirir ki, Cenâb-ı Hak elbette bundan münezzehtir.

Buna rağmen ehl-i kitâbın onlar hakkında ulûhiyet isnâd edici bir inanca meyletmeleri, tamâmen kendi cehâlet ve gafletleri sebebiyledir. Yoksa Hazret-i İsâ, bu hususta ehl-i kitâba en ufak bir kapı bile açmamıştır. Allâh Teâlâ buyurur:

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

“Allâh’ın, peygamberleri toplayıp da: «Size ne cevap verildi?» dediği gün: «Bizim hiçbir bilgimiz yok, şüphesiz gizlilikleri hakkıyla bilen ancak Sen’sin!» diyeceklerdir.” (el-Mâide, 109)

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي
وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ
مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي
وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

“(O zaman) Allâh: **Ey Meryem oğlu Îsâ! İnsanlara: «-Beni ve anamı, Allâh’tan başka iki tanrı bilin!» diye Sen mi dedin, buyurduğunda, O (Îsâ diyecektir ki): «-Hâşâ! Sen’i tenzîh ederim; hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz. Hem ben söyleseydim, Sen onu şüphesiz ki bilirdin. Sen benim içimdekini bilirsin, hâlbuki ben Sen’in zâtında olanı bilmem. Gizlilikleri eksiksiz bilen yalnızca Sen’sin.»** (el-Mâide, 116)

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ

“Ben onlara, ancak bana emrettiğini söyledim. Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allâh’a kulluk edin, dedim...” (el-Mâide, 117)

Sâlim akıl sâhipleri düşünürler ki, Hazret-i Îsâ, milâddan önceki senelerde hayatta olmayıp sonradan doğduğuna göre, Allâh’a sonradan bir ilâve olması mümkün müdür? Yuhanna İncili’nde kendisine «Yâ Rab!» diye hitâb edilen Hazret-i Îsâ’ya isnâd edilen ulûhiyet kudreti, insanlar tarafından haça gerilecek kadar acziyetle mi muttasıftır? Zîrâ İncil’lerde, Hazret-i Îsâ’nın istemeyerek asıldığını ifâde eden cümleler vardır. Bu cümlelere göre Hazret-i Îsâ, çarmıha gerilmeye götürülürken:

“–Allâh’ım, Allâh’ım! Beni niçin terk ettin?” (Matta 27, 46) diye yüksek sesle bağırıştır.

Bu ifâdeler, acz ve isyan dolu beşerî zaafılar değil midir?

İslâm Dîni, **tevhîd** husûsunda son derece hassâsiyet gösterilmesini emreder. Tevhîdi zedeleyecek en küçük hususları bile şirk olarak vasıflandırır. Bir misâl verecek olursak, bir kişinin, Allâh’ın emirlerini bir kenara bırakıp kendi arzusuna uyması

hâlinde: **“hevâsını ilâh edindi”** (el-Furkân, 43) hükmünü verir. Ayrıca Allâh’ın helâl kıldığını haram, haram kıldığını da helâl kılanları **“rabler”**, onların bu arzularına uyanları da **“bunları rab edinen kimseler”** olarak tavsif buyurur. İbâdetde gösteriş demek olan riyâyı da gizli şirk olarak zikreder.

Tevhîd konusunda bu kadar hassas davranan Kur’ân, hristiyanların bâtil teslîs inancını şiddetle reddeder ve bunun küfür olduğunu bildirir.

Allâh Teâlâ son ilâhî kitabı olan Kur’ân-ı Kerîm’de içine düşükleri teslîs dalâleti dolayısıyla ehl-i kitâbı şöyle îkâz buyurur:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ
 إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ الْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ
 وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا
 اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا
 فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

“Ey ehl-i kitâb! Dîninizde aşırı gitmeyin ve Allâh hakkında, hakîkatten başkasını söylemeyin! Meryem oğlu İsâ Mesîh, ancak Allâh’ın Rasûlü’dür; (O), Allâh’ın, Meryem’e ulaştırdığı «Kün = Ol» kelimesi(nin eseri)dir. O’ndan bir rûhtur. (Allâh tarafından gönderilmiş, te’yîd edilmiş, Cebrâîl tarafından üfürülmüş bir rûhtur). Şu hâlde Allâh’a ve peygamberlerine îmân edin! «(Tanrı) üçtür» demeyin! Sizin için hayırlı olmak üzere bundan vazgeçin! Allâh, ancak bir tek Allâh’tır! O, çocuğu olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O’nundur. Vekîl olarak Allâh yeter!” (en-Nisâ, 171)

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ
وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا

“(Biliniz ki), ne Mesîh, ne de Allâh’a yakın melekler, Al-lâh’ın kulu olmaktan geri dururlar. O’na kulluktan geri durup büyüklenen kimselerin hepsini (Allâh) yakında huzûrun-da toplayacaktır.” (en-Nisâ, 172)

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأمَّهُ وَمَنْ فِي
الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ
مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Şüphesiz Allâh, Meryem oğlu Mesîh’tir!» diyenler, and olsun ki kâfir olmuşlardır. De ki: «Öyleyse Allâh Meryem oğlu Mesîh’i, anasını ve yeryüzündekileri imhâ etmek isterse, Allâh’a kim bir şey yapabilecektir?! Göklerde, yerde ve ikisi arasında ne varsa hepsinin mülkiyeti Allâh’a âittir. O dilediğini yaratır ve Allâh, her şeye hakkıyla kâdirdir.» (el-Mâide, 17)

Daha evvelce de ifâde edildiği gibi birçok araştırmacıya göre Hazret-i Îsâ’nın ulûhiyeti fikri, Hristiyanlığa, Yunan, İskende-riye ve Hind felsefelerinin tesiriyle girmiştir.

Nitekim Britanica Ansiklopedisi’nde şöyle denilmektedir:

“Îsâ, tabiat üstü bir unsurdan olduğunu asla iddiâ etmedi; beşer tabiatından üstün bir tabiatı olduğunu da söylemedi.” (c. 5. s. 636)

Hazret-i İsâ şöyle demiştir:

“Dinle ey İsrâîl! Allâh’ımız Rab, bir olan Rab’dır.” (Markos 12, 29. Ayrıca bkz. Matta 23, 8; Luka 13, 33)

Yine başka yerlerde de şu ifâdeler bulunmaktadır:

“Herkesi korku aldı ve aramızdan büyük bir peygamber çıktı dediler.” (Luka, 7/16)

“İmdi İsâ’nın yapmış olduğu alâmeti halk görünce dünyâya gelecek peygamber budur, dediler.” (Yuhanna, 6/14)

Görüldüğü üzere, aslında bizzat hristiyan kaynaklarındaki bilgiler bile Hazret-i İsâ’nın Allâh’ın kulu ve Rasûlü olduğunu, O’nun ulûhiyetle bir alâkası bulunmadığını ispat etmeye kâfîdir. Fakat Pavlos gibi sahte din adamları, îman kisvesi altında din düşmanlığı yapmışlar ve Hazret-i İsâ hakkında insanları yanıltmakla yetinmeyip sayısız yanlış bilgilerle onları dalâlete sürüklemişlerdir. Böyle olduğu hâlde hristiyanlar bugün, kendi kendilerini kandırarak Allâh’ın sevgilileri olduklarını ve cennete yalnız kendilerinin gireceğini iddiâ ederler. Onların bu zanlarını Cenâb-ı Hak şöyle cevaplandırır:

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ
قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

“(Ehl-i kitâb:) «Yahûdiler ve hristiyanlar hâric hiç kimse cennete giremeyecek!» dediler. Bu, onların kuruntusudur. (Ey Rasûlüm!) Sen onlara de ki: «Eğer sâhiden doğru söylüyorsanız, delilinizi getirin!»” (el-Bakara, 111)

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاءُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ
بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

“Hristiyanlar ve Yahûdiler: «Biz Allâh’ın oğulları ve sevgilileriyiz!» dediler. De ki: Öyleyse günahlarınızdan dolayı size niçin azâb ediyor? Doğrusu siz de O’nun yarattığı insanlardansınız. O, dilediğini bağışlar ve dilediğine azâb eder. Göklerde, yerde ve ikisinin arasında ne varsa mülkiyeti Allâh’a âittir. Sonunda dönüş de ancak O’nadır.” (el-Mâide, 18)

Hristiyanların içine düştükleri bu hazin âkıbet, onların da yahûdiler gibi kendilerine gönderilen ilâhî kitabı arzuları istikâmetinde bozmuş, muhtevâsını beşerîleştirmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Çünkü böyle yapmak, nefislerine daha câzip görünmüş ve irtikâb ettikleri cürümleri, ilâhî kitaplarına dâhil ederek onları meşrûlaştırma imkânı elde etmişlerdir. Ancak bu durum, tabîi olarak âhiret saâdetini kaybetmelerine mâl olmuştur. Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in teşrîfiyle bile intibâha gelemeyecek kadar bâtıla saplanmış olan pek çok ehl-i kitâbın hâli ne hazindir!

Necran hristiyanlarından bir hey’et Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e gelerek:

“-Kur’ân-ı Kerîm de Hazret-i Îsâ’nın babasız doğduğunu kabûl ettiğine göre O Allâh’tır!” dediler.

Bunun üzerine şu mübâhele (haklının ortaya çıkması için karşılıklı lânetleşme) âyeti inzâl oldu:

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا
وَ أَبْنَاءَكُمْ وَ نِسَاءَنَا وَ نِسَاءَكُمْ وَ أَنْفُسَنَا وَ أَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ
لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ

“(Ey Rasûlüm!) Sana bu ilim geldikten sonra Sen’inle bu hususta çekişenlere de ki: Geliniz, sizler ve bizler dâhil olmak üzere, siz kendi çocuklarınızı biz de kendi çocuklarımızı, siz kendi kadınlarınızı biz de kendi kadınlarımızı çağıralım. Sonra da duâ edelim de Allâh’tan yalancılar üzerine lânet dileyelim.” (Âl-i İmrân, 61)

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, âyet-i kerîme muktezâsınca teklifini yaptığında Necranlı hristiyanlar buna yanaşamadılar. Müslümanların himâyesine girmeyi kabûl eden bir anlaşma imzâlayarak memleketlerine döndüler.

Allâh Teâlâ, ehl-i kitâbı îkaz sadedinde şöyle buyurur:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَ أَنْتُمْ تَشْهَدُونَ

“Ey ehl-i kitâb! (Gerçeği) görüp de bildiğiniz hâlde niçin Allâh’ın âyetlerini inkâr edersiniz?” (Âl-i İmrân, 70)

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ
وَ تَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey ehl-i kitâb! Neden doğruyu eğriye karıştırıyor ve bile bile gerçeği gizliyorsunuz?” (Âl-i İmrân, 71)

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا
عُوجًا وَ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ ۚ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

“Ey ehl-i kitâb! (Gerçeği) görüp bildiğiniz hâlde niçin Allâh’ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek mü’minleri Allâh yolundan çevirmeye kalkışıyorsunuz? Allâh, yaptıklarınızdan habersiz değildir.” (Âl-i İmrân, 99)

Hristiyanların, âyet-i kerîmelerde ifade edilen görüp bildikleri gerçek, kendi dinlerinin tahrîf edilmiş olup aslından uzaklaşmış bulunduğu, bu sebeple son ilâhî kitap olan Kur’ân-ı Kerîm ile Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in Cenâb-ı Hak tarafından gönderildiğidir. Onlar bunu açığa vurma-
sa da Allâh Teâlâ açık bir şekilde beyân buyurur:

الَّذِينَ اتَّيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ
وَ إِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَ هُمْ يَعْلَمُونَ

**“Kendilerine kitap verdiklerimiz, O’nu (Muhammed -aley-
hisselâm-ı), öz oğullarını tanıdıkları gibi tanır. Buna rağmen onlardan bir grup, bile bile gerçeği gizler.”** (el-Bakara, 146)

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَ الْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ
لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَ يَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ

“(Lâkin bilsinler ki) **indirdiğimiz açık delilleri ve kitapta insanlara apaçık (bir şekilde) gösterdiğimiz hidâyet yolunu gizleyenlere hem Allâh, hem de bütün lânet ediciler lânet eder.**” (el-Bakara, 159)

Allâh indinde tek makbul dîn olan İslâm’a son derece uzak duran ehl-i kitâba çok yazık! Ancak onlardan yüce hakîkatî anlayarak Allâh’a gerçek mânâda kulluğa yönelenlere de ne mutlu! Nitekim âyet-i kerîmede, ehl-i kitâbın, âhir zamanda Hazret-i İsâ’nın yeryüzüne inmesiyle birlikte îmân edecekleri ifâde buyrulmaktadır:

وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ
وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا

“Ehl-i kitâbdan her biri, ölümünden önce O’na muhakak îmân edecektir. Kıyâmet gününde O, onlara şâhid olacaktır.” (en-Nisâ, 159)

Hristiyanların bugün içinde bulundukları dalâleti terk edemeyişlerinin yegâne sebebi ise, İncîl’lerin durumudur. Onları kaleme alanlar, İncîl’leri kendi arzuları istikâmetinde o hâle getirmişlerdir ki, gerçek İncîl-i Şerîf’i gönderen Cenâb-ı Hak:

قَوْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُوبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا قَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ
وَإِيلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

“Elleriyle (bir) kitap yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için «Bu Allâh katındandır» diyenlere yazıklar olsun! Elleriyle yazdıklarından ötürü vay onların hâline! Ve kazandıklarından ötürü vay onların hâline!” (el-Bakara, 79) buyurmuştur.

Çünkü onların yaptıkları ilâhî kitâba müdâhale meselesi, peygamberlere dahî müsâade edilmeyen ilâhî bir yasaktır. Nitekim bu husustaki ilâhî ferman, Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz hakkında dahî vârid olmuştur. Cenâb-ı Hak buyurur:

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾
ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

“Eğer (Peygamber) Biz’e atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, elbette O’nu kısı kıvrak yakalardık! Sonra O’nun can damarını koparırdık (O’nu yaşatmazdık). Hiçbiriniz buna mâ-nî de olamazdınız!” (el-Hâkka, 44-47)

Diğer taraftan Cenâb-ı Hak:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

“Allâh nezdinde hak dîn İslâm’dır!..” (Âl-i İmrân, 19) buyurmuş, son ve hak dîn olarak İslâm’ın hükmünün kıyâmete kadar bâkî kalmasını murâd etmiştir. Artık başka bir dîn gelmeyecektir. Bu bakımdan Kur’ân-ı Kerîm de beşerî müdâhalelere karşı ilâhî bir sıyânet altındadır. Hak Teâlâ bu hakikati şöyle beyân buyurur:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

“Kur’ân’ı kesinlikle Biz indirdik; elbette onu yine Biz koruyacağız!” (el-Hicr, 9)

Dört İncîl’in Mâhiyeti

Cenâb-ı Hakk’ın İsâ -aleyhisselâm-’a göndermiş olduğu İncîl-i Şerîf elbette ki haktır ve her mü’minin “âmentü” esasları içinde ifâde edilen “ve kütübihî” (ve kitaplarına da inandım) gerçeğine dâhildir. Bu hususta Allâh Teâlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de bazı beyânlarından evvel **“Tevrât’ta ve İncîl’de de yazdığımız gibi...”** buyurmaktadır. Dolayısıyla asıl İncîl, Kur’ân-ı Kerîm gibi ilâhî bir hidâyet rehberidir.

Ancak daha evvel de çeşitli vesîlelerle temâs ettiğimiz üzere, hristiyan kilisesi, İsâ -aleyhisselâm-’ın hayâtı ve öğrettikleri husûsunda son derece ciddî bir budama işlemi gerçekleştirmiştir. Bu budamanın ilk kestiği parça da ana gövde olmuş, dînin temeli olan tevhîd, Hristiyanlık’tan çıkarılmıştır.

Bugünkü Hristiyanlık’taki vahiy sistemi, İslâm’daki durumun hilâfına olarak, -hristiyanların çoğunun tahayyül ettiklerinin tersine- vâsıtalı bir şekilde nakleden birtakım insanların şâhidliklerinden ibârettir. Hristiyan âlimlerinin de kabûl ettiği gibi, bugün Hristiyanlık, İsâ -aleyhisselâm-’ın yaşadığı zamana âit herhangi bir görgü tanığından gelen sağlam bir bilgiye sâhip değildir.

Gerçekten bugün Kitâb-ı Mukaddes’teki en önemli problemlerden biri de, Hazret-i İsâ’dan önceki döneme âit kitapları

ihativâ eden “Eski Ahid” bölümünün orjinal dilinin İbrânîce, Hazret-i İsmâ’dan sonraki döneme âit kitapları ihtivâ eden “Yeni Ahid” bölümünün orjinal dilinin Yunanca olmasıdır. Oysa bu bölümün de orjinal dili, İbrânîce idi. Yunanca tercümeleri bulunan bu İncil’in asıl nüshası yoktur. Bu durumda yapılan tercüme-lerin, isnâd edildiği, fakat ortada olmayan bir asla, ne derecede sâdık kalınarak yapıldığı nasıl söylenebilir?

Hâlen elde mevcut olan İncil’lerin -Matta hâriç- en eski nüshaları Yunanca’dır. Hristiyan kaynaklar ise, Hazret-i İsmâ’nın İbrânîce-Ârâmîce konuştuğunu ve vaazlarını bu dille yaptığını haber vermektedir. O hâlde İncil’lerin dili ve İsmâ -aleyhisselâm-’ın sözleri mevzuu ele alındığında, bunların -en azından orjinal nüshalarının- Hazret-i İsmâ’nın dili ile yazılmış olması ve muhâfaza edilmesi gerekmez miydi? Ancak bugün ne İncil’ler ne de İsmâ -aleyhisselâm-’ın kendi sözleri, O’nun ana diliyle yazılmış değildir.

İlk İncil müsveddelerinin İbrânîce yazılmış olmalarına rağmen, bunların kaybolması ve diğer İbrânîce yazılmış İncil’lerin de hemen Yunanca’ya çevrilerek İbrânîce nüshalarının yok edilmesi, hattâ “Yeni Ahid” ile “Eski Ahid”in Yunanca’ya tercüme edilerek Kitâb-ı Mukaddes’in tamâmının Yunanca yazılması, Yunan kültürünün hristiyan kültürünü önemli ölçüde etkilediğini açıkça göstermektedir. Hâl böyle olunca, Hristiyanlık öncesi Yunan felsefesi kadar Yunan kültürü de bu dîni tabîi olarak tesiri altına almış, onu bozmuş ve kendi yapısına göre birçok müdâhalelerde bulunup tevhîd-i ilâhî yönünü yok etmiştir. Bu sebeple âyet-i kerîmede:

“...Elleriyle yazdıklarından ötürü vay onların hâline! Ve kazandıklarından ötürü vay onların hâline!” (el-Bakara, 79) buyrulmuştur.

Yine bu sebeptendir ki, müsbet ilim dediğimiz hakikatler ile bugünkü İncil'ler arasında büyük uçurumlar vardır. Nitekim dünyânın döndüğünü müslümanların eserlerden öğrenerek buna kanaat getiren **Galile**, gerçeği etrâfındakilere söylediğinde kilise çevreleri, İncil'deki bilgilerle çeliştiği için müthiş bir tepki göstermiş ve ona:

“–Ya söylediğinden vazgeçersin, ya da seni öldürürüz!” diyerek tehdid etmişlerdir.

Doğruyu söylediği için ölümle tehdid edilen Galile ise, çâresiz bir şekilde:

“–Dediğiniz gibi olsun!” derken, hakkındaki hüküm sebebiyle sadece:

“–Siz dönmüyor deseniz de dünyâ dönüyor!” diye sessizce mırıldanmaktan başka bir şey yapamamıştır.

Bu uçurumlar dolayısıyla, İncil'lerin içindeki çelişkileri saklamak telâşından olsa gerek, Hristiyanlığa âit din bilgisi el kitapları genellikle seçme parçalar hâlinindedir. İncil'lerin hepsi, bir bütün hâlinde okunmaz. Hattâ mezhep ve cemaatlere göre kitap seçimi yapılır. Sırf bu durum bile, gerçek akıl sâhipleri için, Kutsal Kitap pasajlarının nakil bakımından da asılsız olduğunu kabûl etmekten başka mantikî bir yol bırakmamaktadır.

Nitekim E. Jacob, İncil'lerdeki rivâyet akışının, sonraları âdeta bir masal şeklini aldığını ifâde eder. Maurice Bucaille de şöyle der:

“...Kitâb-ı Mukaddes, canlarının istediği gibi metin değiştiren insanların, bize bırakmayı arzu ettiklerinden ibârettir. Bunun içindir ki, kitapların kaleme alınışı ile alâkalı en temel mevzûların üzerinde bile hiç durulmaz; geçiştirilir. Bu kitaplar, in-

sanlar tarafından pek çok defa beşerî süzgeçten akıtılmış bir nesne gibi birçok müdâhalelere uğramıştır. Nitekim sayısız de-recedeki yanlış bilgilerin tahlîli yapılamaz, hepsi sükût ile geçiştirilir. Lâkin beşer kitabında bile tasvîb olunmayan bu durum, kutsal sayılan bir kitap için ne kadar elem vericidir!..”

Bu hakîkati böylece îtirâf edenler bulunmasa bile Allâh Te-âlâ'nın, kendi gönderdiği kitaplardan biri olan İncîl'in tahrîf edildiğini beyân buyurması kâfîdir. Nitekim Cenâb-ı Hak, hem bu hakîkati beyan hem de ümmet-i Muhammed'i de aynı gaflet ve dalâlete düşmekten îkaz sadedinde şöyle buyurur:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

“Dinlerini parça parça eden ve bölük bölük olanlardan (olmayın! Bunlardan) her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenmektedir.” (er-Rûm, 32)

Bu beyandan da anlaşıldığı üzere, İslâm'dan önceki bütün ilâhî dinler ve onların kitapları gibi Cenâb-ı Hakk'ın İsâ -aley-hisselâm-'a gönderdiği din ve onun kitabı olan İncîl-i Şerîf de hristiyanlar tarafından âyette ifâde buyrulduğu gibi tahrîf edilmiştir. Bu bakımdan bugünkü dört İncîl'in, asıl İncîl-i Şerîf'le hiçbir alâkası yoktur. Şöyle ki:

Matta

Matta, Roma İmparatorluğu adına vergi toplayan bir yahûdî olarak, İncîl'ini yahûdî asıllı hristiyan cemaat için yazmıştır. Bu İncîl'in M.S. 65 yıllarında yazıldığı söylenmektedir. Bu İncîl, bir bakıma Hazret-i İsâ'nın İsrâîl târihini tamamladığını ispatla-

mak gâyesiyle kaleme alınmıştır. Ancak birtakım araştırmacılar, eldeki Matta İncili'ni yazan şahsın Matta olmadığını ve onun, ismi meçhul Filistinli bir yahûdî tarafından yazıldığını ileri sürmektedirler. Gerçekten de dikkatle incelendiğinde görülmektedir ki bu İncil, Hristiyanlık'tan daha çok Yahûdiliğin düşünce sistemini aksettirmektedir.

Ayrıca Matta İncili yazılırken, havârî olmayan Markos'un yazdığı İncil'den istifade edilmiştir. Kendisi havârî kabul edilen Matta'nın, havârî olmayan başka bir kimsenin yazdığı İncil'den istifade etmesi ise, gerçekten mânâsızdır. A. Tricot, bu İncil hakkında şöyle der:

“Yunan elbisesi giydirilmiş bu kitap, etiyile, kemiğiyle ve rûhuyla yahûdîdir. Onda Yahûdiliğin izleri vardır. Ve açık bir şekilde onun alâmet-i fârikalarını taşımaktadır.”

Markos

Markos, önce kısa bir İncil yazmış, sonra bunu genişletmiştir. Ancak daha sonraları bu İncil'in dörtte üçü kaybolmuş ve Markos, tekrar daha önceki koleksiyonlardan istifade ederek şimdiki İncil'ini yazmıştır. Bu durum karşısında hristiyan müelliflerin, onu Petrus ve Pavlos'a öğrenci yaparak, yazmış olduğu bu İncil'e güven ve itimat temin etmeye çalışmaları boşunadır.

Şüphesiz Markos İncili'nin gerçek müellifi hakkında da birçok istifhamlar mevcuttur. Bazılarına göre bu İncil'i Markos değil, Petrus yazmıştır.

Aslında Markos, Hazret-i İsâ'yı görmemiş ve dinlememiştir. Yazdıkları da, duyup öğrendiklerinden aklında tutabildikleri- dir. Bunlar, düzensiz bir şekilde olup sayısız hatâlarla doludur.

Cümlelerindeki ifâde ve kuruluş, en ufak bir kronoloji kaygısı taşımaz.

M.S. 63-70 yılları arasında yazıldığı söylenen bu İncil'in yazarı hakkında M. P. Roguet şöyle der:

“Markos, acemi bir yazardır. Bütün İncil yazarlarının en ba-
yağısıdır.”

Luka

Bu üçüncü İncil'i yazan Luka'nın asıl mesleği hekimliktir. **Rasûllerin İşleri** kitabını da bu şahıs yazmıştır.

Luka, yazdığı İncil'i Yunanlılar için kaleme almıştır. Ancak kitabı, ciddî ölçüde târihî yanlışlıklar ve hatâlarla doludur. O, İncil'ini yazarken, Markos'tan istifâde etmiş, ayrıca ilâhî olmayan başka eserlerden, hattâ sözlü kaynaklardan da faydalanmış, birçok meseller eklemiştir. Bu sebeple M. P. Kannengiesser, onun hakkında: “Gerçek bir romancı!” demektedir.

Nitekim Yunan asıllı olan Luka'nın, Hazret-i İsâ'yı anlatırken, Yunanlı bir tarihçinin hayâlinde tasarlayarak anlattığı Yunanlı bir kahramandan bahsedercesine bir üslûb kullanması ve kitabındaki romancı mantığı, onun ilâhî bir kitap olamayacağını ilk bakışta ele vermektedir. Yâni Luka İncil'i de, kul gayretinin ilâhî vahiy yerine geçirilmeye çalışıldığı bir kitaptan ibârettir.

Yuhanna

Dördüncü İncil Yuhanna'yı, Hazret-i İsâ'nın arkadaşı ve havârîsi olan Zebede ve Salome oğlu Yuhanna'nın yazdığı ile-

ri sürülür. Ancak araştırmacılar, bu İncil’de İskenderiye felsefe mektebinden alınmış ve temeli yine Yunan felsefesine dayanan mantık fikrinin açıkça görülmesine bakarak, onun Yuhanna isimli başka biri tarafından yazıldığını ifâde etmektedirler. Çünkü havârî Yuhanna’nın, Yunan felsefesiyle yetişmiş ve onun tesirinde kalarak bunu İncil’e bile aksettirmiş olması mümkün değildir. Öte yandan bu İncil’i yazan Yuhanna’nın gâyesinin, Hazret-i İsâ’nın ulûhiyetini ispatlamak olması da, onun Rûhul-lâh’a gerçekten îmân etmiş bir havârî olmadığını ortaya koymaktadır.

M.S. 90-110 yıllarında yazıldığı söylenen Yuhanna İncil’inde vahiyle alâkalı hiçbir bilgiye rastlamak mümkün değildir. Bu İncil’de havârîler, Hazret-i İsâ’ya “Yâ Rab!” şeklinde hitâb ederler. Bu itibarla Yuhanna, Hristiyanlığı tahrîf eden yahûdî Pavlos’un bıraktığı yerden işe devâm eden bir kimse hüviyetindedir. Dolayısıyla M. P. Roguet, Yuhanna’nın kaleme aldığı bu İncil hakkındaki fikrini şöyle açıklar:

“Sinoptik İncil’ler, (birbirine benzeyen ilk üç İncil; Matta, Markos ve Luka) İsâ’nın sözlerini çarpıcı, konuşma üslubuna yakın bir tarzda naklettikleri hâlde, Yuhanna’da her şey (müellifin) tefekkür(ün)e boğulur. O derecede ki, bazen kendi kendimize: «-Konuşan İsâ mıdır, yoksa O’nun sözleri İncil yazarının mütâlaaları ile belli olmadan genişletiliyor mu?» diye sormak durumunda kalırız!”

İncil’lerin bu garip durumları, bazı hristiyan din adamları tarafından da bizzat itirâf edilmiştir:

Nitekim üçüncü asırda Mâneviyye mezhebine mensûb olan Tauste, İncil’lerin müellifleri hakkında şöyle demektedir:

“İncil’lerin ne İsâ, ne de havâriler tarafından yazılmayıp, çok zaman sonra meçhul birtakım kimseler tarafından yazıldığı ve bu adamların, görmedikleri şeylere başkalarınca inanılmayacağını bildiklerinden, hikâyelerinin başlarına havârilerin yahut onlara mensûb kimselerin isimlerini koyduklarını herkes bilir.”

Hazret-i İsâ’ya indirilen, ancak şu an bulunmayan gerçek İncil’in ise böyle olmadığını ve onun müttakilere bir hidâyet ve öğüt kitabı olduğunu Kur’ân-ı Kerîm şöyle beyân buyurmuştur:

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرَةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَ هُدًى وَ مَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

“Kendinden önce gelen Tevrât’ı doğrulayıcı olarak peygamberlerin izleri üzerine, Meryem oğlu İsâ’yı da arkalarından gönderdik. Ve O’na, içinde doğruya rehberlik ve nûr bulunan, ondan evvelki Tevrât’ı tasdik etmek, müttakilere bir hidâyet ve öğüt olmak üzere İncil’i verdik.” (el-Mâide, 46)

Cenâb-ı Hak, ehl-i kitâbı, dinlerinin bozulması üzerine gönderilen son dîn olan İslâm’ı kabûl edip Hakk’ın emrine riâyet etmeleri hâlinde bağışlayacağını şöyle beyân buyurmaktadır:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَا دَخَلْنَا لَهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ

“Eğer ehl-i kitâb îmân edip ittikâ etselerdi, herhâlde (geçmiş) kötülüklerini örter ve onları, nîmetleri bol cennetlere sokardık.” (el-Mâide, 65)

Daha evvel de ifâde ettiğimiz gibi bu dört İncîl'in dışında meşhur olan bir İncîl daha bulunmaktadır ki, o da **Barnabas İncîli**'dir. Barnabas, Hazret-i Îsâ'nın ashâbının ileri gelenlerinden- dir ve tevhîd akîdesine bağlıdır. Bu yüzden tevhîd inancını savu- nan Barnabasçılar ile tevhîdden ayrılıp teslîs akîdesine sapan Pavlosçular arasında büyük mücâdeleler olmuştur.

Barnabas İncîli'ni diğerlerinden ayıran başlıca farklılıklar şunlardır:

1. Hazret-i Îsâ, ne Tanrı, ne de Tanrı'nın oğludur. O, Allâh Teâlâ'nın insanlara gönderdiği bir peygamberdir.
2. Hazret-i İbrâhîm -aleyhisselâm-'ın kurbân etmek istediği oğlu İshâk -aleyhisselâm- değil, İsmâil -aleyhisselâm-'dır.
3. Hazret-i Îsâ çarmıha gerilmemiştir.
4. Beklenen Mesîh, Faraklit'tir, yâni Hazret-i Muhammed Mustafâ -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'dir.

Dört İncîl'deki Tenâkuzlar

Bu mevzuya girmeden önce şunu hatırlatalım ki, yeryüzün- deki bütün dinlerden sâdece İslâmiyet, Hristiyanlığın temel inan- cı olan Hazret-i Îsâ'nın babasız olarak iffetli ve dindar bir bâki- reden doğduğunu kabûl etmektedir. İslâm Peygamberi Hazret-i Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem- de ashâbına, Hazret-i Îsâ'nın, Allâh'ın büyük bir peygamberi olduğunu ve cehâlet ba-

tağına saplanan insanlığa doğru yolu göstermek için gönderildiğini öğretmiştir. İslâm, Hazret-i İsmâ'nın vaz' ettiği gerçek dine hiçbir zaman saldırmamış, bilakis İsmâ -aleyhisselâm-'a, annesi Meryem'e ve İncil'e inanılması ve hürmet edilmesi gerektiğini bildirmiştir. Ancak bu kabûl ve hürmet, Hazret-i İsmâ'nın ve getirdiği dinin tahrif edilmemiş aslî hâllerine yöneliktir.

Bu kısa hatırlatmanın ardından aslî hüviyetini kaybetmiş olan günümüzdeki İncil'lerin değerlendirilmesine geçebiliriz:

Yazılış târihleri husûsunda ittifak eden iki müellif bile bulunmayan dört İncil'i İsmâ -aleyhisselâm- ne görmüş ne de yazdırmıştır. Bunun içindir ki onlarda bulunan sayısız yanlışlık, tenâkuz ve tahriflerin hiçbiri gözden kaçmaz. Gerçekten beşerî mü tâlaalarla âdetâ ulvîlikten ayıklanmış olan İncil'ler; anlaşılabilir ve çelişkili bilgilerle doludur.

Bu bilgilerin en mühimlerinden bazıları şöyledir:

* Aynı hâdiseler, farklı İncil'lerde hattâ aynı İncil'de iki, üç veya daha fazla şekilde ve çelişkilerle dolu olarak anlatılmaktadır. Cenâb-ı Hakk'ın insanlara bu şekilde hakîkate aykırı bir beyanda bulunmayacağı ise muhakkaktır.

* Markos ve Yuhanna İncilleri, Hazret-i İsmâ'nın nesebinden hiç bahsetmezken, Matta ile Luka, O'nun soy kütüğünü vermektedirler. Fakat Matta, Hazret-i İsmâ'dan Hazret-i İbrâhîm'e kadar 40 kişi sayarken; Luka, 55 kişi saymaktadır. Ayrıca Luka, Hazret-i Âdem'e kadar 20 kişi daha ilâve ederek sayısını 75'e çıkarmıştır. Matta ise Hazret-i İbrâhîm'den önceki soy kütüğü ile ilgili hiçbir bilgi vermemektedir. (Matta, 1/17; Luka, 3/23-38)

İsmâ -aleyhisselâm-'ın soy kütüğünü Matta'nın İbrâhîm -aleyhisselâm-'a kadar 40 olarak sayması, Luka'da geçen 15 kişiyi unutmış olmasından kaynaklanmaz, isimler incelendiğinde,

hepsinin birbirinden farklı oldukları ve benzer isimlerin de ayrı sıralarda bulundukları kolaylıkla göze çarpar.

Bu tenâkuzlar, beşer kitaplarında bile kabûl edilemeyecek kadar ciddî noksanlıklardır. Peygamberleri gördükleri ve onların sağlıklarında ilâhî kitaplarına şâhid oldukları hâlde yine de “mûcize” bâbında birtakım deliller isteyen insanoğlunun, bugünkü delilsiz, mesnedsiz ve çelişki dolu kitapları kabûllenip onlara îmân etmesi, acabâ nasıl değerlendirilmelidir?

* Matta İncili’ne göre Hazret-i Yahyâ’nın “ilya” olduğu belirtilirken, (Matta, 11/4) Yunanna İncili’nde olmadığı ifade edilmektedir. (Yuhanna, 1/21)

* Yahyâ -aleyhisselâm-’ın Hazret-i İsâ’yı tanıyıp tanımadığı husûsunda farklı ifâdeler vardır. Yahyâ -aleyhisselâm-’ın öldürülmesi de, Matta ve Markos’ta genişçe anlatılırken, Yuhanna’da bu mevzû bir iki cümle ile geçiştirilmiştir. (Yuhanna, 19/28-30; Matta, 27/32-56; Markos, 15/33-41)

* İsâ -aleyhisselâm-’ın, havârileri ile karşılaşması ve onları yanına alması husûsunda Yuhanna ile diğerleri arasında birbirinden uzak, çok farklı açıklamalar bulunmaktadır. (Luka, 5/1-17; Yuhanna, 1/35-51; Matta, 4/18-22)

* Hazret-i İsâ’nın Sur ve Sayda bölgesine geldiği sırada, cene tutulan kızını iyi etmesi için ondan yardım isteyen bir kadının milliyeti ve memleketi husûsunda açık bir şekilde çelişkili bilgiler vardır. Kadının, Matta’ya göre Kenanlı (Matta, 15/21-22), Markos’a göre Yunanlı olması (Markos, 7/26), ilâhî addedilen bu kitaplar için pek tuhaftır. Bir beşer bile doğum yerini karıştırmazken, bütün noksan sıfatlardan münezzeh olan yaratıcının, yarattığı bir varlığın memleketini şaşırması mümkün müdür? Elbette ki hayır!

Bu durum da gösteriyor ki, İncil'ler, birbirinden habersiz kişilerin, kendi kültür seviyelerine ve şahsî arzu ve temâyüllerine göre te'lif ettikleri çelişkili bilgilerle doludur.

* İsa -aleyhisselâm-, İncil'lerde ulûhiyet isnâdıyla zikredilmesine rağmen birçok yerde de “insanoğlu” ve “Rabbin kulu” olarak ifâde edilmektedir. (Matta, 12/17-18; Elçilerin İşleri, 3/13, 4/27-28) Bir kimsenin, hem Allâh'ın oğlu, hem de insanoğlu olması nasıl îzâh edilebilir? Bu durumda ancak “insan = Allâh” olması gerekirdi ki, bunun tartışılması bile imkânsızdır. Zîrâ Allâh yaratıcı, insan ise yaratılındır.

Nitekim bunun farkında olan hristiyanlar, İncil'lerde geçen “Allâh'ın oğlu” tâbiri ile Allâh'ın Hazret-i İsa'ya hulûl edip bedenine girdiğini ve oraya yerleşip O'nun vücûdunda insanlara temessül ederek göründüğünü, işte bu sebeple İsa -aleyhisselâm-'ın ilâhlaştığını câhilâne bir şekilde iddiâ ederler. Oysa bunu kabûllenmek, Allâh'ın en yüce ve her şeyden münezzeh olma husûsiyeti ile hiçbir şekilde bağdaşmaz.

Yine İncil'lerde “Allâh'ın oğlu” tâbiri, diğer hristiyanlar için de kullanılır. Meselâ İsa -aleyhisselâm- havâriilerine der ki:

“Düşmanlarınızı sevin! Size zulmedenler için duâ edin! Öyle ki, göklerde olan **babamızın oğulları** olasınız!..” (Matta, 5/44-45, 6/1; Luka, 6/35)

Yine Hazret-i İsa'nın şöyle dediği rivâyet edilir:

“Ne mutlu sulh edicilere! Çünkü onlar, **Allâh oğlu** diye çağrılacaklar!” (Matta, 5/9)

Hristiyan kültürüne de “Allâh Baba” tâbiriyle yansımış olan bu bâtil inanç, kendisi hakkında yapılan, gerçeği gözlerden saklama mâhiyetindeki te'vîl perdelerini yırtıp atacak kadar âşikâr-

dır. Diğer taraftan hristiyanlar, bu ifâdeyi diğer insanlara karşı bir üstünlük sebebi olarak zikretmektedirler.

Ancak Allâh Teâlâ, onların bu tavırlarına karşı şöyle buyurur:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

“Hristiyanlar ve Yahûdiler: «Biz Allâh’ın oğulları ve sevgilileriyiz!» dediler. De ki: Öyleyse günahlarınızdan dolayı size niçin azâb ediyor? Doğrusu siz de O’nun yarattığı insanlardansınız. O, dilediğini bağışlar ve dilediğine azâb eder. Göklerde, yerde ve ikisinin arasında ne varsa mülkiyeti Al-lâh’a âittir. Sonunda dönüş de ancak O’nadır.” (el-Mâide, 18)

İncil’lerdeki tezatlar uzayıp gider:

* Hazret-i İsâ’nın tutuklanma gecesinde meydana gelen hâdiseleri, dört İncil de teferruatlı olarak anlatmaktadır. Ancak bu hususta da birinin beyânı, diğerinin beyânına ters düşmekte; büyük farklılıklar ve çelişkiler arz etmektedir. (Matta, 26/47-56; Markos, 14/13-52; Luka, 22/47-53)

* Hazret-i Meryem’in kocası olduğu söylenen Yûsuf, Luka İncili’ne göre Helin’in, Matta’ya göre Yâkub’un oğludur. (Luka, 3/23; Matta, 1/16)

* Matta, Markos ve Luka İncilleri’nde Hazret-i İsâ’nın Hazret-i Yahyâ tarafından vaftiz edildiği bildirilirken, Yuhanna’da

vaftiz işinden hiç söz edilmez. (Matta, 3/17; Markos, 1/9-12; Luka, 3/21-22)

* Matta, Markos ve Luka İncilleri'ne göre Hazret-i İsmâ'nın esas memleketi Galile iken Yuhanna'ya göre Yahudiyye'dir. (Matta, 13/54-58; Markos, 6/4; Luka, 6/29; Yuhanna, 4/3, 43, 45)

* Matta ve Markos İncilleri'nde Hazret-i İsmâ'nın vazîfesinin Hazret-i Yahyâ hapse atıldıktan sonra, Yuhanna'da ise haptisten önce başladığı bildirilmektedir. (Matta, 4/12-17; Markos, 1/14-15; Yuhanna, 3/22-26, 4/1-3)

* Hazret-i İsmâ'nın tutuklanması, muhâkeme edilmesi, çarmıha gerilmesi, mezara konulması, mezardan kıyâm ederek dirilişi ve talebelerine görünmesi, sonra da semâyâ çıkması ile alâkalı olarak İncil'lerde birçok farklı bilginin bulunması, yine ilâhî bir kitap için îzâhı mümkün olmayan tezatlardır. (Matta, 27-28. bâblar; Markos, 15-16. bâblar; Luka, 23-24. bâblar; Yuhanna, 19-20. bâblar)

* Diğer taraftan İsmâ -aleyhisselâm-, çarmıha gerildiği sırada Matta ve Markos'a göre:

“-Allâh'ım, Allâh'ım! Niye beni terk ettin?” (Matta, 27/46; Markos, 15/34) demiştir ki, bu ifâde bir peygamberin söyleyebileceği bir söz olamaz. Çünkü bu bir nevî Rabb'e karşı tavır sergilemektir. Ayrıca bu durum, hristiyanların iddiâ ettiği gibi Hazret-i İsmâ'nın insanlığın günahlarına keffâret olmak üzere kendini kurbân ettiği düşüncesiyle de çelişmektedir.

* İsmâ -aleyhisselâm- Gadaralılar'ın ülkesine varınca, Matta'ya göre cinlere tutsak olmuş iki deli ile karşılaşmıştır. Markos ve Luka'ya göre bir deliye rastlamıştır. (Matta, 2/28; Markos, 5/1-2; Luka, 8/27-29)

* Yahûdiler, İsâ -aleyhisselâm-'dan Yûnus Peygamber'in delilini istediklerinde Markos'a göre "onlara asla delil gösterilemeyeceği" haber verildiği hâlde, Matta'da "Yûnus Peygamber'in delilinin gösterileceği" ifâde edilmektedir. (Matta, 12/38-41; Markos, 8/11-12)

İşte farklı târihçiler gibi farklı mâlumatlar ve onların arası-
na sıkışıp kalmış bir din! İşte bugünkü Hristiyanlık!..

Hristiyanlara Göre Hazret-i İsâ'nın Çarmıha Gerilmesinin Sebebi

Hristiyanlara göre, Âdem -aleyhisselâm- ve Havvâ vâlide-
miz cennette iken yasak meyveden yiyerek insanlık suçu işle-
mişlerdir. (Tekvin, 3/24) Bu sebeple Allâh Teâlâ, onların neslinden
gelen çocukların hepsini ateşte yanmaya mahkûm etmiştir. An-
cak Hazret-i İsâ, insanlara acıdığı için, haç üzerinde çarmıha
gerilmek sûretiyle bütün insanların suçunun kefâretini üzerine
almış, kendini bu uğurda fedâ etmiştir. Böylece insanlar, kendi-
lerine mîras kalan bu gûnahtan kurtulmuşlardır. (Romalılara Mektup,
3/23-26)

İşin aslının böyle olmadığını Allâh Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de
şöyle bildirir:

وَبِكْفَرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا
الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ
شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ
إِلَّا اتَّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

“İnkâr etmelerinden, Meryem’e büyük bir iftirâ atmalarından ve «Allâh’ın elçisi Meryem oğlu Îsâ’yı öldürdük!» demeleri yüzünden (onları lânetledik). Hâlbuki O’nu ne öldürdüler; ne de astılar. Fakat (öldürdükleri) onlara Îsâ gibi gösterildi. O’nun hakkında ihtilâfa düşenler, bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler. Bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak O’nu öldürmediler.” (en-Nisâ, 156-157)

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

“Bilâkis Allâh, O’nu (Îsâ’yı) kendi nezdine kaldırmıştır. Allâh izzet ve hikmet sâhibidir.” (en-Nisâ, 158)

Hakikat böyle olduğu hâlde, Allâh’ın, gazabını teskîn için oğlunu, hem de onun ceddinin işlediği bir hata yüzünden öldürmesi akîdesi, ne kadar garip bir inançtır ki, bir başkasına âit bir suçu ölümle ödetmektedir. Bir kulun günâhını diğer bir kula yüklemeyeceğini beyân eden Cenâb-ı Hakk’ın gönderdiği bir dinde böyle bir inancın olması, ancak o dînin muharrefliği ile îzâh edilebilir. Üstelik bugün hristiyanlar, dinlerine dâvet ederlerken, Hazret-i Îsâ’nın kendisini fedâ ederek insanların günahlarını yüklendiğini ifâde etme gaflet ve zaafı ile, aslı tamâmen bozulmuş olan Hristiyanlığı, nefislere câzip hâle getirmeye çalışmaktadırlar.

Fakat düşünmek ve sormak lâzımdır ki, onlar, yasak bir meyvenin yenilmesini insanlık suçu kabûl ederken, kendilerinin yaptığı insanlık şeref ve haysiyetiyle bağdaşmayan nice zulüm, inkâr, isyan ve dile alınmayacak rezillikleri nasıl oluyor da tecvîz edebiliyorlar?!. Târihteki birçok emsâlleriyle beraber son

Bosna katliâmı ve benzerlerini bütün dünyanın gözü önünde hristiyanların irtikâb etmiş olması, hristiyanlık âleminin bu vahşet karşısında seyirci kalması, papalık ve patriklik müesseselerinin bu cinâyetleri suskunluk içinde geçıştirmeleri, bir merhamet peygamberi olan Hazret-i Mesîh'in müntesibi olma iddiâsında bulunmakla kâbil-i te'lif midir? Kendilerinden olmadıkları için hâmile kadınların karınlarını deşerlerken, küçücük yavruların kanlarını vahşice akıtırırken, hiç mi günah işlemiş olmuyorlar?

Oysa Hazret-i İsâ, insanların içinde en seçkin ve mümtaz bir makâmı ihrâz eden ve güzel ahlâkı tâlim için gelen, Allâh'ın indinde de her şeyiyle makbûl, yüce bir peygamberdir. Dolayısıyla Allâh Teâlâ'nın, seçtiği ve sevdiği ülü'l-azm bir Rasûlü'nü, -o da ceddinin işlediği bir suç sebebiyle- çarmıha gerdirmek gibi bir azâba ducâr etmesini, -inanmak bir tarafa- düşünmek bile, hem mümkün değil hem de Cenâb-ı Hakk'a câhilâne ve münkirce yapılan bir zulüm isnâdıdır, iz'ân dışıdır. Hâlbuki Allâh, peygamberleri için nice şerefli ve ulvî rütbelere, makamlara, ihsânlar ve ikramlar va'detmiştir. Kaldı ki, kendisine ilâhlık atfedilen İsâ -aleyhisselâm-, şâyet iddiâ ettikleri gibi Allâh olsaydı, Allâh'ın, birkaç beşer elinde haça gerilecek kadar âciz olması düşünülebilir miydi?

Diğer taraftan Hazret-i İsâ -aleyhisselâm-'ın, başkalarının cezâlarını çekmesi husûsundaki meselenin ilâhî hükmüne baktığımızda, hakikat bütün açıklığıyla ortaya çıkar. Allâh Teâlâ bu yurur:

مَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا
وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا

“Kim hidâyet yolunu seçerse, bunu ancak kendi iyiliği için seçmiş olur; kim de doğruluktan saparsa, kendi zararına sapmış olur. Hiçbir günahkâr, başkasının günah yükünü üstlenmez! Biz, bir peygamber göndermedikçe (kimseye) azâb edecek değiliz.” (el-İsrâ, 15)

Âyette günahkâra bile başkasının günâhının yüklenmeyeceği bildirilirken, günahsız bir insana başkasının günâhının yüklenmesi iddiâsı, ilâhî hakîkate, hattâ beşerî mantığa bile ne kadar da terstir! Kim, bir başkasının irtikâb ettiği, kendisiyle alâkalı olmayan bir gûnahtan mes’ûl olmayı kabûl edebilir?!

Hazret-i Âdem -aleyhisselâm-’ın cennette yasak meyveye yaklaşması meselesinin hakîkatine gelince; bu onun için bir zelle, yâni gayr-i irâdî hatâdır. Bir bakıma da murâd-ı ilâhî icâbı olarak tahakkuk etmiştir. Çünkü murâd-ı ilâhî; Âdem -aleyhisselâm- ve Havvâ vâlidemizin, insan için yaratılan yeryüzüne inmeleri, orada insan neslinin çoğalması ve kıyâmete kadar bu neslin devâm etmesi, rûhunu yüceltip Rabbine yaklaştıranların tekrar Âdem -aleyhisselâm-’ın geldiği mekân olan cennete döndürülmesi, nefsine aldananların ise, şeytanın arkadaşları olarak cehenneme girmesi idi.

Bu murâd-ı ilâhîyi, Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz şöyle îzah buyurur:

“Hazret-i Âdem ve Hazret-i Mûsâ -aleyhimesselâm- mûnâkaşa ettiler. Hazret-i Mûsâ, Hazret-i Âdem’e:

«İşlediğin günahla insanları cennetten çıkaran ve onları şekâvete (bedbahtlığa) atan sen değil misin?» dedi.

Hazret-i Âdem de, Hazret-i Mûsâ’ya:

«Sen, Allâh'ın risâlet vermek sûretiyle seçtiği ve husûsî kelâmına mazhar kıldığı kimse ol da, daha yaratılmamdan önce Allâh'ın bana yazdığı bir işten dolayı beni ayıplamaya kalk!.. (Bu olacak şey değil!)» dedi.”

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- devamla buyurdu ki:

“Hazret-i Âdem, Hazret-i Mûsâ'yı ilzâm etti (cevap vermez hâle getirdi, susturdu).” (Buhârî, Kader, 11; Müslim, Kader, 13)

Diğer taraftan Âdem -aleyhisselâm- ve Havvâ vâlidemiz, işledikleri günah sebebiyle:

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“...Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer Sen bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlakâ ziyân edenlerden oluruz.” (el-A'râf, 23) diyerek tevbe ve istiğfarda bulunmuşlar; netîcede ilâhî affa ve nice nîmetlere nâil olmuşlardır.

Bu mağfiretle birlikte günahsız hâle gelen Hazret-i Âdem -aleyhisselâm-, kendisine lutfedilenlere ilâveten Cenâb-ı Hakk'a yakınlıkta en üst makâm olan ve kulun bir kesbi olmaksızın sâ-dece ilâhî lutufla verilen peygamberlik rütbesi ile şereflendirilmiştir.

Hâsılı affedilmeyen bir günah bile teselsül etmez iken, affedilen bir günâhın teselsül etmesi mümkün değildir! Hattâ samîmî tevbelerin ardından affa mazhar olan günahlar, Cenâb-ı Hakk'ın lutfu ile sevâba tebdil olunur. Âyet-i kerîmede buyrulur:

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ
حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

**“Tevbe ve îmân edip amel-i sâlih işleyenler başkadır. Al-
lâh onların seyyielerini (günahlarını) hasenâta (sevaplara) teb-
dil eder. Allâh Gafûr ve Rahîm’dir.”** (el-Furkân, 70)

Allâh’ın kullarına nezdinden gönderdiği ilâhî kitapların hepsi “mübîn” (apaçık) sıfatı taşımaktadır. Bunu en son kitap olan Kur’ân-ı Kerîm, bâriz bir şekilde ortaya koyar. Onda bir-çok yerde “mübîn” kelimesi, sarâhatle ve ısrarla tekrarlanarak bu hakîkate dikkat çekilir. Ancak Kur’ân-ı Kerîm’in gönderilme-sine sebep teşkil edecek derecede tahrîf edilmiş olan İncil’lerde bu husûsiyeti bulabilmek mümkün değildir.

İncil’lerdeki bütün tenâkuzlar, onların vahiy mahsûlü olup olmadıkları hakkında bize fazlasıyla mâlumat vermektedir. Her idrâk sâhibi kavrar ki, “Allâh” her şeye kâdir olduğu ve her tür-lü noksan sıfatlardan münezzeh olduğu hâlde, kullarına bu ka-dar karmakarışık ve birçok eksikliklerle dolu bir ilâhî kitap gön-dermez. Çünkü O, hiçbir noksanlık kabûl etmeyen bir “Süb-hân”dır.

Gerçek şudur ki, Îsâ -aleyhisselâm-’dan sonra sür’atle tah-rîf edilen Hristiyanlık, kısa zamanda hak dîn olma vasfını kay-betmiş ve putperest bir karaktere bürünmüştür.

Putperest kültürlerde yer alan “çarmıha gerilmiş halk kah-ramanı” motifi, bizzat Îsâ -aleyhisselâm-’a uygulanmış ve bu hâ-diseyle alâkalı olan “Haç”, kutsal bir sembol hâline getirilmiştir.

Çünkü Haç, Hristiyanlık'tan önceki Avrupa putperestliğinde de mevcuttu.

Hristiyanlığın ilk devrelerinde Ocak ayının ilk günü yılbaşı olarak kutlanmazdı. Putperest inançlarda 24 Aralık ile 6 Ocak târihleri arasında değişik günleri kapsayan yılbaşı kutlamaları, hristiyanlara da tesir etmiş ve Hazret-i İsâ'nın doğumu ile alâkalı bir iddiâ ortaya atılarak 1 Ocak'ta yeni bir takvim teşekkül ettirilmiş ve bu gün, bayram olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Eski Roma ve Yunan'da kral ve imparatorların yegâne he-defi, ölümden sonra tanrılaşmaktı. Bu anlayış da, İsâ -aleyhisselâm- için tatbik edilmiş ve O, İncil'lerde sanki ilâhlaşan bir ef-sâne kahramânı gibi anlatılmıştır.

Kısaca İncil'lerde Allâh kelâmı ile beşer kelâmı ve bâtil dü-şünceler, içiçe ve girift bir hâldedir.

İlk zamanlardan beri materyalist olan yahûdiler, İsâ -aleyhisselâm-'ın getirdiği tevhîd inancını bozmuşlardır. Yine onlar, kendilerinin rahat yaşamaları için dâimâ peygamberlerine yük olmaya, onları kendi menfaatleri istikâmetinde kullanmaya ka-dar aşırı davranışlarda bulunan bir kavim olduklarından, böyle bir tavır, onlar için tabîi olmuştur.

Unutmamak gerekir ki, Mûsâ -aleyhisselâm- ve Tevrât, na-sıl ki hidâyet yolunu gösteren birer kılavuz ve ışıksa, İsâ -aleyhisselâm- ve İncil de, Hazret-i Muhammed -aleyhisselâtu vesse-lâm- ve Kur'ân-ı Kerîm de tıpkı bunun gibi hükmünün cârî ol-duğu zamanda birer hidâyet rehberidir. Şurası muhakkaktır ki, bir hüküm vaz' eden (kânun koyan), aynı hususta birbiri arka-sından değişik zamanlarda hükümler vaz' ediyor ve eski hü-kümleri neshediyorsa (geçersiz kılıyorsa), geçerli olacak olan,

elbette ki en sonuncusudur. Şâyet Hazret-i Mûsâ -aleyhisselâm- zamanında O'na indirilene değil de, meselâ Hazret-i İbrâhîm -aleyhisselâm-'a vahyedilene tâbî olmaya devâm edilseydi, bu tavır, Allâh'a itaat etmek değil, bilakis isyân etmek olurdu. Cenâb-ı Hak, son dîn olarak İslâm'ı gönderip kıyâmete kadar hükümünün bâkî kalmasını murâd ettiğinden, bugün hükmü cârî olan yegâne ilâhî kitap da Kur'ân-ı Kerîm olmaktadır.

Bütün ilâhî kitapların aslı menbâı, bir ve tek olan Allâh Teâlâ'dır. Bütün peygamberler de aynı gâye ile gelmiş, kendilerinden önceki hak peygamberleri te'yid etmiş ve sonra gelecek peygamberleri müjdelemişlerdir. İslâm Peygamber'i Hazret-i Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem- de önceki peygamberleri te'yid etmiş, fakat İslâm'ın son dîn, kendisinin son peygamber ve Kur'ân-ı Kerîm'in de son ilâhî kitap olduğunu tebliğ etmiştir.

Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyurur:

“Dünyâda da âhirette de Meryemoğlu'na (Îsâ'ya) insanların en yakını benim. O'nunla benim aramda peygamber yoktur. Peygamberler kardeşirler. Peygamberler, anneleri ayrı babaları bir kardeşirler. Dinleri de birdir.” (Buhârî, Enbiyâ, 48; Müslim, Fedâil, 143-145)

“...İçinizden kim (dünyâyâ nüzûl edeceği âhir zamanda) O'nunla buluşursa, benden O'na selâm söylesin.” (İbn-i Hanbel, II, 298)

Hazret-i Îsâ -aleyhisselâm-, bugünkü kilisenin zıddına çok sâde ve zâhidâne bir hayat yaşamıştır. O'nun fârik vasfı, nefis tezkiyesi ve kalb tasfiyesi; yâni dünyânın nefsânî arzularından

vazgeçip rûhânî bir hayat yaşamak, yüksek ahlâkî, merhamet ve kardeşliği tevzî etmek idi.

Tasavvufun en belirgin düsturlarından biri olan “Allâh için sevmek ve yine O’nun için buğzetmek” husûsunda Îsâ -aleyhisselâm-’a şu şekilde vahiy gelmiştir:

*“Eğer bütün yerdekilerin ve göktekilerin ibâdetini yap-
san ve içinde Ben’im için dostluk ve Ben’im için düşmanlık
olmazsa, bütün bu ibâdetlerinin Sana hiçbir faydası olmaz!”*

Bütün ibâdet ve hareketlerimizin kemâli, rûhî derinliğimiz mesâbesindedir. Yâni sevdiğimiz Allâh için, sevmediğimizin de yine Allâh için olması gerekir.

Hazret-i Îsâ -aleyhisselâm- buyurur:

*“Âsîlere düşmanlık yapmak sûretiyle Allâh’a dost olun!
Âsîlere uzak olmakla Allâh’a yakın olun ve onlara buğz et-
mekle Allâh’ın rızâsını alın!..”*

**Yâ Rabbî! Bizlere hakkı hak bilip ona sarılmayı, bâtılı da
bâtıl bilip ondan ictinâb etmeyi ve böylece iki cihanda Sen’in
rızâ bahçelerindeki nîmetlerinle perverde olan sâlih kulların-
dan olabilmeyi nasîb eyle!**

Âmîn!..

GURBET

Tasavvuf yolu, umûmiyetle gurbet yoludur. Çünkü insanların birbirlerine karşı olan gurbet ve yalnızlığı, Hakk’a kurbet, yâni yakınlık neticesini doğurur.

Nitekim Zekerîyyâ -aleyhisselâm-, oğlu Yahyâ -aleyhisselâm- ve teyzezâdesi İsmâ -aleyhisselâm-’da garîblik ve gurbetin ayrı ayrı tezâhürleri görülür. Bu üç peygamberin etrafında kendilerine inananların az olması ve irşâda çalıştıkları kavim tarafından ikisinin şehîd edilmesi, üçüncüsünün de öldürülmeye kastedilmesi, kendi vatan ve cemaatleri içinde bile onlara zorlu bir garîblik yaşatmıştır. Ancak bu garîblikleri neticesinde Hazret-i Zekerîyyâ ve Hazret-i Yahyâ -aleyhimesselâm- şehîd edilmelerine; Hazret-i İsmâ -aleyhisselâm- da, semâya ref edilmesine kadar Allâh’ın kendilerini tekrîm ettiği ve “Selâm olsun!” dediği peygamberler olarak muhlisâne ve fedâkârane bir hayat yaşamışlardır.

Bu peygamberlere atfedilen yalnızlık ve gurbet düşüncesi de, hadîs-i şerîfte ilgi çekici bir vasıfta zikredilmektedir. Allâh Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyururlar:

“Kendini bu dünyâda garîb bir yolcu gibi say!” (Buhârî, Rikâk, 3; Tirmizî, Zühûd, 25)

“Garîblere müjdeler olsun!..” (Müslim, İmân, 232)

Tasavvuf, insan fıtratında mevcut olan ulvîliklere âit temâyüller, sohbet, zikir, riyâzât ve ihlâs ile geliştirerek ham insandan “insân-ı kâmil” hüviyetini ortaya çıkarmaktır. İnsanlarda istidâd ve iktidarlar muhtelif olduğundan, tasavvufun metodlarını kullanarak insanı eşyâ ve hâdisâtın esrârından haberdâr etme keyfiyeti, her fertte aynı derecede netice vermez. Ancak bazı temâyüllerde bütün insanlık, -aralarında derece farkı olsa da- müştereklik arz eder. Bunlardan biri de, her ferdin, geldiği yere, yâni vatan-ı aslisine dönme temâyülüdür.

Bundan dolayı tasavvufun bir gâyesi de, insanı “elest bezmi”nde Rabbiyle beraber olduğu vuslat iklimine dönme husûsundaki arzu, arayış, temâyül ve istidâdını zikirle tekâmül ettirerek şuuraltıdan şuurüstüne yükseltmektir. Kullukta kemâli ifâde eden bu hâle ermenin yolu, âyet-i kerîmede şu şekilde izâh edilir:

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“...Bilesiniz ki kalbler, ancak Allâh’ın zikriyle mutmain olur (huzur bulup doyum noktasına ulaşır)!” (er-Ra’d, 28)

Bu hâl, en güzel şekilde insân-ı kâmilde tezâhür eden bir keyfiyettir. Çünkü insân-ı kâmil:

إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

“...Hiç şüphe yok ki biz, Allâh içiniz ve muhakkak O’na döneceğiz!” (el-Bakara, 156) âyetinin sırrına ermiştir.

Aslına dönme temâyülü, varlıklar içinde üstün bir idrâk ile techîz edilmiş bulunan ins ü cinde en üst seviyeye ulaştığı nis-

bette bir hasret ve ıztırab kaynağı olur. İşte o zaman idrâk sâhibi her kul, nefes alıp verdikçe kendisini dâimî bir gurbette hisseder.

Gerçekten gurbet, varlıkların menşeinden itibâren çeşitli safhalardan geçerek gerçekleştiği için bulunduğu yerden bir evvelki mekâna doğru muhtelif tezâhürler arz eder. Meselâ insan, önce rûhlar âleminde bulunmakta iken, bu mekândan ayrılarak ana rahminde mekân tutar. Sonra dünyâya gelir. Dünyâda da çeşitli mekân değişikliklerine uğrayabilir. Oradan “âlem-i berzah”a geçer. Ve nihâyet Rabbine döner.

Nitekim gurbetin bu safhalarını yüreğinde hisseden şâir, onun bazı merhalelerini şu şekilde mısralara dökmüştür:

*Bir merhaleden güneşle deryâ görünür,
Bir merhaleden her iki dünyâ görünür,
Son merhale bir fasl-ı hazandır ki, sürer;
Geçmiş gelecek cümlesi rû'yâ görünür!..*

Evet gurbet, bütün bu söylediklerimiz dikkate alındığı takdirde, içiçe, merhale merhale ve kat-kat demektir. Onu bertaraf etmek, bütün ara merhaleleri aşarak geldiği ilk yere, yâni Rabbine dönmekle mümkündür. Bu hâle nazaran rûha ıztırab veren gurbetin en derin ve en köklü hasretini dindirmek, Rabbe vuslat iledir. Bu ulvî hasreti ve rûhî ıztırabı idrâk etmeyerek, köyünden, kentinden ayrılması sebebiyle muzdarip olan sıradan insanların bile şuurlatında aslında gurbetin bu büyük ve derin mânâsı bâkî kalır. Rûhun bu ıztırabını ancak üstün idrâk sâhipleri olan evliyâullâh lâıkiyla kavrar ve ara merhalelerin derdinden berî ve ilâhî vuslata iştiyâk ile dolu bir ömür sürerler. Bu sebeple Cüneyd-i Bağdadî Hazretleri tasavvufu:

“Hakk’ın, seni senliğinde öldürmesi ve kendisi ile ihyâ etmesidir.” diyerek târif eder.

Bu hâlin en güzel tezâhürü de, kulun Rabbiyle beraber olma sırrına ererek derin bir muhabbet içerisinde zikre devâm etmesiyle gerçekleşir.

Zikir, yalnızca dilin lafza-i celâli tekrarlaması değil, Allâh-celle celâlühû- idrâki ile ilâhî tecellînin bütün benliği kuşatıp kalbde yerini almasıdır.

Zikre devâm ile, öyle bir dereceye ulaşılır ki, zikrin hakîkati, insanın yaratılış gâyesi ile birleşir; zikre mâkes olur. Zikrin hakîkati, harf, kelime ve sestten münezzehtir. Kalbin cevheri, yâni özü de, ilâhî ve Rabbânî olduğu için münezzehtir. Bu iki keyfiyet, böylece eşyâdan mücerred hâle gelince, birbirleriyle aynîleşir, birleşir, hakikî tevhîde erer. Kalb, orada yokluğa ve hiçliğe kavuşur. Zikredilenden, yâni Cenâb-ı Hak’tan başka her şey silinir. Çünkü bu makamda kalb, esmâ-yı ilâhiyenin tecellî merkezi olur ve güneş ışığını toplayan bir mercengin, altındakileri yakması gibi bütün mâsivâyı yakar, yok eder. Bu, “fenâ” hâlidir. Fânîlerin aradan çekilip “Bâkî”nin kaldığı makamdır; itmi’nândır; huzûra vâsıl olur.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri’ne ölümü bir “şeb-i arûs”, yâni düğün gecesini olarak tavsîf ettiren gerçek de, dünyâ gurbetinden kurtuluş ve vuslata eriştir.

Allâh dostlarının en önemli özelliklerinden biri de, bu gurbet diyârı dünyâda büyük bir hasretle yanmaları ve hakikî ölümsüzlüğe kavuşmalarıdır. Hazret-i Mevlânâ, bu yanlış ve kavrulu-

şun ölüm ile dahî sükûn bulamayacak şiddette olduğunu bir beytinde şöyle anlatır:

“Vefâtımdan sonra kabrimi aç ve içimin ateşi sebebi ile kefenimden nasıl duman yükseldiğini gör!”

Ölüm döşeğinde olmasına rağmen yüzü sevinçle parlayan bir Hak âşığına sordular:

“Ölüm ânında iken nasıl gülebiliyorsun?”

Âşık şöyle cevap verdi:

“Şimdi bütün vücûdum dudak olmuş gülümsüyor! Şu an, dudaklarım başka bir gülüşle gülüyor!..”

Pervâne ışığa hasrettir. Işığa olan hasretinden ve onun et-râfındaki râbitasından dolayı kendisine kelebek değil, pervâne denir. Işığı bulunca, cezbeye tutulur, irâdesi gider. Sonunda ışığa çarparak bedenini yakar. Işıktâ fânî olur, vuslata erer.

Hazret-i Mevlânâ da:

“Cesedi yakmadan, ilâhî aşk ve muhabbet lezzetine vâ-sıl olmak mümkün değildir!” buyurur.

Nitekim Hallâc-ı Mansûr, geçirdiği derin rûhî ihtilaçlar neticesinde ölümü özlemiş:

“Benim dirilişim, hayâtım, vuslatım, ölümümdedir!” demiştir.

İşte bu derûnî tecellilere göre gurbet;

Yaratandan firâktır.

Kalbde yanan bir ateştir.

Hasretle kavrulmaktır.

Yalnızlıktır.

Çünkü insan, ilâhî bir yolculuğa tâbîdir. O, bu yolculuğa “elest bezmi”nden başlamış, sonra bir “gurbet” diyârı olan bu dünyâya gönderilmiştir. Hür olan rûhu, bedeninin esâretine, beş duyunun emri altına girmiştir. Ancak menşeyinden ayrı kalması sebebiyle onda, geldiği âleme karşı bir hasret ve meyil zuhûr eder. Katettiği derece ve aldığı mesâfe nisbetinde idrâki de beraklaşarak bu hasretin ıztırâbı şiddetlenir ve geldiği yere dönme iştîyâkı artar. Bu demektir ki insan, dâimâ garîbdir ve gurbettedir.

Gurbetin birçok çeşidi vardır.

Bu cümleden olarak, enbiyâ ve evliyâ için bu dünyâ gurbeti içinde ikinci bir gurbet daha mevcuttur ki, o da, dostlardan firâkın elemi ile kavrulmaktır. Nitekim Ya’kûb -aleyhisselâm- ile Yûsuf -aleyhisselâm- arasında şiddetli bir gam ve garîblik takdîr buyruldu ki, Allâh’a inâbeleri çok daha ziyâdeleşsin! Böylece dâimâ O’na yönelsinler, O’nunla beraber olsunlar, mâsivâ ile alâkalarını kessinler ve yüksek derecelere nâil olsunlar!..

Bu hikmete binâen nebîler, kendi vatanlarının dışında, bir müddet garîb yaşatılarak gurbet, onlara bütün keyfiyeti ile tattırılmıştır.

Nitekim Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e de Tâif’te en acı bir şekilde gurbet tattırıldı. Taşlandı ve kanlar içinde kaldı. Lâkin O, engin merhameti sebebiyle fevkalâde bir sabır ve rızâ hâli sergileyerek kendisini taşıyan Tâif halkına bedduâ etmek yerine hidâyete kavuşmaları için duâ etti. Bunun ardından da ilâhî mükâfât olarak “Mîrâc” vuslatı tecellî etti.

Bunun içindir ki gurbet, elem ve ıztırap meşheri demektir. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri'nin bir hikmet deryâsi olan *Mesnevî*'sine:

*Dinle neyden çün hikâyet etmede,
Ayrılıklardan şikâyet etmede!*

diye başlayarak, ayrılık ve gurbetin kavurucu ateşini eserine ser-tâc etmesi, bunun ehemmiyetine binâendir.

Diğer taraftan Hazret-i Âdem -aleyhisselâm- da, hayâta başladığı yer olan cennetten ve dolayısıyla Rabbe vuslat ikliminden ayrı düşerek dünyâ gurbetine gönderilmesi sebebiyle uzun seneler gözyaşı dökmüş, hasret ve ıztırapla inlemiştir. Çünkü O'nun aslı vatani cennet ve nezd-i ilâhîdir. Bu gurbetten O'nun nesline de bir hisse vardır. Dolayısıyla bülbülün altın kafeste bile "Vatanım, vatanım!" diye feryâd etmesi düşünülürse, insanın ulvî bir âlemden süflî bir yere geldiğinde ağlayıp feryâd eylemesinin hikmeti daha iyi anlaşılmış olur.

Hazret-i Mevlânâ, gurbeti, ney ile insan arasında münâsebet kurarak şu şekilde îzâh eder:

"Ney der ki: Beni kamışlıktan kopardıklarından beri feryâd ü figânım, cihandaki herkesi ağlattı."

"Ayrılık, bağrımı parça parça eylesin ki, aşk derdini anlatabileyim!"

"Her kim aslından uzak ve ayrı düşerse o, dâimâ vuslat ânını bekler durur!"

"Ben ki her meclisin ağlayanı, sâlihlerin de fâsıkların da arkadaşayım."

“Herkes kendi zannınca bana dost olur, sohbetimden birşeyler öğrenmek ister.”

“Gerçi feryâdım, sırrımı ifşâ ediyor, lâkin birçok gönül-de bunu sezecek nûr yok!

“Can ve ten birbirinden gizli değildir. Fakat canı, görmeye izin yoktur.”

“Ney’in sadâsı ateş oldu, onu boş bir nağme sanma! Kimde bu ateş yoksa yazıklar olsun ona!”

Hazret-i Mevlânâ bir rubâisinde de şöyle buyurur:

“Ney’i dinle ki, neler neler söylüyor; Allâh’ın gizli sırlarını ifşâ ediyor. Yüzü sararmış, içi boşalmış, başı kesilmiş, yâhud neyzenin nefesine terk edilmiş olduğu hâlde dilsiz ve kelâmsız feryâd ederek «Allâh... Allâh...» diyor.”

Çünkü ney, yetiştiği kamışlıktan kesilip ayrılmış; bağrında ateşle dağlanarak delikler açılmıştır. Başına, ayağına, hattâ boğumları arasına madenî halkalar ve teller takılmış, yâni kelepçelere mahkûm edilmiş, bundan dolayı da kupkuru ve sapsarı kesilerek benzi solmuştur.

İnsan da aynen böyledir. O, âlem-i ilâhîdeki mevkîinden şu dünyâyâ getirilmiş ve beşeriyet kaydına alınarak ayrılık ateşiyle yüreği dağlanmış ve şerha şerha edilmiştir. Ancak her insanda vâkî olan bu gerçek, tefekkür ve tahassüs itibarıyla temâyüz ederek insân-ı kâmil hâline gelindiğinde zâhire çıkar. Yâni gönülde bunu sezecek idrâk nûru bulunduğu anda tezâhür eder.

Kâinatta gördüğümüz veya göremediğimiz bütün mahlûklar, Allâh Teâlâ’nın esmâsının (isimlerinin) bir kısmının mazha-

rıdırlar. İnsanda ise, bütün esmâ-yı ilâhiyyenin kâmil tecellisi mevcuttur. İnsan, **“Rûhumdan ona üfürdüm...”** (el-Hicr, 29) âyetinin sırrına nâil olmuştur. Bu sebeple o, bir icad bedîası, yâni sanat hârikasıdır. Hakk’ın sanatı, kudreti, yaratma gücü, en kâmil mânâda insanda tecellî etmiştir. Bu itibarla insan, mânevî kirlerden, nefsânî arzulardan arınır ise, tam mânâsı ile kâmil olur. Bir miknatis etrâfındaki metal tozlar gibi, geldiği âleme şiddetli bir iştîyak ve hasret duyar.

Bu, insan rûhunun Allâh’tan geldiği için vâsıl-ı ilâllâh olma istîdâdıyla mücehhez olmasındandır. Bu istîdâdın harcı da, hakîkî muhabbetir. Muhabbet, yürekte bir ateştir ki, gönülde mâsivâ bırakmaz, yakar. İşte bu yanışla insanda geldiği yere dönme meyli tezâhür eder, Rabbine olan iştîyak ve arzusu artar, hasreti şiddetlenir.

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh-, Bilâl -radiyallâhu anh-’ın bu gurbet âleminden kurtulup Rabbine vuslat arzusunu ne güzel anlatır:

“Hazret-i Bilâl, zayıflıktan hilâle dönmüştü. Yüzüne ölümün rengi ve gölgesi düşmüştü. Hanımı onun bu hâlini görünce:

«Eyvahlar olsun, evim yıkıldı!» dedi.

Bilâl ise ona:

«Hayır, hayır! Öyle deme! Şimdi neş’e ve sevinç zamanı, evim yapıldı!» demesini söyledi.

Bilâl devamla:

«Ben şimdiye kadar dünyânın, yâni bu Hak’tan uzak gurbet hayâtının kederi içindeydim!..» dedi.

Bilâl bu sözleri söylerken yüzünde nergisler, güller ve lâleler açıyordu. Mübârek yüzü daha da nûrlanıyordu.

Hanımı ise, Bilâl'in nefeslerinin zayıflayıp takatsizliğinin arttığını gördükçe:

«Ey güzel huylu, yüksek ahlâklı Bilâl! Demek ayrılık zamanı geldi!..» dedi.

Bilâl ise:

«Hayır, hayır! Buluşma, kavuşma vakti geldi. Artık bu hasret ve gurbet bitecek!» dedi.

Hanımı dedi ki:

«Sen bu gece gurbete gidiyorsun; akrabâlarından, evlâdlarından ayrılıp kayboluyorsun!..»

Bilâl dedi ki:

«Hayır, belki bu gece rûhum gurbetten aslî vatanına dönüyor!»

Hanımı Bilâl'e:

«Senin yüzünü artık göremeyecek miyiz?» diye sordu.

Bilâl:

«Sen yücelere bakarsan, Hakk'ın has kulları arasında benim yüzümü görürsün! Sakın aşağılara bakma; orada kirli âlemin çirkin yüzleri vardır!» dedi.

Hanımı yine:

«Yazık bana, evim yıkıldı!» dedi.

Bu sefer Bilâl:

«–Sen rûha bak; cesede bakma!.. Çoluk-çocuğum çoktu, ev de dardı. Allâh benim beden evimi daha güzel, daha mâmur olması için yıktı. Şâyet bu beden evim yıkılmasaydı, gurbetim bitmeyecek, aslî vatanıma, o içinde abes bulunmayan güzellikler âlemine dönemeyecek, Hüsni Mutlak’a kavuşamayacaktım!..» dedi.”

Bu hâlet-i rûhiye içinde yaşayan büyük Allâh dostlarından Azîz Mahmûd Hüdâyî Hazretleri de, gurbet hayâtındaki hissiyâtını şöyle terennüm etmektedir:

Neyleyeyim dünyâyı,
Bana Allâh’ım gerek!
Gerekmez mâsivâyı;
Bana Allâh’ım gerek!..

Ehl-i dünyâ dünyâda,
Ehl-i ukbâ ukbâda
Her biri bir sevdâda;
Bana Allâh’ım gerek!

Beyhûde hevâyı ko;
Hakk’ı bulagör yâ hû!
Hüdâyî’nin sözü bu:
Bana Allâh’ım gerek!..

Bu gurbet diyârına gelip de dünyânın gel-geç sevdâlarına kapılmayıp vuslat ateşiyle yananlardan biri de Yûnus Emre Hazretleri’dir. O, bu âlemde mecnûn misâli mâşûkundan başkasına nazar etmemiş ve fânî cihâna aldananlara taaccüb ederek gurbet diyârında çektiği garîbliği şöyle dile getirmiştir:

*Ben bir aceb ile geldim,
Kimse hâlim bilmez benim!
Ben söylerem ben dinlerem;
Kimse dilim bilmez benim!*

İnsanın maddî yapısı topraktan olduğundan o, toprakta yaşar ve topraktan gıdalanır. Sonunda toprakta fânî olur; toprakla bütünleşerek aslına, yâni toprağa döner.

Bunun içindir ki, bu âlemin kâmil ifâdesi “gurbet” olduğu hâlde, onun gelip geçiciliği sebebiyle bir “misâfirhâne” telâkkî edilmesi, meşhur olmuştur. Çünkü gurbette her zaman geri dönme şartı mevcut değildir. Buna mukâbil, misâfirlikteki muvakkatlık ve eninde sonunda geldiği yere geri dönüş düşüncesi, daha onun başladığı andan itibâren söz konusudur.

Nitekim Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz, birgün hasırın üzerinde uyumuş ve hasır, mübârek vücûdunda izler bırakmıştı. Bunun üzerine:

“–Hasırla aranızda birşeyler serseydik!” diyen sahâbîlere:

“–Benim dünyâ ile ne işim var? Ben, dünyâda yolculuğu esnâsında bir ağaç altında gölgelenen, sonra da oradan geçip giden bir yolcu gibiyim.” (İbn-i Mâce, Zühd, 3; İbn-i Hanbel, I, 391) buyurmuştu.

Diğer taraftan Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, birgün elini Hazret-i Ömer -radiyallâhu anh-’ın omuzuna koyarak bu âlemdeki muvakkatlığı ifâde etmek üzere:

“-Dünyâda ya garîb bir insan gibi, ya da bir yolcu gibi ol!” (Buhârî, Rikâk, 3; Tirmizî, Zühd, 25) buyurmuşlardır.

Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in ifâde buyurduğu bu gurbet hakîkati dolayısıyladır ki, nice bağı yanık âşıklar, ilâ-hî vuslat yollarında hep birer garîb olarak yaşamışlardır. Onların, aşkullâh ile terennüm ettikleri:

*Îlâhî, cennet evine girenlerden eyle bizi,
Varıp orda cemâlini görenlerden eyle bizi!*

niyazları yanında, muhabbet-i Rasûlullâh ile de:

“Cemâlinle ferâh-nâk et ki yandım yâ Rasûlallâh!”

figânları, bütün yanık gönüllerin içli ifâdeleri olmuştur.

Son devrin büyük meşâyihından M. Es’ad Erbilî Hazretleri de bu iştiyâk içinde mâşûkuna şöyle yalvarır:

*Gönül nûr-i cemâlinden habîbim bir ziyâ ister,
Gözüm hâk-i rehinden ey tabîbim tûtiyâ ister!*

(Ey habîbim! (Şu karanlık gurbet diyârına düşen) gön-lüm, cemâlinin nûrundan bir ziyâ, (parıltı, aydınlanacak bir ışık) ister! Ey tabîbim! (Senden ayrı kaldığım şu gurbette) gözüm, senin yolunun toprağından bir sürme ister!)

*Ne âb-ı dîdeden râhat, ne âh-ı sîneden imdâd,
Benim bâr-ı günâhım lutf-i şâh-ı enbiyâ ister!*

(Ne gözyaşından rahatlık, ne de gönlün feryâdından bir imdâd var! (Ey sevgili!) Benim (taşımaktan âciz olduğum şu) günah yüküm, peygamberlerin şâhının lutfunu, yâni Sen’in şefâatini ister!)

*Gül-i ruhsârına meftûn olanlar şüphesiz Sen'siz,
Ne mülk ü mâl ü câh ister, ne de zevk u safâ ister!*

*(Sen'in gül yüzüne âşık olanlar, hiç şüphesiz ki, (sâdece
Sen'i arzularlar. Dolayısıyla) Sen'siz, ne mal-mülk, mevkî,
ne de zevk ve safâ isterler!)*

*N'ola bir kerre şâd olsun cemâl-i bâ-kemâlinle,
Ki kemter bendeniz Es'ad, Sana olmak fedâ ister!*

*(Ey sevgili! Sana fedâ olmak isteyen şu kemter kulun
Es'ad, ne olur bir kerre (de olsa, o idrâk ve hayâl ötesi) mü-
kemmellikte olan cemâlinle (müşerref olup) sevin sin; ne
olur!)*

Bir gurbet diyârı olan dünyâyâ gelen her fânînin ömür tak-
vimi, ölümle son bulur. Bunun için dünyâyâ geliş ve gidişin id-
râki içinde olup da garîb bir yolcu gibi yaşayanlar, ilâhî nasiple-
rin heyecânıyla, dünyânın çile, ızdırâp, gam ve keder dolu imti-
hanlarında muvaffak olmaya gayret gösterirler. Onlar, gurbet
hayâtının gâh sürûr, gâh elem olarak tecellî eden muhtelif tezâ-
hürleri karşısında dâimâ tevekkül, teslîmiyet, sabır ve rızâ hâlin-
de yaşarlar. Böyle bahtiyar kimselerin ölümleri, sonsuz rahmet
kapılarını aralatan bir vuslat, yâni Rabbe kavuşma şeklinde te-
zâhür eder.

Gurbetin son hâtırası olan mezar taşları da ne kadar ibret-
lidir. Bunların her birinin ayrı bir dili vardır ki, nice ibretli hakî-
katleri beyân hâlinde dir:

Nitekim doğum esnâsında bir anne, ikizleri ile beraber vefât eder. Mesnevî şârihi Tâhiru'l-Mevlevî, bu hâdiseden çok duygulanır. Ölen kadının akrabâlarını araştıtır, bulur:

“Ben bu üç mevtâyâ tâziye olarak bir kabir taşı yazdırmak istiyorum!” der ve şu dörtlüğü yazar:

Bir Kitâbe-i Seng-i Mezar:

*Dünyâda der-âğûşa³¹ ecel vermedi imkân,
Etti beni hem-makber³² iki yavrucuğumla.
Artık tutarak dest-i yetîmânelerinden³³
Geldim sana Rabbim, iki öksüz çocuğumla...*

Bu sebepledir ki, büyük mutasavvıf Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de, dünyâ hayâtını bazen bir gurbet, bazen bir yolculuk âlemi olarak tasvîr eyler. Vefâsız, fânî ve aldaticı olması dolayısıyla ona bel bağlayanların hüsrâna uğradığını ifâde eder. Mevlânâ Hazretleri, dünyânın muvakkatlığı bakımından onu bazen de bir misâfirhâneye teşbîh eder. Hattâ rûhun bile bedende muvakkatlığı sebebiyle bir misâfirlik hâli yaşadığını ifâde buyurur.

Böylece misâfirliğin, içice, birçok safha ve tezâhür şekli arz ettiği görülmektedir. Mevlânâ Hazretleri bu hakikati, bu âlemde zıtların dâimâ bir arada ve içice bulunduğu gerçeğine de temâs ederek o hikmetli üslûbuyla şöyle anlatmaktadır:

“Ey delikanlı! Bu ten bir misâfirhânedir. Her sabah, senin misâfirlerin olan gam ve neş’e oraya koşarak gelirler.”

31. der-âğûş: Kucalamak.

32. hem-makber: Aynı kabirde olmak.

33. dest-i yetîmânelerinden: Yetîm kalmış ellerinden.

“Âgâh ol; sakın bu misâfir benim boynumda kalır, demel! O, yokluğa uçar gider. Yâni sürûr ve gamın bekâsı yoktur.”

“Gayb âleminde ne gelirse gelsin, o senin gönlünün bir misâfiridir. Onu dâimâ hoş tut! Yâni, gamdan ötürü üzgün; sürûrdan dolayı da çok neş’e içinde kalma!”

“Gam düşüncesi, neş’e yolunu tıkar, aldırılmaz! Hakîkatte ise gam, bambaşka bir sürûr ve neş’enin yollarını açar.”

“Fikirler ve gam, gönül evini başka efkârdan süpürür. Tâ ki kalbe yeni hayır ve sürûrlar gelmiş olsun!”

“Gam eli, gönül dalından sarı yapraklar silkelemektedir. Tâ ki bu dallardan birbiri ardınca yeşil yapraklar gelmiş olsun!”

“Gam, gönülden neyi döker ve götürürse, onun yerine daha iyisini getirir!”

Zamanımız şâirlerinden Kadir Mısıroğlu da, vatandan cüdâ kaldığı zamanlarda yazdığı “Gurbet” isimli bir şiirinde bu gerçekleri şöyle terennüm etmektedir:

.....
Yurda değil, Rabbime
Sekînet âlemine,
Dönünce biter gurbet,
Mutlak olan âkıbet!..
Lâkin o vakte kadar,
Binbir iniş-çıkış var!..
.....

*Meşhur darb-ı meseldir:
Yeter! Tüketme nefes,
“Allâh bes, bâkî heves!..”*

Yâ Rabbî! Bizlere, bu gurbet diyârında vuslat hâlini yaşamayı nasîb eyle! Bizleri, cemâlini müşâhede eden sâlih kulların zümresine dâhil eyle!

Âmîn!..

Hazret-i Zekeriyyâ - Hazret-i Yahyâ

Hazret-i İsâ

İÇİNDEKİLER

HAZRET-İ DÂVÛD -aleyhisselâm- / 5

Tâlût, Câlût ve Tâbût	7
İmtihan.....	12
Hazret-i Dâvûd ve Zafer	14
Dâvûd -aleyhisselâm-’ın İmtihân Edilmesi	23
Ashâb-ı Sebt (Cumartesi Ashâbı) Hâdisesi	27
Hazret-i Dâvûd’dan Kalan Hâtırâ: Savm-ı Dâvûd	32
Dâvûd -aleyhisselâm-’ın Fazîleti.....	34
Dâvûd -aleyhisselâm-’ın Vefâtı.....	35
Zebûr ve Muhtevâsı	36

EN GÜZEL KELÂMI GÜZEL OKUMAK / 40

HAZRET-İ SÜLEYMÂN -aleyhisselâm- / 67

Süleymân -aleyhisselâm-’ın At Sevgisi	81
Süleymân -aleyhisselâm-’ın İmtihân Edilmesi	83
Beyt-i Makdis’in İnşâsı.....	89
Süleymân -aleyhisselâm- ve Karıncalar	91
Süleymân -aleyhisselâm-, Hüdhdüd Kuşu ve Belkıs	92

Kerâmet	102
Süleymân -aleyhisselâm-'ın Vefâtı	106
Saltanat ve Tevâzû.....	108
Hazret-i Süleymân'ın Ardından	109
Hârût ve Mârût Kıssası	111
Rasûlullâh Efendimiz'in, Hazret-i Süleymân Üzerine Fazîleti.....	114

MÜLK ALLÂH'INDIR / 115

İnfakta Edeb	129
--------------------	-----

HAZRET-İ ÜZEYR -aleyhisselâm- / 137

BA'SÜ BA'DE'L-MEVT / 145

Ashâb-ı Kehf	146
--------------------	-----

HAZRET-İ EYYÛB -aleyhisselâm- / 169

İmtihan, Sabır ve Mükâfât	172
Hastalıktan Kurtuluş.....	181
Rahîme Hâtun'un Hizmetinin Mükâfâtı.....	184

RİZÂ / 186

HAZRET-İ YÛNUS -aleyhisselâm- / 207

Ninovalılar	210
İmân, Tevbe ve Af	212
Hazret-i Yûnus Ninova'dan Ayrılınca.....	213

HAZRET-İ İLYÂS -aleyhisselâm- / 223	
HAZRET-İ ELYESA' -aleyhisselâm- / 231	
HAZRET-İ ZÜLKİFL -aleyhisselâm- / 237	
HAZRET-İ LOKMÂN HAKÎM -aleyhisselâm- / 243	
HAMD VE ŞÜKÜR / 259	
HAZRET-İ ZEKERİYYÂ -aleyhisselâm-	
HAZRET-İ YAHYÂ -aleyhisselâm- ve	
HAZRET-İ İSÂ -aleyhisselâm- / 277	
Zekeriyyâ -aleyhisselâm-.....	280
Yahyâ -aleyhisselâm-.....	282
İsâ -aleyhisselâm-.....	289
Yoktan Var Eden, Babasız Da Yaratır!	294
Hazret-i İsâ'nın Peygamberliği	306
Semâdan Sofra İnmesi (Mâide).....	312
Havâfîlerin ve İsâ -aleyhisselâm'-ın Nusaybin'e Gitmeleri	317
Habîb en-Neccâr.....	320
İsâ -aleyhisselâm'-ın Semâya Ref' Edilmesi.....	324
İsâ -aleyhisselâm- Semâya Ref' Edildikten Sonra	329
İsâ -aleyhisselâm'-ın Semâdan Nüzûlü	337
İsâ -aleyhisselâm'-ın Mûcizeleri	339
BUGÜNKÜ HRİSTİYANLIK / 342	
Teslîs (Üç Tanrı) İnancı	355

Dört İncil'in Mâhiyeti.....	371
Matta.....	374
Markos.....	375
Luka.....	376
Yuhanna.....	376
Dört İncil'deki Tenâkuzlar.....	379
Hristiyanlara Göre Hazret-i İsâ'nın Çarmıha Gerilmesinin Sebebi ..	385

GURBET / 394

İÇİNDEKİLER / 413

Nebîler Silsilesi 3

Bu kitâbda âlemlere rahmet Hazret-i Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in zuhûruna âdetâ birer ikbâl ve bahar müjdesi olan nebîler silsilesinden; zikri ile dağları, taşları ve vahşî hayvanları istiğrak hâline getiren Dâvûd (a.s.); muazzam dünyâ servet ve tasarrufunu kalbinin dışında taşıyabilen Süleymân (a.s.); yüz senelik bir ölümden sonra tekrar diriltilerek kıyâmetteki yeniden yaratılışa misâl olan Üzeyr (a.s.); derin tefekkürü ile sabrın bileyi taşı olan Eyyûb (a.s.); büyük bir vecd hâlinde, istiğfâr, duâ ve zikrin hakikatinde derinleşerek karanlıkları aşan Yûnus (a.s.); ardından «İlyâs'a selâm olsun!» diye bir ün bırakan İlyâs (a.s.); âlemlere üstün kılınan Etyesa' (a.s.); ilâhî rahmete garkedilen sâlih peygamber Zülkifl (a.s.); hikmetli nasihatleriyle destanlaşan zâhirî ve bâtinî hekimlerin pîri Lokmân Hakîm (a.s.); testere ile ikiye bölünerek şehîd edilen mazlum peygamber Zekeriyâ (a.s.); babası gibi şehîdlikle Rabbine kavuşan Yahyâ (a.s.) ve hastalara şifâ veren, ölüleri diriltten, semâvî İsâ (a.s.)'ın âyetler ışığında ilâhî tecellî akışlarıyla dolu ibretli kıssalarını bulacaksınız.